

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Minna Ruusuvirta & Pasi Saukkonen

Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa III

Kulttuuritoiminnan kustannukset
24 kaupungissa vuonna 2013

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

Cupore

TEKIJÄT
Ruusuvirta Minna
Saukkonen Pasi
KANNEN KUVA
Juhana Konttinen

ISBN 978-952-293-248-8 (pdf)
© Suomen Kuntaliitto ja Kulttuuripoliittisen
tutkimuksen edistämissäätiö
Helsinki 2014

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
Faksi 09 771 2291
www.kunnat.net

Esipuhe

Suomen Kuntaliitto on yhdessä Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisseuran Cuporen ja 24 kunnan kanssa tuottanut nyt käsillä olevan raportin kuntien kulttuuritoiminnan palvelurakenteesta ja kustannuksista vuonna 2013. Kustannustiedot perustuvat kuntien kolmen vuoden tilinpäätöksiin. Edelliset vastaavat selvitykset tehtiin vuosien 2007 ja 2010 tietojen pohjalta. Nyt valmistuneessa raportissa on näin ollen voitu peilata kuuden vuoden aikana tapahtunutta kehitystä.

Jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö, asiakasrakenteen muutokset sekä kuntakentän rakennemuutokset asettavat suuria haasteita kuntien palvelutuotannolle. Onnistuakseen tehtävissään kunnat tarvitsevat toimivia työkaluja palvelutuotantonsa kehittämiseksi. Raportin tarkoituksena on avata näkymiä kuntien kulttuuritoiminnan luonteesta ja sen erilaisista järjestämistavoista. Luotettavien ja vertailukelpoisten tietojen avulla päättäjät ja viranhaltijat kykenevät ohjaamaan toimintaa toivottuun suuntaan. Toivomuksemme on, että raportti toimii hyvänä työvälineenä antaen kunnille mahdollisuuden tehdä päätöksiä entistä paremman tiedon varassa. Tätä raporttia täydentää kuntien kanssa yhteistyönä kehitetty kokoelma indikaattoreita kulttuuripalvelujen arviointia varten. Indikaattoreita koskevat raportit on luettavissa Kuntaliiton nettisivuilla osoitteessa: <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/kulti/kulttuuri/kulti-indikaattorit/Sivut/default.aspx>

Kyselyyn oli liitetty muutama täydentävä kysymys kulttuurin soveltavasta käytöstä ja hyvinvoinnista. Halusimme tietää millä tavalla kaupungeissa suhtaudutaan tähän yhä tärkeämpään työhön. Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa useimmissa kulttuuri mainitaan kaupungin hyvinvointikertomuksessa ja ainoastaan kahdessa maininta puuttui kokonaan. Kuudessa kaupungeissa kulttuurilla oli hyvinvointikertomuksessa oma osionsa ja viidessä kulttuuri oli puolestaan mukana runsaasti muiden osioiden yhteydessä. Kymmenessä kaupungissa kulttuuri mainittiin vähäisessä määrin muiden osioiden yhteydessä.

Kulttuurin soveltava käyttö liittyy erityisesti ikäihmisille, lapsille ja nuorille ja laitoshoidossa oleville suunnattuun toimintaan. Kaupungeista 15 ilmoitti, että kunnassa on olemassa olevia rakenteita tähän toimintaan liittyen (esim. säännöllinen työryhmätyöskentely, taideteatteri, kulttuuriresepti, taideneuvola, kulttuuriluotsitoiminta). Seitsemällä kaupungilla tällaisia rakenteita ei vielä ollut. Vaikka yhteistyö kulttuurin ja kaupungin muiden hallintokuntien kanssa lisääntyy koko ajan, ei tämä kuitenkaan vielä juuri näy kustannustiedoissa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Kulttuuria koskevaan tiedonkeruuseen osallistui 24 kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa. Mukana ovat kaikki suurimmat maakunnalliset keskuksat ja näin myös alueellinen kattavuus on hyvä. Vuoden 2007 jälkeen tapahtuneet kuntaliitokset ovat tehneet ajallisen vertailun haasteelliseksi.

Hanketta on koordinoanut Kuntaliitto ja käytännön työn suoritti Cupore. Rahoitukseen ovat Kuntaliiton lisäksi osallistuneet hankekunnat sekä Cupore. Erityisasiantuntija Ditte Winqvist on vastannut hankkeesta Kuntaliiton puolesta. Raportin kirjoittivat tutkija Minna Ruusuvirta ja johtaja Pasi Saukkonen Cuporesta. Kiitän kaikkia hankkeeseen osallistuneita heidän työstään hankkeen onnistumiseksi.

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus- ja kulttuuriyksikkö
Suomen Kuntaliitto

Sisältö

Esipuhe	3
Tiivistelmä	7
Resumé	9
Abstract	11
1 Johdanto	13
2 Selvityksen toteutus ja määritelmät	17
2.1 Toteutus	17
2.2 Taloutta ja toimintaa koskevat käsitteet.....	18
3 Kulttuuritoiminnan lähtökohdat 24 kaupungeissa	20
3.1 Väestö ja sosiaaliset rakenteet	20
3.2 Kuntien kulttuuritoiminnan lainsäädäntö ja rahoitus	24
3.3 Kulttuurihallinnot ja kulttuuripalvelut	26
3.3.1 Kulttuurin lautakuntarakenne	27
3.3.2 Kulttuuritoiminnan organisoituminen ja henkilökunta	29
3.3.3 Toiminnallisten erojen vaikutus kustannustietoihin.....	30
3.4 Kaupunkikuvaukset	33
3.4.1 Espoo.....	33
3.4.2 Helsinki	34
3.4.3 Hämeenlinna	36
3.4.4 Joensuu	37
3.4.5 Jyväskylä	38
3.4.6 Kajaani.....	39
3.4.7 Kokkola	40
3.4.8 Kotka	41
3.4.9 Kouvola	42
3.4.10 Kuopio.....	43
3.4.11 Lahti	44
3.4.12 Lappeenranta	45
3.4.13 Mikkeli	46
3.4.14 Oulu	47
3.4.15 Pori	48
3.4.16 Porvoo	49
3.4.17 Rauma	50
3.4.18 Rovaniemi.....	51
3.4.19 Salo.....	52
3.4.20 Seinäjoki	53
3.4.21 Tampere.....	54
3.4.22 Turku	55
3.4.23 Vaasa.....	56
3.4.24 Vantaa.....	57
4 Kulttuuritoiminnan kustannukset 24 kaupungissa	59
4.1 Kulttuuritoiminnan kokonaiskustannukset	60
4.1.1 Kustannusten jakautuminen alueittain sekä kaupunkien väkiluvun ja kielijakauman suhteen	63
4.1.2 Kulttuuritoiminnan kustannukset menolajeittain	65
4.1.3 Kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta	68
4.2 Kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain	69
4.2.1 Kirjastot	72

4.2.2	Taide- ja kulttuurilaitokset	77
4.2.3	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	85
4.2.4	Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus.....	90
4.2.5	Yleinen kulttuuritoiminta ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta.....	94
4.2.6	Avustukset kulttuuritoimintaan.....	99
4.3	Kulttuuritoiminnan tuotot.....	101
4.4	Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja	105
5	Päätelmät	108
Lähteet	114	
Kirjallisuus	114	
Tilastolähteet	115	
Liitteet	116	
Taulukot		
Taulukko 1.	Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruuhankkeet vuosina 2006–2014.	14
Taulukko 2.	Kaupunkien sijoittuminen Manner-Suomen AVI-alueille ja maakuntiin.	21
Taulukko 3.	Selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuosina 2011–2013 tapahtuneet kuntaliitokset.	22
Taulukko 4.	Kaupunkien väestö ja muita taustatietoja	23
Taulukko 5.	Valtionosuuden yleiset laskennalliset perusteet ja yksikköhinnat sekä valtionosuusprosentit vuosina 2007, 2010 ja 2013.	25
Taulukko 6.	Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2013, €.	26
Taulukko 7.	Kulttuuritoiminnan lautakuntarakenne vuonna 2013.	28
Taulukko 8.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuosina 2010 ja 2013.....	61
Taulukko 9.	Kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannukset jaoteltuna AVI-alueittain, kaupungin väkiluvun mukaan sekä kaksikielisiin ja suomenkielisiin kaupunkeihin vuonna 2013.	64
Taulukko 10.	Henkilöstömenot, vuokramenot ja muut menot vuosina 2010 ja 2013.....	67
Taulukko 11.	Kulttuuritoiminnan kustannusten osuus kunnan verorahoituksesta vuosina 2010 ja 2013.....	69
Taulukko 12.	Kirjastojen toimipisteet ja henkilötyövuodet vuonna 2013, lkm.....	73
Taulukko 13.	Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuosina 2007, 2010 ja 2013, 1 000 €	74
Taulukko 14.	Taide- ja kulttuurilaitokset ja niiden henkilötyövuodet vuonna 2013, lkm.....	78
Taulukko 15.	Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille 2007, 2010 ja 2013, 1 000 €.....	79
Taulukko 16.	Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuosina 2007, 2010 ja 2013, 1 000 €	87
Taulukko 17.	Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuosina 2007, 2010 ja 2013, 1 000 €	91
Taulukko 18.	Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan 2007, 2010 ja 2013, 1 000 €.....	95
Taulukko 19.	Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan kustannukset (brutto) ja tuotot vuonna 2013, 1 000 €.....	98
Taulukko 20.	Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2013, 1 000 €, osuus avustuksista yhteensä, %.....	100
Taulukko 21.	Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2013, 1 000 €, osuus tuotoista yhteensä, %.....	102
Taulukko 22.	Kulttuuritoiminnan käyttötuotot ja niiden osuus käyttökustannuksista vuosina 2010 ja 2013.....	103
Taulukko 23.	Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja vuosina 2010 ja 2013	107
Kuviot		
Kuvio 1.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset 2013, €/asukas; kunnan oma rahoitus ja laskennalliset valtionosuudet.	63

Kuvio 2.	Henkilöstömenojen, vuokrien ja muiden menojen osuudet kaupunkien kulttuurin toimintamenoista (brutto) vuosina 2007, 2010 ja 2013, %.....	68
Kuvio 3.	Kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain vuosina 2007, 2010 ja 2013, 1 000 €, kaikki kaupungit yhteensä.	70
Kuvio 4.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset osa-alueittain vuonna 2013, %	72
Kuvio 5.	Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuonna 2013, €/asukas	75
Kuvio 6.	Nettokäyttökustannukset kirjastoille, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %	76
Kuvio 7.	Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa..	76
Kuvio 8.	Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuonna 2013, €/asukas	80
Kuvio 9.	Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %	81
Kuvio 10.	Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.....	81
Kuvio 11.	Nettokäyttökustannusten osuus taide- ja kulttuurilaitostyypeittäin vuonna 2013, % ...	83
Kuvio 12.	Nettokäyttökustannukset museoille vuonna 2013, €/asukas	84
Kuvio 13.	Nettokäyttökustannukset teattereille vuonna 2013, €/asukas	84
Kuvio 14.	Nettokäyttökustannukset orkestereille vuonna 2013, €/asukas.....	85
Kuvio 15.	Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2013, €/asukas.....	88
Kuvio 16.	Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %	89
Kuvio 17.	Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.	89
Kuvio 18.	Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuonna 2013, €/asukas.....	92
Kuvio 19.	Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %	93
Kuvio 20.	Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.....	93
Kuvio 21.	Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuonna 2013, €/asukas	96
Kuvio 22.	Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %	97
Kuvio 23.	Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.....	97
Kuvio 24.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten jakautuminen kunnalliseen toimintaan ja yksityisille toimijoille suuntautuviin avustuksiin, %	101
Kuvio 25.	Kulttuuritoiminnan tuotot osa-alueittain ja tulolajeittain vuonna 2013, kaikki kaupungit yhteensä, 1 000 €	104
Liitteet		
Liite 1.	Kyselylomake	117
Liite 2.	Kyselylomakkeen vastausohjeet	126
Liite 3.	Taide- ja kulttuurilaitokset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2013.....	131
Liite 4.	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2013	134
Liite 5.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2013.....	137
Liite 6.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2010.....	138
Liite 7.	Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2010, €	139
Liite 8.	Nettokäyttökustannukset museoille, teattereille ja orkestereille vuosina 2010 ja 2013, 1 000 €.....	140

Tiivistelmä

Järjestyksessään kolmannessa kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruuhankkeessa kerättiin tietoja kaupunkien vuoden 2013 tilinpäätöksiin sisältyvistä kulttuuritoiminnan tuloista ja menoista. Hankkeeseen osallistui 24 suomalaista kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa. Hanke toteutettiin Suomen Kuntaliiton, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cuporen ja mukana olleiden kaupunkien yhteistyönä.

Selvityksessä mukana olevat kaupungit muodostavat asukasluvultaan noin puolet koko Suomen väestöstä, ja niihin keskittyy myös huomattava osa kulttuuripalveluista. Tätä kautta selvitys avaa kuvan sekä suomalaisten kaupunkien kulttuurielämästä että julkisesta kulttuuripoliitikasta. Tiedonkeruu on jatkoa vuosina 2007 ja 2010 toteutetuille tiedonkeruuhankkeille, ja sen tulokset kertovat siis myös kulttuuritoiminnan viime vuosien kehityksestä näissä kaupungeissa.

Tiedonkeruussa selvitettiin kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja, kustannusten jakautumista toiminnan eri osa-alueiden ja menolajien kesken, kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välistä suhdetta sekä kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen erilaisia toimintamalleja. Kulttuuritoiminta jaettiin seuraaviin osa-alueisiin: kirjastot, taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus sekä kunnan yleinen kulttuuritoiminta ja muiden hallintokuntien muu kuin edellä mainittuihin osa-alueisiin sisältyvä kulttuuritoiminta.

Kaupunkien kulttuuritoiminnan organisoiminen ja kulttuuripalvelujen tuottamisen tavat ovat moninaiset. Tämä hankaloittaa tietojen keruuta sekä heikentää kustannustietojen suoraan vertailtavuutta. Kustannustietoja tulkittaessa ja kaupunkien välisessä vertailussa onkin otettava huomioon nämä kaupunkien hyvin erilaiset lähtökohdat ja mallit kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja järjestämiseen sekä niiden vaikutukset kulttuuritoiminnan kustannustietoihin.

Selvityksessä mukana olevien 24 kaupungin yhteenlasketut kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2013 olivat noin 523 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtainen vaihtelu oli huomattavaa, 5,7 miljoonasta eurosta 105,8 miljoonaan euroon. Asukaslukuun suhteutetut kustannukset olivat kuudessa kaupungissa 200–250 euroa ja neljässätoista kaupungissa 150–199 euroa. Neljässä kaupungissa asukasmäärään suhteutetut kustannukset olivat 105–150 euroa. Kuntaliitosten seurauksena muutamien kaupunkien asukaslukukohdattaiset kustannusluvut ovat laskeneet merkittävästi, koska asukasluku on kasvanut enemmän kuin kulttuuritoiminnan volyymi.

Vuoteen 2010 verrattuna kulttuuritoiminnan kustannukset kasvoivat noin 28,3 miljoonalla eurolla. Julkisten menojen kustannuskehitys huomioiden kustannukset kuitenkin laskivat. Yleisen kehityksen taustalla on kaupunkien välistä eriytymistä. Vaikea taloudellinen tilanne näkyy useimpien kaupunkien kohdalla kasvun taittumisenä ja muutamien kaupunkien kohdalla myös kustannusten laskuna.

Suuri osuus kaupunkien kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista kohdistui kirjastoille ja taide- ja kulttuurilaitoksille. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna nämä kaksi

osa-aluetta muodostivat 75 prosenttia kaikista kulttuurin kustannuksista. Kirjastot muodostivat kaupungeissa 25–54 prosenttia kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista ja taide- ja kulttuurilaitosten osuus kokonaiskustannuksista vaihteli 10–62 prosentin välillä. Kuudessa kaupungissa museo-, teatteri- ja orkesteritoiminnan kustannukset muodostivat yli puolet kaikista kulttuuritoiminnan kustannuksista. Lisäksi esimerkiksi Vantaalla ja Espoossa kulttuuritaloilla ja kulttuurikeskuksilla on varsin merkittävä asema kulttuuritoiminnan kustannusrakenteessa, eräissä kaupungeissa kuten Porvoossa ja Kajaanissa myös taiteen perusopetuksella.

Kuntien kulttuuritoiminta perustuu yhä pääasiassa kunnan itse tuottamiin kulttuuripalveluihin. Avustuksiin tai erilaisiin avustusluonteisiin eriin kohdistettiin kaikki kaupungit yhteenlaskettuna noin 22,5 prosenttia kustannuksista. Osuus on säilynyt lähes samana vuosien 2007–2013 välillä. Kaupunkien välillä on kuitenkin suuria eroja siinä, kuinka suuri osuus avustuksilla on kulttuuritoiminnassa. Vuonna 2013 tämä osuus vaihteli noin kahdesta prosentista 41 prosenttiin.

Tiedonkeruun tulokset osoittavat, että kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta on edelleen pieni. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan saamien verotulojen ja valtionosuuksien kokonaissummasta vaihteli noin kahdesta prosentista vajaaseen viiteen prosenttiin. Useimpien kaupunkien tapauksessa kulttuurin osuus on vuosien 2010 ja 2013 välisenä aikana jonkin verran pienentynyt.

Selvityksen perusteella voidaan todeta kulttuurin rahoituksen ja sen painopistealueiden pysyneen lähes ennallaan selvityksen kohteena olevissa kaupungeissa. Kaupunkien ja alueiden välillä on kuitenkin havaittavissa eroja sekä kustannuksiin että niiden kehitykseen liittyen. Monissa kaupungeissa pahimmat vuodet säästöjen osalta ovat todennäköisesti vielä edessä. Mikäli selvitys toteutetaan jälleen kolmen vuoden kuluttua ja tarkastellaan vuoden 2016 kustannuksia, saattavat muutokset ja erot kaupunkien välillä olla huomattavasti jyrkempiä.

Resumé

I det tredje projektet om uppgiftsinsamling som gäller kommunernas kulturverksamhet samlades uppgifter in om inkomster och utgifter i städernas bokslut 2013. I projektet deltog 24 finländska städer: Björneborg, Borgå, Esbo, Helsingfors, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Karleby, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahtis, Raumo, Rovaniemi, Salo, S:t Michel, Seinäjoki, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborg, Vanda, Vasa, Villmanstrand och Åbo. Projektet genomfördes i samarbete mellan Finlands Kommunförbund, Kulturpolitiska forskningsstiftelsen Cupore och nämnda städer.

De städer som är med i utredningen utgör till invånarantalet ungefär hälften av hela Finlands befolkning, och en betydande andel av kulturtjänsterna är koncentrerade till dem. Härigenom ger utredningen en bild av både de finländska städernas kulturliv och den offentliga kulturpolitiken. Uppgiftsinsamlingen är en fortsättning på de insamlingsprojekt som genomfördes år 2007 och 2010, och resultaten beskriver alltså också utvecklingen av kulturverksamheten i städerna under de senaste åren.

Vid insamlingen utreddes kostnaderna för och intäkterna från städernas kulturverksamhet, fördelningen av kostnader mellan de olika delområdena i verksamheten och utgiftsslagen, förhållandet mellan de kommunalt producerade kulturtjänsterna och understöden till privata kulturaktörer samt olika slags verksamhetsmodeller för produktionen och tillhandahållandet av kulturtjänsterna. Kulturverksamheten delades in i följande delområden: bibliotek, konst- och kulturinstitutioner, kulturhus och kulturcenter, konstläroverk och grundläggande konstundervisning samt allmän kulturverksamhet och inom de övriga förvaltningarna annan kulturverksamhet än den som anges i nämnda delområden.

Städerna organiserar kulturverksamheten och producerar kulturtjänsterna på många olika sätt. Det gör det svårare att samla in uppgifter och att direkt jämföra kostnadsuppgifterna. När kostnaderna tolkas och jämförs städerna emellan måste också städernas mycket olika utgångspunkter och modeller för produktionen och tillhandahållandet av kulturtjänsterna beaktas samt deras inverkan på kostnadsuppgifterna.

År 2013 uppgick de 24 medverkande städernas sammanlagda nettodriftskostnader för kulturverksamheten till cirka 523 miljoner euro. Kostnaderna varierade i hög grad i de enskilda städerna, från 5,7 miljoner euro till 105,8 miljoner euro. I sex städer uppgick kostnaderna relaterade till invånarantalet till 200–250 euro och i fjorton städer till 150–199 euro. I fyra städer uppgick kostnaderna relaterade till invånarantalet till 105–150 euro. Som en följd av kommunsammanslagningar har kostnaderna per invånare sjunkit betydligt i några av de städer som deltog i undersökningen, eftersom invånarantalet har ökat mer än mängden kulturverksamhet.

Jämfört med år 2010 ökade kostnaderna för kulturverksamheten med omkring 28,3 miljoner euro. Med beaktande av kostnadsutvecklingen beträffande de offentliga utgifterna har kostnaderna ändå sjunkit. Bakomliggande orsaker till den allmänna utvecklingen är att städerna utvecklas på olika sätt. I de flesta städer märks den svåra ekonomiska situationen i att tillväxten har upphört och i några städer också som en minskning av utgifterna.

En stor del av nettodriftskostnaderna för städernas kulturverksamhet gällde biblioteken och konst- och kulturinstitutionerna. I städerna sammanräknat utgjorde dessa två delområden 75 procent av samtliga kostnader för kulturverksamheten. Bibliotekens verksamhet

i städerna utgjorde 25–54 procent av de totala kostnaderna för kulturverksamheten och konst- och kulturinstitutionernas andel av de totala kostnaderna varierade mellan 10 och 62 procent. I sex städer utgjorde kostnaderna för musei-, teater- och orkesterverksamheten över hälften av de totala kostnaderna för kulturverksamheten. I till exempel Vanda och Esbo är kulturhusens och kulturcentrens andel av kostnaderna för kulturverksamheten mycket stor, och i en del städer till exempel i Borgå och Kajana är också den grundläggande konstundervisningens andel av kostnaderna betydande.

Kommunernas kulturverksamhet bygger fortfarande i huvudsak på de kulturtjänster de producerar i egen regi. I alla städer sammanräknat gällde omkring 22,5 procent av kostnaderna understöd eller olika slags bidragsposter. Andelen har varit nästan oförändrad mellan år 2007 och 2013. Det finns emellertid stora skillnader mellan städerna i fråga om hur stor andelen understöd är i kulturverksamheten. År 2013 varierade andelen mellan två och 41 procent.

Insamlingsresultaten visar att kulturverksamhetens andel av kommunernas ekonomi fortfarande är liten. Kulturverksamhetens andel när det gäller nettodriftskostnaderna av kommunernas totala skatteinkomster och statsandelar varierade mellan omkring två och närmare fem procent. I de flesta av städerna har kulturens andel minskat något mellan år 2010 och 2013.

Utgående från utredningen kan det konstateras att finansieringen av kulturverksamheten och de prioriterade områdena är nästan de samma i de städer som varit föremål för utredningen. Det går ändå att se skillnader mellan städerna och regionerna både vad gäller kostnaderna och kostnadsutvecklingen. Sannolikt har många städer fortfarande de värsta åren med besparingar framför sig. Om en utredning genomförs igen efter tre år och kostnaderna då granskas år 2016 kan förändringarna och skillnaderna mellan städerna vara betydligt större.

Abstract

This is the third in a series of projects to collect data on local government cultural provision. Data was gathered on cultural provision revenue and expenditure recorded in the 2013 financial statements of the 24 Finnish towns and cities participating in the project. They were: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa and Vantaa. The project was jointly implemented by the Association of Finnish Local and Regional Authorities, the Foundation for Cultural Policy Research (Cupore), and the participant towns and cities.

The towns and cities surveyed account for about half of Finland's population; furthermore, the bulk of the country's cultural services are concentrated there. Thus the survey builds a picture of Finnish urban culture and public cultural policy. A follow-up to two earlier projects carried out in 2007 and 2010, this project also provides insight into the cultural provision trends in these towns and cities in recent years.

The project surveyed the expenditure and revenue of urban cultural provision; cost division between different areas of operation and types of expenditure; the balance between cultural services provided by the municipality and support for private cultural actors; and the different models for cultural service production and provision. For the purposes of the survey, the following cultural provision categories were used: libraries, art and cultural institutions, cultural centres, art schools and basic art education, and the general cultural provision, and other departments' cultural provision not included in the above categories.

Finnish towns and cities vary in their organisation and provision of cultural services, which complicates data collection and reduces direct comparability of cost data. This variation and its effects on cultural provision's cost data need, therefore, to be taken account of in cost data analyses and comparisons between towns/cities.

In 2013, the combined net operating costs for cultural provision in the 24 participant towns and cities amounted to about €523 million. There was considerable variation between the towns/cities with the costs ranging from €5.7 million all the way up to €105.8 million. The per capita costs for six of the towns/cities ranged from €200 to €250. For fourteen towns/cities, the corresponding figure was €150–€199, and for four towns/cities €105–€150. Following municipal mergers, the per capita costs of some of the participant towns/cities decreased substantially, because the increase in residential numbers outstripped the growth of cultural provision volumes.

Compared to 2010, cultural provision costs increased by about €28.3 million. However, with reference to the public expenditure trend, the costs decreased. This general development is attributable to the divergence of the participant towns and cities. In most of them, the difficult economic situation is manifested in the slowing of growth, whereas in some, the situation is also manifested in decreasing costs.

A high proportion of the net operating costs for urban cultural provision is attributable to libraries and art and cultural institutions, which account for 75 per cent of all cultural provision costs of the participant towns and cities put together. Library costs constituted 25 to 54 per cent of total costs with the proportion of art and cultural institutions varying between 10 and 62 per cent. In the case of six towns/cities, museums, theatres and orches-

tras accounted for over half of all cultural provision costs. It should be further pointed out that in some cities and towns, the cost structure is being burdened by cultural centres (cities of Espoo, Vantaa) and basic art education (towns of Porvoo, Kajaani).

Municipalities still provide the majority of municipal cultural services. All the towns and cities combined, grants or grant-like items accounted for about 22.5 per cent of the costs – a figure which remained more or less constant over the period 2007–2013. However, the proportion of cultural grants varies widely among the participant towns and cities, ranging from about two to forty-one per cent in 2013.

The survey data shows that cultural provision still accounts for only a small part of the local economy. Cultural provision's net operating costs ranged from about two to close to five per cent of the total local government tax revenue and central government transfers. For most towns and cities, the proportion of cultural provision decreased slightly between 2010 and 2013.

In conclusion, the survey shows that cultural funding and priorities have remained almost unchanged; however, there are differences between the participant towns and cities in terms of costs and cost development. What is more, some of the towns and cities are likely to face severe cuts over the coming years. This means that if the costs of 2016 were to be surveyed in three years time, the changes and differences between the towns/cities might be even more profound.

1 Johdanto

Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruuhanke syntyi tarpeesta kehittää kuntien kulttuuri-toiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruuta sekä vertailutiedon tuottamista. Taustalla oli kokemus saatavilla olevan tiedon puutteellisuuksista sekä erityisesti vertailukelpoisen tiedon tarpeesta. Siirtyminen toiminnan strategiseen suunnitteluun ja johtamiseen sekä uusien palvelutuotantomallien käyttöönotto ovat lisänneet taloudellisen perustiedon merkitystä. Samalla kuntarakenteen ja yleisemmin julkisten palvelujen rakenteiden uudistaminen tuo mukanaan uusia tietotarpeita.

Tiedonkeruun pilottihanke käynnistettiin Suomen Kuntaliiton aloitteesta vuonna 2006 ja toteutettiin kyselyn muodossa 14 kaupungin kesken vuonna 2007. Siitä saatujen tietojen ja kokemusten rohkaisemana toteutettiin ensimmäinen varsinainen tiedonkeruu, jossa selvitettiin vuoden 2007 tilinpäätöksiin sisältyvät kulttuuritoiminnan kustannustiedot 23 kaupungissa. Seuraavan kerran hanke toteutettiin vuoden 2010 tilinpäätöstietojen osalta ja siihen osallistui 25 kaupunkia. Käsillä oleva raportti esittelee tulokset vuoden 2013 kustannuksia kartoittaneen tiedonkeruuhankkeen osalta. Hankkeessa selvitettiin 24 kaupungin vuoden 2013 tilinpäätöksiin sisältyvät kulttuuritoiminnan tulot ja menot.¹ (Taulukko 1.)

Kaikki hankkeet on toteutettu Suomen Kuntaliiton, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cuporen ja mukana olleiden kaupunkien yhteistyönä. Kaupungit ovat lähteneet mukaan omien tarpeidensa ja kiinnostuksensa pohjalta. Mukaan pyrittiin saamaan Suomen suurimmat kaupungit ja eri maakuntien keskuspaikkakunnat. Kuntaliitto on toiminut hankkeen koordinoijana sekä osallistunut hankkeen suunnitteluun, toteutukseen ja raportin kirjoittamiseen. Kuntien taustatietojen keräämisestä, tulosten tarkistamisesta, vertailutietojen analysoinnista sekä raportin kirjoittamisesta on hankkeessa vastannut Cupore. Hankkeessa mukana olevat kaupungit ovat tuottaneet tiedot oman kaupunkinsa osalta. Kustannustietolomakkeen teknisen toteutuksen sekä tietojen teknisen käsittelyn on tehnyt Suomen Kyselytutkimus Oy.

1 Hankkeiden tuloksista laaditut raportit ovat luettavissa Suomen Kuntaliiton kotisivuilla. Pilottihankkeen taustoista, toteutuksesta, siitä saaduista kokemuksista sekä tiedonkeruun kehittämismahdollisuuksista laadittiin erillisaraportti (Saukkonen ja Ruusuvirta 2008), joka löytyy Cuporen kotisivuilta: www.cupore.fi. Cuporessa tehtiin myös erillinen tutkimus kulttuuripoliitikasta ja -hallinnosta sekä kulttuuritoiminnan taloudesta vuoden 2007 hankkeeseen osallistuneissa kaupungeissa (Saukkonen ja Ruusuvirta 2009).

Taulukko 1. Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruuhankkeet vuosina 2006–2014.

Vuoden 2006 kulttuurikustannusten tiedonkeruu, pilotti

Mukana 14 kaupunkia: Espoo, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Rovaniemi, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Raportit:

Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Selkee, J. ja Winqvist, D. (2008). Kulttuuritoiminnan kustannukset 14 kaupungissa vuonna 2006. Raportti tiedonkeruun pilottihankkeen tuloksista. Cupore ja Suomen Kuntaliitto.

Saukkonen, P. ja Ruusuvirta, M. (2008). Kuntien kulttuuritoiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruu. Raportti tiedonkeruun pilottihankkeen toteutuksesta, siitä saaduista kokemuksista ja toiminnan kehittämismahdollisuuksista. Cuporen verkkojulkaisuja 4. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö.

Vuoden 2007 kulttuurikustannusten tiedonkeruu

Mukana 23 kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Raportti: Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Selkee, J. ja Winqvist, D. (2008). Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa. Kulttuuritoiminnan kustannukset 23 kaupungissa vuonna 2007. Helsinki: Cupore ja Suomen Kuntaliitto.

Vuoden 2010 kulttuurikustannusten tiedonkeruu

Mukana 25 kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Raportti: Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Ruokolainen, V. ja Karttunen, S. (2012). Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa: kulttuuritoiminnan kustannukset 25 kaupungissa vuonna 2010. Helsinki: Cupore ja Suomen Kuntaliitto.

Vuoden 2013 kulttuurikustannusten tiedonkeruu

Mukana 24 kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Raportti: Ruusuvirta, M. ja Saukkonen, P. (2014). Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa: kulttuuritoiminnan kustannukset 24 kaupungissa vuonna 2013. Helsinki: Cupore ja Suomen Kuntaliitto.

Kuntien toimintaympäristö muuttuu nopeasti. Kunnissa kamppaillaan muun muassa väestön ikääntymiseen ja monimuotoistumiseen sekä yleiseen sosiaaliseen eriarvoistumiseen liittyvien kysymysten kanssa. Kuntien tehtäväkenttä on kasvanut voimakkaasti jo 1970-luvulta lähtien ja on ollut edelleen kasvussa 2010-luvulla, vaikka pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen (hallitusohjelma 22.6.2011) yhtenä tavoitteena oli kuntien tehtävien laajenemisen rajoittaminen. Kunnilla on perustuslain nojalla itsehallinto ja oikeus päättää siitä, miten palvelut alueella järjestetään. Valtion ja kuntien suhteessa on kuitenkin 2000-luvulla menty kohti lisääntyvää ohjausta ja valvontaa. (Valtiovarainministeriö 2013, 18–26.) Syksyllä 2008 tapahtunut talouden suhdannemuutos synkensi myös julkisten toimijoiden tulevaisuuden näkymiä, ja epävarmat ajat ovat jatkuneet näihin päiviin saakka. Vaikka talouskasvu kan-

.....

sainvälisesti näytti vuonna 2013 jo positiivisia merkkejä, laski kokonaistuotanto Suomessa jo toista vuotta peräkkäin, ja julkisyhteisöjen rahoitusasema säilyi alijäämäisenä jo viidettä vuotta. (Valtiovarainministeriö 2014.) Epävarma kunnallistaloudellinen yleistilanne on heijastunut myös kulttuurisektoriin ja pakottanut kuntia miettimään palvelutuotantoaan ja muiden alueiden ohella myös kulttuurin rahoitusta.

Viime vuodet ovat olleet monissa kunnissa myös rakenteellisten ja organisatoristen muutosten aikaa. Muutoksia on tapahtunut sekä kuntien määrässä että toiminnan rakenteissa ja prosesseissa. Viimeisen noin kymmenen vuoden aikana kuntien määrä on pudonnut yli sadalla. Vuonna 2005 Suomessa oli 432 kuntaa, vuoden 2013 alussa enää 320. Organisaatiomuutosten ja prosessien uudistamisen taustalla on ollut etenkin tarve toiminnan ja palvelutuotannon tehostamiseen. Merkittävimpänä taustatekijänä viime vuosien uudistusproesseissa on ollut kunta- ja palvelurakennemuutos eli Paras-hanke. (Ks. esim. Niiranen et al. 2013, 3.) Paras-hanke oli laaja-alainen uudistus, jonka keinoja hanketta ohjaavan puitelain (169/2007, 4 §) mukaan olivat mm. kuntaliitokset kuntarakenteen vahvistamiseksi, kuntien yhteistoiminnan lisääminen palvelurakenteiden vahvistamiseksi sekä toiminnan tuottavuuden parantaminen tehostamalla kuntien toimintaa palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.²

Myös Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa (hallitusohjelma 22.6.2011, 75) tavoitteeksi asetettiin kunta- ja palvelurakenteiden uudistaminen. Kuntarakennelaki (Laki kuntajakolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 478/2013) astui voimaan 1.7.2013. Lain (2 §) mukaan kuntajaon kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta. Laissa määritelty velvollisuus osallistua kuntaliitosselvitykseen koskee suurinta osaa Suomen kunnista.

Valtion tukia taiteelle ja kulttuurille on viime vuosina uudistettu ja järjestelty uudelleen. Valtionosuusjärjestelmään kuuluvien teattereiden, orkestereiden ja museoiden toiminnan volyymin kasvua ja kustannusten nousua kompensoitiin vuosina 2008–2010 toteutetulla lakisääteisen valtionosuuden lisäyksellä, joka oli kolmen vuoden aikana 49,7 miljoonaa euroa ja lähes kaksinkertaisti laitosten valtion tuen (ks. tarkemmin Sorjonen ja Ruusuvirta 2013). Vuoden 2010 alusta toteutetussa valtionosuusuudistuksessa (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, 1074/2009) sektorikohtaiset valtionosuudet keskitettiin pääosin valtiovarainministeriöön. Kulttuurin alalta valtiovarainministeriöön siirtyivät yleisten kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja asukasperusteisen taiteen perusopetuksen valtionosuudet. Vuonna 2013 näihin kunnan peruspalveluihin kohdistui lisäleikkauksia, jotka toteutettiin valtionosuusprosenttia alentamalla.³ (Ks. tarkemmin luku 3.2.)

2 Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta (169/2007) oli voimassa helmikuusta 2007 vuoden 2012 loppuun.

3 Vuoden 2015 alusta laki kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta muuttuu. Uudessa laissa erilliset valtionosuusperusteet poistuvat ja valtionosuuden laskennalliset kustannukset perustuvat ikäryhmittäisiin kustannuksiin ja sairastavuuteen. Valtionosuudesta ei siis enää eritellä sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen laskennallisia kustannuksia.

Edellä mainitut muutokset tuovat omat haasteensa kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruulle, mutta toisaalta ne tarjoavat myös mielenkiintoisen pohjan kehityksen seurannalle. Tässä raportissa esitellään hankkeeseen osallistuneiden 24 kaupungin kulttuuritoiminnan kustannukset vuoden 2013 tilinpäätöstietojen perusteella. Lisäksi tarkastellaan kulttuuritoiminnan kustannusten kehitystä viimeisten vuosien aikana. Raportin esitystapaa ohjaavat pääkysymykset ovat:

- Kuinka paljon kaupungit käyttävät rahaa taiteeseen ja kulttuuriin?
- Kuinka kulttuuritoiminnan kustannukset jakautuvat eri toiminta-alueiden ja menolajien kesken?
- Minkälaisia erilaisia toimintamalleja ja tuotantotapoja sisältyy kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksiin?
- Mikä on kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuri-toimijoiden avustamisen välinen suhde kulttuuritoiminnan kustannuksissa?
- Miltä kulttuuritoiminnan osa-alueilta kunnat saavat tuloja ja minkälaisista tulolajeista käyttötuotot muodostuvat?
- Millä tavalla kulttuuritoiminnan kustannukset ja tulot ovat kehittyneet vuosien 2007, 2010 ja 2013 välisenä aikana?

Hankkeessa saavutettu tieto ei erilaisten määritelmien ja tiedonkeruun toimintatapojen vuoksi ole suoraan yhdistettävissä esimerkiksi Tilastokeskuksen julkaisemien kuntien talous- ja toimintatilastojen tietoihin eikä muuhun valmiina olevaan tilastolliseen materiaaliin.⁴ Tässä yhteydessä ei ole myöskään mahdollisuutta yksittäisiä kaupunkeja koskeviin syvämpiin kulttuuripoliittisiin tai kulttuurihallinnollisiin analyysiin.

Raportin aluksi luvussa 2 käydään läpi tutkimuksen toteutus sekä taloutta ja toimintaa koskevien keskeisten käsitteiden määritelmät. Tämän jälkeen luvussa 3 tarkastellaan lyhyesti kuntien kulttuuritoimintaan ja sen kustannuksiin vaikuttavia taustatekijöitä. Samassa luvussa kuvataan myös hankkeeseen osallistuneiden kuntien kulttuurihallintoa, taide- ja kulttuurilaitoksia ja muita kulttuuripalveluita. Neljännessä luvussa esitellään tiedonkeruun tulokset kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Nettokäyttökustannuksia ja kulttuuritoiminnan tuottoja tarkastellaan sekä kokonaisuutena että jaoteltuna kulttuuritoiminnan osa-alueisiin: kirjastoihin, taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin, taideoppilaitoksiin ja taiteen perusopetukseen, kunnan yleiseen kulttuuritoimintaan, muiden hallintokuntien muihin kulttuurimenoihin sekä kuntien kulttuuritoiminnan avustuksiin. Viidennessä luvussa ovat päätelmät.

4 Selvityksen tuloksia on kuitenkin mielenkiintoista verrata esimerkiksi Sari Karttusen (2003) selvitykseen kuntien kulttuuritoiminnasta ja sen kustannuksista, jonka lähtökohtana olivat nimenomaan kuntien talous- ja toimintatilastot sekä taide- ja kulttuurilaitoksia koskevat erillistilastot. Ks. myös esim. Kangas 1991; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012; Kangas ja Ruokolainen 2012; taide- ja kulttuurilaitoksista Heiskanen 2000; 2001; Helin 2004.

2 Selvityksen toteutus ja määritelmät

2.1 Toteutus

Vuoden 2013 kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksia kartoittanut tiedonkeruu on järjestyksessään kolmas varsinainen Suomen Kuntaliiton, mukana olleiden kaupunkien ja Cuporen yhteistyönä toteutettu kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruuhanke (edellisten hankkeiden tuloksista ks. Ruusuvirta ym. 2008; Ruusuvirta ym. 2012). Vuoden 2013 kustannuksia selvittävään hankkeeseen lähti mukaan 24 kaupunkia.

Hankkeeseen osallistuville kaupungeille järjestettiin koulutustilaisuus 6.5.2014. Tilaisuudessa käytiin läpi kyselylomaketta, sen yleisiä vastausohjeita ja keskeisiä käsitteitä. Lisäksi annettiin teknistä ohjeistusta lomakkeen täyttämiseen ja tarkistettiin tiedonkeruun kannalta olennaisia yhteys- ja taustatietoja. Kaupungeille lähetettiin excel-pohjainen kyselylomake (liite 1) 7. toukokuuta 2014. Kyselylomakkeen yhteydessä lähetettiin myös vastausohjeet (liite 2) sekä listaukset kaupungeissa sijaitsevista taide- ja kulttuurilaitoksista (liite 3) ja kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista (liite 4). Vastausaikaa annettiin 30. toukokuuta asti.

Lomake oli muutamia täydentäviä kysymyksiä lukuun ottamatta täysin samanlainen kuin vuoden 2010 tiedonkeruussa. Lomake sisälsi seuraavat kysymysalueet:

- kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne
- kaupunkien toiminta, käyttökustannukset ja käyttötuotot seuraavilta osa-alueilta:
 - kirjastot
 - taide- ja kulttuurilaitokset
 - kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset
 - taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus
 - kunnan yleinen kulttuuritoiminta
 - muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset ja -tuotot.

Täydentävissä kysymyksissä selvitettiin kuntien kulttuuripalvelujen ostoja yksityisiltä toimijoilta, yksityisten toimijoiden tukemista tilajärjestelyjen kautta, kuntien investointimenoihin sisältyviä kulttuuri-investointeja, kulttuurin mainintaa kunnan hyvinvointikertomuksessa sekä yhteistoimintarakenteita liittyen taiteen ja kulttuurin soveltavaan käyttöön.

Yleisesti ottaen kyselylomakkeen täyttäminen sujui kaupungeilta melko hyvin. Kaikki olivat lähettäneet lomakevastauksensa 19.6.2014 mennessä. Tietoja tarkistettiin ja täydennettiin heinä–elokuussa 2014 vertaamalla niitä vuoden 2010 kustannustietoihin ja käyttäen hyväksi muun muassa kaupunkien kotisivuja sekä muita dokumentteja kuten talousarvioita ja tilinpäätöksiä sekä kulttuurilautakunnan tai vastaavan pöytäkirjoja. Kaupungeilta pyydettiin tarvittaessa lisätietoja ja tarkennuksia. Kaikkien kaupunkien kustannustiedot olivat valmiina 29.8.2014. Alustavia tuloksia esiteltiin hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien edustajille 8.10.2014, minkä jälkeen lukuihin tehtiin vielä pieniä muutoksia muutamien kaupunkien osalta. Lopulliset kustannustiedot olivat tukijoiden käytettävissä 16.10.2014.

2.2 Taloutta ja toimintaa koskevat käsitteet

Tiedonkeruulla selvitetään kaupunkien kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuoden 2013 tilinpäätöstietojen perusteella. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan kirjastoissa, taide- ja kulttuurilaitoksissa, kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa ja taideoppilaitoksissa tapahtuvaa toimintaa sekä lisäksi kunnan yleistä kulttuuritoimintaa ja muiden hallintokuntien järjestämiä, tuottamia tai tilaamia kulttuuripalveluja (ks. osa-alueiden tarkemmat määritelmät alla). Nettokäyttökustannukset saadaan kun käyttökustannuksista vähennetään käyttötuotot. Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä poistoista, arvonalentumisista ja laskennallisista menoista. Luvut eivät sisällä investointeja.

Toimintamenoissa käytettiin Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisia menolajeja, joita olivat henkilöstömenot, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokramenot (sisäiset ja ulkoiset) sekä muut menot. Lisäksi toimintamenoissa kysyttiin kaupunkien yksityisille kulttuuritoimijoille antamia avustuksia. Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset jaettiin avustuksiin sekä muihin kulttuurimenoihin.

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat kyselylomakkeessa myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien kulttuurituotot pyydettiin ainoastaan erittelemättöminä kokonaisuutena hallintokunnittain.

Laskennallisille menoille ja tuloille oli oma kohtansa lomakkeessa käyttökustannusten ja käyttötuottojen taulukoissa. Kunnalliset liikelaitokset ja muut taseyksiköt pyydettiin sisällyttämään kunnan tilinpäätöslaskelmiin.

Kunnallisten kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä yleisen kulttuuritoiminnan osalta kysyttiin myös niissä työskentelevän henkilöstön määrää sekä arviota henkilötyövuosista.

Kulttuuritoiminnan eri alueet määriteltiin seuraavasti:

Kirjastot määriteltiin tarkoittamaan kunnan yleistä kirjastotoimea sekä kunnan osuutta muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetystä yleisestä kirjastotoimesta.

Taide- ja kulttuurilaitokset määriteltiin tarkoittamaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisäätetystä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi laskettiin myös luonnontieteelliset museot sekä erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei siis laskettu esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita.

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osa-alue jaettiin neljään alakategoriaan. *Kulttuuritalo* määriteltiin tarkoittamaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tähän osioon pyydettiin aikaisemman käytännön mukaisesti sisällyttämään myös tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa⁵ ja Vantaan Heureka. *Konsertti- ja kongressitalo* määriteltiin kokonaisuudeksi, jossa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta jossa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus. *Lastenkulttuurikeskus* on kunnan oma erillinen hal-

5 Oulun Tietomaa siirtyi organisaatiomuutoksen yhteydessä osaksi Oulun museo- ja tiedekeskusta vuoden 2013 alussa. Näin ollen sen kustannukset ovat vuoden 2013 tiedonkeruussa taide- ja kulttuurilaitosten osiossa. Sen sijaan Vantaan kaupungin avustus Tiedekeskus Heurekalle on edelleen kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osiossa.

linnollinen yksikkö tai kunnan vuotuista avustusta saava yksikkö, joka keskittyy erityisesti lastenkulttuuriin. Lisäksi tähän osioon pyydettiin merkitsemään valtion taidehallinnon rahoittamat *elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskuks*et. Osa-alueeseen haettiin taloja tai keskuksia, joilla on omaa toimintaa. Kulttuuritaloksi tai kulttuurikeskukseksi ei siis luetu esimerkiksi erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä konserttisaleja eikä muita kulttuuritiloja, jotka pääasiallisesti toimivat kulttuuritoimijoiden kokous- tai harjoitustiloina.

Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut. *Taiteen perusopetus* on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen kustannuksia kysyttiin myös kansalais- ja työväenopistojen osalta. Lomakkeeseen ei kuitenkaan tullut merkitä ammattiin valmistavaa taidekoulutusta eikä kansalais- ja työväenopistojen muuta kurssitoimintaa.

Kunnan yleinen kulttuuritoiminta määriteltiin kattamaan kaiken muun varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutetun toiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.

Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset käsittävät muun kuin varsinaisen kulttuuritoimen alla tapahtuvan kulttuuritoiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannustietoja tarkastellaan tässä raportissa pääosin nettokäyttökustannusten kautta. Lukuja esitetään sekä euromääräisinä kokonaislukuina että kaupunkien asukaslukuun suhteutettuina. Euromääräiset kokonaiskustannukset kertovat kulttuuriin käytettävissä olevat tosiasialliset resurssit, ja ne ovat siten merkityksellisiä kulttuuritoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Asukaslukuun suhteutetut summat ovat paremmin vertailtavissa. Lukuja tulkittaessa ja vertailtaessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että kustannustiedot eivät itsessään anna riittävää kuvaa kuntien kulttuuritoiminnan toiminnallisesta tehokkuudesta, sen laajuudesta, laadusta tai vaikuttavuudesta. Korkeat kustannukset eivät automaattisesti merkitse hyvää palvelutasoa tai toisaalta huonoa taloudenhoitoa.

3 Kulttuuritoiminnan lähtökohdat 24 kaupungeissa

Kustannustietoja tulkittaessa on aina ensin tarkasteltava miten ja millaisissa olosuhteissa kukin kunta palvelujansa järjestää. Väestön määrä, ikärakenne, kielirakenne sekä koulutus-taso vaikuttavat aikaisempien tutkimusten mukaan kulttuuripalveluihin sekä niiden tuottamiseen tai järjestämiseen (ks. esim. Lovio, Stürmer ja Selkee 2004; Kangas ja Ruokolainen 2012). Myös kulttuuripolitiikan yleinen kehitys sekä erilaiset hallinto- ja palvelutuotantomallit on otettava huomioon taloudellisia lukuja tulkittaessa. Kuntaliitokset vaikuttavat asukasluokkoittaisiin kustannustietoihin ja siten vertailtavuuteen eri vuosien välillä. Myös muut organisaatiomuutokset ja erilaiset kustannusten kirjaamistavat vaikeuttavat kustannus-tietojen suoraa vertailua kaupunkien välillä ja kaupunkikohtaisen kehityksen seuraamista.

Taustaksi varsinaisille kustannustiedoille tarkastellaan seuraavaksi lyhyesti näitä kuntien kulttuuritoimintaan vaikuttavia taustatekijöitä: kuntien väestöä, alueellista ja sosiaalis-ta rakennetta, tapahtuneita kuntaliitoksia, kulttuurin rahoitusta sekä kulttuurihallinnon rakenteita ja kulttuuripalvelujen tuottamisen tapoja. Luvun lopussa ovat lyhyet kuvaukset kaikkien hankkeeseen osallistuneiden kuntien kulttuurihallinnosta, keskeisistä kulttuurilaitoksista ja muista kulttuuripalveluista.

3.1 Väestö ja sosiaaliset rakenteet

Kaikki selvityksessä mukana olevat kaupungit kuuluivat asukasluvultaan maamme kolmenkymmenen suurimman kaupungin joukkoon⁶, ja niiden väestö muodosti vuonna 2013 hieman yli puolet (54 %) koko Suomen väestöstä. Selvityksessä asukasluvultaan pienin kaupunki oli noin 38 000 asukkaan Kajaani ja suurin yli 600 000 asukkaan Helsinki. Yhdeksäs-sä kaupungissa oli vuonna 2013 yli 100 000 asukasta. Kahdeksassa kaupungissa väkiluku oli 60 000 ja 100 000 välillä ja seitsemässä alle 60 000.

Kulttuuripalvelut keskittyvät usein suuriin kaupunkiin niin taloudellisesti kuin toi-minnoiltaan (ks. esim. Alanen 2010; Opetus ja kulttuuriministeriö 2012). Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilaston perustella selvityksessä mukana olevien kaupunkien osuus Suomen kaikkien kuntien kulttuuritoiminnan nettokustannuksista on noin kaksi kolmasosaa. Niistä 123 museosta, 57 teatterista ja 28 orkesterista, jotka saivat lakisääteistä valtionosuutta vuonna 2013, selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa sijaitsi yhteensä 144 (69 museota, 52 teatteria, 23 orkesteria). Taiteen perusopetuksen opetustuntiperusteisen valtionosuuden piiriin vuonna 2013 kuuluneista 129 oppilaitoksesta yhteensä 72 sijaitsi näiden kaupunkien alueella.⁷

Selvityksessä on mukana kaupungeja kaikilta Manner-Suomen AVI-alueilta (6) ja kai-kista maakunnista (18). Mukana ovat kaikki maakuntien suurimmat kaupungit. Neljästä maakunnasta oli mukana useampi kuin yksi kaupunki: Kymenlaaksosta Kotka ja Kouvola,

6 Mukana oli vuonna 2013 asukasluvultaan 21 Suomen suurinta kaupunkia sekä kolme muuta kaupunkia maamme kolmenkymmenen suurimman kaupungin joukosta.

7 Tässä tapauksessa selvityksessä mukana oleva kaupunki oli laitoksen tai oppilaitoksen kotikunta. On huomattava, että taide- ja kulttuurilaitoksilla ja taideoppilaitoksilla saattaa olla toimintaa useiden kuntien alueella.

Satakunnasta Pori ja Rauma, Varsinais-Suomesta Turku ja Salo; Uudenmaan maakunnasta mukana ovat Helsinki, Espoo ja Vantaa sekä vuoden 2011 alusta Itä-Uudenmaan maakunnan lakkautuksen myötä Uudenmaan maakuntaan siirtynyt Porvoo. (Taulukko 2.)

Tutkimusten mukaan monet kulttuuripalvelut keskittyvät maakuntakeskuksiin. Ainoastaan kirjasto- ja kansalaisopistopalveluita tarjotaan miltei Suomen jokaisessa kunnassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Aikaisemmin tämänkin selvityksen perusteella on todettu kulttuuripalvelujen ja kulttuurin rahoituksen keskittyvän eteläisen Suomen suuriin kaupunkeihin (Ruusuvirta ym. 2012, 105; ks. myös Tilastokeskus 2014; Kangas ja Ruokolainen 2012). Näistä kaupungeista ja niitä ympäröiviltä alueilta löytyy myös suurin väestöpohja käyttämään kulttuuripalveluita. Esimerkiksi vuoden 2010 kustannus selvityksessä Helsingin, Espoon, Tampereen ja Turun kaupunkien kustannukset muodostivat lähes puolet (48 %) selvityksessä mukana olevien 25 kaupungin yhteenlasketuista kustannuksista. Myös maakuntien välillä on havaittavissa eroja ja eriytymistä esimerkiksi hallinnon rakenteisiin, toiminnallisiin painotuksiin sekä kulttuuribudjetin kehitykseen liittyen (Kangas ja Ruokolainen 2012, 27–28, 33, 50–51). Kulttuurielämä siis kehittyy eri suuntiin eri kaupungeissa ja alueilla.

Taulukko 2. Kaupunkien sijoittuminen Manner-Suomen AVI-alueille ja maakuntiin.

AVI-alue	Maakunta	Kaupunki
Etelä-Suomen AVI	Etelä-Karjala Kanta-Häme Kymenlaakso Päijät-Häme Uusimaa	Lappeenranta Hämeenlinna Kotka, Kouvola Lahti Espoo, Helsinki, Porvoo, Vantaa
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Etelä-Pohjanmaa Keski-Pohjanmaa Keski-Suomi Pirkanmaa Pohjanmaa	Seinäjoki Kokkola Jyväskylä Tampere Vaasa
Lounais-Suomen AVI	Satakunta Varsinais-Suomi	Pori, Rauma Salo, Turku
Itä-Suomen AVI	Etelä-Savo Pohjois-Karjala Pohjois-Savo	Mikkeli Joensuu Kuopio
Pohjois-Suomen AVI	Kainuu Pohjois-Pohjanmaa	Kajaani Oulu
Lapin AVI	Lappi	Rovaniemi

Kuntaliitokset vaikuttavat jonkin verran aineiston vertailtavuuteen varsinkin asukasmäärään suhteutetuissa kustannustiedoissa. Kuntaliitoksissa syntyvän uuden kaupungin kulttuuri-toiminta ei välttämättä kasva samassa suhteessa kuin asukasmäärä, koska keskuskaupunkiin yhdistyvien pienempien kuntien kulttuuri-toiminta on monissa tapauksissa varsin vähäistä. Selvityksen kohteena olevissa kaupungeissa on vuosien 2011–2013 aikana tehty kuntaliitoksia Kuopiossa, Mikkelissä, Oulussa ja Vaasassa. (Taulukko 3.) Asukaslukuun nähden suurin

liitos oli Oulun ja neljän muun kunnan yhdistyminen, jonka seurauksena Oulun väkiluku kasvoi vuosien 2010 ja 2013 välillä yli kolmanneksen (36,8 %). Myös muut kuntaliitoskunnat kasvattivat väkilukuaan, Kuopio 14,0 prosenttia, Mikkeli 12,1 prosenttia ja Vaasa 11,3 prosenttia. Yhteensä kahdessakymmenessä kaupungissa väkiluku kasvoi vuosina 2010–2013. Kuntaliitoskuntien ulkopuolelta eniten väkilukuaan kasvatti Espoo, 5,2 prosenttia. Salossa, Kouvolassa, Kajaanissa ja Kotkassa väkiluku puolestaan laski vuoden 2010 asukaslukuun verrattuna. (Taulukko 4.)

Taulukko 3. Selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuosina 2011–2013 tapahtuneet kuntaliitokset.

Kunnan nykyinen nimi	Yhdistyneet kunnat
Kuopio	Kuopio, Karttula (2011), Kuopio, Nilsä (2013)
Mikkeli	Mikkeli, Ristiina, Suomenniemi
Oulu	Oulu, Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo, Yli-Ii
Vaasa	Vaasa, Vähäkyrö

Kaksikielisyys lisää palvelujen tarvetta ja siten myös kulttuuritoiminnan kustannuksia.⁸ Velvoitteet kaksikielisyyteen tulevat lähinnä perustuslain (731/1999) ja kielilain (423/2003) kautta. Kulttuuritoimintaa säätelevissä laeissa kaksikielisyyteen velvoittaa kirjastolaki (904/1998, 3 §), jonka mukaan kaksikielisessä kunnassa molempien kieliryhmien kirjasto- ja tietopalveluihin liittyvät tarpeet on huomioitava yhtäläisin perustein. Selvityksessä kaksikielisiä kaupungeja on mukana seitsemän: Espoo, Helsinki, Kokkola, Porvoo, Turku, Vaasa ja Vantaa. Porvoossa ruotsinkielisten osuus väestöstä oli vuonna 2013 noin 30 prosenttia, Vaasassa 23 prosenttia ja Kokkolassa 13 prosenttia. Muissa kaupungeissa ruotsinkielisten osuus oli alle kymmenen prosenttia. Lähes kaikissa kaksikielisissä kaupungeissa ruotsinkielisten osuus väestöstä on laskenut hieman vuosien 2010 ja 2013 välillä.

Myös väestön yleinen moninaistuminen haastaa kuntien perinteistä kulttuuripalvelutoimintaa uudistumaan. Vieraskielisten eli muita kieliä kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuus väestöstä oli suurin Vantaalla, Helsingissä ja Espoossa (12–13 %). Vieraskielisten osuus on noussut kaikissa selvityksen kohteena olevissa kaupungeissa vuoteen 2010 verrattuna. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna vieraskielisten osuus väestöstä vuonna 2010 oli 6,2 prosenttia, vuonna 2013 vastaava osuus oli 7,7 prosenttia. Vieraskielisten osuus väestöstä on kasvanut etenkin pääkaupunkiseudulla.

Väestön ikärakenne vaikuttaa niin ikään kulttuuripalvelutarjontaan. Lastenkulttuuri on useissa kaupungeissa nostettu esille erityisenä strategisena painopisteenä. Samoin ikääntyville ja vanhuksille suunnattuja kulttuuripalveluita on pyritty lisäämään sekä hankkeiden avulla että kuntien perustoimintana (ks. esim. Liikanen 2010). Selvityksen kohteina olevissa kaupungeissa alle 15-vuotiaiden osuus kunnan asukkaista vaihteli 12,8 ja 19,5 prosentin välillä. Tämä osuus ei kuitenkaan välttämättä kerro kaupunkien palveluita käyttävien määrästä, sillä lapsiperheet asuvat usein suurten kaupunkien ympäryskunnissa ja käyttävät keskuskaupunkien

⁸ Kunta on kaksikielinen, jos kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita ja jos vähemmistö on vähintään kahdeksan prosenttia asukkaista tai vähintään 3 000 asukasta. (Kielilaki 2003/423, 5 §.)

Taulukko 4. Kaupunkien väestö ja muita taustatietoja.

Lähde: Suomen virallinen tilasto: väestörakenne ja väestön koulutus rakenne, Tilastokeskus.

	Asukas- luku	Asukas- luvun muutos, %	Ruotsin- kielisten osuus väestöstä, %	Vieras- kielisten osuus väestöstä, %	Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä, %	0-14- vuotiaiden osuus väestöstä, %	15-64- vuotiaiden osuus väestöstä, %	Yli 64- vuotiaiden osuus väestöstä, %	Vähintään alimman korkea-asteen tutkin- non suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, %
Kunta	31.12.2013	2010-2013	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2012
Espoo	260 753	5,2	7,8	12,3	8,6	19,5	67,4	13,2	44,4
Helsinki	612 664	4,1	5,9	12,8	8,6	13,7	70,1	16,1	38,6
Hämeenlinna	67 806	1,5	0,3	3,7	2,9	15,3	62,5	22,2	29,5
Joensuu	74 471	1,6	0,1	3,7	2,5	14,5	66,7	18,8	28,5
Jyväskylä	134 658	2,9	0,2	4,0	2,8	16,2	67,8	16,0	33,7
Kajaani	37 868	-0,8	0,1	3,0	2,2	16,3	64,3	19,5	27,7
Kokkola	47 031	1,7	13,1	2,6	2,1	18,8	62,1	19,2	25,2
Kotka	54 771	-0,1	1,0	7,8	5,9	14,5	62,4	23,1	25,4
Kouvola	86 926	-1,3	0,3	3,6	2,6	14,3	62,4	23,3	23,4
Kuopio	106 342	14,0	0,1	3,1	2,1	15,3	66,7	18,1	31,0
Lahti	103 364	1,7	0,3	5,6	4,0	14,4	64,4	21,2	26,7
Lappeenranta	72 658	0,9	0,2	5,9	4,1	14,7	64,6	20,7	27,5
Mikkeli	54 635	12,1	0,1	3,0	1,9	14,7	62,9	22,4	27,7
Oulu	193 798	36,8	0,2	3,1	2,4	19,5	66,9	13,5	34,2
Pori	83 497	0,6	0,5	2,4	1,9	14,8	62,7	22,5	25,6
Porvoo	49 426	1,3	30,4	4,9	3,7	17,8	64,3	17,9	30,1
Rauma	39 979	0,7	0,3	3,1	2,7	14,9	62,9	22,2	26,9
Rovaniemi	61 215	1,9	0,2	2,8	2,4	16,9	66,5	16,6	30,3
Salo	54 478	-1,4	1,1	5,3	3,8	16,5	61,4	22,1	24,4
Seinäjoki	60 354	4,4	0,2	2,0	1,5	18,3	64,6	17,1	30,6
Tampere	220 446	3,4	0,5	6,3	4,1	13,6	68,7	17,7	33,4
Turku	182 072	2,7	5,4	9,2	5,8	12,8	67,7	19,5	31,2
Vaasa	66 321	11,3	22,7	7,2	5,7	16,1	65,8	18,1	32,6
Vantaa	208 098	4,0	2,7	13,2	8,7	18,2	67,8	14,0	29,8

palveluita. Yli 64-vuotiaiden osuus oli noussut vuoteen 2010 verrattuna kaikissa kaupungeissa, osuus vaihteli Espoon 13,2 prosentista Kouvolan 23,3 prosenttiin.

Naiset käyttävät useimpia kulttuuripalveluja merkittävästi enemmän kuin miehet. Lisäksi mitä korkeampi henkilön koulutus on ja mitä korkeammassa sosioekonomisessa asemassa hän on, sitä useammin hän käy kulttuuritilaisuuksissa (Suomen virallinen tilasto: Ajankäytötutkimus 2009). Elinkeinorakenteessa samoin kuin väestön koulutustasossa on jonkin verran vaihtelua tiedonkeruussa mukana olleiden kaupunkien kesken. Vähintään alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus oli korkein Espoossa, runsaat 44 prosenttia. Helsingissä se oli 39 prosenttia. Muissa hankkeen kunnissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus vaihteli 23 ja 34 prosentin välillä. (Taulukko 4.)

3.2 Kuntien kulttuuritoiminnan lainsäädäntö ja rahoitus

Kulttuuripalvelut ovat peruspalveluja, mutta toisin kuin esimerkiksi opetuspalveluissa kuntalaisilla ei ole subjektiivista oikeutta johonkin tiettyyn kulttuuripalveluun, vaan kunnilla on vapaus toteuttaa kulttuuripalvelut siinä laajuudessa ja sillä tavalla kuin parhaaksi nähdään. Ainoastaan kirjastopalvelut ja ns. yleinen kulttuuritoiminta ovat kunnille lakisääteisiä, joskin viimeksi mainitussa tapauksessa velvollisuus on väljästi muotoiltu. Lisäksi kunnan tehtävänä on järjestää kuntalaisille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen. (Ks. esim. Heiskanen ym. 2002, 63–65; Oulasvirta ja Flinkkilä 2005, 159–174.) Yleisellä tasolla kunnan oikeuksia ja velvollisuuksia myös kulttuuritoiminnassa säätelevät perustuslaki (731/1999) ja kuntalaki (365/1995). Kuntien ja valtion suhdetta kulttuuritoiminnassa sekä kulttuurin rahoitusta määrittävät laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) ja sitä koskeva asetus (1766/2009) sekä laki kuntien kulttuuritoiminnasta (728/1992). Yksittäisiä kulttuurisektoreita, niiden toimintaa ja rahoitusta säätelevät mm. seuraavat lait ja asetukset: kirjastolaki (904/1998) ja kirjastoasetus (1078/1998), museolaki (729/1992), teatteri- ja orkesterilaki (730/1992) sekä laki taiteen perusopetuksesta (633/1998).

Kunnat vastaavat huomattavassa määrin kulttuurin julkisesta rahoituksesta ja kulttuuripalveluista. Palvelut tuotetaan itse, niitä järjestetään yhteistyössä muiden kanssa tai niitä hankitaan ostopalveluina. Kunnat rahoittavat kulttuuripalvelujaan pääasiassa toimintatuotoilla, verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kuntien omat taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taiteen perusopetuksen oppilaitokset sekä muut kulttuuripalvelut tuovat kunnille toimintatuottoja, esimerkiksi pääsylippituloja sekä maksu- ja vuokratuloja.

Valtio rahoittaa kuntien kulttuuritoimintaa etenkin lakisääteisen valtionosuusjärjestelmän kautta. Sen tarkoitus on tukea kuntia palvelujen ylläpitämisessä eri puolilla Suomea. Kirjastojen, kuntien yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen valtion rahoitus sisältyy valtiovarainministeriön hallinnoimaan peruspalvelujen valtionosuuteen, joka uudistuu vuoden 2015 alusta alkaen. Opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen ja taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuudesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtionosuuden laskennallinen peruste määräytyy kulttuuripalveluissa kunnan ylläpitämän toiminnan suoritelmäärällä, henkilötyövuodella tai asukasmäärällä kerrottuna yksikköhinnalla. Lisäksi esimerkiksi maakuntamuseot, aluetaidemuseot ja valtakunnalliset erikoismuseot saavat korotettua valtionosuutta. Osa valtionosuuksista määräytyy prosenttiperusteisesti tiettyinä osuutena laskennallisesta valtionosuuden perusteesta (prosenttiperusteinen vos). Laskennallisesta yksikköhinnasta valtionosuutena maksettu osuus vaihtelee toiminnoittain. Taulukossa 5 näkyvät valtionosuuden yleiset laskennalliset perusteet ja yksikköhinnat sekä valtionosuuden määrä kyseisestä perusteesta/yksikköhinnasta.

Vuoteen 2010 verrattuna sekä valtionosuuksien laskennallisiin perusteisiin ja yksikköhintoihin että valtionosuusprosentteihin on tullut jonkin verran muutoksia. Vuoden 2010 alusta yleisten kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja asukasperusteisen taiteen perusopetuksen valtionosuudet siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriöstä valtiovarainministeriöön. Ne ovat osa ns. kunnan peruspalvelujen valtionosuutta, johon kuuluvat myös sosiaali- ja terveydenhuollon ja esi- ja perusopetuksen valtionosuudet. Vuonna 2013 näihin kunnan peruspalveluihin kohdistui leikkauksia, jotka toteutettiin valtionosuusprosenttia alentamalla. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti oli 34,08 vuonna 2010 ja 30,96 vuonna 2013.

Kirjastoilla asukaskohtainen yksikköhinta on noussut vuoteen 2010 verrattuna vuosittaisista indeksikorotuksista johtuen. Taide- ja kulttuurilaitosten osalta valtionosuusprosentit ovat säilyneet ennallaan, sen sijaan henkilötyövuoden hintaan on tullut pieniä muutoksia. Teattereilla ja orkestereilla henkilötyövuoden hinta on noussut, museoilla puolestaan laskenut vuoteen 2010 verrattuna. Myös taiteen perusopetuksen opetustuntiperusteisen valtionosuuden yksikköhinta on noussut vuosien 2010 ja 2013 välillä. (Taulukko 5.) Taide- ja kulttuurilaitosten henkilötyövuosiin perustuvia tai taiteen perusopetuksen opetustuntiperusteisia valtionosuuksia kunta saa, mikäli se ylläpitää valtionosuuden piirissä olevaa museota, teatteria, orkesteria tai taiteen perusopetuksen oppilaitosta.

Taulukko 5. Valtionosuuden yleiset laskennalliset perusteet ja yksikköhinnat sekä valtionosuusprosentit vuosina 2007, 2010 ja 2013.

Lähde: Opetushallitus 2007; 2010; 2013.

	Valtionosuuden laskennallinen peruste/yksikköhinta			Valtionosuus em. laskennallisesta perusteesta		
	2007	2010	2013	2007	2010	2013
Taiteen perusopetus Asukaskohtainen VOS	1,40 €/asukas	1,40 €/asukas	1,40 €/asukas	29,70 %	34,08 %	30,96 %
Taiteen perusopetus Opetustuntiperusteinen VOS	57,69 €/opetustunti	69,00 €/opetustunti	74,66 €/opetustunti	57,00 %	57,00 %	57,00 %
Yleinen kulttuuritoimi	3,50 €/asukas	3,50 €/asukas	3,50 €/ asukas	29,70 %	34,08 %	30,96 %
Museot	37 584 €/htv.	70 569 €/htv.	69 616 €/htv.	37,00 %	37,00 %	37,00 %
Teatterit	31 567 €/htv.	55 021 €/htv.	56 182 €/htv.	37,00 %	37,00 %	37,00 %
Orkesterit	32 711 €/htv.	53 669 €/htv.	55 693 €/htv.	37,00 %	37,00 %	37,00 %
Kirjastot	46,58 €/asukas	54,63 €/asukas	62,19 €/asukas	45,30 %	34,08 %	30,96 %

Tiedonkeruuseen osallistuneille kaupungeille kulttuurin käyttökustannuksiin myönnetty laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2013 on esitetty taulukossa 6 (vuoden 2010 tiedot liitteessä 7). Taulukkoon on laskettu toiminnoittain kunnille myönnetty laskennalliset valtionosuudet, jotka perustuvat taulukossa 5 esitettyihin määräytymisperusteisiin. Taiteen perusopetus sisältää kunnittain tiedot sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisällyvästä asukasperustaisesti rahoitetusta taiteen perusopetuksesta että tuntiperusteisen taiteen perusopetuksen valtionosuuden, jos kunta on sitä saanut.⁹

⁹ Osa kunnista järjestää taiteen perusopetusta myös vapaan sivistystyön rahoituksen piirissä olevien kunnallisten kansalais- ja työväenopistojen alla. Taulukon luvuissa eivät ole mukana näiden opistojen tuntiperusteiset valtionosuudet.

Tiedonkeruuseen osallistuneiden kaupunkien saamat valtionosuudet ovat vuosien 2010 ja 2013 välillä nousseet kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja orkesteritoiminnan osa-alueilla. Merkittävintä nousu on ollut kirjastoilla, joiden valtionosuudet ovat nousseet yhteensä 4,37 miljoonaa euroa (8,6 prosenttia). Sen sijaan yleisen kulttuuritoiminnan, museoiden ja teattereiden kohdalla kaupunkien yhteenlasketut valtionosuudet ovat laskeneet.¹⁰

Taulukko 6. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2013, €.
Lähde: Valtiovarainministeriö 2012; Opetushallitus 2013.

	Taiteen perusopetus	Kirjasto	Kulttuuri- toiminta	Museot	Teatterit	Orkesterit	Yhteensä
Espoo	109 417	4 860 467	273 543	540 916	-	1 092 140	6 876 483
Helsinki	258 063	11 463 538	645 158	2 486 684	-	2 740 653	17 594 096
Hämeenlinna	170 742	1 295 218	72 894	817 988	-	-	2 356 841
Joensuu	1 202 308	1 420 138	79 924	588 952	-	824 256	4 115 578
Jyväskylä	182 569	2 542 725	143 102	1 374 220	1 475 901	968 501	6 687 018
Kajaani	1 039 286	732 519	41 226	423 266	977 005	-	3 213 302
Kokkola	20 192	896 949	50 480	294 476	-	-	1 262 096
Kotka	23 766	1 055 717	59 415	588 951	-	-	1 727 849
Kouvola	37 955	1 686 017	94 888	128 790	-	-	1 947 650
Kuopio	45 048	2 001 109	112 621	1 177 903	1 642 200	1 174 565	6 153 446
Lahti	44 344	1 969 841	110 861	1 341 500	2 494 481	1 730 938	7 691 965
Lappeenranta	0	1 388 851	78 163	556 232	1 080 942	597 586	3 701 774
Mikkeli	23 635	1 049 922	59 089	359 915	-	288 490	1 781 051
Oulu	1 716 290	3 621 951	203 840	1 276 062	-	1 421 842	8 239 986
Pori	1 080 319	1 600 645	90 083	1 112 463	-	741 831	4 625 341
Porvoo	1 964 367	940 232	52 915	-	-	-	2 957 514
Rauma	761 994	766 695	43 149	206 063	-	-	1 777 901
Rovaniemi	1 064 910	1 167 506	65 706	556 232	-	391 522	3 245 876
Salo	549 276	1 064 420	59 905	103 032	-	-	1 776 633
Seinäjoki	25 444	1 130 269	63 611	359 915	-	-	1 579 239
Tampere	93 262	4 142 850	233 156	2 199 865	-	2 225 492	8 894 625
Turku	77 425	3 439 346	193 563	3 206 513	2 494 481	2 040 035	11 451 364
Vaasa	1 086 196	1 254 843	70 621	998 293	1 143 304	741 831	5 295 088
Vantaa	2 145 836	3 908 586	219 972	257 579	-	-	6 531 973
Yhteensä	13 722 644	55 400 354	3 117 885	20 955 810	11 308 314	16 979 682	121 484 689

Taiteen perusopetuksen kohta sisältää kunnittain tiedot taiteen perusopetuksen asukaskohtaisesta valtionosuudesta sekä opetustuntiperusteisen valtionosuuden, jos kunta on sitä saanut.

3.3 Kulttuurihallinnot ja kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit ja lähtökohdat palvelujen tuottamiseen ovat selviytykseen osallistuneissa kaupungeissa hyvin erilaiset, ja näillä eroilla on vaikutusta kulttuuritoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Seuraavaksi esitellään lyhyesti kulttuuritoiminnan päätöksenteko- ja toimeenpanorakenteita sekä toimintamalleja tiedonkeruuseen osallistuneissa kunnissa. Tämän jälkeen tarkastellaan lähemmin kutakin kaupunkia, erityisesti kulttuurihallinnon organisaatiota, kulttuuripalvelujen tuotantomallia sekä taiteen ja kulttuurin rahoitusta.

¹⁰ Oulun kaupunginteatteri muuttui osakeyhtiöksi 1.1.2012 alkaen, eivätkä sille myönnetty laskennalliset valtionosuudet näin ollen ole mukana Oulun kaupungille myönnettyissä laskennallisissa valtionosuuksissa vuodelle 2013.

3.3.1 Kulttuurin lautakuntarakenne

Vuonna 1981 voimaan tullessa laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (1045/80) määriteltiin muun muassa kuntien velvollisuudesta perustaa kulttuurilautakunta ”kunnassa harjoitettavan kulttuuritoiminnan edistämistä, tukemista sekä järjestämistä varten”. Vain erityistapauksissa, kuten asukasluvun vähäisyyden vuoksi kunnanvaltuusto saattoi päättää, että lain mukaisista tehtävistä huolehti muu lautakunta tai kunnan hallitus. Lautakuntien yhdistelmiä ei tuolloin sallittu. Vuoden 1977 lopussa yli puolessa Suomen kunnista oli kulttuurilautakunta (Ryynänen 1986,176).

1980-luvun vapaakuntakokeilu ja kulttuuritoimintalain muutokset vuonna 1993 antoivat kunnille mahdollisuuden järjestää hallintonsa haluamallansa tavalla. Mittavissa kunnallishallinnollisissa uudistuksissa lautakuntia yhdisteltiin erilaisiksi kokonaisuuksiksi. Pienempiin kuntiin perustettiin laaja-alaisia lautakuntia, jotka käsittelivät kaikkia sivistystoimen asioita (opetus, kulttuuri, kirjasto, liikunta, nuoriso). Yleinen ilmiö oli myös opetusasioiden sekä muiden sektoreiden ryhmittäminen omiksi kokonaisuuksiksi. (Ks. tarkemmin esim. Keltti 2001, 10–14.) Enemmistöissä suuremmista kunnista kuitenkin säilyi vielä kulttuurilautakunnaksi nimetty lautakunta. (Lovio, Stürmer ja Selkee 2004, 34–35.)

Nykypäivänä ei ole itsestään selvää, mikä taho kunnassa vastaa taiteen ja kulttuurin rahoituksesta sekä kulttuuripalvelujen järjestämisestä. Lautakuntarakenteissa ainoastaan kulttuuriasioihin keskittyvien lautakuntien määrä on vähentynyt ja suuntaus näyttäisi olevan kohti laaja-alaisempia lautakuntia myös suuremmissa kunnissa. Kulttuuriasioita käsitellään yhä useammin kulttuurin ja yhden tai useamman muun toiminta-alueen (liikunta-, nuoriso, sivistys- tai vapaa-aikatoiminnan) yhdistelmälautakunnissa. Lisäksi kunnissa on perustettu erilaisia elämänkaariajattelua, palvelurakennetta tai asiakkuusprosesseja noudattelevia lautakuntamalleja.

Muutos näkyy myös selvitykseen osallistuvissa kaupungeissa. Vielä vuonna 2010 näissä kaupungeissa toimi kymmenen kulttuurilautakunnaksi nimettyä lautakuntaa ja kahdeksan yhdistelmälautakuntaa, joiden nimissä mainittiin kulttuuri ja yksi tai useampi muu toiminta-alue (kirjasto-, liikunta-, nuoriso, sivistys- tai vapaa-aikatoiminta). Vuonna 2013 kulttuurilautakuntia oli jäljellä enää kuusi, yhdistelmälautakuntia puolestaan seitsemän. Kulttuurista pääasiallisesti vastaavia lautakuntia kaupungeissa olivat myös elämänlaatulautakunta, vapaa-aikalautakunta, sivistyslautakunta, aikuisväestön lautakunta, hyvinvoinnin edistämisen lautakunta sekä sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunta. Kulttuuriasioista päätetään siis hyvin monenlaisissa ja -nimisissä lautakunnissa. On myös huomattava, että samannimisten lautakuntien toiminta- ja vastualueet voivat erota toisistaan melko paljon. Esimerkiksi kahden eri kaupungin kulttuurilautakunnat voivat vastualueiltaan ja käytännön toimenkuvaltaan olla hyvinkin erilaisia. Toisaalta erinimisillä lautakunnilla voi olla hyvin samanlaiset vastualueet ja toimenkuvat. Lautakuntalähtöisesti ei siten saa suoraan vertailukelpoista tietoa kunnan kulttuuritoiminnasta ja sen taloudesta.

Muutamissa kaupungeissa saman lautakunnan alaisuuteen kuului kunnan koko kulttuuritoiminta: kirjasto, taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus sekä yleinen kulttuuritoiminta. Usein kuitenkin ainakin osa kulttuuritoiminnoista oli muiden lautakuntien alaisuudessa. Eniten vaihtelua oli taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen lautakuntarakenteessa. Yleisimmin ne kuuluivat opetus-, kasvatusta tai koulutuslautakunnan tai vastaavan alle. Taiteen perusopetuksesta vastuullisia lautakuntia olivat myös muun muassa lasten ja nuorten lautakunta sekä kasvun ja oppimisen lautakunta. Lisäksi joillakin kunnallisilla oppilaitoksilla oli vuonna 2013 oma

Taulukko 7. Kulttuuritoiminnan lautakuntarakenne vuonna 2013.

Kirjasto	Taide- ja kulttuuri- laitokset	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	Taiteen perusopetus ja taidemaalaukset	Yleinen kulttuuri-toiminta
Espoo	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta
Helsinki	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta, suomenkielisen työväenopiston johtokunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta
Hämeenlinna	Elämäntalautakunta	Lasten- ja nuorten lautakunta, kaupunginhallitus	Lasten- ja nuorten lautakunta	Elämäntalautakunta
Joensuu	Vapaa-aikalautakunta	Vapaa-aikalautakunta	Vapaa-aikalautakunta	Vapaa-aikalautakunta
Jyväskylä	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta
Kajaani	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta
Kokkola	Kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunta	Kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunta	Opetus- ja kasvatuslautakunta, kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunta	Kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunta
Kotka	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta, lasten ja nuorten palveluiden lautakunta	Kulttuurilautakunta
Kouvola	Aikuisväestön lautakunta	Aikuisväestön lautakunta	Aikuisväestön lautakunta	Aikuisväestön lautakunta
Kuopio	Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, kasvun ja oppimisen lautakunta	Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta
Lahti	Sivistyslautakunta	Liikunta- ja kulttuurilautakunta	Sivistyslautakunta	Liikunta- ja kulttuurilautakunta
Lappeenranta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta
Mikkeli	Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunta	Kasvatus- ja opetusltk, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunta
Oulu	Sivistys- ja kulttuurilautakunta	Sivistys- ja kulttuurilautakunta	Sivistys- ja kulttuurilautakunta	Sivistys- ja kulttuurilautakunta
Pori	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Koulutuslautakunta, kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta
Porvoo	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta
Rauma	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Rovaniemi	Vapaa-ajanlautakunta	Vapaa-ajanlautakunta	Koulutuslautakunta	Vapaa-ajanlautakunta
Salo	Vapaa-ajan lautakunta	Vapaa-ajan lautakunta	Opetuslautakunta	Vapaa-ajan lautakunta
Seinäjäki	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Vanhaiskasvatus- ja koulutusltk	Kulttuurilautakunta
Tampere	Sivistys- ja elämäntalautakunta	Sivistys- ja elämäntalautakunta	Sivistys- ja elämäntalautakunta	Sivistys- ja elämäntalautakunta
Turku	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta, kaupunginhallitus	Kulttuurilautakunta, kaupunginhallitus	Kulttuurilautakunta
Vaasa	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Vanhaiskasvatus- ja perusopetus johtokunta, Vaasan työväenopiston johtokunta, Vasa arbetarinstutun johtokunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta
Vantaa	Opetuslautakunta	Vapaa-ajan lautakunta	Vapaa-ajan lautakunta	Vapaa-ajan lautakunta

Taulukossa näkyvät ne lautakunnat, jotka vastaavat osa-alueen kunnallisesta toiminnasta ja/tai yksityisten toimijoiden avustamisesta.

johtokunta. Vaasassa toimivat vuonna 2013 erilliset museolautakunta ja teatteri- ja orkesterilautakunta. Vantaalla kirjastotoiminta oli opetuslautakunnan alaisuudessa, kun muusta kulttuuritoiminnasta vastasi vapaa-ajan lautakunta. Lahdessa sekä kirjasto että taiteen perusopetus olivat sivistyslautakunnan alaisuudessa. Helsingissä, Kajaanissa ja Vaasassa kunnallisia taidelaitoksia ja oppilaitoksia toimi johtokuntien alaisuudessa. Lisäksi kaupunginhallituksella on usein ainakin jonkinlainen rooli taidetta ja kulttuuria koskevassa päätöksenteossa. Varsinkin suurimpien yksityisten kulttuuritoimijoiden, esimerkiksi tapahtumajärjestäjien, avustuspäätöksiä saatetaan tehdä kaupunginhallituksessa.

3.3.2 Kulttuuritoiminnan organisoituminen ja henkilökunta

Myös kulttuuripalveluiden tuotannon organisoitavissa kaupungit poikkeavat toisistaan. Perinteisesti kunnan palvelutoiminta on jakautunut konsernihallintoon ja päätoimialoihin, joiden kautta palvelutuotantoa ja sen yksiköitä organisoidaan. Varsinkin viimeisen kymmenen vuoden aikana kunnissa on otettu käyttöön myös erilaisia tilaaja-tuottaja malleja, joissa palvelun tilaajan ja tuottajan roolit on erotettu toisistaan. Palvelujen järjestämisestä vastaavat toimialojen tilaajaorganisaatiot, jotka tilaavat palveluja joko kunnallisilta tai yksityisiltä palveluyksiköiltä.

Tyypillisiä päätoimialoja kunnissa ovat olleet esimerkiksi sivistystoimi, sosiaali- ja terveystoimi ja tekninen toimi. Selvitykseen osallistuvissa kunnissa yleisin kulttuuripalveluiden ylätoimiala on sivistystoimi. Esimerkiksi Espoossa, Helsingissä, Kajaanissa, Kokkolassa ja Mikkelissä kulttuuripalvelut ovat osa laajempaa sivistystoimen toimialaa. Raumalla kulttuuripalvelut kuuluvat kulttuuri- ja vapaa-aikatoimeen, Turussa vapaa-aikatoimialaan ja Joensuussa vapaa-aikakeskukseen. Viime vuosien aikana kunnissa on ryhmitelty palveluita uudelleen kokonaisuuksiksi, rikottu vanhoja hallinnollisia rajoja ja perustettu erilaisia elämänkaariajatteluun tai asiakkuusprosesseihin perustuvia palvelualueita. Esimerkiksi Kuopiossa kulttuuripalvelut kuuluvat hyvinvoinnin edistämisen palvelualueeseen ja Kouvolassa hyvinvointipalveluihin. Salossa kulttuuripalvelut olivat sivistystoimen alla, mutta organisaatiomuutoksen seurauksena siirtyivät hyvinvointipalveluiden alle marraskuussa 2013. Tampereella kulttuuri on osa sivistyksen ja elämänlaadun ydinprosessia ja Kotkassa kaupunkikehityksen ja kulttuurin vastuualuetta. Hämeenlinnassa kulttuuripalveluista vastaa lasten-, nuorten- ja elämänlaatu- ja palveluiden tilaajatiimi. Jyväskylässä, Lappeenrannassa ja Porissa kulttuuritoiminta on puolestaan suoraan apulaiskaupunginjohtajan alaisuudessa. Lisäksi esimerkiksi Kajaanissa teatteri on kaupunginhallituksen alainen ja sillä on oma johtokunta.

Myös kuntien kulttuuritoiminnan viroissa on tapahtunut muutoksia. Vuonna 1981 voimaan tullessa kuntien kulttuuritoimintalaissa säädettiin, että kunnan palveluksessa voi kulttuuritehtävien hoitamista varten olla yksi tai useampi viranhaltija, joka saatettiin perustaa päävirjana, sivuvirjana, yhdistää muuhun virkaan, tai olla myös kahden tai useamman kunnan yhteinen viranhaltija. Kunta saattoi puolestaan saada valtiosuutusta viranhaltijan palkkaamiseen. Kulttuuritoimenjohtajan, kulttuurisihteerin sekä taide- tai kulttuuri-ohjaajan virkoja perustettiin osittain jo ennen lain voimaantuloa, mutta etenkin sen jälkeen. Virkoihin suoraan kohdistuva valtion tuki lopetettiin kulttuuritoimintaa uudistettaessa vuonna 1992, ja lamavuosina kunnat lakkauttivat monin paikoin kulttuuritoiminnan virkoja sekä yhdistivät niiden tehtäviä muihin virkanimikkeisiin tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi liikunta- ja nuorisotyön tehtäviä kulttuurivirkaan. (Ks. esim. Karttunen 2003; Keltti 2001.)

Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa valtaosa kulttuuritoiminnan henkilökunnasta työskentelee kirjastoissa ja taide- ja kulttuurilaitoksissa. Kaupunkien kirjastoissa oli

vuonna 2013 yhteensä 2 689 henkilötyövuotta (ks. taulukko 12) ja kunnallisissa museoissa, teattereissa ja orkestereissa yhteensä 2 529 henkilötyövuotta (ks. taulukko 14). Joissakin kaupungeissa myös kunnallisissa taideoppilaitoksissa työskentelee runsaasti henkilöstöä, sekä vakituista että esimerkiksi tuntiopettajia. Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa toimi yhteensä 17 kunnallista taiteen perusopetuksen tuntiperusteisen valtionosuuden piirissä olevaa oppilaitosta. Näissä oppilaitoksissa annettiin vuonna 2013 yhteensä 317 647 opetustuntia.¹¹ Selvityksen kyselylomakkeessa kysyttiin henkilötietoja kunnallisten kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä yleisen kulttuuritoiminnan alueilta. Selvityksen mukaan näiden toimintojen alla oli vuonna 2013 yhteensä 514 henkilötyövuotta. Henkilötyövuosista kaksi kolmasosaa kohdistui toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin ja loput määräaikaisiin tai muihin työsuhteisiin¹².

Vuoteen 2010 verrattuna, ja kaikki kaupungit yhteenlaskettuna henkilötyövuosien määrä on noussut kirjastoissa 47 henkilötyövuodella. Myös kunnallisissa taideoppilaitoksissa annettujen opetustuntien määrä on noussut 4 156 tunnilla¹³. Sen sijaan kunnallisten museoiden, teattereiden ja orkestereiden henkilötyövuodet ovat hienoisessa laskussa. Valtaosa laskusta selittyy Oulun kaupunginteatterin organisaatiomuutoksella kunnallisesta toimijasta yksityiseksi osakeyhtiöksi. Kaupunkien ja eri laitosten välillä on kuitenkin paljon eroa siinä, miten ja mihin suuntaan henkilötyövuodet ovat kehittyneet. Kunnallisten kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä yleisen kulttuuritoiminnan yhteenlasketut henkilötyövuodet ovat vuoteen 2010 selvitykseen verrattuna laskeneet useimmissa kaupungeissa. Laskun taustalla on erilaisia organisaatiomuutoksia ja toimintojen ulkoistamista. Lisäksi virkoja ja toimia on jätetty täyttämättä, yhdistetty muihin toimiin tai lakkautettu kokonaan. Esimerkiksi Lahdessa aiemmin osittain yleisen kulttuuritoiminnan vastuulla olleet kulttuurin työllistämishankkeet on keskitetty nuorisopalveluille. Lisäksi osa aikaisemmin omana toimintana hoidetuista tehtävistä (esimerkiksi Nuorisoteatteri) hankitaan Lahdessa ostopalveluna. Oulussa Tiedekeskus Tietomaa on siirtynyt kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osiosta taide- ja kulttuurilaitosten alle¹⁴, eikä sen kustannuksia tai henkilökuntaa näin ollen ole huomioitu kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osiossa, kuten vielä vuoden 2010 kustannusraportissa tehtiin. Oulussa myös aiemmin yleisen kulttuuritoiminnan alle laskettua henkilöstöä on siirtynyt organisaatiomuutoksen myötä sivistys- ja kulttuuripalveluiden yhteiseksi resursiksi. Salossa puolestaan kulttuurijohtajan virka jätettiin täyttämättä vuonna 2013 edellisen kulttuurijohtajan jäätyä eläkkeelle. Joensuussa kulttuurijohtajan virka lakkautettiin vuonna 2012 ja tilalle perustettiin uusi kulttuuri- ja kirjastopalvelujohtajan virka. Joensuussa myös Carelicumin kahvilan toiminta on ulkoistettu yksityiselle toimijalle.

3.3.3 Toiminnallisten erojen vaikutus kustannustietoihin

Kulttuurin kustannuksia tarkastellaan tässä raportissa nimenomaan kuntatoimijan näkökulmasta ja siis ainoastaan kunnan tilinpäätöstiedoissa näkyvien kustannusten ja tuottojen osalta. Pääosin tarkastellaan kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksia. Useimmissa kaupungeissa kunnan rahoittaman toiminnan painopiste on kunnan itse tuottamissa kult-

11 Luku sisältää myös maksullisen palvelutoiminnan opetustunnit. Sen sijaan luvussa eivät ole mukana kunnallisissa kansalais- ja työväenopistoissa annetun taiteen perusopetuksen tunnit.

12 Muut työsuhteet käsittävät esimerkiksi työllistetyt, siviilipalvelusmiehet ja työmarkkinatuella työskentelevät henkilöt.

13 Luvuissa eivät ole mukana kunnallisissa kansalais- tai työväenopistoissa annetut taiteen perusopetuksen tunnit.

14 Tiedekeskus Tietomaa yhdistyi Oulun uuteen Museo- ja tiedekeskukseen vuoden 2013 alussa.

tuuripalveluissa. Kunnallisen toiminnan rinnalla kaupungit järjestävät palveluja asukkailleen myös avustamalla kulttuuritoimijoita tai ostamalla kulttuuripalveluja. Lisäksi ne tuottavat palveluja yhteistyössä alueen muiden kuntien tai muiden tahojen kanssa.

Nämä toiminnalliset erot vaikuttavat kulttuuritoiminnan kustannustietoihin, joten tätä jakoa palvelujen tuottamisen ja niiden järjestämisen välillä kannattaa tarkastella erikseen. Kunnallisten toimijoiden osalta kustannustiedot sisältävät kaikki käyttötalouden kustannukset ja tuotot, kun taas kunnan avustamien yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyvät ainoastaan kunnan avustussummat kyseisille toimijoille.¹⁵ Yksityisten toimijoiden kokonaiskustannukset ja -tuotot, mukaan lukien näiden saamat valtionosuudet, eivät siis näy ao. kaupunkien tilinpäätöksissä.

Kunnallisten toimijoiden valtionosuuksilla on merkitystä erityisesti taide- ja kulttuurilaitosten sekä taiteen perusopetuksen kustannuksia sekä tietenkin kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksia vertailtaessa. Taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuudet perustuvat henkilötyövuosiin, taiteen perusopetuksen oppilaitosten valtionosuudet ovat puolestaan tuntiperusteisia. Näin ollen valtionosuuksien määrät vaihtelevat kaupungeittain sen mukaan ylläpitääkö kaupunki valtionosuuden piirissä olevaa toimijaa ja minkä kokoinen toimija on kyseessä. Tämä tulee ottaa huomioon kustannustietoja vertailtaessa. Asiaa on havainnollistettu seuraavassa esimerkissä.

¹⁵ Monissa kaupungeissa on myös paljon kulttuuritoimintaa, jota kaupunki ei tue rahallisesti, eikä tämä toiminta siten näy tässä selvityksessä.

Esimerkki erilaisten toimintamallien vaikutuksesta kulttuuritoiminnan kustannustietoihin.

Kunta A ylläpitää kunnallista taidelaitosta

Kunnallisen toimijan bruttokäyttökustannukset ovat 170 000 €. Nettokäyttökustannukset, 150 000 €, saadaan vähentämällä bruttokäyttökustannuksista laitoksen keräämät käyttötuotot, 20 000 €. Tässä kuvitteellisessa esimerkissä valtio on myöntänyt kunnalliselle taidelaitokselle laskennallista valtionosuutta 50 000 €, kunnan laskennallinen omarahoitusosuus on siten 100 000 € ja kunnan nettokäyttökustannukset taidelaitoksen toimintaan 150 000 €.

Kunnallisen taidelaitoksen käyttökustannukset (brutto) 170 000 €		
Kunnallisen taidelaitokset käyttötuotot 20 000 €	Kunnallisen taidelaitoksen laskennallinen valtionosuus 50 000 €	Kunnan laskennallinen omarahoitusosuus 100 000 €
		
Kunnan tilinpäätöksessä näkyvä kustannus = kunnallisen taidelaitoksen nettokäyttökustannus: 170 000 € - 20 000 € = 150 000 €		

Kunta B avustaa yksityisen taidelaitoksen toimintaa

Yksityisen toimijan saamat valtionosuudet ja käyttötuotot eivät näy kunnan tilinpäätöksessä, vaan yksityinen laitos saa ne suoraan itselleen. Kunnan tilinpäätöksessä näkyy ainoastaan kunnan taidelaitokselle jakama avustus, 100 000 €.

Yksityisen taidelaitoksen käyttökustannukset (brutto) 170 000 €		
Yksityisen taidelaitokset käyttötuotot 20 000 €	Yksityisen taidelaitoksen laskennallinen valtionosuus 50 000 €	Kunnan avustus yksityiselle taidelaitokselle 100 000 €
		
Yksityisellä toimijalla on oma kirjanpito ja tilinpäätös.		Kunnan tilinpäätöksessä näkyvä kustannus: 100 000 €

3.4 Kaupunkikuvaukset

3.4.1 Espoo

Asukasluku 31.12.2013	260 753
Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä	7,8 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Espoon kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Espoon kaupunginmuseo, Tapiola Sinfonietta
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Espoon kulttuurikeskus, Kannusali, Karatalo, Näyttelykeskus WeeGee, Sellosali, Taidekeskus Pikku-Aurora, Vindängen
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansallais- ja työväenopistot	Espoon työväenopisto

Espoon kulttuuripalveluista vastaa kulttuurilautakunta. Kulttuurilautakunta ohjaa kulttuuritoimen yksikköjen toimintaa ja vahvistaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat.¹⁶ Vuoden 2013 loppuun asti kaupungin kulttuuritoimi jakaantui kaupunkikulttuurin ja vapaan sivistystyön tulosyksiköiksi. Kaupunkikulttuuriyksikkö koordinoi suurten kulttuuritalojen ja -laitosten sekä festivaalien toimintaa ja vastasi kaupungin suur tapahtumista. Vapaan sivistystyön yksikön alle kuuluivat työväenopisto, kunnan yleiset kulttuuripalvelut, taiteen perusopetus, kaupunginkirjasto ja yhteispalvelu.¹⁷ Kulttuurilautakunnan ruotsinkielinen jaosto ohjasi ruotsinkielistä kulttuuritoimintaa ja työväenopiston ruotsinkielistä toimintaa.¹⁸

Kaupungin kulttuurihallinnon alaisuudessa toimivia laitoksia ovat Espoon kaupunginkirjasto, Espoon kaupunginmuseo sekä Tapiola Sinfonietta. Kaupungin omistamia kulttuuritaloja ja -keskuksia ovat Espoon kulttuurikeskus, Sellosali, Näyttelykeskus WeeGee, Vindängen, Taidekeskus Pikku-Aurora, Kannusali sekä Karatalo.

Kaupungin tytäryhteisöjä ovat Espoon Kaupunginteatterisäätiö, Helinä Rautavaaran etnografisen museon säätiö, Espoon taidemuseosäätiö sekä WeeGee Oy, joka vuokraa WeeGee-talon tiloja. Näyttelykeskus WeeGeen tiloissa toimivat Espoon modernin taiteen museo EMMA, Espoon kaupunginmuseo, Helinä Rautavaaran museo, Suomen Kellomuseo, Suomen Lelumuseo Hevosenkenkä sekä Galleria Aarni¹⁹. Talossa sijaitsevat myös Espoon kuvataidekoulun tilat ja Musiikkiopisto Juvenalian musiikkileikkikoulu.

Taiteen perusopetusta antaa Espoossa noin kaksikymmentä oppilaitosta, joista osa saa tukea kulttuurilautakunnalta. Oppilaitokset ovat enimmäkseen yksityisiä, lisäksi Espoon työväenopisto on järjestänyt taiteen perusopetusta sekä lapsille että aikuisille. Useat pääkaupunkiseudulla toimivat taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset toimivat yli kuntarajojen, ja oppilaita hakeutuu myös naapurikuntien oppilaitoksiin.

Espoo avusti vuonna 2013 yksityisiä museoita ja teattereita yhteensä noin 11 miljoonalla eurolla (luku sisältää myös kaupungin maksuosuuden Suomen Kansallisoopperalle,

16 1.1.2014 alkaen taiteen perusopetuksesta on Espoossa vastannut opetus- ja varhaiskasvatustalokunta.

17 1.1.2014 alkaen kaupunkikulttuurin tulosyksikkö ja vapaan sivistystyön tulosyksikkö yhdistettiin kulttuurin tulosyksiköiksi.

18 1.1.2014 ruotsinkielinen toiminta keskitettiin Svenska rum -lautakunnan ja Svenska rum -yksikön alaisuuteen.

19 Vuonna 2014 Galleria Aarnin toiminta siirtyi Tapiolan Heikintorille.

1,1 milj. euroa). Suurimmat avustussummat menivät Espoon modernin taiteen museolle ja Espoon Kaupunginteatterille. Taiteen perusopetukseen kaupunki jakoi avustuksia noin viisi miljoonaa euroa. Kaupunki tukee festivaaleja kuten esimerkiksi April Jazz, Espoo Ciné sekä Urkuyö ja Aaria.

Kaupunki tukee kulttuuritoimijoita myös tilojen ja vuokratukien kautta. Kulttuurilautakunta päättää hallinnoimiensa tilojen luovutusperiaatteista. Tilojen käyttövuoroja myönnetään kulttuuriseen toimintaan lautakunnan vahvistamalla maksuperusteilla. Kaupungin pitkäaikaisten yhteistyölinjauksopimusten piirissä oleville kulttuuriyhteisöille myönnetään käyttöoikeuksia joihinkin kaupungin hallinnassa oleviin, yhteisöjen toiminnan kannalta keskeisiin tiloihin. Espoossa noudatetaan prosenttiperiaatetta satunnaisesti.

3.4.2 Helsinki

Asukasluku 31.12.2013	612 664
Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä	5,9 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Helsingin kaupunginkirjasto – yleisten kirjastojen keskuskirjasto, monikielinen kirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Helsingin kaupunginmuseo (maakuntamuseo), Helsingin kaupungin taidemuseo (aluetaidemuseo), Helsingin kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Annantalon taidekeskus, Kanneltalo, Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa, Malmitalo, Savoy-teatteri, Stoa, Vuotalo
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Suomenkielinen työväenopisto

Helsingissä pääasiallinen päätöksentekotaho kulttuuriasioissa on kulttuuri- ja kirjastolautakunta, joka ohjaa kirjastotoimen ja kulttuurikeskuksen toimintaa. Kulttuuri- ja kirjastolautakunta vahvistaa myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat. Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo ja kaupungin taidemuseo ovat kukin oman johtokuntansa alaisia.

Kulttuurikeskus tukee ja edistää kulttuuria myöntämällä avustuksia ja toimimalla aktiivisesti kulttuuripolitiikassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Kulttuurikeskus myös tuottaa itse kulttuuritoimintaa ja -tapahtumia. Toiminnassa painotetaan verkostomaisia tuotantotapoja ja vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä. Kulttuurikeskus jakautuu kolmeen osastoon, joita ovat yhteispalvelut, kulttuuripolitiikka ja kulttuuripalvelut. Kulttuuripolitiikan osasto hoitaa mm. kulttuuripoliittista kehittämis- ja verkottumistyötä ja kansainvälistä yhteistyötä sekä vastaa kulttuurin erityishankkeista ja avustusten valmistelusta. Kulttuuripalveluosastolle kuuluu kulttuuritalojen toiminta. Yhteispalveluosaston alla hoidetaan esimerkiksi taloushallintoon ja henkilöstöhallintoon liittyvät asiat. Kaupungin ylläpitämiä kulttuuritaloja ovat Savoy-teatteri, Stoa (Itä-Helsingin kulttuurikeskus, sisältää myös Vuotalon), Malmitalo (Pohjois- ja Koillis-Helsingin kulttuurikeskus), Kanneltalo (Länsi-Helsingin kulttuurikeskus), kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa sekä Annantalon taidekeskus, joka on osa opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa valtakunnallista lastenkult-

tuurikeskusten Taikalamppu-verkostoa.

Nuorisolautakunnan alaisessa nuorisosiainkeskuksessa toimii kulttuurisen nuorisotyön toimisto, joka järjestää runsaasti erilaisia tapahtumia, kulttuurista kasvatustoimintaa sekä musiikki-, teatteri- ja kuvataiteen opetusta. Yksikkö mm. ylläpitää Kulttuuriareena Gloriaa.

Helsingin kaupunginteatteria ylläpitävä Helsingin teatterisäätiö on osa kaupunkikonsernia. Muita konserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Helsingin juhaviikkoja järjestävä Helsinki-viikon säätiö, Helsingin kaupungin 450-vuotistaiteilijatalosäätiö, Helsingin Musiikkitalon säätiö, UMO-säätiö, kiinteistöosakeyhtiöt Helsingin Tennispalatsi ja Kaapelitalo (sis. Kaapelitehdas ja Suvilahti) sekä Lasipalatsin Mediakeskus Oy. Konserniin kuuluu myös kongressi- ja tapahtumakeskus Finlandia-talo.

Taiteen perusopetusta järjestävät pääasiassa yksityiset oppilaitokset. Myös kaupungin ylläpitämä suomenkielinen työväenopisto järjestää taiteen perusopetusta.²⁰ Pääkaupunkiseudulla taiteen perusopetuksen palveluita tarjotaan ja käytetään runsaasti yli kuntarajojen.

Helsingissä on runsaasti yksityisiä kulttuurilaitoksia ja -toimijoita. Kulttuurikeskuksen tärkeä toimintamuoto on luoda avustusten kautta mahdollisuuksia kulttuuritoimintaan. Avustuksia jaetaan sekä vakiintuneille kulttuuriyhteisöille että yksittäisten ruohonjuuritason kulttuurihankkeiden ja -projektien toteuttamiseen. Vuonna 2013 Helsinki avusti yksityisiä museoita, teattereita ja orkestereita 18,9 miljoonalla eurolla (luku sisältää myös kaupungin maksuosuuden Suomen Kansallisopperalle, 3,67 milj. euroa). ja kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia 1,3 miljoonalla eurolla. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen toimijoiden avustukset olivat yhteensä viisi miljoonaa euroa. Festivaaleista suurimman avustuksen sai Helsingin juhaviikkoja järjestävä säätiö, noin 1,5 miljoonaa euroa. Rahallisten avustusten lisäksi kulttuuriasiainkeskus tarjoaa esiintymis- ja työtiloja taiteilijaryhmille sekä tukee kulttuuritilaisuuksia ja niiden tuotantoa.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustusmuodoissa painopiste on siirtymässä kohti osallistavaa ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa. Vuonna 2013 aloitettiin mm. Helsingin osallistavan kulttuurityön mallin valmistelu. Mallin tavoitteena on lisätä asukasosallisuutta kulttuurin keinoin kannustamalla kulttuurilaitoksia toimimaan kantakaupungin ulkopuolella olevissa kaupunginosissa. Myös kulttuurinen vanhustyö on noussut yhdeksi keskeiseksi kulttuurin kehittämiskohteeksi. Kulttuurisen vanhustyön painopisteenä on kulttuurin painoarvon lisääminen sote-sektorilla muun muassa vaikuttamalla hoitohenkilöstön täydennuskoulutukseen ja virikeohjaajien toimenkuvaan.

Musiikkitalo on ollut suuri kulttuuri-investointi. Sen rakentaminen aloitettiin vuonna 2008, ja talo vihittiin käyttöön elokuussa 2011. Lisäksi Helsingissä on käynnissä erilaisia rakennushankkeita. Tanssin talo on yksi keskeisistä kulttuurisista kiinteistöihankkeista, joita Helsinkiin tällä hetkellä suunnitellaan. Keskustakirjaston rakentamispäätös tehdään keväällä 2015. Helsingissä on tehty päätös prosenttiperiaatteen noudattamisesta vuonna 1991 ja sitä noudatetaan systemaattisesti. Prosenttiperiaatesidonnaisia taideohjelmiä ja -kaavoja on käytetty esimerkiksi Arabianrannan ja Kalasataman alueiden rakentamisessa.

²⁰ Myös Svenska arbetarinstitutionen Arbis on kaupungin ylläpitämä, mutta se ei anna taiteen perusopetusta.

3.4.3 Hämeenlinna

Asukasluku 31.12.2013	67 806
Maakunta	Kanta-Häme
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Hauho, Hämeenlinna, Kalvola, Lammi, Renko, Tuulos
Kirjasto	Hämeenlinnan kaupunginkirjasto – Hämeen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo (maakuntamuseo), Hämeenlinnan Taidemuseo (aluetaidemuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Aimokoulu

Hämeenlinnan kaupungin organisaatio jakautuu kolmeen osaan: konsernipalveluihin, tilaajatiimeihin, jotka valmistelevat asiat ao. lautakunnalle, sekä palvelutuotannon kokonaisuuteen, joka muodostuu kaupunginhallituksen alaisista palvelualueista ja kaupungin liikelaitoksista. Kirjasto- ja museopalveluiden tilaajana toimii elämänlaatulautakunta, ja kulttuuritalojen ja -keskusten sekä taiteen perusopetuksen ja muun taideopetuksen tilaajana toimii lasten ja nuorten lautakunta. Näissä kahdessa tilaajatiimissä on viisi tilaajapäällikköä (opetus, varhaiskasvatus, lasten ja nuorten kasvua tukevat palvelut, kulttuuri ja liikunta). Kukin lautakunta hyväksyy vuosittain palvelusopimuksensa, joita voidaan tehdä joko kaupungin ulkoisten tahojen kuten säätiöiden, järjestöjen ja yritysten kanssa tai kaupungin omien palvelutuottajien kanssa. Tuottajina toimivat kaupungin omassa palvelutuotannossa kaupunginkirjasto, museo ja taidemuseo, lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX ja taideopetuksen osalta opetuspalvelut. Yleisen kulttuuritoimen palvelut ovat tilaajan toimintaa.

Kaupunkikonsernin osina toimivat Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas Oy, Hämeenlinnan Musiikinystävät ry sekä kuntayhtymän hallinnoima Vanajaveden Opisto. Verkatehtaan alueella toimivat muun muassa Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri, Hämeenlinnan Taidemuseo sekä Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, joka kuuluu lastenkulttuuriverkosto Taikalamppuun.

Taiteen perusopetusta Hämeenlinnassa järjestää kaupungin ylläpitämä lasten ja nuorten kuvataidekoulu Aimo. Yksityisistä taiteen perusopetusta järjestävistä oppilaitoksista kaupunki avusti Sibelius-opistoa, Vanajaveden Opistoa ja Minitatteria.

Vuonna 2013 kaupunki avusti yksityisiä teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä 2,1 miljoonalla eurolla. Tästä valtaosa meni Hämeenlinnan Kaupungin Teatterille. Hämeenlinnan kaupunginorkesterin kanssa kaupungilla on sopimus konserttien ostamisesta. Lisäksi kaupunki osti konserttipalveluita Sibeliusen syntymäkaupunki -säätiöltä. Verkatehdas Oy:tä kaupunki avusti 950 000 eurolla. Taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta antavia toimijoita Hämeenlinna tuki noin miljoonalla eurolla. Prosenttiperiaate on hyväksytty vuonna 1982 ja sitä noudatetaan systemaattisesti.

3.4.4 Joensuu

Asukasluku 31.12.2013	74 471
Maakunta	Pohjois-Karjala
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2005: Joensuu, Kiihtelysvaara, Tuupovaara
Kirjasto	1.1.2009: Eno, Joensuu, Pyhäselkä Joensuun seutukirjasto (Joensuu, Kontio- lahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi) – Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjois-Karjalan museo (maakuntamuseo), Joensuun taidemuseo (aluetaidemuseo), Joensuun kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Carelicum
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Joensuun konservatorio, Joensuun seudun kansalaisopisto

Joensuussa kulttuuripalveluista vastaa vapaa-aikalautakunta. Joensuun vapaa-aikakeskus jakautuu kolmeen palvelualueeseen: kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut ja liikuntapalvelut. Kulttuuripalveluihin kuuluvat kulttuurityö, Joensuun kaupunginorkesteri, seutukirjasto²¹ sekä Joensuun museot ja Carelicum. Kulttuurityön yksikkö järjestää tapahtumia, Lasten Joensuu -toimintaa sekä jakaa avustuksia. Pääosa taiteen perusopetuksesta kuuluu varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnan alle. Kulttuuripalvelut vastaa tanssin perusopetuksesta.

Kaupunki on jäsenenä Pohjois-Karjalan Teatteriyhdistyksessä, joka ylläpitää Joensuun kaupunginteatteria. Kaupunki on myös perustajajäsenenä vuonna 1981 perustetussa Ortodoksisen kulttuurin säätiössä, joka tukee ja edistää ortodoksisen kulttuurin tutkimusta ja tunnetuksi tekemistä Suomessa ja ylläpitää ortodoksista kulttuurikeskusta.

Taiteen perusopetusta Joensuussa antavat kaupungin oma konservatorio sekä Joensuun seudun kansalaisopisto, jonka ylläpitäjä on Joensuun kaupunki ja toimialueena Joensuun lisäksi Outokumpu, Polvijärvi, Liperi ja Kontiolahti. Tanssin perusopetuksen palveluita Joensuu ostaa yksityisiltä toimijoilta.

Vuonna 2013 kaupunginteatterin toiminta- ja vuokra-avustukset olivat yhteensä 1,3 miljoonaa euroa. Joensuussa toimii Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvakeskus ja Itäinen tanssin aluekeskus, joita molempia kaupunki avustaa. Kulttuuripalvelut järjestää kaupunki-festivaali Joen Yön ja sen toteutus hankitaan ostopalveluna.

Kaupunginhallitus jakaa suurimpien kulttuuritapahtumien avustukset. Vuonna 2013 tapahtumista avustuksia sai mm. Ilosaarirock. Kaupunki jakoi 10 000 eurolla työtila-avustuksia joensuulaisille ammattitaiteilijoille. Prosenttiperiaate on Joensuussa hyväksytty vuonna 1987 ja sitä noudatetaan vaihtelevasti. Penttilänrannan asuinalueen rakentamisessa on sovellettu prosenttiperiaatesidonnaista taideohjelmaa.

²¹ Joensuun seutukirjasto on viiden kunnan yhteinen kirjasto, jossa isäntäkuntana toimii Joensuun kaupunki. Muut kunnat ovat Kontiolahti, Liperi, Outokumpu ja Polvijärvi.

3.4.5 Jyväskylä

Asukasluku 31.12.2013	134 658
Maakunta	Keski-Suomi
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Jyväskylä, Jyväskylän maalaiskunta, Korpilahti
Kirjasto	Jyväskylän kaupunginkirjasto – Keski-Suomen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Keski-Suomen museo (maakuntamuseo), Jyväskylän taidemuseo (aluetaidemuseo), Suomen käsityön museo (valtakunnallinen erikoismuseo), Jyväskylän kaupunginteatteri, Jyväskylä Sinfonia
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Lasten- ja nuortenkulttuurikeskus Kulttuuriaitta, Veturitallit
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Jyväskylän kaupungin kuvataidekoulu, Jyväskylän kansalaisopisto

Jyväskylässä kulttuuri- ja liikuntalautakunta vastaa kaupungin kulttuuri-, kirjasto ja museotoimesta, orkesteri- ja teatteritoiminnasta sekä taiteen perusopetuksesta. Liikuntatoimi ja kansalaisopisto ovat myös lautakunnan alaisuudessa. Uusi organisaatorakenne otettiin käyttöön vuoden 2013 alusta. Uudella organisaatiolla haetaan poikkihallinnollisia prosesseja, joilla tuetaan yhteistyön tekemistä sekä asiakkaiden ja kaupunkilaisten parempaa palvelua.

Kulttuuri- ja liikuntalautakunnan alaisen kulttuuripalvelut-palvelualueen tehtäviin kuuluu tuottaa taide- ja kulttuuripalveluja, tukea kulttuurin ja taiteen harjoittamista ja harrastamista sekä toimia seudullisen kulttuuriyhteistyön koordinaattorina. Kulttuuripalvelukeskus järjestää erilaisia tilaisuuksia (Jyväskylän päivä, Lasten Lysti), vastaa lasten- ja nuorten kulttuuritoiminnasta ja Taideapteekin kulttuuripalveluista ikääntyneille. Kulttuurinen vapaaehtoistyö, Kulttuuriluotsit, on osa toimintaa, samoin kuin lasten- ja nuortenkulttuurikeskus, Kulttuuriaitta. Kulttuuriaitta on osa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten verkostoa, ja toimii seudullisesti yhdeksän kunnan alueella (Jyväskylä, Laukaa, Hankasalmi, Muurame, Keuruu, Petäjävesi, Multia, Toivakka, Uurainen).

Kulttuurihallinnon alaisia toimijoita ovat Jyväskylän kaupunginteatteri, Jyväskylä Sinfonia, Jyväskylän taidemuseo, Keski-Suomen museo, Suomen käsityön museo, Jyväskylän kaupunginkirjasto ja Kuvataidekoulu. Taidemuseon alaisuudessa toimivat Grafiikkakeskus ja Galleria Harmonia. Taiteen perusopetusta arkkitehtuurissa ja kuvataiteessa antaa Jyväskylän kaupungin kuvataidekoulu. Kaupunki ostaa musiikin ja tanssin taiteen perusopetusta koulutuskuntayhtymän ylläpitämältä Jyväskylän ammattiopistolta. Jyväskylän seudun kansalaisopisto järjestää sanataiteen, kuvataiteen ja teatteritaiteen opetusta. Myös Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry:n ylläpitämä seudullisesti toimiva Jyväskylän käsityökoulu sekä ISON Tanhuajat ry saavat kaupungin avustuksen. Lisäksi kaupungissa on lukuisia muita yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita. Kaupungissa toimii myös sirkuskoulu, joka ei vielä kuulu virallisen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman piiriin.

Kaupunki avusti vuonna 2013 kulttuuria ja kansalaistoimintaa yhteensä 2,2 miljoonalla eurolla. Suurin yksittäinen avustuksen saaja oli Alvar Aalto -museo, joka siirtyi Alvar Aalto -säätiön alaisuuteen vuonna 1998. Jyväskylässä toimivat alueelliset elokuva- ja valokuvakeskukset sekä Keski-Suomen Tanssin Keskus. Kaupunki osti taiteen perusopetuksen palveluita

yhteensä noin 550 000 eurolla. Kulttuuritapahtumista kaupunki avusti muun muassa Jyväskylän Kesää, Keski-Suomen Alueoopperan tuotantoa sekä Yläkaupungin Yötä.

Muista hallintokunnista merkittävin panos kulttuuriin on laskettavissa nuorisotoimen tuottamasta kulttuurisesta nuorisotyöstä. Uusi kulttuurikeskus Jyväskylän Veturitallit avattiin 2012 ja sen perustoiminta sisältää kulttuurista nuorisotyötä sekä valokuvauksen ja grafiikan opetus- ja näyttelytoimintaa.

Jyväskylän kaupungin merkittävin aluekehityshanke on Kankaan kaupunginosan rakentuminen tulevina vuosina. Kulttuuri ja luovat alat ovat kehittämisen ytimessä. Julkisen taiteen hankintaa ja siihen liittyviä prosesseja tullaan toteuttamaan alueella. Varsinaista päätöstä prosenttitaiteen käyttöönotosta ei kaupungissa edelleenkään ole. Tulevien vuosien merkittäviä kulttuuri-investointeja ovat pääkirjasto-kansalaisopiston sekä kaupunginteatterin ja museoiden peruskorjaukset. Kirjastojen ja museoiden toiminnasta on tehty palveluverkkoselvityksiä viime vuosina. Vuonna 2013 asuntorahoitussäätiö ARA suuntasi tukea asuinalueiden kehittämiseen ja Jyväskylästä Huhtasuon kaupunginosa on tässä hankkeessa mukana. Kulttuurin avulla halutaan tuottaa alueen ihmisille hyvinvointivaikutuksia ja näin vahvistaa ihmisistä toimintakykyä selviytyä arjessa.

3.4.6 Kajaani

Asukasluku 31.12.2013	37 868
Maakunta	Kainuu
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2007: Kajaani, Vuolijoki
Kirjasto	Kajaanin kaupunginkirjasto – Kainuun maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kainuun Museo (maakuntamuseo), Kajaanin taidemuseo, Kajaanin Kaupunginteatteri – Oulun läänin aluetatteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kainuun musiikkiopisto, Kaukametsän opisto

Kajaanissa kulttuuripalvelut kuuluvat sivistystoimialaan. Sivistyslautakunnan alainen kulttuuripalveluiden tulosalue käsittää Kajaanin kaupunginkirjaston, Kainuun Museon ja Kajaanin taidemuseon sekä Kaukametsän, jonka sisälle kuuluvat Kaukametsän opisto (kansalaisopisto), kongressikeskus, Kainuun musiikkiopisto sekä kulttuuripalvelut. Kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhtiö Kajaanin Elokuvakeskus Oy sekä vuodesta 2008 liikelaitoksena toiminut Kajaanin Kaupunginteatteri. Teatteri on kaupunginhallituksen alainen ja sillä on oma johtokunta.

Kaupunki tuottaa vuosittaista Kajaanin Runoviikkoa sekä Kajaani Tanssii -tapahtumaa yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa. Taiteen perusopetusta Kajaanissa antavat kunnalliset Kaukametsän opisto sekä Kainuun musiikkiopisto. Musiikkiopiston alla toimii Kaukametsän kamariorkesteri. Myös Kajaanin Tanssin tanssikoulu antaa taiteen perusopetusta. Vuonna 2013 kaupungin avusti mm. nykytanssin keskittyvää Routa-ryhmää, joka kuuluu osana tanssin aluekeskusverkostoa toimivaan Pohjoiseen tanssin aluekeskukseen. Kaupungin avustamia kulttuuritoimijoita olivat myös Kajaanin Tanssiteatterin kannatusyhdistys sekä Kulttuuriosuuskunta G-voima. G-voima hallinnoi Generaattori-tilaa, jossa toimii sen ja harastajateatterin lisäksi Routa-ryhmä. Kajaanissa ei ole tehty päätöstä prosenttiperiaatteesta.

3.4.7 Kokkola

Asukasluku 31.12.2013	47 031
Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä	13,1 %
Maakunta	Keski-Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Kokkola, Kälviä, Lohtaja, Ullava
Kirjasto	Kokkolan kaupunginkirjasto – Keski-Pohjanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	K.H. Renlundin museo – Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo, Kieppi – Kokkolan luonnontieteellinen museo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kokkolan estraditaiteenkoulu, Kokkolan seudun opisto, jonka alaisuudessa Kokkolan lasten ja nuorten kuvataidekoulu ja Kokkolan sanataidekoulu

Kokkolassa pääasiallinen päätöksentekotaho kulttuuriasioissa on kulttuuri- ja nuorisolautakunta. Kulttuuritoimen vastuualueita ovat kulttuuripalvelut, museopalvelut sekä kirjastopalvelut. Kaupungin järjestämä taiteen perusopetus on opetus- ja kasvatustalokunnan alaisuudessa, mutta yhdistyspohjainen taiteen perusopetus on kulttuuritoimen avustusten piirissä. Kulttuuripalvelut-vastuualueen keskeisiä toiminta-alueita ovat avustusten jakaminen, kulttuuripalvelujen ostaminen, kulttuuritapahtumien järjestäminen sekä kulttuuritoiminnan yleinen kehittäminen ja koordinointi.

Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat K.H. Renlundin museo, joka on toiminut Keski-Pohjanmaan maakuntamuseona vuodesta 2008 alkaen, sekä Kokkolan kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto. Yhdistysten ylläpitäminä toimivat Kokkolan kaupunginteatteri sekä Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri. Kokkola on mukana seuraavissa alueellisissa verkostoissa: Pohjanmaan liiton hallinnoima lastenkulttuuriverkosto BARK, Pohjanmaan tanssin aluekeskus sekä Elokuva- ja elokuvakeskus Botnia.

Taiteen perusopetusta Kokkolassa antavat kunnalliset Kokkolan estraditaiteenkoulu (yleinen oppimäärä) sekä Kokkolan seudun opiston yhteydessä toimivat lasten ja nuorten kuvataidekoulu (laaja oppimäärä) ja sanataidekoulu (yleinen oppimäärä). Yksityisiä kaupungin avustamia taiteen perusopetusta antavia toimijoita ovat Keski-Pohjanmaan konservatorio (laaja oppimäärä musiikissa ja tanssissa), Keski-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuus ry:n ylläpitämä TAITO käsityökoulu (yleinen oppimäärä). Aiemmin itsenäinen Keski-Pohjanmaan Balettiopisto yhdistyi Keski-Pohjanmaan Konservatorioon elokuussa 2013. Kuntayhtymän ylläpitämä Nordiska Konstskolan, joka tarjoaa aikuisille taiteen perusopetusta, saa kaupungilta avustusta oppilaitoksen vuokraan.

Kokkola tukee kulttuuritoimijoita suoraan toiminta-avustusten lisäksi vuokra-avustuksilla. Vuonna 2013 Kokkola avusti teatteria ja orkesteria ylläpitäviä yhdistyksiä yhteensä 2 113 200 euron avustuksilla ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksia 799 000 eurolla.

Kaupunki avusti vuonna 2013 useita kulttuuritoimijoita ja -tapahtumia. Avustuksia saivat muun muassa Kokkolan Talviharmonikka ry, Kokkolan Talvitanssit yhdistys ry, Kokkolan Oopperayhdistys ry, Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlat ry sekä kokkolalaisten kulttuurialan toimijoiden perustama Kokkola Events Karleby -yhdistys.

Kokkola on mukana Svenska Österbottens förbund -kuntayhtymässä (SÖF), joka ylläpitää Wasa Teateria. SÖF on myös vastannut lastenkulttuurikeskus BARKin ruotsinkie-

lisestä toiminnasta. Kunnan maksuosuus kuntayhtymälle perustuu ruotsinkielisen väestön osuuteen kunnassa, ja se sisältyy keskushallinnon budjettiin. Keskushallinnon talousarvioon kuuluu myös kaupungin rahoitusosuus Kokkolan Venetsialaisten järjestämisestä sekä eräiden kulttuuritoimijoiden kuten esim. Kokkolan Oopperayhdistyksen tukeminen. Kokkolan kaupunginhallitus on päättänyt vuonna 2012, että kaupungin rakennus- ja peruskorjaushankkeiden budjetoinnissa huomioidaan investointiin liittyvä taidehankinta (ns. prosentti-periaate).

3.4.8 Kotka

Asukasluku 31.12.2013	54 771
Maakunta	Kymenlaakso
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Kotkan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kymenlaakson museo (maakuntamuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Kyminsuu, Kotkan konserttitalo, Lasten kulttuurikeskus LAKU, Nelosteatteri
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kotkan opisto, Repin-instituutin kuvataidekoulu

Kotkassa kulttuuriasioista päättää kulttuurilautakunta, joka asettuu konsernipalvelujen tehtäväalueelle. Kulttuurin vastuualueella toimivat kulttuuriasiainkeskus, kirjasto sekä Kymenlaakson museo.

Kulttuuriasiainkeskus suunnittelee ja koordinoi seudun kulttuuritoimintaa sekä järjestää mm. runsaasti erilaisia kulttuuritapahtumia ja -tilaisuuksia ja hallinnoi tiloja. Kymenlaakson museo toimii Kotkan kaupungin rakennuttamassa ja omistamassa Merikeskus Vellamossa. Rakennus avattiin yleisölle vuonna 2008 ja siinä toimivat myös Suomen merimuseo ja Tietokeskus Vellamo.

Kotkan Kaupunginteatteri ja Kymi Sinfonietta ovat osakeyhtiöitä ja kuuluvat kaupunkikonserniin. Niiden avustukset ovat konsernihallinnon alaisuudessa. Kymi Sinfoniettan omistavat yhdessä Kotkan ja Kouvolan kaupungit. Kaupunki järjestää Kotkan Meripäiviä mutta on ulkoistanut suurten tapahtumien konserttituotannon ulkopuoliselle yritykselle. Kaupungissa toimii useita erilaisia kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia. Kunnallisia ovat Kotkan konserttitalo, Lasten kulttuurikeskus ja Nelosteatteri. Kulttuuritalo Kyminsuun pyörittäminen on ulkoistettu yhdistykselle. Lisäksi kaupunki avusti vuonna 2013 Monikulttuurista toimintakeskus Myllyä, Muistojen taloa sekä alueellista valokuvakeskusta. Taiteen perusopetusta antaa kunnallinen Kotkan opisto. Kaupunki avusti vuonna 2013 myös seudullista Kotkan seudun musiikkiopistoa.

Kotka avusti vuonna 2013 yksityisiä museo-, teatteri ja orkesteritoimijoita yhteensä 3,3 miljoonalla eurolla. Kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia kaupunki avusti 108 000 eurolla. Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetuksen oppilaitokset saivat kaupungilta 270 000 euron avustuksen. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Kymijoen Lohisoittoa ja Jazz by the Sea -tapahtumaa. Kaupunki myöntää tiloihin vapaavuoroja kulttuurijärjestöjen toimintaan. Kotkassa prosentti-periaate on hyväksytty vuonna 1997 ja sitä noudatetaan vaihtelevasti.

3.4.9 Kouvola

Asukasluku 31.12.2013	86 926
Maakunta	Kymenlaakso
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kouvola, Kuusankoski, Valkeala
Kirjasto	Kouvolan kaupunginkirjasto – Kymenlaakson maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kouvolan kaupunginmuseo, Kouvolan taidemuseo POIKILO
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kouvola-talo, Kuusankoskitalo
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kouvolan kansalaisopisto

Kouvolassa otettiin käyttöön prosessiorganisaatiomalli 1.1.2013 uuden kaupungin siirtymävaiheeseen tarkoitetun tilaaja-tuottajamallin tilalle. Kulttuuripalvelut kuuluvat hyvinvointipalveluihin aikuisväestön lautakunnan alaisuuteen. Saman lautakunnan alaisuuteen kuuluvat myös sosiaali-, terveys-, yhteisö- ja liikuntapalvelut. Uudessa organisaatiomallissa haetaan entistä kokonaisvaltaisempaa toimintatapaa kuntalaisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja tukemisessa. Kulttuuripalveluja tuotetaan hyvinvoinnin edistämisen ja yhteisöyön palveluissa. Hyvinvoinnin edistämisen palveluihin kuuluvat mm. kulttuurikasvatus, taidelaitosyhteistyö, kirjastot, opistot ja museo. Yhteisöyön palveluissa tehdään töitä yhdistysten kanssa tukemalla niitä mm. kehittämistyössä sekä avustuksin ja tilajärjestelyjen kautta.

Kouvolan Teatteri ja Kymi Sinfonietta ovat osakeyhtiöitä ja kuuluvat kaupunkikonserniin. Kymi Sinfoniettan omistavat yhdessä Kouvolan ja Kotkan kaupungit. Kouvola avusti vuonna 2013 teatteria ja orkesteria yhteensä 2 266 000 eurolla. Kouvola-talo ja Kuusankoskitalo ovat kunnallisia kulttuuritaloja.

Taiteen perusopetusta tuottaa kaupungin oma kansalaisopisto. Lisäksi kaupunki ostaa taiteen perusopetuksen palveluita yksityisiltä toimijoilta ja avustaa yksityisiä taiteen perusopetuksen oppilaitoksia. Kaupungin taiteen perusopetuksen ostopalvelut ja avustukset vuonna 2013 olivat yhteensä 867 000 euroa ja niiden piirissä olivat Pohjois-Kymen musiikkiopisto, Sirkuskoulu Bravuuri, Taito Kymenlaakso ja Kymenlaakson opisto. Lisäksi kaupunki tuki mm. kansainvälistä lastenteatteritapahtumaa, Kouvolan Taikapäivät -tapahtumaa sekä Anjalankosken ja Kuusankosken harrastajateattereita. Kaupunginhallituksen vuoden 2012 päätöksellä prosenttiperiaatteen käyttöä harkitaan hankekohtaisesti.

3.4.10 Kuopio

Asukasluku 31.12.2013	106 342
Maakunta	Pohjois-Savo
Kuntaliitokset 2005–2015	Kuopio ja Karttula 1.1.2011, Kuopio ja Nilsinä 1.1.2013, Kuopio ja Maaninka 1.1.2015
Kirjasto	Kuopion kaupunginkirjasto – Pohjois-Savon maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kuopion kulttuurihistoriallinen museo (maakuntamuseo), Kuopion taidemuseo (aluetaidemuseo), Kuopion luonnontieteellinen museo, Kuopion kaupunginteatteri, Kuopion kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kuopion Musiikkikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kuopion kansalaisopisto

Vuoden 2011 alusta Kuopion kaupungin palvelurakenne muuttui siten, että kulttuuripalvelut ovat osa hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan alaista hyvinvoinnin edistämisen palvelualueetta. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueeseen kuuluvat omatoimisen hyvinvoinnin palvelut (kirjastotoimi, museotoimi, liikuntapaikat ja ulkoilu- ja virkistyspaikat), ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut (kansalaistoiminnan yksikkö ja kansalaisopisto), taidepalvelut (kaupunginteatteri ja musiikkikeskus) sekä tapahtumapalvelut. Kansalaistoiminnan yksikkö järjestää mm. kaupungin viralliset juhlat eri toimijoiden kanssa sekä koordinoi ja järjestää kulttuuri- ja taidepalveluita eri kohderyhmille. Kansalaistoiminnan yksikön kautta jaetaan lähes kaikki yleisavustukset ja osa erityisavustuksista. Myös kunnallisen elokuvateatteri Kino Kuvakukon toiminta kuuluu kansalaistoiminnan yksikköön. Kuopion kaupunginkirjasto tuotti vuonna 2013 kirjastopalvelut myös Juankoskelle, Kaaville ja Tuusniemelle.

Taiteen perusopetusta Kuopiossa antaa mm. Kuopion kansalaisopisto (Käsityökoulu Taituri, Kuvataidekoulu Värikä). Kaupunki tuki yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita vuonna 2013 yhteensä 888 000 eurolla. Taiteen perusopetuksen avustuksista vastaa kasvun ja oppimisen lautakunta.

Kaupunki avusti vuonna 2013 taide- ja kulttuurilaitoksia (Tanssiteatteri Minimi, Suomen ortodoksinen kirkkomuseo, Riuttalan talonpoikaismuseo, VB-valokuvakeskus) sekä kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu LASTU, alueelliset elokuvan, valokuvan ja tanssin keskukset). Kuopion kaupungin tukemia festivaaleja ovat mm. Kuopio Tanssii ja Soi -festivaali ja ANTI – kansainvälinen nykytaiteen festivaali. Kaupungin tukemiin kohteisiin kuuluvat myös erilaiset kulttuuri- ja taideyhdistykset. Kuopiossa on toteutettu teatteritalon peruskorjaus ja laajennustyö vuosina 2012–2014. Prosenttiperiaatteesta on tehty päätös, jota noudatetaan vaihtelevasti.

3.4.11 Lahti

Asukasluku 31.12.2013	103 364
Maakunta	Päijät-Häme
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Lahden kaupunginkirjasto – Päijät-Hämeen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Lahden kaupunginmuseo (maakuntamuseo), Lahden taide- ja julistemuseo (aluetaidemuseo), Hiihtomuseo, Radio- ja tv-museo, Lahden kaupunginteatteri, Lahden kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Wellamo-opisto

Lahden kaupungissa kulttuurihallinto on osa sivistystoimialaa. Kaupungin organisaatio muuttui 1.9.2010 vastuualueorganisaatioksi. Liikunta- ja kulttuurilautakunnan alaisena toimivat kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo sekä kulttuurikeskus. Samaan kulttuurin ja liikunnan vastuualueeseen kuuluvat myös liikuntapalvelut. Kulttuurikeskus muun muassa järjestää erilaisia kulttuuritilaisuuksia, ylläpitää kulttuuritaloja ja -tiloja, edistää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa ja johtaa seudullista lastenkulttuurikeskustoimintaa. Taiteen perusopetusta antava Wellamo-opisto kuuluu sivistyslautakunnan alaisuuteen yhdessä kirjasto- ja tietopalvelujen kanssa. Sivistyslautakunta vastaa muutenkin taiteen perusopetuksesta ja jakaa määrärahat taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille.

Lahdessa kaupunginteatteri ja kaupunginorkesteri ovat kunnallisia, samoin kaupunginmuseo -kokonaisuus, joka sisältää viisi museota. Sekä kaupunginteatteri että kaupunginorkesteri ovat taseyksiköitä. Vuonna 2000 avautuneen konsertti- ja kongressikeskus Sibeliustalon toimintaa hallinnoi kaupungin omistama Lahden Sibeliustalo Oy. Kaupunkikonserniin kuuluvat myös Radio- ja tv-museosäätiö sekä Lahden Musiikkiopisto Oy.

Kaupungin omistama, seudullisesti toimiva Wellamo-opisto järjestää taiteen perusopetusta. Muut taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset ovat yksityisiä; vuonna 2013 kaupunki avusti mm. Lahden musiikkiopistoa, Lahden konservatoriota, Lahden musiikkiopistoa, Lahden tanssiopistoa sekä Taito Häme ry:tä.

Vuonna 2013 Lahti avusti taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia noin 839 000 eurolla. Sibeliustalon vuokra-avustus oli noin miljoona euroa. Yksityinen teatteri Vanha Juko sai kaupungilta 45 000 euron avustuksen. Kaupunki tuki myös Päijät-Hämeen elokuvakeskuksen ja Sisä-Suomen tanssin aluekeskuksen toimintaa. Tapahtumista kaupunginhallitus avusti esimerkiksi Lahden kansainvälistä kirjailijakokousta, Lahden kansainvälistä urkuviikkoa sekä Lahden Runomaratonin. Lahdessa on hyväksytty prosenttiperiaate, mutta sitä ei viime vuosina ole noudatettu.

3.4.12 Lappeenranta

Asukasluku 31.12.2013	72 658
Maakunta	Etelä-Karjala
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Joutseno ja Lappeenranta 1.1.2010: Lappeenranta ja Ylämaa
Kirjasto	Lappeenrannan kaupunginkirjasto – Etelä-Karjalan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Etelä-Karjalan museo (maakuntamuseo), Etelä-Karjalan taidemuseo (aluetaidemuseo), Lappeenrannan kaupunginteatteri, Lappeenrannan kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	

Lappeenrannassa kulttuurilautakunnan alainen kulttuuritoimi sisältää viisi osa-aluetta: kirjasto-, museo-, orkesteri- ja teatteritoimen sekä yleisen kulttuuritoimen. Yleinen kulttuuritoimi luo edellytyksiä kulttuuri- ja taidetoiminnalle avustamalla paikallisia kulttuurijärjestöjä ja varaamalla tiloja ja välineitä toiminnan harjoittamiseen. Se myös järjestää itse tapahtumia ja taidekasvatusta. Yleinen kulttuuritoimi ylläpitää yhdessä Etelä-Karjalan Taiteilijaseuran kanssa ammattitaiteen näyttelytilaa Galleria Pihattoa. Kunnan järjestämä lastenkulttuuritoiminta on osa Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metkua, jossa on jäsenenä yhteensä yhdeksän kuntaa. Lastenkulttuurikeskus on osa opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa lastenkulttuuriverkosto Taikalamppua.

Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia Lappeenrannassa ovat Etelä-Karjalan museo (sis. Ratsuväkimuseo, Wolkoffin talomuseo, Nuijamaan pitäjämuseo, Joutsenon pitäjämuseo, Pätärin talomuseo), Etelä-Karjalan taidemuseo, Lappeenrannan kaupunginteatteri, Lappeenrannan kaupunginorkesteri ja kaupunginkirjasto.

Kulttuurilautakunta avustaa yksityisiä taiteen perusopetuksen oppilaitoksia. Kaupungin tukemia toimijoita vuonna 2013 olivat Lappeenrannan musiikkiopisto, Lappeenrannan lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Lappeenrannan tanssiopisto, Taidekoulu Estradi sekä Taito-käsityökoulu.

Vakiintuneita avustuksia Lappeenrannassa jaetaan monille taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille. Vuonna 2013 näitä avustuksia jaettiin 819 000 euroa. Kulttuurilautakunta jakoi kulttuuriavustuksia 119 000 eurolla. Lisäksi yleinen kulttuuritoimi vuokraa työtiloja taiteilijoille sekä Etelä-Karjalan Taiteilijaseuralle kompensoidulla vuokralla. Kaupungin tukemia tapahtumia vuonna 2013 olivat mm. Lappeenrannan Balettigaala ja Mustan ja Valkoisen Teatterifestivaali. Prosenttiperiaate on ollut käytössä Lappeenrannassa 1970 ja 1980 luvuilla, viime vuosina sitä ei ole noudatettu.

3.4.13 Mikkel

Asukasluku 31.12.2013	54 635
Maakunta	Etelä-Savo
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2007: Haukivuori, Mikkel 1.1.2013: Ristiina, Suomenniemi, Mikkel
Kirjasto	Mikkelin kaupunginkirjasto – Etelä-Savon maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Mikkelin kaupungin museot: Mikkelin taidemuseo (aluetaidemuseo), Suur-Savon museo, Päämajamuseo, Mikkelin Kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Mikkelin kansalaisopisto

Sivistystoimi toimii Mikkelissä kasvatus- ja opetuslautakunnan sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunnan alaisuudessa ja jakautuu yhdeksään tulosalueeseen. Nämä ovat varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut, lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyö, kansalaisopisto, yleiset kulttuuripalvelut, kaupunginkirjasto, museot (Suur-Savon museo, Päämajamuseo sekä aluetaidemuseona toimiva Mikkelin taidemuseo), liikunta- ja nuorisopalvelut, kaupunginorkesteri sekä toimialan yhteiset tukipalvelut. Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunnan alainen tukipalvelut -yksikkö avustaa Mikkelin Teatteria, Mikkelin musiikkiopistoa sekä Konsertti- ja kongressitalo Mikaelia. Mikkelin kaupunginkirjasto tuottaa kirjastopalvelut myös Hirvensalmen, Pertunmaan ja Puumalan kunnille.

Yleisten kulttuuripalveluiden toiminta jakautuu tapahtumiin, avustuksiin ja lasten, nuorten ja ikäihmistien palveluihin. Kaupunki sekä tuottaa itse palveluita että ostaa niitä muilta toimijoilta. Kaupunki on osakkaana Mikkelin Mikaeli Oy:ssä, joka hoitaa Konsertti- ja kongressitalo Mikaelin toimintaa. Kaupunki on mukana yhdentoista kunnan alueellisessa lastenkulttuurikeskus Verson toiminnassa. Verso on osa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostoa.

Taiteen perusopetus on Mikkelissä järjestetty pääasiassa yksityisten toimijoiden voimin. Kunnallinen Mikkelin kansalaisopisto tarjoaa taiteen perusopetusta näyttämötaiteiden ja musiikin lisäksi myös kuvataiteissa. Kaikissa näissä aineissa annetaan yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Vuonna 2013 kaupunki avusti Mikkelin musiikkiopistoa, Taito Itä-Suomea ja Etelä-Savon Tanssiopistoa, johon kuuluu myös sirkustaiteen perusopetus sekä Lasten ja nuorten kuvataidekoulua, tanssikoulu La Carmencitaa ja Arto Kivekäs Harmonikkakoulua yhteensä 418 000 eurolla. Mikkelin kaupunki on musiikkiopiston kannatusyhdistyksen jäsen.

Kaupunki avusti vuonna 2013 Mikkelin Teatteria ja Jalkaväkimuseota yhteensä 1 179 000 eurolla. Mikkelin kaupunki kuuluu Mikkelin teatterin kannatusyhdistykseen. Konsertti- ja kongressitalo Mikaelin toimintaan annettiin vuonna 2013 toiminta- ja vuokratukea yhteensä 728 000 euroa. Mikkelin Musiikkijuhlat, Jurassic Rock, Savcor Ballet ja Työväen Näyttämöpäivät, Itäinen tanssin aluekeskus sekä Mikkelin Valokuvakeskus saivat myös kaupungin tukea. Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelut tukevat toimijoita harkinnan mukaan myös ilmaisilla tiloilla. Prosenttiperiaate on hyväksytty vuonna 1979 ja sitä noudatetaan vaihtelevasti.

3.4.14 Oulu

Asukasluku 31.12.2013	193 798
Maakunta	Pohjois-Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Oulu, Ylikiihinki 1.1.2013: Oulu, Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo ja Yli-Ii
Kirjasto	Oulun kaupunginkirjasto – Pohjois-Pohjanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Oulun Museo- ja tiedekeskus (sis. Oulun taidemuseo, Pohjois-Pohjanmaan museo, Kierikkikeskus, Tiedekeskus Tietomaa), Oulun kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Valve (sis. lastenkulttuurikeskustoiminnan)
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Oulun konservatorio, Oulun taidekoulu

Oulussa kulttuuripalvelut ovat osa sivistys- ja kulttuuripalveluita. Vuoden 2013 alusta kulttuuritoimi, liikuntatoimi, nuorisotoimi, opetustoimi ja päivähoito yhdistyivät yhden sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaisuuteen yhteiseksi prosessiksi. Kulttuuripalveluiden vastualueen alla toimivia yksiköitä ovat kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto, Oulun Museo ja -tiedekeskus²², kaupunginorkesteri sekä kulttuuritalo Valve. Aikaisemmin kunnallisena toiminut Oulun kaupunginteatteri muuttui Oulun kaupungin omistamaksi osakeyhtiöksi 1.1.2012 alkaen.

Kulttuuritalo Valveen tiloissa toimii useita oululaisia kulttuuritoimijoita kompensoitujen vuokrien turvin, ja Valve tarjoaa muutenkin tiloja kulttuuritoimintaan. Lisäksi Valveen lastenkulttuuritoiminta kuuluu valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten Taikalamppuverkostoon. Taiteen perusopetuksesta vastaavat Oulun taidekoulu ja Oulun konservatorio. Vuonna 2013 kaupunki ei avustanut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita. Kaupunkikonserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Oulun kaupunginteatteri Oy ja Oulun Musiikkijuhlasäätiö.

Kaupungin avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia Oulussa ovat Oulun Kaupunginteatteri²³, Nukketeatteri Akseli Klonk sekä JoJo – Oulun Tanssin Keskus, joka myös toimii osana Pohjoista tanssin aluekeskusta. Alueellisista keskuksista tuettiin myös Oulun Elokuvakeskusta ja Pohjoista valokuvakeskusta. Tapahtumista tuettiin esimerkiksi Oulun Musiikkijuhlia. Kaupunginhallitus jakoi uuden Oulun juhluvuoden tapahtumatukea useille eri toimijoille. Prosenttiperiaate hyväksyttiin uudestaan Oulussa vuonna 1999 ja sitä on noudatettu systemaattisesti vuodesta 2001 lähtien.

22 Organisaatiomuutosprosessissa Oulun taidemuseo, Pohjois-Pohjanmaan museo ja Tiedekeskus Tietomaa yhdistettiin Oulun Museo- ja tiedekeskukseksi. Lisäksi entisen Yli-Iin kunnan Kierikkikeskus on siirtynyt osaksi Oulun Museo- ja tiedekeskusta kuntaliitoksen myötä.

23 Oulun kaupunginteatteri muuttui Oulun kaupungin omistamaksi osakeyhtiöksi 1.1.2012 alkaen. Kaupungin avustuksesta teatteriosakeyhtiölle päättää kaupunginhallitus.

3.4.15 Pori

Asukasluku 31.12.2013	83 497
Maakunta	Satakunta
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2010: Noormarkku ja Pori
Kirjasto	Porin kaupunginkirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Satakunnan Museo (maakuntamuseo), Porin taidemuseo (aluetaidemuseo), Pori Sinfonietta (kaupunginorkesteri)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Annankatu 6, Porin lastenkulttuurikeskus – Satakunnan lastenkulttuuriverkosto
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Palmgren-konservatorio, Porin lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Porin taidekoulu, Porin seudun kansalaisopisto

Porin kaupungin kulttuurilautakunnalla on vastuu kulttuuripalvelujen järjestämisestä. Kulttuurilautakunnan alaisia yksiköitä ovat kulttuuriasiainkeskus, Porin kaupunginkirjasto, Porin taidemuseo, Satakunnan Museo sekä Pori Sinfonietta. Taiteen perusopetuksen palveluita päättäminen on jakautunut kasvatusta ja koulutuslautakunnalle ja kulttuurilautakunnalle. Kaupungin konserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Pori Jazz Oy, Porin Teatteritalo Oy ja Porin Teatterisäätiö.

Kulttuuriasiainkeskuksen alla toimivat Porin taidekoulu, Porin Videotuki ja Kulttuuritalo Annankatu 6. Kulttuuriasiainkeskus vastaa mm. järjestöjen ja yhdistysten avustamisesta ja kulttuuritoimen saavutettavuustoiminnasta sekä järjestää elokuvatoimintaa, viralliset juhlat ja vuoteen 2014 saakka vuosittaisen Pori Folk -kaupunkifestivaalin. Porin taidemuseon alaisuudessa toimiva Porin lastenkulttuurikeskus – Satakunnan lastenkulttuuriverkosto on osa opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostoa. Porissa toimii myös alueellinen elokuvakeskus ja tanssin aluekeskus (Läntinen tanssin aluekeskus), joita kaupunki avustaa.

Taiteen perusopetusta Porissa tarjoavat kunnalliset Palmgren-konservatorio, Porin taidekoulu sekä Porin seudun kansalaisopisto. Palmgren-konservatoriolla on myös tuotantovastuu alueellisesta Pori Big Band -orkesterista. Yksityisistä taiteen perusopetusta antavista toimijoista kaupunki avusti tanssitaiteen perusopetusta antavaa Tanssikoulu Liisa Nojosta vuonna 2013 yhteensä 22 500 eurolla.

Kaupunki avusti vuonna 2013 Porin Teatteria, Rakastajat-teatteria ja Pori Dance Company yhteensä 1 576 000 eurolla, josta suurin osa oli Porin Teatterin avustusta. Kaupunki tukee kulttuuritoimijoita myös erilaisten tilajärjestelyiden kautta. Harkinnanvaraisia kulttuuriavustuksia kaupunki jakoi 95 000 euroa. Prosenttiperiaatetta ei ole hyväksytty, mutta sen käytöstä on keskusteltu viime vuosina isojen rakennushankkeiden yhteydessä. Vuosina 2012–2013 Porissa on toteutettu yhteensä neljä julkista teosta yksityisellä rahoituksella.

3.4.16 Porvoo

Asukasluku 31.12.2013	49 426
Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä	30,4 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset	Ei tiedossa
Kirjasto	Porvoon kaupunginkirjasto – Uudenmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	J. L. Runebergin koti, Walter Runebergin veistoskokoelma ²⁴
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Porvoonseudun musiikkiopisto, Porvoon taidekoulu, Porvoon kansalaisopisto

Porvoossa sivistyslautakunta vastaa kulttuurin päätöksenteosta. Kulttuuripalvelut, kirjasto- ja palvelut, Porvoonseudun musiikkiopisto, Porvoon taidekoulu ja kansalaisopistot²⁵ ovat kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yksiköitä sivistystoimessa. Kulttuuripalveluiden alaisuuteen kuuluu kulttuuritoiminta ja museo- ja näyttelytoiminta.

Porvoon kaupunki ylläpitää Walter Runebergin veistoskokoelmaa sekä valtion omistuksessa olevaa J. L. Runebergin kotia. Kulttuuripalveluiden vastuulla on lisäksi gallerianäyttelytoiminta Galleria Vanhassa Kappalaisentalossa ja Taidehallissa sekä erilaisten tilaisuuksien ja tapahtumien tuottaminen. Kulttuuripalvelut hallinnoi myös omaa taito- ja taideaineiden luokkatilaa.

Taiteen perusopetusta Porvoossa järjestävät kunnalliset Porvoonseudun musiikkiopisto, Porvoon taidekoulu ja Porvoon kansalaisopisto. Musiikkiopisto ja taidekoulu ovat kaksikielisiä oppilaitoksia. Musiikkiopiston toiminta-alueeseen kuului vuonna 2013 kymmenen kuntaa ja taidekoulun toiminta-alueeseen kaksi kuntaa. Kaupungissa toimii myös useita yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita, joista kaupunki avusti kahdeksaa vuonna 2013 yhteensä 24 000 eurolla.

Maakuntamuseona toimivaa Porvoon museota ylläpitää Porvoon museoyhdistys. Porvoon museoyhdistys tuottaa kaupungille sopimuksen mukaisesti museopalveluita avustusta vastaan ja järjestää näyttelyitä Vanhassa raatihuoneessa ja Holmin talossa. Kaupungin taidekokoelman hoito on ulkoistettu Porvoon museolle. Vuonna 2013 Porvoon museon vuokra- ja toiminta-avustukset olivat yhteensä 644 000 euroa.

Vuonna 2013 kaupunki avusti mm. Porvoon Taidetehdasta. Taidetehdas on yksityinen kulttuuri- ja kongressitalo, jossa sijaitsee mm. Porvoon kaupungin kulttuuripalveluiden hallinnoimat Taidehalli, taito- ja taideaineiden luokkatila Studio sekä kulttuuripalveluiden toimisto. Kaupunki avusti myös Avanti!n Suvisoitto -tapahtumaa. Kaupunki tukee kulttuuritoimijoita erilaisten tilajärjestelyjen ja vuokrasubventioiden kautta. Nuorelle taiteen harjoittajalle kaupunki myöntää Taiteilijatalon stipendiasunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Porvoossa ei ole tehty päätöstä prosenttiperiaatteen noudattamisesta. Viime vuosina prosenttiperiaatetta on noudatettu yksittäisissä rakennuskohteissa.²⁶

24 J. L. Runebergin koti on valtion omistama museo, jota Porvoon kaupunki ylläpitää.

25 Vuoden 2014 alusta Porvoon kansalaisopisto ja Borgå medborgarinstitut ovat yhdistyneet yhdeksi opistoksi.

26 Porvoon Länsirannan taideohjelma valmistuu vuonna 2014. Ohjelma määrittelee prosenttiperiaatekäytäntöä alueella.

3.4.17 Rauma

Asukasluku 31.12.2013	39 979
Maakunta	Satakunta
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2007: Kodisjoki ja Rauma 1.1.2009: Lappi ja Rauma
Kirjasto	Rauman kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Rauman museo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Poselli, Rauma-Sali
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Rauman musiikkiopisto, Rauman kansalaisopisto (sis. kuvataidekoulun)

Rauman kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus on kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alainen. Kulttuuri- ja vapaa-aikakeskuksen hallinnon kautta kulkevat avustukset Rauman yksityisille museo- ja teatteritoimijoille. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, nuoriso-, liikunta- ja museopalvelut. Lisäksi keskuksen alla ovat matkailupalvelut²⁷ sekä opistopalvelut, joihin kuuluvat kansalaisopisto (sisältää kuvataidekoulun) ja musiikkiopisto.

Kulttuuripalveluiden tehtäviin kuuluvat avustustoiminta, vuotuisten juhlien järjestäminen ja koordinointi sekä kulttuuritalo Posellin ja Kellariteatterin ylläpito. Kaupunki tuottaa vuosittain Pitsiviikko-tapahtuman, kaksi kertaa vuodessa Lasten kulttuuriviikot sekä Senioreiden kulttuuriviikon kerran vuodessa ja kahden vuoden välein Murteen ja kielen päivän. Rauman taidemuseo ja Rauman merimuseo ovat säätiöiden ylläpitämiä, Rauman Kaupunginteatteri yhdistyspohjainen. Rauman kaupunki avustaa näitä toimijoita. Rauma on myös mukana Satakunnan lastenkulttuuriverkostossa, joka kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaan Taikalamppu-lastenkulttuuriverkoston. Taiteen perusopetusta Raumalla tarjoavat kunnalliset Rauman musiikkiopisto ja Rauman kansalaisopisto.

Kaupunki avusti vuonna 2013 yksityisiä museoita ja teatteria yhteensä noin 1 159 000 eurolla, suurimman avustuksen sai teatteri. Kulttuuripalvelut jakoi vuonna 2013 noin 122 000 euroa avustuksina kulttuuritoimintaan, lisäksi kaupunginhallitus jakaa avustuksia etenkin tapahtumille. Tapahtumista tukea saivat mm. Rauman Festivo -kamarimusiikkitapahtuma, Rauma Blues ja Klustermus. Raumalla on tehty päätös prosenttiperiaatteesta vuonna 1980 ja sitä noudatetaan vaihtelevasti.

²⁷ Matkailupalvelut siirtyivät keskushallinnon alle toukokuussa 2013.

3.4.18 Rovaniemi

Asukasluku 31.12.2013	61 215
Maakunta	Lappi
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2006: Rovaniemi, Rovaniemen maalaishkunta
Kirjasto	Rovaniemen kirjasto – Lapin maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Lapin maakuntamuseo, Rovaniemen taidemuseo (aluetaidemuseo), Rovaniemen kaupunginorkesteri – Lapin kamariorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Arktikum, Kulttuuritalo Wiljami, Kulttuuritalo Korundi, Taikalamppu – Lapin lasten kulttuuriverkosto
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Rovaniemen kuvataidekoulu, Lapin musiikkiopisto, Rovaniemen kansalaisopisto

Rovaniemellä on käytössä sopimusohjausjärjestelmä, jossa organisaatio on jaettu tilaajiin ja tuottajiin. Vuoden 2013 alussa kulttuurilautakunta, nuorisolautakunta ja liikuntalautakunta yhdistettiin vapaa-ajanlautakunnaksi, joka toimii tilaajana. Vapaa-ajanlautakunnalla on kulttuuripalvelujen järjestämistä vastuu. Vapaa-ajanlautakunta hankkii kulttuuripalveluja niin kaupungin omilta kulttuurituottajilta kuin kolmannelta sektoriltakin.

Kaupungin omaan kulttuurituotantoon kuuluvat Rovaniemen kirjasto – Lapin maakuntakirjasto, Lapin maakuntamuseo, Rovaniemen kaupunginorkesteri – Lapin kamariorkesteri, Rovaniemen taidemuseo ja yleiset kulttuuripalvelut. Nämä muodostavat sivistyspalvelujen johtokunnan alaisen kulttuuripalvelukeskuksen. Yleisten kulttuuripalvelujen tehtävänä on tuottaa kulttuuritapahtumia, myös yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa, sekä koordinoita kulttuuritapahtumatuotantoa. Kulttuuripalvelukeskus kuuluu Lapin lastenkulttuuriverkostoon, joka on osa opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa valtakunnallista Taikalamppu-verkostoa. Kulttuuritalo Korundi, jossa on tilat muun muassa Rovaniemen taidemuseolle ja Lapin kamariorkesterille, vihittiin käyttöön toukokuussa 2011.

Rovaniemen kaupungin osalta taiteen perusopetus tuotetaan koulupalvelukeskuksessa; järjestämistä vastuu on koulutuslautakunta. Kunnallisia taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia ovat Lapin musiikkiopisto ja Rovaniemen kuvataidekoulu. Myös Rovaniemen kansalaisopisto antaa taiteen perusopetusta. Yleistavoitteena on musiikin ja kuvataiteen laajan ja yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen antaminen, kansanopistopalvelujen järjestäminen sekä monipuolisten kansalaisopistopalvelujen järjestäminen koko kaupungin alueella.

Vapaa-ajanlautakunnan sopimuskumppaneita vuonna 2013 olivat Lapin Aluetheateriyhdistys ry, Tanssiteatteri Rimpparemmi ry (ml. Pohjoinen tanssin aluekeskus), folklorefestivaali Jutajaisia tuottava Lapin Nuorison Liitto ry, Lapin Balettiopiston kannatusyhdistys ry sekä Rovaniemen seudun mielenterveysseura ry/Neuvokas, joka tuottaa vapaaehtoistyöhön sisältyviä kulttuuriväertopalveluja. Valtaosa kolmannen sektorin kanssa tehtävien sopimusten euroista kohdentui Rovaniemen Teatteria ylläpitävälle Lapin Aluetheateriyhdistykselle.

Kulttuuripalvelukeskus antaa vuokraamastaan kulttuuritalo Wiljamista tiloja Lapin ylioppilasteatteriyhdistys ry:lle sekä Rovaniemen elokuvakerho Cinemalle ja välittää tiloja myös muille toimijoille. Lapin nukketheateriyhdistys ry sijaitsee kulttuuripalvelukeskuksen sille osoittamassa tilassa, Nukketheateritalossa. Rovaniemellä toimii myös alueellinen elokuvakeskus Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEO:n alla.

Vuonna 2013 aloitettiin Lappia-talon peruskorjaus, jonka kustannusarvio on yhteensä noin 20 miljoonaa euroa, vuodelle 2013 8,2 miljoonaa euroa. Peruskorjauksen on määrä olla valmis vuoden 2015 aikana. Lappia-talossa toimivat mm. Rovaniemen teatteri ja musiikkiopisto. Prosenttiperiaate on hyväksytty vuonna 2005, sitä noudatetaan vaihtelevasti. Kiela-hankkeen ja Lapinaukean kaavoissa on ollut käytössä prosenttiperiaatetta vastaava käytäntö.

3.4.19 Salo

Asukasluku 31.12.2013	54 478
Maakunta	Varsinais-Suomi
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Salo, Suomensjärvi, Särkisalo
Kirjasto	Salon kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Salon taidemuseo Veturitalli, Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo KIVA
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Salon musiikkiopisto, Salon kansalaisopisto

Salossa kulttuuri- ja kirjastolautakunta sekä liikunta- ja nuorisolautakunta yhdistettiin vuoden 2013 alussa vapaa-ajanlautakunnaksi. Kulttuuripalvelut-osasto ja kirjastopalvelut-osasto olivat 31.10 asti sivistystoimen osastoja ja 1.11. alkaen hyvinvointipalveluiden osastoja. Sivistystoimen johtaja oli osastojen esittelijänä lautakunnassa 31.10 asti, ja 1.11 alkaen esittelijänä on toiminut apulaiskaupunginjohtaja. Kulttuuripalvelut-osasto koostuu kolmesta yksiköstä: kulttuuriasiain yksikkö KAY, Salon taidemuseo Veturitalli sekä Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU. Musiikin taiteen perusopetuksesta vastaa Salon musiikkiopisto, ja muu taiteen perusopetus on keskitetty kansalaisopistoon. Molemmat ovat olleet opetuslautakunnan alaisia sivistystoimen yksiköitä. Vuoden 2013 aikana kansalaisopisto siirtyi vapaa-ajan lautakunnan alaisuuteen. Samalla nuorisopalvelut siirtyivät vapaa-ajan lautakunnasta opetuslautakunnan alaisuuteen.

Salon taidemuseo tuottaa vuosiohjelmassaan valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä kuvataidenäyttelyjä ja vastaa kaupungin julkisiin tiloihin ja toimitiloihin sijoitettavista taideteoksista sekä muusta taidekokoelmasta. Se valmistelee myös tekniselle toimelle prosenttihankinnat. Prosenttiperiaatetta on Salossa noudatettu vaihtelevasti 1970-luvulta lähtien. Varsinainen päätös prosenttiperiaatteen noudattamisesta tehtiin 2010, mutta kuntaliitoksen jälkeen hankinnat minimoitiin säästökuurin vuoksi. SAMUn toiminta on ollut kuntaliitoksen jälkeen kasvaneen paikallismuseoverkon kokoelmien kartoittamista ja tuotantohistoriallisesti merkittävän elektroniikkakokoelman perusnäyttelyn valmistelua.

Kulttuuriasiain yksikkö (KAY) tuottaa vuosiohjelmistoon perustuvaa esittävän taiteen kulttuuritoimintaa (konserttitoimintaa, kulttuurimatkoja ja laatu-elokuvasarjoja) ja yksittäisiä kulttuuritapahtumia ostopalveluina kolmannen sektorin toimijoilta. Kulttuuritalo KIVA on yhdistysten toimintaa tukeva tila, jossa järjestetään musiikki-, teatteri-, tanssi-, koulutus- ja seminaaritilaisuuksia.

Salon kaupunki tuki vuonna 2013 teatteri Quo Vadista. Kaupungilla oli myös yhteistyösopimus Läntisen tanssin aluekeskuksen kanssa. Taiteen perusopetusta Salossa järjestävät kunnalliset musiikkiopisto ja kansalaisopisto. Kulttuuripalvelut-osasto jakoi avustuksia

.....

kulttuuritoimijoille, esimerkiksi Halikon Musiikkiyhdistykselle, Salon teatterille ja Salon Taiteilijaseuralle. Lisäksi kaupunki tuki kulttuuripalvelut-osaston talousarvion kautta tilavuokrina yhdistysten järjestämää kulttuuritoimintaa. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Lasten Laulukaupunki -festivaalia.

3.4.20 Seinäjoki

Asukasluku 31.12.2013	60 354
Maakunta	Etelä-Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2005: Peräseinäjoki, Seinäjoki 1.1.2009: Nurmo, Seinäjoki, Ylistaro
Kirjasto	Seinäjoen kaupunginkirjasto – Etelä-Pohjanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikki-verkosto Louhimo
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Seinäjoen kansalaisopisto (sis. Taidekoulu Oiva)

Seinäjoella kulttuurilautakunta on yksi sivistyskeskuksen neljästä lautakunnasta. Kulttuurilautakunnan tehtävänä on huolehtia kaupungin kirjasto-, kulttuuri- ja museopalveluista. Seinäjoella taiteen perusopetuksesta vastaa varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta. Kulttuuripalveluiden tulosalueeseen kuuluvat kulttuuripalvelut, taidehalli, Louhimo ja Törnävänsaari. Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo sekä kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto. Yksityiset Seinäjoen Kaupunginteatteri Oy ja Seinäjoen Orkesteriyhdistys ry kuuluvat kaupunkikonserniin.

Seinäjoella kulttuuripalveluiden painopisteenä on lapsiin ja nuoriin sekä lapsiperheisiin ja ikäihmisiin kohdistuva kulttuurityö. Seinäjoen kulttuuripalveluiden hallinnoima lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo ja Pohjanmaan liiton hallinnoima lastenkulttuuriverkosto Bark kuuluvat Taikalamppu-verkostoon yhteisenä Seinäjoen seudun ja Pohjanmaan lasten ja nuorten kulttuurikeskus Louhimo & Barkina. Seinäjoen taidehalli on kaupungin ylläpitämä nykyaikaisen näyttelytila, jossa sijaitsee myös Seinäjoen taiteilijaseuran taidelainaamo sekä kokoelmatila. Kulttuuripalvelut järjestää yhdessä yhteistyökumppanien kanssa kulttuuritoimintaa peruskouluihin sekä vuosittaisia tapahtumia kuten Seinäkuun yö ja Östermyräpäivät.

Taiteen perusopetusta järjestää kunnallinen Seinäjoen kansalaisopisto, jonka alaisuudessa toimii kuvataiteen perusopetusta antava Taidekoulu Oiva. Kansalaisopistossa annetaan myös rytmimusiikin ja teatteritaiteen perusopetusta. Yksityisistä taiteen perusopetusta antavista oppilaitoksista kaupunki avusti vuonna 2013 Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoa, joka on osa kaupunkikonsernia, Seinäjoen Baletti- ja Tanssiopistoa, Miloff Tanssiopistoa, Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistystä sekä Rytmii-instituuttia.

Kaupunki avusti teatteria ja orkesteria vuonna 2013 yhteensä 2,5 miljoonalla eurolla. Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset saivat 694 000 euroa. Tästä valtaosa meni Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistolle. Seinäjoella on tehty päätös prosenttiperiaatteen noudattamisesta.

3.4.21 Tampere

Asukasluku 31.12.2013	220 446
Maakunta	Pirkanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Tampereen kaupunginkirjasto – Pirkanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Tampereen museot (sis. mm. Vapriikki – maakuntamuseo, Tampereen taidemuseo – aluetaidemuseo), Sara Hildénin taidemuseo, Tampere Filharmonia
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Tullikamarin Kulttuurikeskus, Lastenkulttuurikeskus Rulla
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Tampereen seudun työväenopisto (sis. Sara Hildén -akatemia)

Tampereella siirryttiin vuonna 2007 tilaaja-tuottajamalliin palvelujen tuottamisessa ja sen mukaiseen organisaatorakenteeseen. Kulttuuritoiminnot kuuluvat pääsääntöisesti sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunnan alle. Sivistyksen ja elämänlaadun edistämisen tilaajayksikkö valmistele lautakunnassa käsiteltävät asiat ja vastaa käytännön tilaajatoiminnasta. Sille kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, liikunta-, museo- ja vapaan sivistystyön palveluihin liittyvät asiat. Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunnan lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluita tilaavat jossain määrin myös mm. lasten ja nuorten palvelujen lautakunta (esim. lastenkulttuurikeskus Rullan toiminta) ja ikäihmisten palvelujen lautakunta. Uuden Vuoreksen asuinalueen rakentamisessa on sovellettu taideohjelmaa.

Kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja tuottavat yksiköt ovat kulttuuripalvelut, museopalvelut, kirjastopalvelut, vapaan sivistystyön palvelut (Tampereen seudun työväenopisto²⁸ ja Sara Hildén -akatemia) ja liikuntapalvelut. Kulttuuripalveluihin kuuluu kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut ja Tampere Filharmonia. Museopalvelut vastaa kaupungin omistamista historiallisista museoista ja taidemuseoista sekä kaupungin esine- ja taidekoelmista. Kunnallisia kulttuuritaloja ovat lastenkulttuurikeskus Rulla ja Tullikamarin Kulttuurikeskus. Kaupunki on Tampere-talo Oy:n ainoa osakkeenomistaja. Kaupunkikonserniin kuuluu myös asuntoyhteisö Ateljeetalo Oy.

Kulttuuripalvelujen yksikkö toteuttaa eri taiteenalojen ohjelmalveluita, aluetoimintaa, ikäihmisten kulttuuripalveluita, kulttuurien välistä toimintaa ja lasten kulttuuripalveluita. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa Tullikamarin, Haiharan ja Viikinsaaren toiminnasta²⁹ ja järjestää erilaisia tapahtumia kuten Musiikkijuhlat: Tampere Jazz Happening, Tampere Biennale ja Tampereen Sävel. Lasten kulttuurikeskus Rulla kuuluu valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostoon.

Tampereen seudun työväenopiston yhteydessä toimivassa Sara Hildén -akatemiassa annetaan kuvataiteen perusopetusta lapsille, nuorille ja aikuisille. Muuten taiteen perusopetuksen palveluja tuottavat useat yksityiset oppilaitokset, joista kaupunki avustaa Pirkanmaan musiikkiopistoa, Tampereen konservatoriota sekä Näpsä-käsityökoulua. Tampere avusti taiteen

28 Tampereen ja Ylöjärven työväenopistot yhdistyivät vuoden 2013 alusta, jolloin opiston nimi muuttui Tampereen seudun työväenopistoksi.

29 Vuodesta 2014 alkaen Viikinsaaren toiminnasta vastaa Hopealinja Oy ja Tullikamarin Pakkahuoneen toiminnasta vastaa kesäkuusta 2014 alkaen Tampereen kulttuurikamari Oy. Em. toimijat vastaavat pääasiassa sisällöllisestä toiminnasta, kaupunki vastaa edelleen mm. joistakin kiinteistökustannuksista.

perusopetusta antavia oppilaitoksia vuonna 2013 yhteensä 1,4 miljoonalla eurolla. Myös Sorin Sirkus antaa taiteen perusopetusta ja saa kaupungilta toiminta-avustusta.

Tampereella toimii kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten lisäksi lukuisia yksityisiä laitoksia, esimerkiksi Tampereen Teatteri, Tampereen Työväen Teatteri sekä Työväenmuseo Werstas. Tampereella toimivat myös alueelliset elokuva-, valokuva- ja tanssin keskuksat, joita kaupunki avustaa. Tampere jakoi vuonna 2013 avustuksia yksityisille museoille ja teattereille yhteensä 6 310 000 euroa. Tampere-taloa avustettiin vuonna 2013 noin 5,3 miljoonalla eurolla. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Tampereen elokuvajuhlia ja Teatterikesää. Kaupunki tukee toimijoita myös antamalla tiloja vastikkeetta käyttöön. Prosenttiperiaate otettiin Tampereella käyttöön vuonna 1964, mutta siitä luovuttiin vuonna 1991. Sen jälkeen taidehankintoja on tehty ensi sijassa taidemuseolle julkisiin hankintoihin osoitetuin hankintamäärärahoihin. Suurin osa määrärahoista on käytetty yksittäisten teosten hankintaan sijoitettavaksi uudis- ja saneerauskohteisiin.

3.4.22 Turku

Asukasluku 31.12.2013	182 072
Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä	5,4 %
Maakunta	Varsinais-Suomi
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Turun kaupunginkirjasto – Varsinais-Suomen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Turun museokeskus – Varsinais-Suomen maakuntamuseo (sis. Wäinö Aaltosen museo), Turun Kaupunginteatteri, Turun filharmoninen orkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	

Turun kaupungissa tuli vuoden 2013 alussa voimaan organisaatiomuutos, jossa liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimet yhdistyivät vapaa-aikatoimialaksi. Toimialalla toimi vuonna 2013 neljä palvelualueita: liikunta, kirjasto, museo ja nuoriso sekä kaksi tuotantoyksikköä: Turun filharmoninen orkesteri ja Turun kaupunginteatteri³⁰. Toimialaa johtaa toimialajohtaja. Toimialalla säilyi kolme lautakuntaa eli kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunnat. Turun kaupungin kulttuuritoiminnasta huolehtii kulttuurilautakunta, joka vastaa myös vapaa-aikatoimialan keskitetyistä palveluista.

Kulttuurilautakunnalla on käytössä sopimusohjausmalli, jossa tilaajana on vapaa-aikatoimialan johtaja ja tuottajina kaupunginteatteri, filharmoninen orkesteri, kaupunginkirjasto ja museokeskus. Museokeskus aloitti toimintansa vuoden 2009 alussa, kun sen alle yhdistettiin Turun maakuntamuseon ja Wäinö Aaltosen museon toiminnot. Turun kulttuurikeskus lakkautettiin vuonna 2009, ja toiminta siirrettiin osaksi museokeskuksen ja kulttuuriasiainkeskuksen kanslian toimintaa. Turku oli Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2011 yhdessä Tallinnan kanssa, mikä näkyi vielä vuoden 2013 toiminnassa ja taloudessa.

Vapaa-aikatoimialan keskitetyt palvelut koordinoi mm. lasten-, nuorten- ja työikäisten sekä ruotsinkielistä toimintaa, vapaan kulttuurikentän yhteistyötä, senioritoimintaa ja

30 Päätös Turun Kaupunginteatterin yhtiöittämisestä tehtiin 2012 ja vuonna 2013 toimi jo yhtiön hallitus. Turun kaupunginteatteri Oy aloitti toimintansa 1.1.2014.

monikulttuurisuustoimintaa. Vuosittaisiin tapahtumiin kuuluu mm. Turun päivä. Kaupunkikonserniin kuuluvia yksityisiä kulttuuritoimijoita ovat Turku 2011 -säätio, Forum Marinum -säätio, Museoalus Sigynin säätio, Pro Cultura -säätio sekä Turun Musiikkijuhlasäätio. Taiteen perusopetuksesta Turussa huolehtivat yksinomaan yksityiset oppilaitokset. Vuonna 2013 kaupunki jakoi avustuksia taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille 1,4 miljoonaa euroa.

Turussa toimii useita kaupungin avustamia yksityisiä museoita ja teattereita, muun muassa aluetaidemuseona toimiva Turun taidemuseo, Åbo Svenska Teater, Tanssiteatteri Eri ja Aurinkobaletti. Kaupunki avusti taide- ja kulttuurilaitoksia vuonna 2013 yhteensä 2,9 miljoonalla eurolla. Tapahtumista tuettiin mm. Turun musiikkijuhlia. Alueellisista keskuksista Turussa toimivat Varsinais-Suomen elokuvakeskus, Finlandsvenskt Filmcentrum, valokuva-keskus Peri sekä Läntinen tanssin aluekeskus. Kaupunki ja sen taidelaitokset tukevat toimijoita myöntämällä tiloja ja tekniikkaa subventoituun vuokrahintaan tai ilmaiseksi. Päätös pyrkimyksestä noudattaa prosenttiperiaatetta on tehty 2005 ja sitä noudatetaan uudisrakenushankkeissa. Yksittäisissä rakennushankkeissa prosenttiperiaatetta on sovellettu vuodesta 1994 alkaen.

3.4.23 Vaasa

Asukasluku 31.12.2013	66 321
Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä	22,7 %
Maakunta	Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2013: Vaasa, Vähäkyrö
Kirjasto	Vaasan kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjanmaan museo (maakuntamuseo), Tikanojan taidekoti ja Kuntsin modernin taiteen museo, Vaasan kaupunginteatteri, Vaasan kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kuula-opisto, Vaasan työväenopisto, Vasa Arbetarinstitut

Vaasassa kulttuuritoiminnot ovat sivistystoimen toimialalla usean lautakunnan alaisuudessa. Kulttuuri- ja kirjastolautakunta vastaa kulttuurikeskuksesta ja kaupunginkirjastosta. Kaupunginteatteri ja kaupunginorkesteri ovat yhteisen teatteri- ja orkesterilautakunnan alaisuudessa, museotoiminnasta vastaa museolautakunta. Musiikin ja tanssin oppilaitoksena toimiva Kuula-opisto on varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunnan alaisuudessa. Muuten taiteen perusopetuksen toimintoja on Työväenopiston johtokunnan ja Arbetarinstitutetin johtokunnan alaisuudessa.

Kulttuurikeskus järjestää vuosittain mm. Vaasan Kuorofestivaalin, Taiteiden yön sekä itsenäisyyspäivän juhlan, ja vastaa mm. lasten ja ikäihmisten kulttuuripalveluiden koordinoinnista sekä kolmannen sektorin tukemisesta. Vuonna 2013 Kulttuurikeskus toteutti Euroopan aluekehitysrahaston rahoittaman Kulttuurikasarmi-hankkeen. Kaupungin nuorisosastolla on aktiivista kulttuuritoimintaa nuorille mm. Rokkikoulun muodossa. Taiteen perusopetuksesta huolehtivat kunnalliset Kuula-opisto sekä suomenkielinen ja ruotsinkielinen työväenopisto.

Kuntayhtymän ylläpitämä Wasa Teater huolehtii ruotsinkielisestä teatteritoiminnasta alueella. Pohjanmaan liiton ylläpitämä Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK toimii

Vaasassa. Vaasassa toimivat myös Pohjanmaan tanssin aluekeskus sekä Turussa päätoimipaikkaansa pitävä Finlandssvenskt Filmcentrum. Vaasassa järjestetään vuosittain aktiivista oopperatoimintaa Vaasan oopperasäätiön, kaupunginorkesterin ja kaupunginteatterin yhteistyönä.

Yksityisistä kulttuurilaitoksista Vaasa tukee ruotsinkielistä Wasa Teateria. Svenska Österbottens förbundille maksettava kuntaosuus Wasa Teaterin toiminnasta oli vuonna 2013 yhteensä 839 000 euroa. Tapahtumista Vaasan kaupunki tuki mm. Korsholman musiikkijuhlia. Prosenttiperiaatteesta on viimeisin päätös vuodelta 1983, mutta sitä ei noudateta aktiivisesti.

3.4.24 Vantaa

Asukasluku 31.12.2013	208 098
Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä	2,7 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Vantaan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Vantaan kaupungin museot (kaupunginmuseo ja taidemuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Lasten ja nuorten kulttuuritalo Vernissa, Monitoimikeskus Lumo, Myyrmäkitalo, Vantaan konserttitalo Martinus, Lasten taidetalo Pessi, Lasten taidetalo Toteemi
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Vantaan kuvataidekoulu, Vantaan musiikkiopisto, Vantaan aikuisopisto

Vantaalla kulttuuritoiminnan edistämisestä, tukemisesta ja järjestämisestä vastaa vapaa-ajan lautakunta. Lautakunnan tehtäväalueeseen kuuluvat kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Vantaan vapaa-ajan palvelut siirtyivät organisaatiomuutoksessa sivistystoimen alaisuuteen (ent. asukas- ja vapaa-ajan toimiala). Muutoksen yhteydessä kaupunkikulttuuriyksikkö siirtyi keskushallinnon konserni- ja asukaspalveluiden toimialueen alaisuuteen. Kirjastopalveluista vastaa opetuslautakunta.

Kulttuuripalveluiden tulosalue jakautuu seitsemään eri yksikköön: kulttuuripalveluiden hallinto, tuotanto, lastenkulttuuri, museot, Länsi-Vantaan kulttuuritalot sekä taiteen perusopetuksen oppilaitokset kuvataidekoulu ja musiikkiopisto. Näiden yksiköiden esimiehistä muodostuu kulttuurin johtoryhmä. Myös ruotsinkielinen kulttuuritoiminta kuuluu kulttuuripalvelujen alle. Kulttuuripalvelut on myös osa valtakunnallista lastenkulttuuriverkosto Taikalamppua.

Vantaalla kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat museot (kaupunginmuseo ja taidemuseo). Kulttuuripalvelujen alla toimivat myös lasten taidetalo Pessi ja Toteemi. Muita kunnallisia kulttuuritaloja ovat monitoimikeskus Lumo, Vernissan monitoimitalo, Pakkalan oppimis- ja informaatiotalo Point, Myyrmäkitalo sekä Vantaan konserttitalo Martinus. Kaupungin vuonna 2013 avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia olivat Suomen Ilmailumuseo, Tanssiteatteri Raatikko, Teatteri Vantaa, Tanssiteatteri Diz Tanz, Vantaan viihdeorkesteri ja Suomalainen barokkiorkesteri.

Vantaalla taiteen perusopetusta antavat kunnalliset Vantaan musiikkiopisto ja Vantaan kuvataidekoulu. Lisäksi kaupungin ylläpitämä Vantaan aikuisopisto antaa kuvataiteen taiteen perusopetusta. Myös useat yksityiset oppilaitokset ja toimijat antavat taiteen perusope-

tusta. Alueella on myös paljon yli kuntarajojen toimivia taideoppilaitoksia.

Vuonna 2013 Vantaa avusti yksityisiä museo-, teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä noin 1,1 miljoonalla eurolla. Vakituiset avustettavat tahot ovat ns. kulttuurikumppaneita. Summa sisältää myös kaupungin 615 500 euron maksuosuuden Helsingissä toimivalle Suomen Kansallisoopperalle. Tiedekeskussäätiön ylläpitämä Tiedekeskus Heureka sai kaupungin keskushallinnolta 3 miljoonan euron avustuksen. Kulttuuripalvelut avusti myös useita yksityisiä taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta antavia toimijoita, kaikkiaan 236 000 eurolla. Ammattitaiteilijoille ja taiteilijaryhmille apurahoja myönnettiin yhteensä 70 000 euroa. Kaupunki avustaa toimijoita myös konserttitalo Martinuksen ilmaisella käyttöoikeudella. Kaupungin yleishallinto ja nuorisotoimi jakavat avustuksia kulttuuritoimintaan järjestöille ja tapahtumille. Prosenttiperiaatteesta on tehty päätös vuonna 1988 ja sitä noudatetaan satunnaisesti.

4 Kulttuuritoiminnan kustannukset 24 kaupungissa

Tässä osiossa tarkastellaan kaupunkien vuoden 2013 tilinpäätöksiin sisältyviä kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja. Selvityksessä kerättiin käyttökustannukset ja käyttötuotot kirjastojen, taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen, kunnan yleisen kulttuuritoiminnan sekä muiden hallintokuntien muun kuin edellä mainittuihin osa-alueisiin sisältyvän kulttuuritoiminnan osalta. Näiden kulttuurin osa-alueiden tarkemmat määritelmät, muut taloutta ja toimintaa koskevat käsitteet sekä tutkimuksen toteutus on käyty läpi ja kuvattu tarkemmin luvussa 2.

Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä poistoista, arvonalentumisista ja muista laskennallisista menoista. Luvut eivät sisällä investointeja. Toimintamenoissa käytettiin Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisia menolajeja, joita olivat henkilöstömenot, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokramenot (sisäiset ja ulkoiset) sekä muut menot. Lisäksi toimintamenoissa kysyttiin kaupunkien yksityisille kulttuuritoimijoille jakamia avustuksia. Muiden hallintokuntien osalta kulttuurikustannukset jaettiin avustuksiin sekä muihin kulttuurimenoihin.

Käyttökustannukset = toimintamenot + poistot ja arvonalentumiset + laskennalliset menot

Toimintamenot = henkilöstömenot + palvelujen ostot + aineet, tarvikkeet ja tavarat + vuokramenot + avustukset + muut menot

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuvat myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien kulttuurituotot kysyttiin erittelemättömänä kokonaissummana.

Käyttötuotot = toimintatulot + laskennalliset tulot

Toimintatulot = myyntitulot + maksut + tuet ja avustukset + vuokratulot + muut tulot

Lukuja tarkastellaan pääosin nettokäyttökustannusten kautta. Nettokäyttökustannukset saadaan, kun käyttökustannuksista vähennetään käyttötuotot.

Nettokäyttökustannukset = käyttökustannukset (brutto) - käyttötuotot

Lukuja esitellään sekä euromääräisinä kokonaislukuina että kaupunkien asukaslukuun suhteutettuina. Euromääräiset kustannukset kertovat kulttuurin käytettävissä olevat tosiasialliset resurssit, ja ne ovat siten merkityksellisiä kulttuuritoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Asukaslukuun suhteutetut summat ovat paremmin vertailtavissa. Lukuja vertailtaessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit ja lähtökohdat palvelujen tuottamiseen ovat kaupungeissa hyvin erilaiset. Kustannustietoja tulkittaessa ja kaupungeja vertailtaessa on aina ensin tarkasteltava miten ja millaisista lähtökohdista kukin kaupunki palveluja järjestää.

Lukujen taustalla vaikuttavat:

- erilaiset sosiaaliset ja alueelliset rakenteet
- erilaiset kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit
- erilaiset kulttuuripalvelujen hallintorakenteet
- erilaiset käytännöt toimintatavoissa ja kustannusten kirjaamisessa
- kuntaliitokset ja organisaatiomuutokset
- kulttuuripolitiikan yleinen kehitys.

Kustannusten taustalla vaikuttavia tekijöitä on käyty tarkemmin läpi luvussa 3. Luvun 3 lopussa on myös kuvattu lyhyesti kunkin mukana olevan kaupungin kulttuurihallintoa ja kulttuuripalvelujen järjestämisen organisoitumista.

Seuraavaksi tässä raportissa annetaan yleiskuva kulttuuritoiminnan kustannuksista kaupungeissa vuonna 2013 sekä kehityksestä vuosina 2010 ja 2013. Jonkin verran tarkastellaan kehitystä myös pidemmällä kuuden vuoden ajanjaksolla, eli vuosien 2007 ja 2013 välillä.³¹ Aluksi tarkastellaan kaupunkien kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksia (netto) euromääräisinä ja asukaslukuun suhteutettuina sekä kulttuurin bruttokäyttökustannusten jakautumista menolajeittain. Tämän jälkeen käydään läpi kustannuksia jaettuna toiminnan eri osa-alueisiin: kirjastoihin, taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskukseen, taideoppilaitoksiin ja taiteen perusopetukseen, kunnan yleiseen kulttuuritoimintaan sekä muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksiin. Erikseen tarkastellaan kaupunkien jakamia kulttuuriavustuksia. Lopuksi tarkastellaan kulttuuritoiminnan tuottoja hankkeeseen osallistuneissa kaupungeissa sekä kulttuuritoiminnan laskennallista rahoituspohjaa.

Kustannuksia tarkastellaan pääosin kunkin vuoden toteutuneina kustannuksina. Mikäli vuosien 2007 ja 2010 kustannustietoja on korjattu indeksillä, se ilmoitetaan aina erikseen.

4.1 Kulttuuritoiminnan kokonaiskustannukset

Selvityksessä mukana olevien 24 kaupungin yhteenlasketut kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2013 olivat 523 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti tarkasteltuna kustannukset vaihtelivat paljon, 5,7 miljoonasta eurosta 106 miljoonaan euroon. Helsingin yhteenlasketut kustannukset vuonna 2013 olivat 105,8 miljoonaa euroa ja ne muodostivat viidenneksen kaikista selvityksessä mukana olevien kaupunkien kulttuurikustannuksista. Espoossa ja Tampereella kulttuurin nettokäyttökustannukset olivat yli 50 miljoonaa euroa. Viidessä kaupungissa kustannukset olivat 20–40 miljoonaa, yhdeksässä 10–20 miljoonaa.

³¹ Vuoden 2010 luvuissa ovat mukana ne 24 kaupunkia, jotka osallistuvat myös vuoden 2013 kustannusselvitykseen. Vuoden 2007 osalta tarkasteluun sisältyvät kaikki 23 kaupunkia, jotka tuolloin olivat mukana selvityksessä. Vuoden 2013 tilanteeseen verrattuna vuoden 2007 selvityksessä eivät olleet mukana Rauma ja Kouvola. Savonlinna puolestaan oli mukana vuonna 2007, mutta ei enää vuonna 2013.

Seitsemässä kaupungissa kustannukset olivat alle 10 miljoonaa euroa. Kaikkien kaupunkien keskiarvo oli 21,8 miljoonaa euroa ja mediaani 12,2³². Taulukossa 8 näkyvät kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset sekä tuhansina euroina että asukaslukuun suhteutettuna selvityksessä mukana olleissa kaupungeissa vuosina 2010 ja 2013. Vuoden 2010 kustannukset esitetään sekä vuoden 2010 rahan arvossa että vuoden 2013 rahan arvoon indeksillä muunnettuna. Taulukkoon on merkitty asteriskilla (*) ne kaupungit, joissa on tapahtunut kuntaliitos aikavälillä 2011–2013 (ks. tarkemmin luku 3.1).

Taulukko 8. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuosina 2010 ja 2013

	2010		2010		2013	
	Toteutuneet kustannukset		Kustannukset vuoden 2013 rahassa			
	Nettokäyttökustannukset yhteensä		Nettokäyttökustannukset yhteensä		Nettokäyttökustannukset yhteensä	
	1 000 €	€/asukas	1 000 €	€/asukas	1 000 €	€/asukas
Espoo	50 457	203,5	54 743	220,8	54 682	209,7
Helsinki	102 842	174,7	111 577	189,6	105 829	172,7
Hämeenlinna	10 861	162,5	11 784	176,3	12 482	184,1
Joensuu	12 021	164,0	13 042	177,9	11 433	153,5
Jyväskylä	22 399	171,2	24 302	185,8	23 341	173,3
Kajaani	7 472	195,8	8 107	212,5	7 943	209,8
Kokkola	7 875	170,2	8 544	184,7	8 247	175,4
Kotka	10 799	197,0	11 716	213,7	10 805	197,3
Kouvola	11 189	127,0	12 139	137,8	11 976	137,8
Kuopio*	17 810	190,9	19 323	207,1	18 546	174,4
Lahti	24 555	241,7	26 641	262,2	25 050	242,3
Lappeenranta	10 393	144,4	11 276	156,6	10 297	141,7
Mikkeli*	6 612	135,6	7 174	147,1	8 300	151,9
Oulu*	28 887	203,9	31 341	221,2	31 258	161,3
Pori	14 334	172,6	15 552	187,3	15 593	186,7
Porvoo	6 741	138,2	7 314	150,0	7 810	158,0
Rauma	6 320	159,1	6 857	172,7	7 001	175,1
Rovaniemi	9 336	155,4	10 129	168,6	10 276	167,9
Salo	6 350	115,0	6 889	124,7	5 716	104,9
Seinäjoki	7 751	134,1	8 409	145,5	9 568	158,5
Tampere	48 235	226,2	52 332	245,4	51 001	231,4
Turku	36 344	205,0	39 431	222,4	37 333	205,0
Vaasa*	14 479	243,0	15 709	263,6	16 306	245,9
Vantaa	20 688	103,4	22 445	112,2	22 210	106,7
Yhteensä	494 750	177,5	536 776	192,6	523 003	178,3

* Kuntaliitos vuosina 2011–2013

Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue. Vuoden 2010 pisteluku: 114,2; vuoden 2013 pisteluku 123,9.

Vuoteen 2010 verrattuna kaupunkien yhteenlasketut kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset kasvoivat 28,3 miljoonalla eurolla kasvuprosentin ollessa 5,7. Vuoden 2010 lukuihin tehdyn indeksikorjauksen jälkeen kustannukset ovat kuitenkin laskeneet 13,8 miljoonalla eurolla. Kaupunkikohtaisesti tarkasteltuna euromääräinen kasvu oli suurinta Espoossa (4,2 M€), Helsingissä (3,0 M€) ja Tampereella (2,8 M€), joskin indeksikorjauksen jälkeen kasvu näissäkin kaupungeissa on negatiivista. Prosentuaalisesti kustannukset ovat kasvaneet eniten Mikkelissä, Seinäjoella, Porvoossa ja Hämeenlinnassa. Kokonaisuudessaan toteutuneet kustannukset ilman indeksikorjausta kasvoivat kahdessakymmenessä kaupungissa. Kotkassa ja Lappeenrannassa kustannukset pysyivät lähes ennallaan muutoksen ollessa alle yhden prosentin. Joensuussa ja Salossa puolestaan kulttuuritoimintaan käytetyt netto-

32 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

käyttökustannukset laskivat vuosien 2010 ja 2013 välillä. Indeksikorjauksen jälkeen kasvua on enää seitsemässä kaupungissa, kustannukset pysyivät ennallaan kolmessa kaupungissa ja laskivat prosentoin tai enemmän 14 kaupungissa.

Asukaslukuun suhteutetut kustannukset vuonna 2013 vaihtelivat Salon 105 eurosta Vaasan 246 euroon. Kaikkien kaupunkien yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus oli 178 euroa ja mediaani 174 euroa³³. Vaasan lisäksi asukaskohtaiset kustannukset olivat yli 200 euroa Lahdessa, Tampereella, Kajaanissa, Espoossa ja Turussa. Tässä kohtaa on syytä muistuttaa, että näiden tietojen perusteella ei voida tehdä suoria johtopäätöksiä esimerkiksi kulttuuripalvelujen laadusta tai niiden tuottamisen kalleudesta. Eroja kustannuksissa selittävät esimerkiksi alueen yleinen kulttuuritarjonta, paikkakunnan historiallinen kehitys, väestön kielijakauma tai muu sosiaalinen rakenne. (Ks. luku 3.1.) Kuntaliitokset ja muu asukaslukujen vaihtelu on puolestaan syytä huomioida erityisesti eri vuosien lukuja vertailtaessa. Kuntaliitokset kasvattavat kunnan kokoa sekä alueellisesti että väkiluvun suhteen, mutta alueelliseen keskuspaikkakuntaan yhdistyneiden kuntien kulttuuritoiminta on pääsääntöisesti usein merkittävästi vähäisempää etenkin muilla kuin kirjastotoiminnan alueilla. Tästä syystä asukaslukuun suhteutetut kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset usein alenevat kuntaliitoksen yhteydessä, joissakin tapauksissa varsin selvästi.

Kuntaliitoksen kautta huomattavasti noussut asukasluku selittää esimerkiksi Kuopion ja Oulun tapauksissa selvästi laskenutta asukaslukuun suhteutettua kustannusta vuoteen 2010 verrattuna. Mikkelissä asukaskohtainen kulttuurikustannus puolestaan kasvoi kuntaliitoksesta ja tästä seuranneesta asukasluvun noususta huolimatta. Mikkelissä kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset ovat vuosien 2010 ja 2013 välillä nousset noin 1,7 miljoonaa euroa. Mikkelissä kustannukset ovat kasvaneet etenkin kirjastojen, taide- ja kulttuurilaitosten ja muiden hallintokuntien osa-alueilla. Myös kulttuuritoiminnan tuottojen väheneminen selittää Mikkelin tapauksessa osaltaan nettokäyttökustannusten nousua.

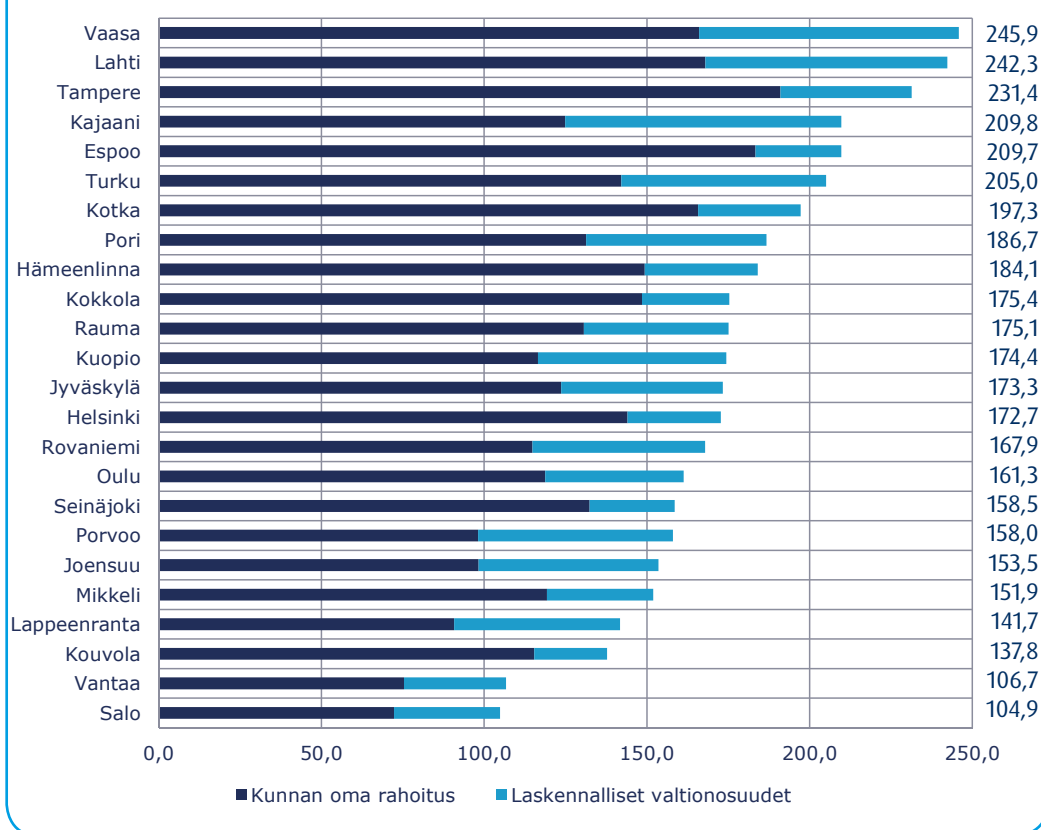
Kustannusten eroja selittävät usein kaupunkien erilaiset palvelutuotantomallit. Erilaisten palvelutuotantomallien vaikutus on tässä yhteydessä siis se, että kunnallisen kulttuuritoiminnan tapauksessa kunnan tilinpäätöksessä näkyvät luvut sisältävät käyttötalouden kaikki kustannukset ja tuotot, myös kunnalle myönnetyt laskennalliset valtionosuudet. Kuviossa 2 erilaisten palvelutuotantomallien vaikutusta on havainnollistettu erottamalla asukaskohtaisista kustannuksista kaupungeille myönnettyjen laskennallisten valtionosuuksien osuus. Eroja kaupunkien välillä syntyy etenkin, mikäli kunta ylläpitää valtionosuuden piirissä olevia taide- ja kulttuurilaitoksia tai taiteen perusopetuksen oppilaitoksia. Kunnalle näihin toimintoihin myönnetyt laskennalliset valtionosuudet näkyvät kunnan tilinpäätöstiedoissa, ja siis myös tämän selvityksen kustannustiedoissa. Jos kunta avustaa yksityisiä toimijoita näillä toiminnan alueilla, myönnetään valtionosuudet suoraan kyseiselle yksityiselle organisaatiolle, eivätkä ne sisälly kuntien tilinpäätöstietoihin. (Ks. tarkemmin luku 3.3.)

Esimerkkinä voidaan tarkastella viittä kaupunkia, joissa kulttuurin asukaskohtaiset kustannukset ovat suurimpia. Näissä kaupungeissa kulttuuritoiminnan järjestämisen mallit eroavat toisistaan selkeästi. Kaupungeista Vaasa, Lahti ja Kajaani luottavat pääsääntöisesti kunnalliseen toimintaan ja sitä kautta niiden kulttuurin kustannustiedot sisältävät suhteessa enemmän laskennallisia valtionosuuksia. Vaasassa ja Lahdessa kaupunki ylläpitää kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia, Vaasassa toimii myös tuntiperusteista valtionosuutta saava kunnallinen taiteen perusopetuksen oppilaitos. Kajaanissa kaupunki saa valtionosuuksia muun muassa kunnallisena liikelaitoksena toimivan teatterin sekä seudullisesti toimivan musiikki-

33 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

opiston toimintaan. Tampereella ja Espoossa puolestaan yksityisten toimijoiden avustuksilla on merkittävämpi osuus kunnan kulttuurin kustannuksista, eikä kumpikaan kaupungeista esimerkiksi ylläpidä tuntiperusteista valtionosuutta saavaa taideoppilaitosta. Vaikka sekä Espoossa että Tampereella toimii myös kunnallisia valtionosuuden piirissä olevia taide- ja kulttuurilaitoksia, muodostavat niille myönnetyt laskennalliset valtionosuudet näiden asukasluvultaan ja kulttuurikustannuksiltaan selvityksen suurimpiin kuuluvien kaupunkien kustannuksista kuitenkin suhteellisesti pienemmän osuuden.³⁴

Kuvio 1. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset 2013, €/asukas; kunnan oma rahoitus ja laskennalliset valtionosuudet.

4.1.1 Kustannusten jakautuminen alueittain sekä kaupunkien väkiluvun ja kielijakauman suhteen

Suurin osa kustannuksista kohdentuu eteläisen Suomen alueelle, jossa sijaitsee sekä lukumääräisesti eniten selvityksessä mukana olevia kaupunkeja että kooltaan suurimmat kaupungit. Etelä-Suomen AVI-alueen yhdeksän kaupungin kustannukset muodostivat yhteensä puolet kaikista selvityksessä mukana olevien 24 kaupungin kulttuuritoiminnan kustan-

³⁴ Osa kaupungeista järjestää taiteen perusopetusta myös vapaan sivistystyön rahoituksen piirissä olevien kunnallisten kansalais- ja työväenopistojen alla. Kuviossa eivät ole mukana näiden opistojen tuntiperusteiset valtionosuudet.

nuksista vuonna 2013. Länsi- ja Sisä-Suomen AVI-alueen viiden kaupungin kustannukset käsittivät viidenneksen (20,7 %) kaupunkien yhteenlasketuista kokonaiskustannuksista, Lounais-Suomen AVI-alueelle sijoittui selvityksessä neljä kaupunkia ja ne muodostivat 12,6 prosenttia kokonaiskustannuksista. Pohjois-Suomen AVI (2 kaupunkia) ja Lapin AVI (1 kaupunki) muodostivat yhdessä 9,5 prosenttia ja Itä-Suomen AVIn kolme kaupunkia 7,3 prosenttia kokonaissummasta. (Taulukko 9.)

Kaupunkien jaottelu AVI-alueiden mukaisiin ryhmiin toi esiin selkeitä eroja. Länsi- ja Sisä-Suomen AVI-alueen kaupunkien yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus oli 205 euroa, Lounais-Suomen AVI-alueen 182 euroa ja Etelä-Suomen AVIn 172 euroa. Pohjois-Suomen ja Lapin AVI-alueiden yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus oli 169 euroa ja Itä-Suomen AVIn 163 euroa. Eniten kustannukset nousivat vuosien 2010 ja 2013 välillä Pohjois-Suomen ja Lapin AVI-alueiden kaupungeissa (8,3 %) sekä Länsi- ja Sisä-Suomen AVI alueen kaupungeissa (7,7 %). Etelä-Suomen AVI-alueen kaupunkien yhteenlaskettu kustannusten kasvu oli 5,1 prosenttia, Itä-Suomen 5,0 prosenttia ja Lounais-Suomen 3,6 prosenttia. On kuitenkin huomattava, että kulttuurikustannukset ja niiden kehitys vaihtelevat kaupungeittain. Saman AVI-alueen sisällä eri kaupungeissa voi olla hyvin erisuuntaista kehitystä.

Yhdeksässä selvityksen kaupungissa oli vuonna 2013 yli 100 000 asukasta. Näiden kaupunkien kulttuurikustannukset muodostivat suurimman osuuden, noin 71 prosenttia kaikkien kaupunkien yhteenlasketuista kustannuksista. Suurimmissa kaupungeissa oli myös suurimmat asukaskohtaiset kustannukset. Yhdeksän väkiluvultaan suurimman kaupungin yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus oli 183 euroa vuonna 2013. Vaihtelu kaupunkien välillä oli kuitenkin suurta. Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa asukaskohtainen kustannus vaihteli Vantaan 107 eurosta Lahden 242 euroon. Kustannusten kasvu suurimmissa kaupungeissa vuosien 2010 ja 2013 välillä oli yhteensä 4,8 prosenttia. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannukset jaoteltuna AVI-alueittain, kaupungin väkiluvun mukaan sekä kaksikielisiin ja suomenkielisiin kaupungeihin vuonna 2013.

	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset			Väestö	
	1 000 €	€/asukas	Osuus kaupunkien kokonaiskustannuksista, %	Asukasmäärä	Osuus kaupunkien kokonaistäväestöstä
Etelä-Suomen AVI (N = 9)	261 141	172,2	49,9	1 516 466	51,7
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI (N = 5)	108 463	205,1	20,7	528 810	18,0
Lounais-Suomen AVI (N = 4)	65 643	182,3	12,6	360 026	12,3
Itä-Suomen AVI (N = 3)	38 279	162,6	7,3	235 448	8,0
Pohjois-Suomen AVI ja Lapin AVI (N = 3)	49 477	168,9	9,5	292 881	10,0
Yli 100 000 asukasta (N = 9)	369 250	182,6	70,6	2 022 195	68,9
60 000–100 000 asukasta (N = 8)	97 931	170,8	18,7	573 248	19,5
Alle 60 000 asukasta (N = 7)	55 822	165,1	10,7	338 188	11,5
Kaksikieliset kaupungit (N = 7)	252 417	177,0	48,3	1 426 365	48,6
Suomenkieliset kaupungit (N = 17)	270 586	179,5	51,7	1 507 266	51,4

Selvityksen ne kahdeksan kaupunkia, joissa oli 60 000–100 000 asukasta muodostivat yhteensä 18,7 prosentin osuuden kaupunkien yhteenlasketuista kulttuurikustannuksista.

Näissä kaupungeissa yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus oli 171 euroa ja kustannukset olivat nousseet vuosina 2010–2013 yhteensä 8,4 prosenttia. Seitsemän väkiluvultaan pienintä 35 000–60 000 asukkaan kaupunkia muodosti puolestaan 10,7 prosentin osuuden kustannuksista. Pienimpien kaupunkien yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus oli 165 euroa ja kustannusten nousu vuosien 2010 ja 2013 välillä seitsemän prosenttia.

Vertailussa kaksikielisten ja suomenkielisten kaupunkien välillä ei noussut esiin suuria eroja. Kaksikielisten kaupunkien yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus vuonna 2013 oli 177,0 euroa ja suomenkielisten kaupunkien 179,5 euroa. Kaksikielisissä kaupungeissa kustannukset olivat kasvaneet vuosien 2010 ja 2013 välillä 5,4 prosenttia ja muilla kaupungeilla 6,0 prosenttia.

4.1.2 Kulttuuritoiminnan kustannukset menolajeittain

Henkilöstömenot muodostivat yli puolet toimintamenoista (ilman avustuksia ja muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia) lähes kaikissa kaupungeissa vuonna 2013. Henkilöstömenojen osuus toimintamenoista vaihteli kaupungeissa 39,5 prosentista 69,5 prosenttiin. Vuokramenojen osuus kaupunkien toimintamenoista oli 13–34 prosenttia, ja näiden kustannuserien jälkeen jäävä osuus eli muut menot kattoivat 15–28 prosenttia toimintamenoista. Taulukossa 10 ja kuviossa 2 esitettyihin suhdelukuihin vaikuttaa tietenkin se, kuinka paljon kaupunki tuottaa itse kulttuuritoimintaa ja ylläpitää itse kulttuurin tiloja. Myös erilaiset toimintojen organisoimistavat vaikuttavat siihen, mihin menolajiin kustannus kirjataan. Ostopalvelut, jotka tässä sisältyvät muihin menoihin, sisältävät monissa kaupungeissa ainakin jonkin verran myös henkilöstöpalvelujen ostoja. Myös sisäiset vuokratustannukset saattavat sisältää esimerkiksi siivouspalveluja.

Vuosien 2007, 2010 ja 2013 välillä menorakenne on säilynyt kaupungeissa melko samanlaisena. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna henkilöstömenojen osuus toimintamenoista laski vuosien 2007 ja 2010 välillä, mutta nousi hieman vuosien 2010 ja 2013 välillä. Vuokramenojen osuus toimintamenoista on vuodesta 2007 noussut kaksi prosenttiyksikköä. Muiden menojen osuus puolestaan on laskenut prosenttiyksikön verran vuoteen 2010 verrattuna. Kaupunkikohtaisesti menolajien suhteet ja niiden kehitys vaihtelevat kuitenkin paljon.

Henkilöstömenojen osuus toimintamenoista oli korkeimmillaan Porvoossa (69,5 %), Kajaanissa (67,8 %) ja Lappeenrannassa (64,6 %). Kaikissa kolmessa kaupungissa kirjasto muodostaa merkittävän osan (22–30 %) henkilöstömenoista. Kirjaston lisäksi henkilöstömenot muodostuivat Porvoossa etenkin taideoppilaitosten kustannuksista, Kajaanissa taide- ja kulttuurilaitosten ja taideoppilaitosten kustannuksista ja Lappeenrannassa taide- ja kulttuurilaitosten kustannuksista. Vuosien 2010 ja 2013 välillä henkilöstömenot kasvoivat kaikki kaupungit yhteenlaskettuna viisi prosenttia. Kahdessakymmenessä kaupungissa euroääräiset henkilöstömenot nousivat vuoteen 2010 verrattuna, Oulussa, Kouvolassa, Joensuussa ja Salossa menot laskivat. Laskun taustalta löytyy muun muassa organisaatiomuutoksia ja toimintojen ulkoistamista. Lisäksi virkoja ja toimia on jätetty täyttämättä, yhdistetty muihin toimiin tai lakkautettu kokonaan. (Ks. myös luku 3.3.2.)

Vuokramenojen osuus toimintamenoista oli yli kolmekymmentä prosenttia Espoossa, ja lähes kolmekymmentä prosenttia myös Kotkassa ja Kouvolassa. Espoon kaupungin kulttuuritoiminnan vuokramenot olivat vuonna 2013 yhteensä 14,9 miljoonaa euroa ja ne sisälsivät 4,9 miljoonaa yksityisille kulttuuritoimijoille suunnattua vuokratukea. Kotkan vuokratustannuksista valtaosa kohdistui taide- ja kulttuurilaitoksille ja kirjastolle, Kouvolassa puoles-

taan kirjastolle ja kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille. Keskimääräinen vuokramenojen kasvu vuoteen 2010 verrattuna oli 7,9 prosenttia. Yhteensä 20 kaupungissa vuokramenot kasvoivat ja neljässä vähenivät. Esimerkiksi Seinäjoella vuokratkustannukset ovat kasvaneet etenkin kirjastotoiminnan osa-alueella. Kasvua selittää Seinäjoella vuonna 2012 avattu uusi keskustakirjasto. Vantaan kaupungin vuokramenot ovat pienentyneet vuosien 2010 ja 2013 välillä. Taustalla on palvelujen ulkoistamista. Vielä vuonna 2010 kulttuuritoiminnan sisäisiin vuokramenoihin sisältyi Vantaalla muun muassa siivous- ja vahtimestarikuluja. Sitten nämä toiminnot on ulkoistettu, ja kustannukset ovat vuoden 2013 osalta palvelujen ostoissa.

Muiden menojen osio sisältää tässä siis toimintamenojen kohdat aineet, tarvikkeet ja tavarat, palvelujen ostot yhteensä ja muut menot yhteensä. Toimintamenoihin ei ole laskettu mukaan varsinaisia avustuksia eikä muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna palvelujen ostot muodostivat muista menoista 64 prosenttia.

Vuokramenojen osuus toimintamenoista näyttäisi siis olevan hienoisessa nousussa. Tämän selvityksen perusteella ei kuitenkaan ole mahdollista arvioida vuokratkustannusten todellista kehitystä, sillä se vaatisi tietoa käytössä olevien kulttuuritoiminnan tilojen määrän kehityksestä kaupungeissa. Kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksiin sisältyvät vuokramenot ovat enimmäkseen kaupungin tilayksikölle tai vastaavalle maksettavia sisäisiä vuokria. Sisäisillä vuokrilla ei ole suoraa merkitystä kunnan (kuntakonsernin) kokonaistalouteen, vuokramenot palvelutuotannossa näkyvät vuokratuottoina kunnan kassassa. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna sisäisten vuokrien osuus kaikista vuokramenoista vuonna 2013 oli 91 prosenttia. Joissakin kaupungeissa vuokramenojen kautta tuetaan myös yksityisiä kulttuuritoimijoita.

Sisäisiä vuokrajärjestelmiä ja sisäisten tilavuokrien määrätymisperusteita on uusittu viimeisten vuosien aikana monissa tähän selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa. Sisäisillä vuokrilla pyritään lisäämään kustannustietoisuutta ja tilojen tehokasta ja taloudellista käyttöä. Sisäisten vuokrien käyttöä perustellaan myös sillä, että niiden kautta saadaan paremmin esiin palvelujen todelliset kustannukset. Niiden kautta ohjataan myös resursseja tilojen ylläpitoon ja peruskorjaukseen. Toisaalta sisäisten erien käyttö saattaa myös aiheuttaa virhepäätelmän, että kunnan rahoitus itse palveluun olisi lisääntynyt, vaikka lisäys olisikin kohdentunut ydintehtävän sijaan sisäisiin tukipalveluihin ja niiden kohonneisiin hintoihin. Sisäisten palvelujen käyttäjillä ei usein ole mahdollisuutta valita palvelun tuottajaa, vaan niiden on ostettava palvelut kunnan muilta yksiköiltä niiden määräämillä hinnoilla. (Ks. esim. Rajala ym. 2008, 111–119.)

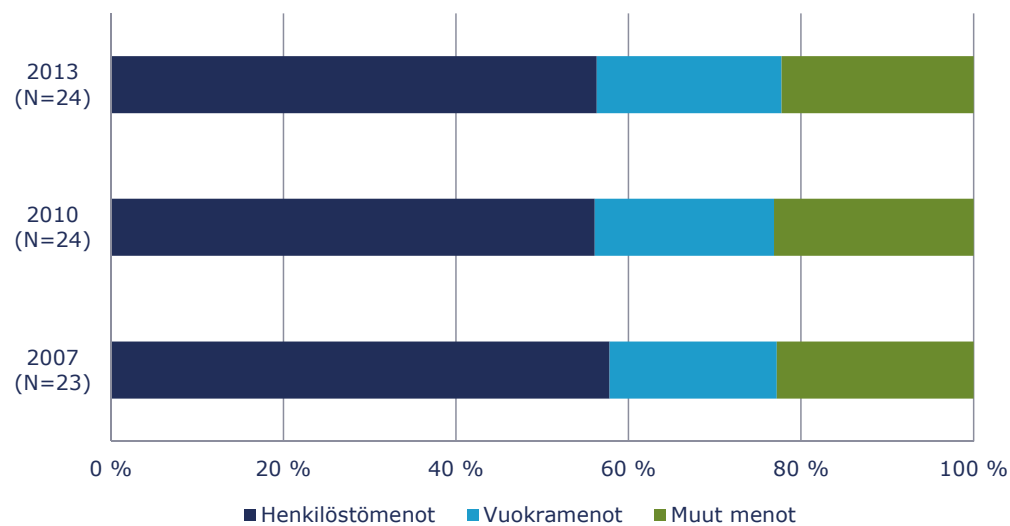
Taulukko 10. Henkilöstömenot, vuokramenot ja muut menot vuosina 2010 ja 2013.

	2010						2013									
	Toiminta-		Henkilöstö-		Vuokra-		Muut		Toiminta-		Henkilöstö-		Vuokra-		Muut	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
Espoo	37 590	40,8	15 338	36,3	13 653	22,9	8 599	22,9	43 653	39,5	17 222	39,5	14 910	34,2	11 521	26,4
Helsinki	75 222	56,8	42 742	56,8	14 181	18,9	18 299	24,3	78 129	58,4	45 591	58,4	14 583	18,7	17 955	23,0
Hämeenlinna	6 766	57,1	3 861	15,9	1 079	27,0	1 826	27,0	7 612	4 337	4 337	57,0	1 147	15,1	2 128	28,0
Joensuu	13 402	59,4	7 955	16,4	2 195	24,3	3 252	24,3	12 879	60,8	7 825	60,8	2 422	18,8	2 632	20,4
Jyväskylä	23 232	55,9	12 996	20,3	4 721	23,7	5 515	23,7	25 096	55,7	13 974	55,7	5 643	22,5	5 479	21,8
Kajaani	8 827	64,9	5 726	17,1	1 508	18,0	1 593	18,0	9 005	67,8	6 103	67,8	1 558	14,9	1 344	14,9
Kokkola	4 665	61,6	2 872	16,2	754	22,3	1 039	22,3	4 956	61,2	3 034	61,2	975	19,7	947	19,1
Kotka	7 485	43,0	3 215	34,2	2 560	22,8	1 710	22,8	7 380	44,8	3 309	44,8	2 190	29,7	1 881	25,5
Kouvola	9 825	53,0	5 204	25,2	2 473	21,9	2 148	21,9	9 458	49,0	4 638	49,0	2 797	29,6	2 023	21,4
Kuopio*	19 180	60,0	11 514	23,3	4 470	16,7	3 196	16,7	20 019	59,0	11 806	59,0	4 710	23,5	3 503	17,5
Lahti	25 623	60,2	15 432	37,1	4 888	19,1	5 303	20,7	26 498	60,7	16 094	60,7	5 310	20,0	5 094	19,2
Lappeenranta	10 437	61,5	6 421	12,5	1 302	26,0	2 714	26,0	10 705	64,6	6 917	64,6	1 368	12,8	2 420	22,6
Mikkeli*	5 679	46,0	2 613	27,4	1 557	26,6	1 509	26,6	6 553	46,9	3 075	46,9	1 799	27,5	1 679	25,6
Oulu*	31 761	55,3	17 566	21,8	6 918	22,9	7 277	22,9	27 730	55,8	15 480	55,8	5 582	20,1	6 668	24,0
Pori	14 347	59,8	8 581	12,2	1 748	28,0	4 018	28,0	15 205	62,0	9 424	62,0	2 125	14,0	3 656	24,0
Porvoo	7 811	68,3	5 332	16,1	1 261	15,6	1 218	15,6	8 394	57,7	5 833	57,7	1 158	13,8	1 403	16,7
Rauma	5 349	61,8	3 308	14,0	749	24,2	1 292	24,2	6 061	3 498	3 498	57,7	1 108	18,3	1 455	24,0
Rovaniemi	9 299	62,5	5 812	11,0	1 027	26,5	2 460	26,5	10 546	57,3	6 047	57,3	1 908	18,1	2 591	24,6
Salu	6 447	55,9	3 605	14,2	916	29,9	1 926	29,9	6 005	3 175	3 175	52,9	1 154	19,2	1 676	27,9
Seinäjoke	4 675	61,7	2 886	13,3	623	24,9	1 166	24,9	6 536	3 677	3 677	56,3	1 707	26,1	1 152	17,6
Tampere	38 231	54,2	20 706	19,9	7 619	25,9	9 906	25,9	41 448	52,8	21 901	52,8	9 019	21,8	10 528	25,4
Turku	36 973	57,0	21 060	17,9	6 625	25,1	9 288	25,1	36 452	58,8	21 446	58,8	7 296	20,0	7 710	21,2
Vaasa*	16 271	63,8	10 374	14,1	2 289	22,2	3 608	22,2	17 811	63,7	11 340	63,7	2 995	16,8	3 476	19,5
Vantaa	17 609	56,0	9 859	32,1	5 661	11,9	2 089	11,9	19 022	61,8	11 750	61,8	4 454	23,4	2 818	14,8
Yhteensä	436 706	56,1	244 978	20,8	90 777	23,1	100 951	23,1	457 153	56,3	257 496	56,3	97 918	21,4	101 739	22,3

* Kuntaliitos 2011-2013.

Vuokramenoissa ovat sekä sisäiset että ulkoiset vuokramenot. Muut menot sisältävät toimintamenojen seuraavat osa-alueet: aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä, palvelujen ostot yhteensä, muut menot yhteensä. Toimintamenoihin eivät tässä sisälly varsinaiset avustukset ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta. Avustusluonteiset erät, esimerkiksi sisäiset vuokratilaukukset tai ostopalvelut ovat kuitenkin mukana näissä luvuissa.

Kuvio 2. Henkilöstömenojen, vuokrien ja muiden menojen osuudet kaupunkien kulttuurin toimintamenoista (brutto) vuosina 2007, 2010 ja 2013, %.

4.1.3 Kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta

Viimeaikaisessa keskustelussa luovuus ja kulttuuri on usein nostettu kaupunkien tulevaisuuden keskeisten menestystekijöiden joukkoon. Kulttuuri nähdään sekä yhtenä kaupungin kilpailukyvyn lähteenä että kaupungin imagon ja vetovoimaisuuden edistäjänä. Myös taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista puhutaan koko ajan enemmän. (Ks. esim. Saukkonen ja Ruusuvirta 2009.) Taustaksi kustannustiedoille kaupungeilta kysyttiin tiedonkeruulomakkeessa millä tavoin kulttuuri mainitaan kunnan hyvinvointikertomuksessa.³⁵ Vastausten perusteella kulttuuri nähdään monessa kaupungissa tärkeänä hyvinvointia edistävänä tekijänä. Selvityksessä mukana olevista kaupungeista useimmissa kulttuuri mainitaan hyvinvointikertomuksessa ainakin jollakin tapaa. Kuudessa kaupungissa kulttuurilla oli kaupungin hyvinvointikertomuksessa oma osionsa. Viidellä kaupungilla kulttuuri oli puolestaan mukana runsaasti muiden osioiden yhteydessä. Kymmenellä kaupungilla kulttuuri mainittiin muiden osioiden yhteydessä, mutta vain vähäisissä määrin. Ainoastaan kahdessa kaupungissa kulttuuria ei mainittu hyvinvointikertomuksessa lainkaan.

Vaikka taiteella ja kulttuurilla on siis monissa kaupungeissa tärkeä rooli kaupunkikehityksessä, muodostaa se kustannuksina tarkasteltaessa kuitenkin pienen osuuden kaupunkien kokonaistaloudesta. Taulukkoon 11 on laskettu kuntien verorahoitus vuodelle 2013 (sis. kuntien omat verotulot sekä valtionosuudet) sekä kulttuuritoiminnan kustannusten osuus tästä verorahoituksesta. Kunnan kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan verorahoituksesta vaihteli kaupungeissa 2,1 ja 4,8 prosentin välillä vuonna 2013. Vuoteen 2010 verrattuna osuus on laskenut suurimmassa osassa kaupungeista, mikä tarkoittaa sitä,

³⁵ Terveydenhuoltolaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kunnat valmistelemaan hyvinvointikertomuksen kerran valtuustokaudessa. Hyvinvointikertomuksessa muun muassa kuvataan kunnan toteuttamaa hyvinvointipolitiikkaa.

että kaupunkien kokonaistalouden mittakaava on suurentunut kulttuurin rahoitusta enemmän. Kuudessa kaupungissa (Hämeenlinnassa, Mikkelissä, Porissa, Porvoossa, Seinäjoella ja Vaasassa) osuus on noussut, mutta näissäkin kaupungeissa muutos on vain 0,1–0,4 prosenttiyksikköä.

Taulukko 11. Kulttuuritoiminnan kustannusten osuus kunnan verorahoituksesta vuosina 2010³⁶ ja 2013.

Lähde: Suomen virallinen tilasto: Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta, Tilastokeskus. Koonnut Suomen Kuntaliitto.

	Kuntien verorahoitus 2013, 1 000 € (tilinpäätösten mukaan)			Kulttuuritoiminnan nettokäyttökust. yhteensä, 1 000 €	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökust. osuus kunnan verorahoituksesta, %	
	Verotulot	Valtion- osuudet	Yhteensä		2010	2013
Espoo	1 307 153	40 485	1 347 638	54 682	4,2	4,1
Helsinki	2 906 349	275 737	3 182 086	105 829	3,7	3,3
Hämeenlinna	254 291	92 495	346 786	12 482	3,5	3,6
Joensuu	238 111	123 843	361 954	11 433	3,4	3,2
Jyväskylä	478 131	144 277	622 408	23 341	4,0	3,8
Kajaani	135 261	113 163	248 424	7 943	3,9	3,2
Kokkola	171 672	76 445	248 117	8 247	3,6	3,3
Kotka	207 652	90 210	297 862	10 805	4,1	3,6
Kouvola	326 022	164 042	490 064	11 976	2,6	2,4
Kuopio*	384 482	153 132	537 614	18 546	3,7	3,4
Lahti	373 414	151 233	524 647	25 050	5,4	4,8
Lappeenranta	265 499	103 064	368 563	10 297	3,2	2,8
Mikkeli*	187 364	100 524	287 888	8 300	2,5	2,9
Oulu*	692 700	225 083	917 783	31 258	3,4	3,4
Pori	296 042	136 014	432 056	15 593	3,4	3,6
Porvoo	209 769	52 016	261 785	7 810	2,9	3,0
Rauma	164 020	51 373	215 393	7 001	3,4	3,3
Rovaniemi	226 514	92 404	318 918	10 276	3,3	3,2
Salo	192 588	85 925	278 513	5 716	2,3	2,1
Seinäjoki	219 626	77 413	297 039	9 568	3,0	3,2
Tampere	831 436	302 259	1 133 695	51 001	5,0	4,5
Turku	680 209	344 399	1 024 608	37 333	3,9	3,6
Vaasa*	272 853	102 562	375 415	16 306	4,2	4,3
Vantaa	915 235	147 059	1 062 294	22 210	2,2	2,1
Yhteensä	11 936 393	3 245 157	15 181 550	523 003	3,7	3,4

* Kuntaliitos vuosina 2011–2013.

4.2 Kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain

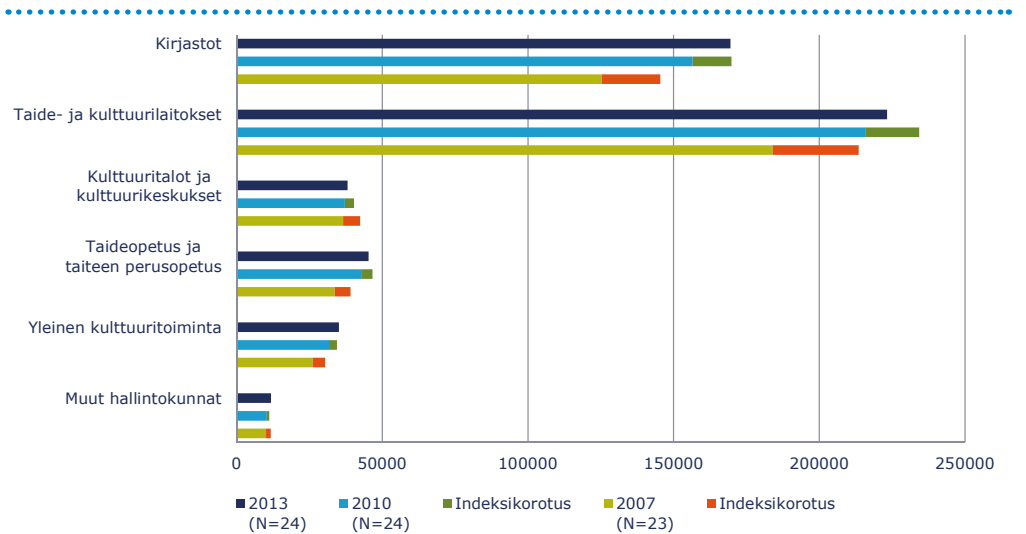
Seuraavaksi tarkastellaan kulttuuritoiminnan kustannuksia osa-alueittain eli jaoteltuna kirjastoihin, taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin, taiteen perusopetukseen ja taideoppilaitoksiin, yleiseen kulttuuritoimintaan sekä muiden hallintokuntien muuhun kuin edellä mainittuihin kohtiin sisältyvään kulttuuritoimintaan. Ensin tarkastellaan kulttuuritoiminnan kokonaiskustannusten jakautumista näiden osa-alueiden välillä, tämän jälkeen katsotaan tarkemmin kutakin toiminnan osa-aluetta ja sen kustannuksia.

³⁶ Vuoden 2010 kuntien kustannusten tiedonkeruun raportissa (Ruusuvirta ym. 2012) vuoden 2010 kulttuuritoiminnan osuudet kaupunkien verorahoituksesta ovat hieman erilaiset johtuen erilaisesta tavasta laskea kunnan kokonaistalouden määrä.

Kuviossa 3 on esitetty selvityksessä mukana olleiden kaupunkien yhteenlasketut kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset toiminnan osa-alueittain vuosina 2007, 2010 ja 2013. Kuvio havainnollistaa hyvin ensinnäkin sitä, että kirjastojen ja taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset muodostavat suuren osan näiden kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Vuonna 2013 nämä kaksi toiminnan osa-aluetta muodostivat 75 prosenttia kaupunkien yhteenlasketuista kustannuksista. Toiseksi kuviosta näkyy, että lähes kaikilla toiminnan osa-alueilla kustannusten kasvu vuosien 2010 ja 2013 välillä on ollut varsin vähäistä verrattuna vuosien 2007 ja 2010 väliseen kasvuun. Mikäli vuoden 2010 kustannuksia tarkastellaan vuoden 2013 rahan arvossa, useimpien osa-alueiden kustannukset ovat laskeutuneet.³⁷ Kaupunkien välillä on kuitenkin eroja siinä, miten kustannukset ovat kehittyneet. Liitetaulukoissa 5 ja 6 näkyvät kaupungeittain kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset toiminnan osa-alueittain, niiden osuudet kokonaiskustannuksista sekä kulttuuritoiminnan kustannukset asukaslukuun suhteutettuina vuosina 2010 ja 2013.

Vuosien 2007 ja 2010 välistä kasvua selitti erityisesti kolme seikkaa. Ensinnäkin ajanjaksolla tapahtuneiden kuntaliitosten kautta erityisesti kirjastosektori ja sen kustannukset kasvoivat monessa kaupungissa. Toiseksi muutamissa suurissa kaupungeissa oli euro-määräistä kokonaiskasvua, joka selitti suuren osan kaupunkien kokonaiskasvusta kyseisellä ajanjaksolla. Kolmanneksi vuoden 2010 valtionosuuden korotukset museoille, teattereille ja orkestereille näkyivät kaupunkien tilinpäätöksissä kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten kustannusten kasvuna.

Kuvio 3. Kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain vuosina 2007, 2010 ja 2013, 1 000 €, kaikki kaupungit yhteensä.

Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue. Vuoden 2007 pisteluku 106,8; vuoden 2010 pisteluku: 114,2; vuoden 2013 pisteluku 123,9.

Vuoden 2010 luvuissa ovat mukana ne 24 kaupunkia, jotka osallistuvat myös vuoden 2013 kustannus selvitykseen. Vuoden 2007 osalta tarkasteluun sisältyvät kaikki 23 kaupunkia, jotka tuolloin olivat mukana selvityksessä. Vuoden 2013 tilanteeseen verrattuna vuoden 2007 selvityksessä eivät olleet mukana Rauma ja Kouvola. Savonlinna puolestaan oli mukana vuonna 2007, mutta ei enää vuonna 2013.

³⁷ Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

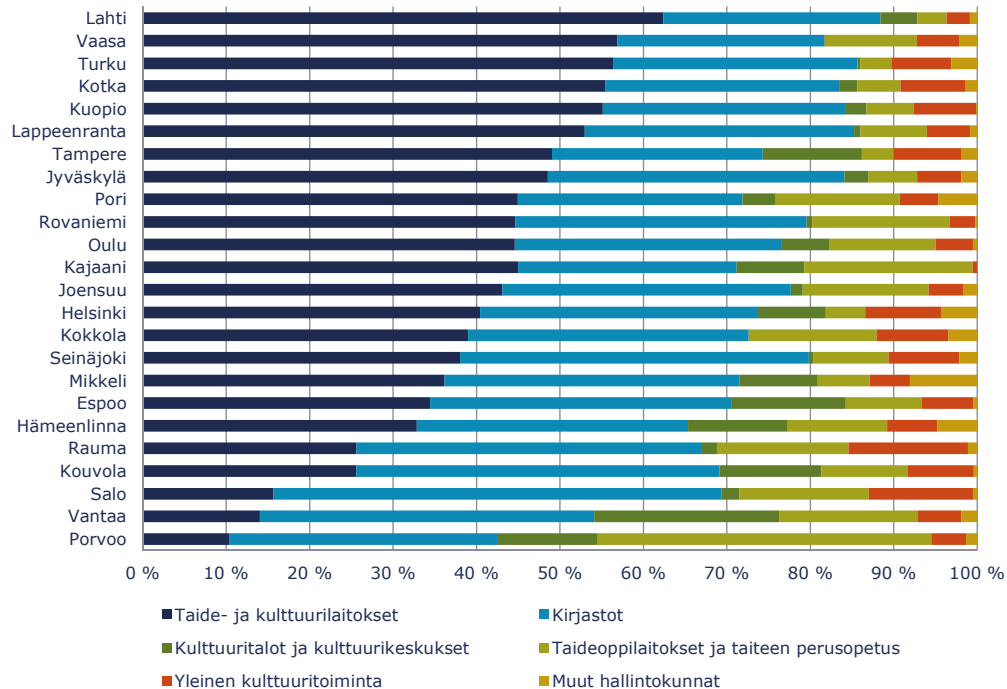
Vuosien 2010 ja 2013 välillä valtionosuuksissa ei ole tapahtunut vastaavia korotuksia. Päinvastoin, taiteen perusopetuksen ja kirjastojen valtionosuuksia lukuun ottamatta selvityksessä olevien kaupunkien yhteenlasketut laskennalliset valtionosuudet kulttuuritoimintaan ovat laskeneet vuoteen 2010 verrattuna. Myös suurimpien kaupunkien euromääräinen kasvu on taittunut. Vuodesta 2007 vuoteen 2010 euromääräisesti suurin kasvu oli Helsingissä (16,2 miljoonaa) ja Espoossa (8 miljoonaa). Vuosien 2010 ja 2013 välillä suurin kasvu oli edelleen samoissa kaupungeissa, mutta summat olivat huomattavasti pienempiä, Espoossa 4,2 miljoonaa euroa ja Helsingissä 3 miljoonaa euroa. Kuntaliitoksia on tapahtunut myös vuosien 2010 ja 2013 välillä, mutta niiden vaikutukset kustannustietoihin eivät ole niin suuria kuin edellisten kolmen vuoden kohdalla.

Kuviossa 4 on esitelty selvityksessä mukana olevien kaupunkien kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten jakautuminen toiminnan osa-alueisiin vuonna 2013. Kirjasto on kaikissa kaupungeissa kustannuksiltaan merkittävä kulttuuritoiminnan osa-alue. Kirjastotoiminnan kustannusten osuus kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista vaihteli 25 prosentista 54 prosenttiin. Korkeimmillaan se oli Salossa, Kouvolassa, Seinäjoella ja Raumalla. Kirjastotoiminnan osuus on ymmärrettävästi korkeampi kaupungeissa, joissa ei ole suuria taide- ja kulttuurilaitoksia, kulttuuritaloja ja -keskuksia tai taideoppilaitoksia. Taide- ja kulttuurilaitosten osuus kulttuurin kustannuksista oli puolestaan suurin Lahdessa (62 %), Vaasassa (57 %) ja Turussa (56 %). Pienimmät vastaavat osuudet olivat Porvoossa (10 %), Vantaalla (14 %) ja Salossa (16 %).

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kustannuksista oli korkein Vantaalla (22 %) ja Espoossa (14 %). Myös Kouvolassa, Porvoossa, Hämeenlinnassa ja Tampereella osuus oli yli kymmenen prosenttia. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kustannukset muodostivat kaupungeissa 3,5–40,0 prosenttia kokonaiskustannuksista. Etenkin Porvoossa (40 %) ja Kajaanissa (20 %) taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kustannuksilla on merkittävä osuus kulttuurin yhteenlasketuista kustannuksista. Lisäksi 11 muussa kaupungissa kyseinen osa-alue muodosti kymmenestä kahteenkymmeneen prosenttia kustannuksista. Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan ja muiden hallintokuntien osuudet kulttuuritoiminnan kustannuksista olivat pääsääntöisesti pienet. Yleisen kulttuuritoiminnan kustannusosuus oli yli kymmenen prosenttia Raumalla ja Salossa. Muiden hallintokuntien muun kuin edellä mainittuihin kohtiin sisältyvän kulttuuritoiminnan kustannusosuus oli suurin Mikkelissä, kahdeksan prosenttia.

Kulttuuritoiminnan kustannusten eri osa-alueiden väliset suhteet ovat säilyneet lähes ennallaan vuoden 2010 tilanteeseen verrattuna. Yksittäisissä kaupungeissa on tapahtunut joitain suurempia muutoksia, joita selittää esimerkiksi uusien tilojen käyttöönotto, yksittäinen suuri avustus tai muu vastaava kustannuserä. Näitä muutoksia käydään tarkemmin läpi seuraavaksi, kun tarkastellaan kulttuuritoiminnan kustannuksia osa-alueittain.

Kuvio 4. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset osa-alueittain vuonna 2013, %.

4.2.1 Kirjastot

Kirjastotoiminta 24 kaupungissa

Kirjastot määriteltiin selvityksessä tarkoittamaan kunnan yleistä kirjastotoimintaa sekä kunnan osuutta muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetystä yleisestä kirjastotoiminnasta. Kirjastot ovat lakisääteisiä peruspalveluja, ja niiden tehtävänä on toteuttaa ja vahvistaa kansalaisten tasa-arvoa ja sivistyksellisiä perusoikeuksia³⁸. Kunta voi kirjastolain mukaan järjestää kirjasto- ja tietopalvelut itse tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin. Kunnat saavat valtionosuutta kirjastotoiminnan käyttökustannuksiin osana kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Kirjastotoimintaa tuetaan myös myöntämällä avustuksia kirjastojen erityistehtäviin (monikielinen kirjasto, saamelaiskirjasto, maakunta- ja keskuskirjastotehtävät), sisältötuotantoon sekä erilaisiin hankkeisiin.

Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa oli vuonna 2013 yhteensä 23 pääkirjastoa³⁹, 265 sivukirjastoa, 32 laitoskirjastoa sekä 45 kirjastoautoa. (Taulukko 12.) Vuoteen 2010 verrattuna sivukirjastojen lukumäärä oli selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa noussut yhteensä 14 yksiköllä ja kirjastoautojen määrä kahdella. Laitoskirjastojen lukumäärä oli laskenut kolmella. Kaupunkien välillä oli kuitenkin vaihtelua: sivukirjastojen määrä oli pysynyt samana 15 kaupungissa, laskenut neljässä kaupungissa 1–4 yksiköllä ja noussut kuudessa kaupungissa 1–9 yksiköllä. Suurin nousu oli Oulussa ja Seinäjoella. Oulussa sivukirjastojen määrä on kuntaliitoksen myötä noussut yhdeksällä ja Seinäjoella viidellä verrattuna vuoden 2010 tietoihin. Henkilötyövuosia näissä kirjastoissa oli yhteensä 2689.

38 Yleisten kirjastojen tehtävistä säädetään kirjastolaissa (904/1998) ja kirjastoasetuksessa (1078/1998).

39 Espoossa ei ole nimettyä pääkirjastoa.

Henkilötyövuosista noin 73 prosenttia oli kirjastoammatillista henkilökuntaa. Kirjaston budjettivaroilla oli palkattu 2359 henkilötyövuotta ja muuta henkilökuntaa oli 330 henkilötyövuotta. Kaupunkien yhteenlaskettu kirjastojen henkilötyövuosimäärä oli lisääntynyt 47 henkilötyövuodella vuoteen 2010 verrattuna. Henkilötyövuosien määrä oli laskenut yhteensä 11 kaupungin kirjastoissa. (Vuoden 2010 tiedot, ks. Ruusuvirta ym. 2012, 70.)

Taulukko 12. Kirjastojen toimipisteet ja henkilötyövuodet vuonna 2013, lkm.
Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.

Kunta	Pää- kirjastoja	Sivu- kirjastoja	Laitos- kirjastoja	Kirjasto- autoja	Henkilö- työ- vuodet yhteensä	Henkilö- työvuodet: kirjaston palkkaamat	Henkilö- työvuodet: kirjasto- ammatilliset	Muut henkilö- työ- vuodet
Espoo	-	15	1	2	294	206	165	88
Helsinki	1	35	10	2	527	483	377	44
Hämeenlinna	1	7	-	2	68	54	42	14
Joensuu	1	17	2	5	105	86	75	19
Jyväskylä	1	14	2	3	106	100	89	6
Kajaani	1	3	1	1	36	32	25	3
Kokkola	1	4	1	1	50	45	38	4
Kotka	1	4	-	1	44	38	29	6
Kouvola	1	10	-	2	77	71	68	7
Kuopio	1	14	1	3	96	88	80	8
Lahti	1	8	-	2	96	91	71	5
Lappeenranta	1	10	-	1	59	50	40	9
Mikkeli	1	12	1	1	45	40	36	5
Oulu	1	22	1	3	162	139	134	23
Pori	1	7	1	1	79	74	61	6
Porvoo	1	3	-	1	46	43	35	3
Rauma	1	5	-	1	38	35	29	3
Rovaniemi	1	13	1	2	57	53	39	4
Salo	1	9	1	2	41	39	37	2
Seinäjoki	1	9	-	2	62	55	48	7
Tampere	1	14	5	2	216	206	163	10
Turku	1	12	-	2	159	144	128	15
Vaasa	1	8	3	1	75	62	54	13
Vantaa	1	10	1	2	152	125	110	27
Yhteensä	23	265	32	45	2 689	2 359	1 974	330

Muut henkilötyövuodet sisältävät esim. työllisyysvaroin palkatut, siviilipalvelusta suorittavat, harjoittelijat tai koulutuksen esim. oppisopimuskoulutuksen työssäolojaksoa suorittavat henkilöt. Kirjastoammatillisiin henkilötyövuosiin lasketaan mukaan henkilötyövuodet sen henkilöstön osalta, jolla on kirjastoasetuksen mukainen pätevyys. Kirjaston henkilökuntaan ei lasketa kiinteistö- ja siivoushenkilökuntaa.

Kirjastoista 18 toimi maakuntakirjastona vuonna 2013.⁴⁰ Maakuntakirjastojen tehtävänä on kirjastoasetuksen (1078/1998) mukaan tukea alueensa yleisten kirjastojen tieto- ja kauko- palvelua, kehittää toiminta- aluetta koskevaa tietopalvelua, perehdyttää toiminta- alueen kirjastojen henkilöstöä kirjastotyön uusiin toimintamuotoihin ja kehittämishankkeisiin sekä suorittaa asianomaisen ministeriön antamat muut tehtävät. Helsingin kaupunginkirjasto toimii yleisten kirjastojen keskuskirjastona. Tässä roolissa se toimii mm. yleisten kirjastojen valtakunnallisena kaukopalvelukeskuksena, edistää yleisten kirjastojen sekä yleisten ja

⁴⁰ Maakuntakirjastoja eivät olleet Helsingin, Kotkan, Rauman, Salon ja Vantaan kirjastot. Itä-Uudenmaan maakunnan lakkautuksen yhteydessä Porvoon kaupunginkirjastolle siirtyivät Uudenmaan maakuntakirjaston tehtävät, jotka aikaisemmin olivat Espoon kaupunginkirjastolla.

tieteellisten kirjastojen yhteistoimintaa ja kehittää kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisessä tarpeellisia yhteisiä työmenetelmiä ja apuvälineitä. Lisäksi se toimii monikielisenä kirjastona. Maakuntakirjastoja tai yleisten kirjastojen keskuskirjastoa ylläpitäville kunnille myönnetään valtionavustusta ao. toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Kaupungeista kolme tuotti kirjastopalveluita myös muille kunnille vuonna 2013. Joensuun seutukirjastossa olivat mukana Joensuun kaupungin lisäksi Kontiolahden, Liperin, Outokummun ja Polvijärven kunnat. Kuopion kaupunginkirjasto tuotti vuonna 2013 myös Juankosken, Kaavin ja Tuusniemen kuntien kirjastopalvelut. Mikkelin kaupunginkirjasto tuotti kirjastopalvelut Pertunmaan, Puumalan ja Hirvensalmen kunnille. Yhteisten tietojärjestelmien kautta useat selvityksen kirjastoista tekevät yhteistyötä lähialueidensa kirjastojen kanssa. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kirjastoilla on yhteinen HelMet-tietokanta ja Pori ja Rauma kuuluvat Satakunnan kirjastojen Satakirjasto-yhteisjärjestelmään.

Kaupunkien kustannukset kirjastoille

Kaupunkien yhteenlasketut nettokäyttökustannukset kirjastoille olivat vuonna 2013 noin 169,5 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti kustannukset vaihtelivat 2,1 miljoonan ja 35,3 miljoonan euron välillä. Keskiarvo oli 7,1 miljoonaa euroa ja mediaani 4,1 miljoonaa euroa⁴¹. Asukaslukuun suhteutetut nettokäyttökustannukset kirjastojen toimintaan vaihtelivat 42,8 eurosta 75,6 euroon. (Taulukko 13, kuvio 5.)

Taulukko 13. Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuosina 2007⁴², 2010 ja 2013, 1 000 €.

	2007	2010	2013
Espoo	13 151	17 924	19 720
Helsinki	28 616	32 638	35 260
Hämeenlinna**	2 547	3 402	4 058
Joensuu**	2 916	3 958	3 956
Jyväskylä**	4 552	7 863	8 295
Kajaani	1 996	1 954	2 078
Kokkola**	2 034	2 632	2 772
Kotka	2 530	2 709	3 024
Kouvola**		5 109	5 215
Kuopio*	4 447	4 926	5 379
Lahti	5 152	6 263	6 524
Lappeenranta**	2 612	3 216	3 324
Mikkeli*	2 114	2 094	2 935
Oulu*,**	6 769	7 412	9 970
Pori**	3 489	4 001	4 196
Porvoo	2 417	2 496	2 508
Rauma**		2 641	2 898
Rovaniemi	3 349	3 557	3 588
Salo**	1 637	3 500	3 071
Seinäjoki**	1 692	2 674	3 999
Tampere	11 785	12 311	12 876
Turku	9 451	10 935	10 907
Vaasa*	3 343	3 356	4 051
Vantaa	7 649	8 995	8 901
Yhteensä	124 248	156 566	169 505

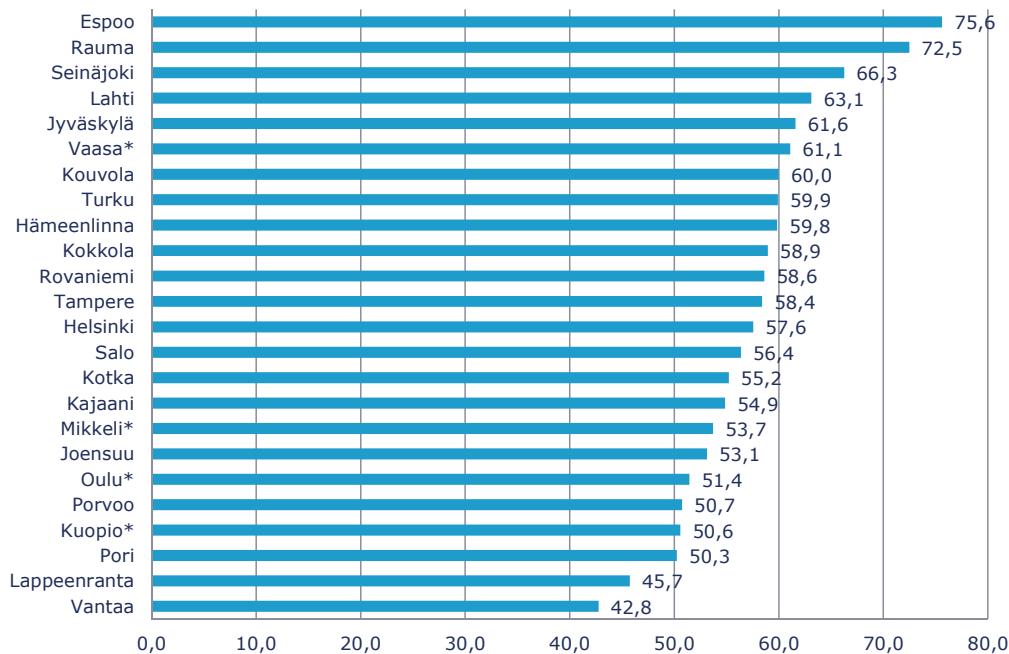
* Kuntaliitos 2011-2013.

** Kuntaliitos 2008-2010

41 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

42 Kouvola ja Rauma eivät olleet mukana vuoden 2007 tiedonkeruussa.

Kuvio 5. Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuonna 2013, €/asukas.

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

Vuosien 2010 ja 2013 välillä kaupunkien yhteenlasketut euromääräiset kustannukset kirjastoille ovat nousseet noin 13 miljoonaa euroa. Yksittäisiä kaupunkeja tarkasteltaessa euromääräisesti suurinta nousu oli Helsingissä (2,6 miljoonaa euroa), kuntaliitoksen myötä kasvaneessa Oulussa (2,6 M€) sekä Espoossa (1,8 M€). Prosentuaalisesti kustannukset kasvoivat eniten Seinäjoella, jossa muun muassa avattiin vuonna 2012 uusi keskustakirjastorakennus, sekä Mikkelissä, Oulussa ja Vaasassa. Vuoteen 2010 verrattuna kustannukset kirjastoille kasvoivat enemmän kuin prosentin yhteensä 18 kaupungissa. Kuudessa kaupungissa kustannukset pysyivät ennallaan⁴³ tai laskivat. Mikäli vuoden 2010 kustannuksia tarkastellaan vuoden 2013 rahassa, ovat kaupunkien yhteenlasketut nettokäyttökustannukset kirjastoille pysyneet kutakuinkin ennallaan.

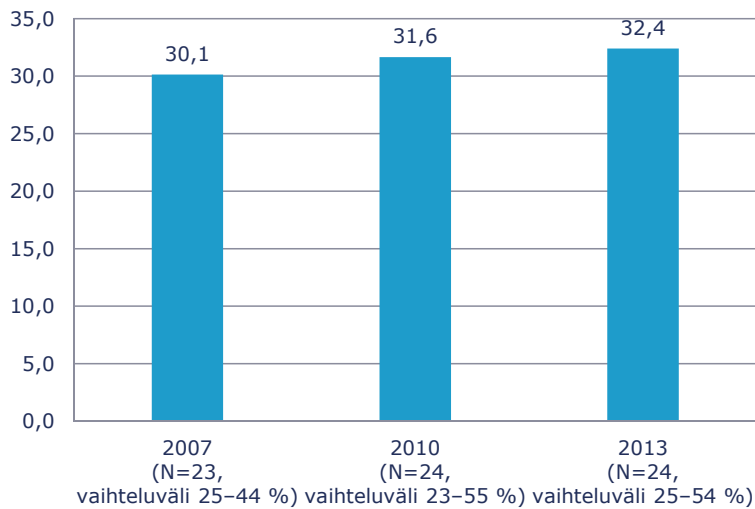
Kirjastot muodostavat kustannuksiltaan merkittävän erän kaikkien selvityksessä mukana olevien kaupunkien kulttuuritoiminnasta. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna kirjastot muodostivat vuonna 2013 kolmanneksen (32,4 %) kaikista kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista. Vuosiin 2007 ja 2010 verrattuna kirjastojen osuus kustannuksista on hieman noussut. (Kuvio 6.) Kirjastoille kohdennettujen kustannusten osuus oli korkein Salossa, jossa se muodosti 54 prosenttia kaikista kustannuksista. Yli 40 prosenttia kustannuksista kohdistui kirjastoille myös Kouvolassa (43,5 %), Seinäjoella (41,8 %) ja Raumalla (41,4 %). Pienimmilläänkin kirjastot muodostivat neljänneksen kaupungin kaikista kulttuuritoiminnan kustannuksista. (Liite 5.)

Vuonna 2013 kaikkien 24 kaupungin yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus kirjastoille oli 57,8 euroa. Vuoden 2007 toteutuneisiin kustannuksiin verrattuna nousua on noin

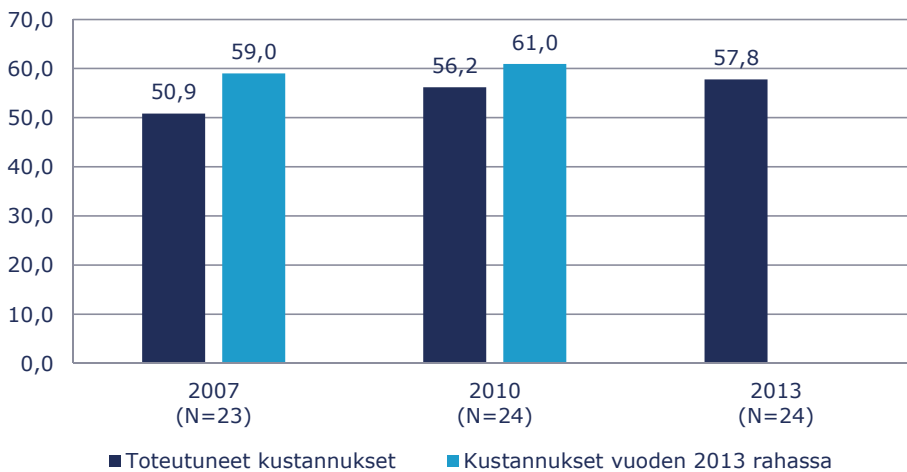
⁴³ Muutosprosentti alle 1.

seitsemän euroa. Indeksikorotus huomioiden kirjastojen asukaskohtainen kustannus on kuitenkin laskenut hieman vuosien 2007 ja 2013 välillä. (Kuvio 7.)

Kuvio 6. Nettokäyttökustannukset kirjastoille, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %.⁴⁴

Kuvio 7. Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.

Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

⁴⁴ Vuoden 2010 luvuissa ovat mukana ne 24 kaupunkia, jotka osallistuvat myös vuoden 2013 kustannusselvitykseen. Vuoden 2007 osalta tarkasteluun sisältyvät kaikki 23 kaupunkia, jotka tuolloin olivat mukana selvityksessä. Vuoden 2013 tilanteeseen verrattuna vuoden 2007 selvityksessä eivät olleet mukana Rauma ja Kouvola. Savonlinna puolestaan oli mukana vuonna 2007, mutta ei enää vuonna 2013.

4.2.2 Taide- ja kulttuurilaitokset

Museo-, teatteri- ja orkesteritoiminta 24 kaupungissa

Taide- ja kulttuurilaitokset määriteltiin tässä selvityksessä tarkoittamaan ammattimaista museota, teatteria tai orkesteria, joka on kunnallinen tai saa kunnalta vuotuista avustusta. Taide- ja kulttuurilaitokseksi laskettiin myös luonnontieteelliset museot sekä erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan.⁴⁵ Ammattimaisuuden ohella tärkeä kriteeri oli toiminnan säännöllisyys ja jatkuvuus. Tämä sulki laitosten ulkopuolelle esimerkiksi yksittäiset teatteriproduktiot tai ainoastaan tilauksesta auki olevat museot.⁴⁶

Selvityksessä mukana olevat kaupungit ylläpitivät tai avustivat vuonna 2013 yhteensä 184 määritelmän mukaista taide- ja kulttuurilaitosta. Näistä 65 oli kunnallisia ja 119 kaupunkien avustamia yksityisiä laitoksia. (Liite 3.) Kunnallisissa valtiosuuden piirissä olevissa museoissa, teattereissa ja orkestereissa oli vuonna 2013 yhteensä 2529 henkilötyövuotta, ja kunnan avustamissa vastaavissa laitoksissa puolestaan 2670 henkilötyövuotta.⁴⁷ Vuoden 2010 tietoihin verrattuna henkilötyövuosien määrä on vähentynyt kunnallisissa laitoksissa (vähennystä yhteensä 182 htv) ja noussut yksityisissä laitoksissa (nousua yhteensä 105 htv). Suuren osan muutoksesta selittää Oulun kaupunginteatterin siirtyminen kunnallisesta organisaatiosta yksityiseksi osakeyhtiöksi. Oulun kaupunginteatterissa oli 121 toteutunutta henkilötyövuotta vuonna 2013. Laitosten välillä on jonkin verran eroja henkilötyövuosien määrän kehityksessä. (Taulukko 14; vuoden 2010 tiedot, ks. Ruusuvirta ym. 2012, 75.)

Kaupunkien ylläpitämiä tai avustamia museoita oli yhteensä 79. Kunnallisia museoita oli 44, minkä lisäksi kunnat avustivat yhteensä 35 yksityistä museota. Kahdeksassatoista kaupungissa oli maakuntamuseo⁴⁸ ja 14 kaupungissa aluetaidemuseo vuonna 2013. Valtaosa maakunta- ja aluetaidemuseoista toimi kunnalliselta pohjalta, yksityisiä olivat ainoastaan Turun taidemuseo sekä maakuntamuseona toimiva Porvoon museo. Lisäksi viidessä kaupungissa toimi yhteensä kymmenen valtakunnallista erikoismuseota. Näistä kunnallinen oli Jyväskylässä toimiva Suomen käsityön museo. Osa yksityisistä erikoismuseoista sai avustusta kotikunnaltaan. Kaupungit saivat omistamiensa maakuntamuseoiden, aluetaidemuseoiden sekä valtakunnallisten erikoismuseoiden toimintaan korotettua valtionosuutta.

Selvityksessä käytetyn määritelmän mukaisia teattereita näissä 24 kaupungissa oli yhteensä 77. Kunnallinen teatteri oli vuonna 2013 seitsemässä kaupungissa: Jyväskylässä, Kajaanissa, Kuopiossa, Lahdessa, Lappeenrannassa, Turussa ja Vaasassa.⁴⁹ Kaupunkien avustamia yksityisiä teatteritoimijoita oli 68.⁵⁰ Kunnallisia orkestereita oli 14, minkä lisäksi Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Seinäjoki ja Vantaa avustivat yhteensä 13 orkesteria.⁵¹

45 Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei siis laskettu esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita.

46 Rajatapauksilta ei voi välttyä. Mukana on esimerkiksi teatteriryhmiä, joilla ei välttämättä ole vakituista kokoonpanoa, vaan osallistujat kootaan jokaiseen produktioon erikseen. Tällöin rajanveto yksittäisen produktioon ja säännöllisesti toimivan ryhmän välillä on vaikeaa.

47 Taide- ja kulttuurilaitoksista ja niiden kustannuksista saa lisätietoa eri alojen erillistilastojulkaisuista, ks. esim. Museotilasto 2013; Suomen sinfoniaorkesterit ry 2014; Teatteritilastot 2013.

48 Kuopion kaupungissa toimivat sekä kulttuurihistoriallinen maakuntamuseo (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo) että luonnontieteellinen maakuntamuseo (Kuopion luonnontieteellinen museo).

49 Turun kaupunginteatteri on toiminut osakeyhtiömuotoisena vuoden 2014 alusta alkaen.

50 Luvussa on huomioitu, että Suomen Kansallisooppera on saanut avustuksen Espoolta, Helsingiltä ja Vantaalta.

51 Luvussa on huomioitu, että sekä Kotkan että Kouvolan kaupungit avustavat Kymi Sinfonietta.

Lukumääräisesti muutokset kolmen vuoden takaiseen tilanteeseen ovat pieniä, ja ne ovat etupäässä seurausta erilaisista organisaatiomuutoksista, joissa yksiköitä on yhdistetty yhden katto- tai emo-organisaation alle tai joissa rakenteita on purettu erillisiksi yksiköiksi. Esimerkiksi Oulussa museot ja Tiedekeskus Tietomaa yhdistettiin vuoden 2013 alussa Oulun museo- ja tiedekeskukseksi. Vantaalla taidemuseo ja kaupunginmuseo ovat puolestaan jakautuneet hallinnollisesti kahdeksi erilliseksi yksiköksi. Porvoossa Yrjö A. Jäntin taidekoelma siirtyi vuonna 2012 Taidetehtaaseen toisen kulttuuripalvelujen yksikön (Porvoon Taidehalli) yhteyteen. Tampereella yksityiset teatterit Teatteri 2000 ja Tampereen Työväen Teatteri yhdistyivät vuoden 2012 alusta alkaen. Jonkin verran muutoksissa on taustalla myös taide- ja kulttuurilaitoksen määritelmän erilaista tulkintaa vuoteen 2010 verrattuna. Esimerkiksi osa alueellisista oopperatoimijoista on vuoden 2013 kustannustiedoissa listattu taide- ja kulttuurilaitosten alle, kun ne vuoden 2010 kustannustiedoissa sijoitettiin yleisen kulttuuritoiminnan avustusten alle. Helsingissä avustettavien laitosten lukumäärä on laskenut vuodesta 2010. Näistä toimijoista osa on lopettanut toimintansa, kun taas joidenkin laitosten avustusten on katsottu kuuluvan muiden osa-alueiden alle.

Taulukko 14. Taide- ja kulttuurilaitokset ja niiden henkilötyövuodet vuonna 2013, lkm.
Lähde: Opetushallitus 2014.

	Kunnalliset laitokset	joista valtion- osuuden piirissä	Kunnan avustamat laitokset	joista valtion- osuuden piirissä	Henkilötyövuodet valtionosuuden piirissä ole- vissa kunnalli- sissa laitoksissa	Henkilötyövuodet valtionosuuden piirissä olevissa kunnan avusta- missa laitoksissa
Espoo	2	2	11	9	88	136
Helsinki	3	3	34	21	302	930
Hämeenlinna	2	2	2	1	32	51
Joensuu	3	3	1	1	60	59
Jyväskylä	5	5	6	4	186	53
Kajaani	3	3	2	0	65	0
Kokkola	2	1	2	2	13	62
Kotka	1	1	4	2	25	106
Kouvola	2	2	2	2	12	100
Kuopio	5	5	3	1	173	10
Lahti	4	4	1	0	278	0
Lappeenranta	4	4	0	0	114	0
Mikkeli	2	2	2	2	29	44
Oulu	2	2	3	2	129	127
Pori	3	3	3	1	92	68
Porvoo	2	0	1	1	0	20
Rauma	1	1	3	2	8	42
Rovaniemi	3	3	4	2	41	67
Salo	2	1	1	0	8	0
Seinäjoki	1	1	2	2	15	83
Tampere	3	3	12	8	281	427
Turku	3	3	11	7	401	185
Vaasa	5	5	2	1	154	49
Vantaa	2	2	7	5	25	50
Yhteensä	65	61	119	76	2 529	2 670

Kymi Sinfonietta on mukana sekä Kotkan että Kouvolan avustettavien lukumäärässä, Suomen Kansallisooppera on mukana Espoon, Helsingin ja Vantaan avustettavien lukumäärässä. Kun päällekkäisyydet poistetaan, on kunnan avustamien laitosten lukumäärä yhteensä 116, joista valtionosuuden piirissä 75.

Taulukossa on esitetty ainoastaan lakisääteisen valtionosuuden piirissä olevien taide- ja kulttuurilaitosten henkilötyövuodet. Taulukossa eivät ole mukana Helsingin, Espoon ja Vantaan avustaman Suomen Kansallisoopperan ja Helsingin avustaman Suomen Kansallisteatterin henkilötyövuodet. Mukana eivät ole niiden kaupunkien ylläpitämien tai avustamien ammattimaisten toimijoiden henkilötyövuodet, jotka eivät ole valtionosuuden piirissä. Kotkan ja Kouvolan avustaman Kymi Sinfoniettan henkilötyövuodet sisältyvät tässä molempien kaupunkien lukuihin. Kun päällekkäisyydet poistetaan, ovat henkilötyövuodet kunnan avustamissa laitoksissa yhteensä 2 620.

Kaupunkien kustannukset museoille, teattereille ja orkestereille

Vuonna 2013 kaupunkien kustannukset taide- ja kulttuurilaitosten toimintaan olivat yhteensä noin 223 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti kustannukset vaihtelivat 807 000 eurosta lähes 43 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 9,3 miljoonaa euroa ja mediaani 5,2 miljoonaa euroa⁵². (Taulukko 15.) Asukasmäärään suhteutettuna kustannukset vaihtelivat 15 eurosta 151 euroon (kuvio 8). Liitetaulukossa 8 ovat kustannukset eriteltyinä taidelaitostyypeittäin vuosina 2010 ja 2013.

Taulukko 15. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille 2007⁵³, 2010 ja 2013, 1 000 €.

	2007	2010	2013
Espoo	15 110	17 030	18 829
Helsinki	35 648	43 462	42 779
Hämeenlinna**	3 108	3 504	4 098
Joensuu**	4 484	4 857	4 924
Jyväskylä**	9 138	11 147	11 330
Kajaani	2 823	3 282	3 573
Kokkola**	2 548	3 028	3 216
Kotka	4 500	6 135	5 994
Kouvola**		2 892	3 061
Kuopio*	8 853	9 759	10 223
Lahti	13 016	15 011	15 623
Lappeenranta**	4 822	5 443	5 455
Mikkeli*	2 448	2 718	3 002
Oulu*,**	12 848	14 070	13 935
Pori**	5 775	6 675	7 008
Porvoo	571	930	807
Rauma**		1 599	1 794
Rovaniemi	3 717	3 835	4 586
Salo**	625	996	893
Seinäjoki**	2 963	3 365	3 639
Tampere	22 283	23 429	25 009
Turku	17 704	21 053	21 063
Vaasa*	7 749	8 975	9 269
Vantaa	2 091	2 784	3 117
Yhteensä	182 824	215 979	223 227

* Kuntaliitos 2011-2013

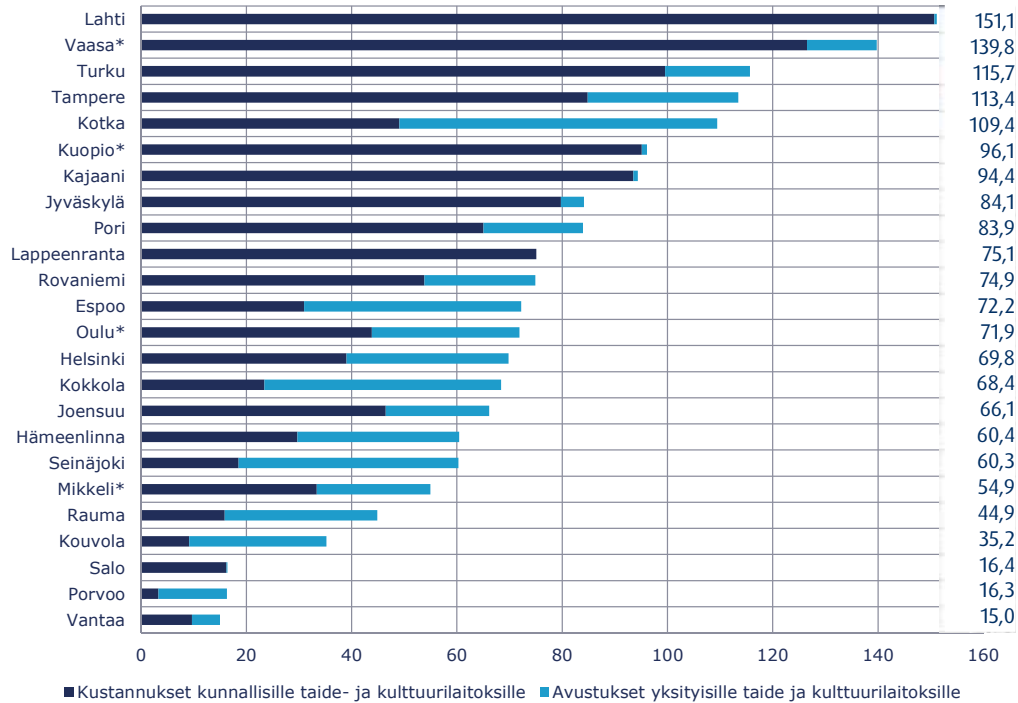
** Kuntaliitos 2008-2010

Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille ovat kasvaneet vuosien 2010 ja 2013 välillä 7,2 miljoonaa euroa. Kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille kasvoivat 17 kaupungissa. Euromääräisesti suurinta kasvu oli Espoossa, jossa taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset kasvoivat 1,8 miljoonaa euroa, sekä Tampereella, jossa kasvu oli 1,6 miljoonaa euroa. Espoossa kasvusta noin puolet kohdistui museoille, viidesosa teatterin avustukseen ja 30 prosenttia orkesteritoimintaan. Tampereella yli puolet kasvusta selittyi museoiden kasvaneilla vuokratkustannuksilla. Vuokramenojen kasvuun Tampereella vaikuttavat muun muassa vuonna 2013 valmistunut museoiden uusi kokoelmakeskus sekä niin ikään vuonna 2013 kiinteistöjen vuokriin sisällytetyt tonttivuokrat.

52 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

53 Kouvola ja Rauma eivät olleet mukana vuoden 2007 tiedonkeruussa.

Kuvio 8. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuonna 2013, €/asukas.

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustusluvuissa on mukana Espoon kaupungin sisäisten vuokrien kautta annettu tuki yksityisille taide- ja kulttuurilaitoksille.

Prosentuaalisesti kasvu oli suurinta Rovaniemellä (19,6 %) ja Hämeenlinnassa (17,0 %). Myös Rovaniemellä merkittävä osuus kustannusten noususta kohdistui vuokratilakustannuksiin. Tarkasteluajanjaksolla sekä Rovaniemen taidemuseo että Lapin kamariorkesteri muuttivat vuonna 2011 valmistuneeseen Kulttuuritalo Korundiin. Hämeenlinnassa nousu kohdentui sekä museotoimintaan että teatterin avustukseen. Kustannukset pysyivät ennallaan⁵⁴ tai laskivat yhteensä seitsemässä kaupungissa. Vuoden 2010 kustannuksia vuoden 2013 rahassa tarkasteltuna kustannukset ovat laskeneet 11,1 miljoonaa euroa.⁵⁵

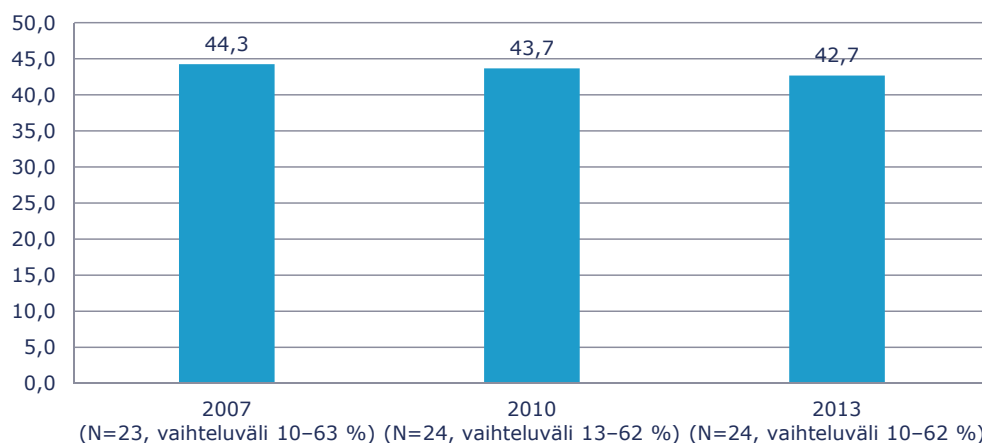
Taide- ja kulttuurilaitokset muodostivat 42,7 prosenttia kaupunkien yhteenlasketuista kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista vuonna 2013. Vuosiin 2007 ja 2010 verrattuna osuus on hieman laskenut. (Kuvio 9.) Vaikka keskimääräisesti taide- ja kulttuurilaitokset muodostavat suurissa kaupungeissa merkittävimmän kustannuserän, on vaihtelu kaupunkien välillä suurta. Lahdessa nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille muodostivat 62,4 prosenttia kaikista kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista. Yli puolet kustannuksista suunnattiin museoilta, teattereilta ja orkestereilta myös Vaasassa (56,8 %), Turussa (56,4 %), Kotkassa (55,5 %), Kuopiossa (55,1 %) ja Lappeenrannassa (53,0 %). Alle viidenneksen kustannuserän kokonaiskustannuksiin suhteutettuna taide- ja

⁵⁴ Muutos alle yhden prosentin.

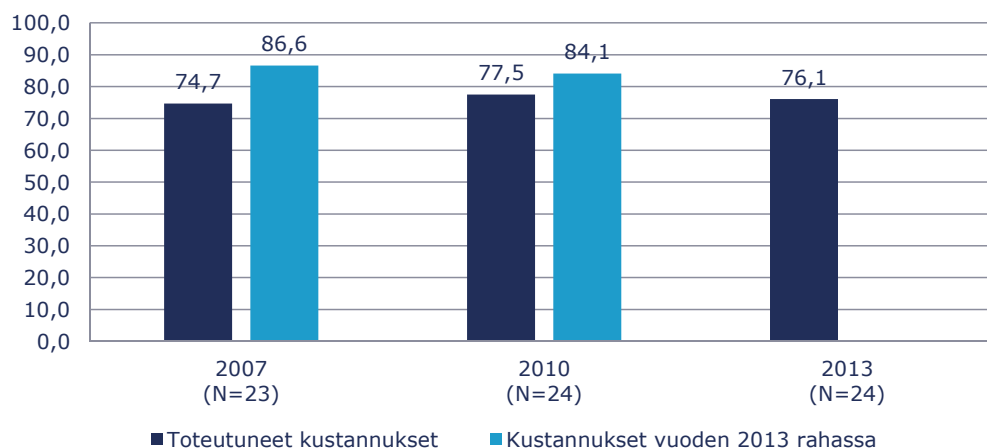
⁵⁵ Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

kulttuurilaitokset muodostivat puolestaan Salossa (15,6 %), Vantaalla (14,0 %) ja Porvoossa (10,3 %). (Liite 5.) Vuonna 2013 kaupunkien yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus taide- ja kulttuurilaitosten toimintaan oli 76,1 euroa. Vuoteen 2010 verrattuna laskua oli 1,4 euroa. (Kuvio 10.)

Kuvio 9. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %.

Kuvio 10. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.

Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

Kustannusten kohdentuminen museo-, teatteri- ja orkesteritoimintaan

Kaupunkien välillä on myös eroja siinä, miten taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset kohdentuvat eri laitostyypeille eli museoille, teattereille ja orkestereille. Eroja selittävät ensisijaisesti kaupungissa olevien laitosten määrä ja koko sekä eri laitostyyppien väliset toiminnalliset erot. Osittain erot ovat myös tulkittavissa kaupunkien sisäisinä kulttuuripoliittisina painotuksina.

Kuviossa 11 on esitetty taide- ja kulttuurilaitosten kustannusten jakautuminen laitostyypeittäin vuonna 2013. Kuvion kahdessaatoista ylimmässä kaupungissa suhteellisesti suurin osa taide- ja kulttuurilaitosten nettokäyttökustannuksista kohdistui museotoimintaan vuonna 2013. Useimmissa tähän ryhmään kuuluvissa kaupungeissa kaupunki ylläpiti kunnallista museotoimintaa, mutta muista laitostyypeistä ainakin toinen oli yksityisen organisaation ylläpitämä. Ainoastaan Turussa ja Jyväskylässä kaupunki ylläpiti kunnallisen museotoiminnan lisäksi sekä kunnallista teatteria että orkesteria. Muutamista kaupungeista (Porvoo, Rauma, Salo) puuttui kokonaan kaupungin ylläpitämä tai avustama ammattimainen teatteri- ja/tai orkesteritoimija. Kokkolassa puolestaan kustannukset jakautuivat lähes tasan museo-, teatteri- ja orkesteritoiminnan kesken.

Kuvion yhdessätoista seuraavassa kaupungissa taide- ja kulttuurilaitosten kustannuksista suurin osa kohdistui teatteritoimintaan. Näille kaupungeille ominaista on, että kunnan ylläpitämä tai avustama teatteritoiminta oli henkilötyövuosilla mitattuna mittakaavaltaan suurempaa kuin museo- tai orkesteritoiminta. Tässä ryhmässä Kajaanissa⁵⁶, Lappeenrannassa, Lahdessa, Vaasassa ja Kuopiossa oli kunnallinen teatteri vuonna 2013. Hämeenlinnassa kustannukset jakautuivat lähes tasan teatteri- ja museotoiminnan välille. Lisäksi Hämeenlinnan kaupunki osti orkesterilta konserttipalveluja.

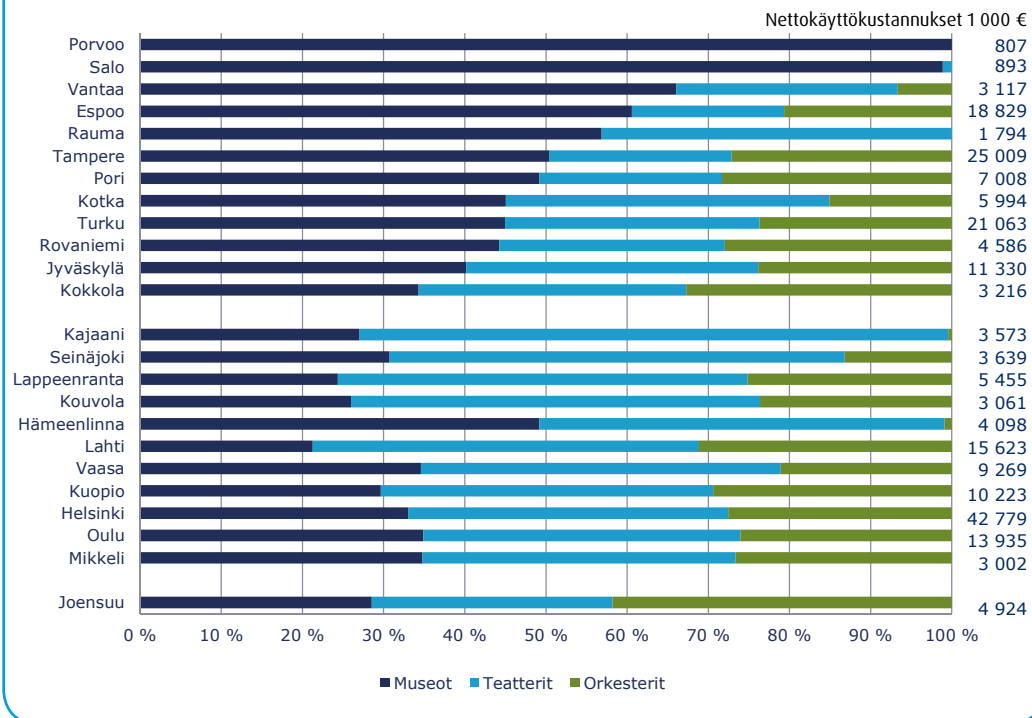
Joensuussa taide- ja kulttuurilaitosten kustannuksista suurin osa meni vuonna 2013 orkesterin toimintaan. Joensuussa kaupunki ylläpitää kunnallisen orkesterin lisäksi kunnallisia taide- ja kulttuurihistoriallista museoita. Museoilla on kuitenkin selkeästi vähemmän henkilötyövuosia (yhteensä 18 htv) kuin orkesterilla (41,5 htv) tai kunnan avustamalla teatterilla (58,6 htv). (Opetushallitus 2014.)

Vuosien 2010 ja 2013 välillä ei näiden toiminta-alueiden välisissä suhteissa ole tapahtunut suuria muutoksia. Oulussa museotoiminta on kasvattanut osuuttaan noin kymmenen prosenttiyksikköä, ja teatterin osuus puolestaan on pienentynyt. Oulussa kaupunginteatterin organisaatiomuoto muuttui kunnallisesta organisaatiosta yksityiseksi osakeyhtiöksi vuonna 2013, ja näin ollen kaupungin vuoden 2013 kustannustiedoissa näkyy ainoastaan kaupungin avustus teatterille. Museotoiminnan kustannuksia Oulussa on kasvattanut organisaatiomuutos, jossa aikaisemmin kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osiolla ollut Oulun Tietomaa on yhdistetty Oulun museo- ja tiedekeskukseen. Kouvolassa kaupungin omistusosuus Kymenlaakson Orkesteri osakeyhtiöstä kasvoi 33,5 prosentista 45 prosenttiin vuonna 2011.⁵⁷ Tämän seurauksena kaupungin avustus Kymi Sinfonietalle on noussut, mikä on kasvattanut orkesteritoiminnan suhteellista osuutta kustannuksista.

⁵⁶ Kajaanin kaupunginteatteri toimii kunnallisena liikelaitoksena.

⁵⁷ Kotkan kaupungin omistusosuus on 55 prosenttia.

Kuvio 11. Nettokäyttökustannusten osuus taide- ja kulttuurilaitostyypeittäin vuonna 2013, %.

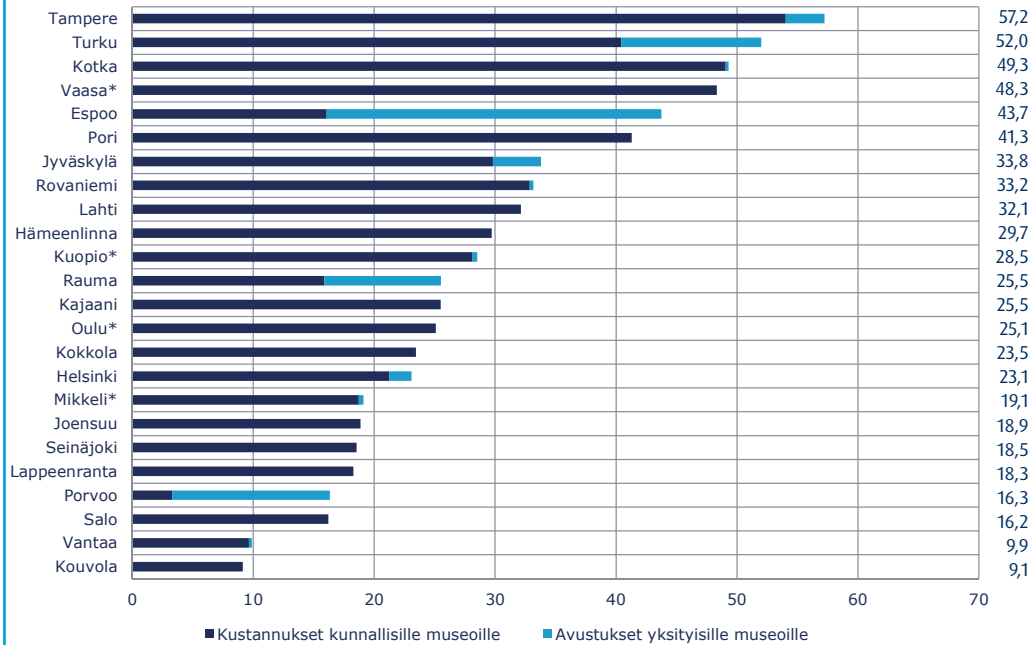

Kuvioissa 12, 13 ja 14 näkyvät kaupunkien asukaskohtaiset kustannukset eriteltyinä museo-, teatteri- ja orkesteritoimintaan sekä kustannusten jakautuminen kunnalliseen tuotantoon ja avustuksiin vuonna 2013. Asukasmäärään suhteutetut kustannukset olivat korkeimmillaan teatteritoiminnassa 71,9 euroa (69,4 vuonna 2010), museotoiminnassa 57,2 euroa (58,3 vuonna 2010) ja orkesteritoiminnassa 47,1 euroa (45,5 euroa vuonna 2010).

Museotoiminta järjestetään kaupungeissa pääosin kunnalliselta pohjalta. Kaikissa selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa oli ainakin jonkinlaista kunnallista museotoimintaa, sen lisäksi 11 kaupunkia avusti yhtä tai useampaa yksityistä museota. Myös orkesteritoiminta järjestetään kaupungeissa enimmäkseen kunnallisia orkestereita ylläpitämällä, kunnallinen orkesteri toimi 14 kaupungissa. Tämän lisäksi yhdeksän kaupungeista avusti yhtä tai useampaa yksityistä orkesteria. Kolmessa kaupungissa ei ollut lainkaan määritelmän mukaista orkesteritoimintaa. Sen sijaan teatteritoiminnan organisoitumisessa on viime vuosina menty kohti yksityisiä organisaatiomuotoja. Vuosien 2010 ja 2013 välillä Oulun kaupunginteatteri muuttui kunnallisesta organisaatiosta yksityiseksi osakeyhtiöksi.⁵⁸ Vuonna 2013 selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa toimi seitsemän kunnallista teatteria, tämän lisäksi Wasa Teateria ylläpiti kuntayhtymä. Kaksikymmentäkaksi kaupunkia avusti yhtä tai useampaa yksityistä teatteria.

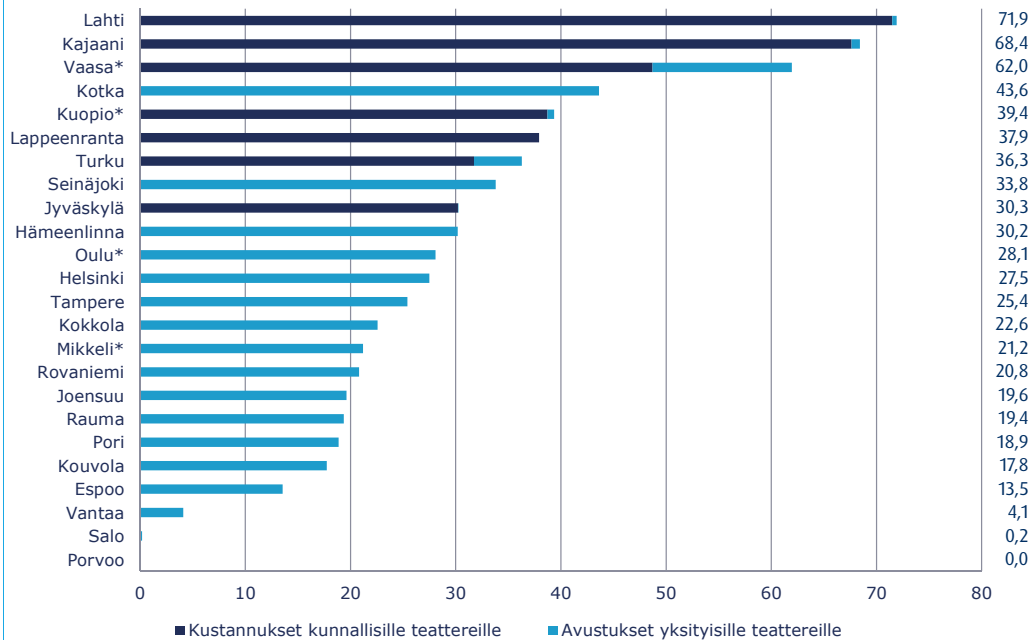
58 Vuoden 2014 alusta myös Turun kaupunginteatteri on toiminut osakeyhtiömuotoisena.

Kuvio 12. Nettokäyttökustannukset museoille vuonna 2013, €/asukas.

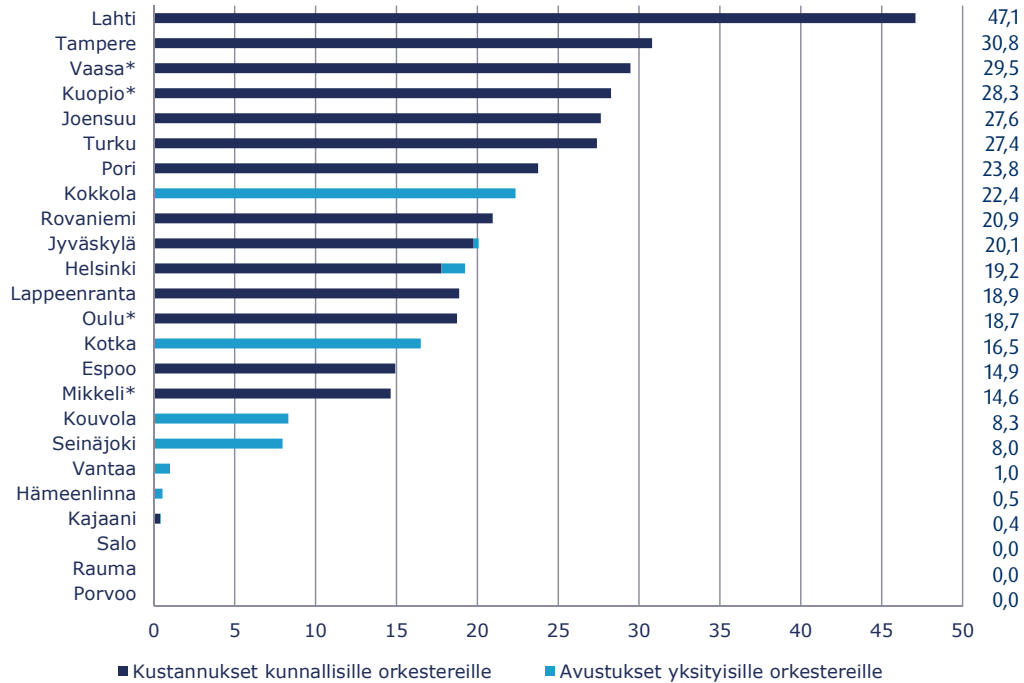
* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

Kuvio 13. Nettokäyttökustannukset teattereille vuonna 2013, €/asukas.

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

Kuvio 14. Nettokäyttökustannukset orkestereille vuonna 2013, €/asukas.

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

4.2.3 Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Kulttuuritalo- ja kulttuurikeskustoiminta 24 kaupungissa

Kulttuuritalo tai kulttuurikeskus määriteltiin selvityksessä tarkoittamaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa.⁵⁹ Erillisiksi kokonaisuuksiksi jaoteltiin myös konsertti- ja kongressitalot, joissa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta joissa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus, sekä lastenkulttuurikeskukset ja elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset.

Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset -alueen toiminta vaihtelee kaupungeissa suuresti. Esimerkiksi Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla on useita kunnallisia kulttuuritaloja, jotka tarjoavat alueellisia tai esimerkiksi lastenkulttuuriin erikoistuneita palveluja. Selvityksessä mukana olevista kaupungeista 15 oli mukana opetus- ja kulttuuriministeriön tukeman Taikalamppu-verkoston toiminnassa vuonna 2013. Taikalamppu on lastenkulttuurikeskusten verkosto, johon kuuluu niin lasten- ja nuortenkulttuurikeskuksia kuin alueellisia lastenkulttuuriverkostoja. Muutamat selvityksessä mukana olevat kaupungit ylläpitävät tai avustavat

⁵⁹ Aikaisemman käytännön mukaisesti tähän osioon pyydettiin sisällyttämään myös tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka. Oulussa Tietomaa on kuitenkin siirtynyt organisaatiomuutoksen yhteydessä osaksi Oulun museo- ja tiedekeskusta vuoden 2013 alussa, ja sen kustannukset ovat tässä raportissa taide- ja kulttuurilaitosten osiossa. Sen sijaan Vantaan kaupungin avustus Tiedekeskus Heurekaalle on edelleen kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osiossa.

suuria konsertti- ja kongressikeskuksia, tällaisia ovat esimerkiksi Verkatehdas Hämeenlinnassa, Mikaeli Mikkelissä, Sibelius-talo Lahdessa sekä Tampere-talo. Toisilla kaupungeilla tämän osa-alueen kustannukset koostuvat kokonaisuudessaan avustuksista alueellisille tanssin, elokuvan ja/tai valokuvan keskuksille. Selvityksessä oli mukana yhteensä 93 kulttuuritaloa ja kulttuurikeskusta (liite 4). Näistä 48 oli kunnallisia ja 45 kunnan avustamia. Kulttuuritaloja oli 39, konsertti- ja kongressikeskuksia 13, lastenkulttuurikeskuksia 16 ja kaupunkien avustamia elokuvan, valokuvan ja tanssin keskuksia 25.

Muutokset vuoteen 2010 verrattuna ovat vähäisiä. Täysin uusia kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa ovat vuonna 2012 avattu Jyväskylän Veturitalit sekä Rovaniemellä vuonna 2012 ovensa avannut Kulttuuritalo Korundi. Pohjanmaan tanssin aluekeskus puolestaan on ollut osa maanlaajuista tanssin aluekeskusten verkostoa vuodesta 2010 lähtien. Vuonna 2013 sitä avustivat selvitykseen osallistuneista kaupungeista Seinäjoki, Vaasa ja Kokkola. Mikkelin kaupunki liittyi vuonna 2012 verkostomuotoisen vuonna 2008 perustetun lastenkulttuurikeskus Verson toimintaan. Pohjanmaan liiton hallinnoimassa lastenkulttuuriverkosto BARKissa olivat vuonna 2013 mukana Kokkola ja Vaasa. BARK on yhdessä Seinäjoen seudun Louhimon kanssa valtakunnallisen Taikalamppu-verkoston jäsen. Jonkin verran siirtymiä on tapahtunut myös toiminnan osa-alueiden välillä. Esimerkiksi Helsingin kaupungin avustus Uuden sirkuksen keskus Cirkolle oli vuonna 2010 listattu taide- ja kulttuurilaitosten alle, mutta nyt sen katsottiin sopivan paremmin tähän osioon. Kustannuksiltaan varsin merkittävä muutos on Oulussa sijaitsevan Tiedekeskus Tietomaan yhdistyminen Oulun museo- ja tiedekeskukseen ja sitä kautta sen kustannusten siirtyminen taide- ja kulttuurilaitosten osion alle.

Kaupunkien kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille

Kaupunkien kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2013 olivat yhteensä 38,1 miljoonaa euroa. Keskiarvo oli 1,6 miljoonaa euroa ja mediaani 629 500 euroa. Kaikilla kaupungeilla oli ainakin jonkin verran kustannuksia tässä osiossa, mutta vaihtelu kaupunkien välillä oli suurta, nettokäyttökustannukset vaihtelivat 2000 eurosta 8,6 miljoonaan euroon. Suurimmat euromääräiset kustannukset olivat Helsingissä (8,6 M€) ja Espoossa (7,5 M€), joissa on myös useita kunnallisia kulttuuritaloja sekä Tampereella (6,1 M€). (Taulukko 16.) Asukaslukuun suhteutettuna suurimmat kustannukset olivat Espoossa (28,8 €), Tampereella (27,5 €) ja Vantaalla (23,6 €). (Kuvio 15.)

Kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille ovat kasvaneet vuoteen 2010 verrattuna 905 000 euroa. Kustannukset nousivat yhteensä 16 kaupungissa ja laskivat kahdeksassa kaupungissa. Monessa tapauksessa euromääräinen muutos on ollut suhteellisen pieni, kahdeksassa kaupungissa muutos oli 2000 euron ja 24 000 euron välillä. Euromääräisesti muutos oli suurin Kouvolassa ja Porvoossa. Kouvolassa kustannusten kasvu selittyi kuitenkin lähes täysin sillä, että vuoden 2010 kyselyssä Kouvolan kulttuuritalojen ja -keskusten osioon oli kirjattu 900 000 euroa paikallisen tilaaja-tuottaja-organisaation palvelusopimusmyyntejä, joita ei vuonna 2013 ollut. Porvoossa taas yksityisen Porvoon Taidetehtaan toiminta on kasvanut viime vuosina, ja osa kaupungin kulttuuripalveluiden henkilökunta- ja toimintaresursseista on suunnattu Taidetehtaan toimintaan.⁶⁰ Porvoossa kustannusten nousua selittää myös vuonna 2013 Taidetehtaalta myönnetty yksittäinen vuokratuki. Indeksikorjauksen jälkeen kaupunkien yhteenlasketut kustannukset kulttuuritaloille ja -keskuksille ovat laskeneet 2,3 miljoonaa euroa.

⁶⁰ Uudistettu Kulttuuri- ja kongressikeskus Taidetehdas avasi ovensa peruskorjauksen jälkeen toukokuussa 2012.

Taulukko 16. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuosina 2007⁶¹, 2010 ja 2013, 1 000 €.

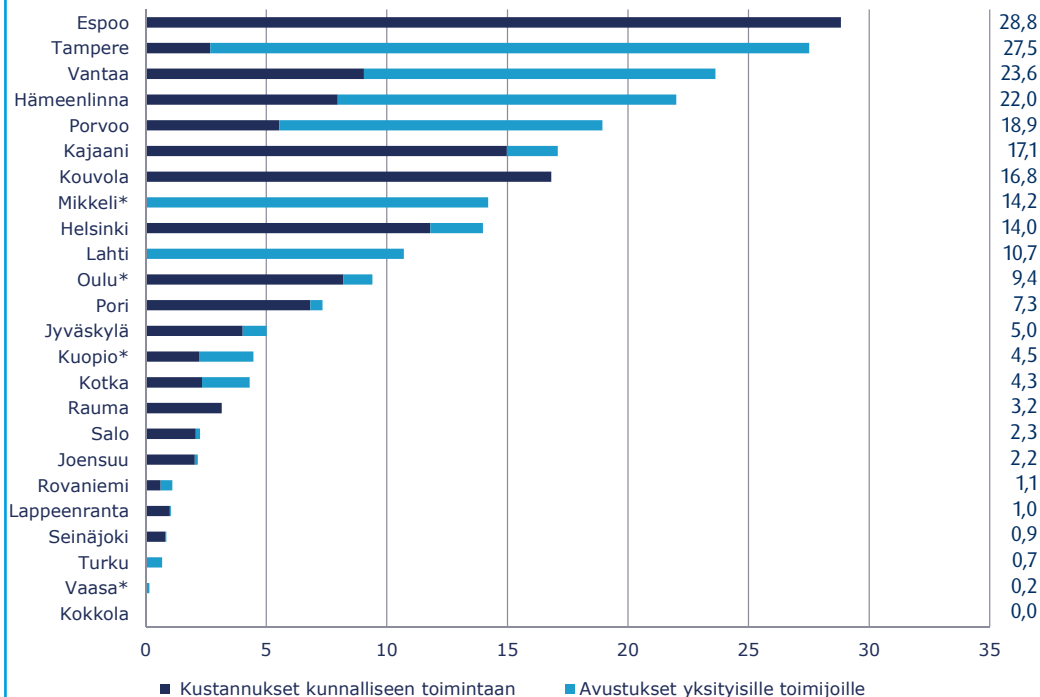
	2007	2010	2013
Espoo	4 621	6 918	7 518
Helsinki	11 281	10 463	8 569
Hämeenlinna**	1 654	1 782	1 492
Joensuu**	240	332	161
Jyväskylä**	22	263	675
Kajaani	513	500	647
Kokkola**	0	0	2
Kotka	777	491	236
Kouvola**		373	1 462
Kuopio*	364	650	475
Lahti	800	1 083	1 107
Lappeenranta**	0	73	76
Mikkeli*	968	950	776
Oulu*,**	2 103	2 428	1 822
Pori**	546	471	612
Porvoo	76	80	936
Rauma**		11	126
Rovaniemi	20	55	68
Salo**	132	105	123
Seinäjoki**	20	29	52
Tampere	5 205	5 782	6 066
Turku	1 245	130	125
Vaasa*	0	0	10
Vantaa	5 591	4 179	4 917
YHTEENSÄ	36 178	37 148	38 053

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.
** Kuntaliitos vuosina 2008-2010.

Vaikka kaupunkien ylläpitämien ja avustamien kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten lukumäärä vuoteen 2010 verrattuna on noussut, ei kustannuksissa ole tapahtunut erityisen suurta kasvua. Osittain tätä selittää se, että useat tähän osioon uusina listatut avustukset kulttuuritaloille ja -keskuksille ovat varsin pieniä. Lisäksi kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osio on myös määritelmällisesti vaikea ja kustannusten erottelu osion alle on osoittautunut kaupungeissa vaikeaksi. Osalla kaupungeista on tämän osa-alueen alla toimintaa, jonka kustannukset on kohdistettu muiden osioiden alle tai niitä ei muuten ole kyetty erittelemään tilinpäätöstiedoista. Esimerkiksi Rovaniemellä vuonna 2011 avattu Kulttuuritalo Korundi on listattu kulttuuritalona, mutta sille ei ole kohdennettu kustannuksia kulttuuritalojen osiossa. Korundissa toimivat Lapin kamariorkesteri ja Rovaniemen taidemuseo, ja sitä vuokrataan myös erilaisiin tapahtumiin ja kokouksiin. Kokkolan ja Vaasan kaupungit puolestaan osallistuvat Pohjanmaan liiton ylläpitämän lastenkulttuuriverkosto BARKin kustannuksiin yleisen kuntamaksuosuutensa kautta. Tätä kustannusta ei ole eritelty kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osioon. Joissakin kaupungeissa kunnan omistaman kulttuuritalon toiminta on ulkoistettu yksityisen toimijalle.

61 Kouvola ja Rauma eivät olleet mukana vuoden 2007 tiedonkeruussa.

Kuvio 15. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2013, €/asukas.

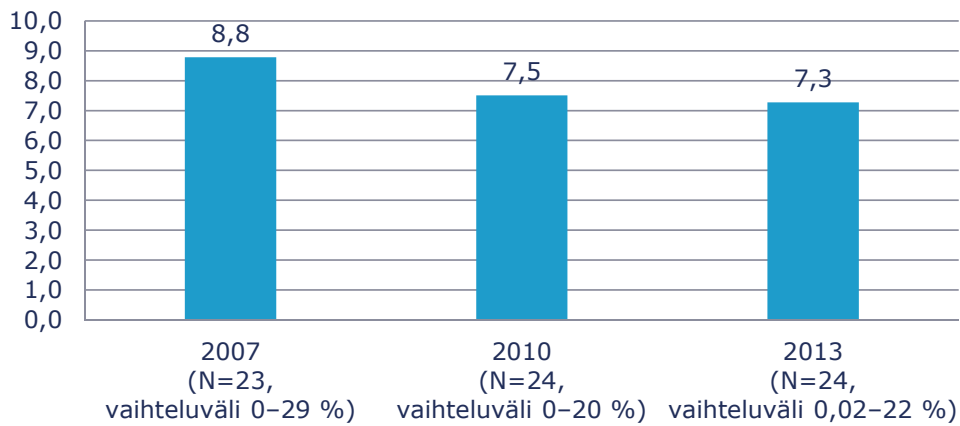
* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustuluvoissa ovat mukana Helsingin ja Mikkelin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta annettu tuki yksityisille kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä Lahden ja Salon kaupunkien ostopalvelut tanssin aluekeskuksilta.

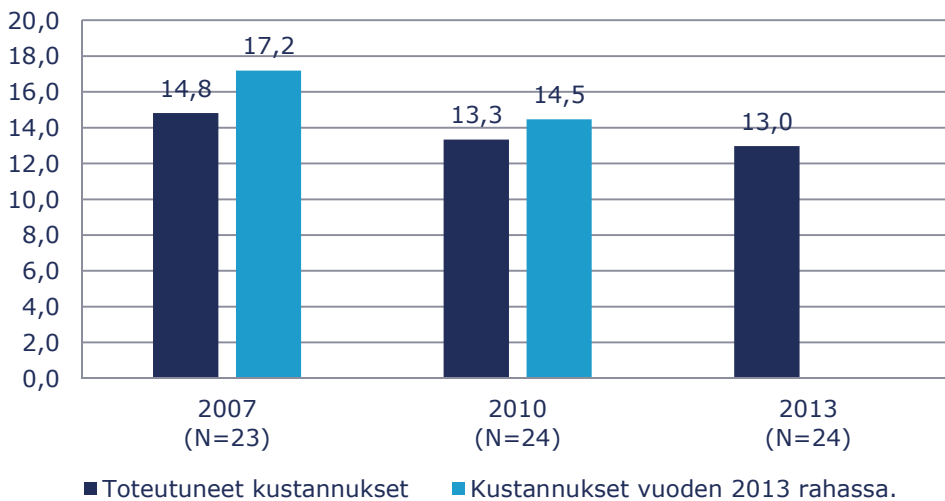
Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset muodostivat hieman yli seitsemän prosenttia kaupunkien yhteenlasketuista kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista vuonna 2013. Vuosiin 2007 ja 2010 verrattuna osuus on laskenut. (Kuvio 16.) Laskun taustalla on osittain toimintojen uudelleen organisoitumista ja tätä kautta kustannusten siirtymistä kulttuuritalojen alta kulttuuritoiminnan muihin osioihin. Esimerkiksi Oulussa Tiedekeskus Tietomaa, joka vuoden 2010 kustannustiedoissa oli kulttuuritalojen osiossa, on nyt mukana Oulun museo- ja tiedekeskuksessa ja näin ollen sen kustannukset on sisällytetty taide- ja kulttuurilaitosten osioon. Turussa puolestaan kulttuurikeskus lakkautettiin organisaationa vuonna 2009 ja sen toiminnat siirrettiin osaksi Turun museokeskuksen ja kulttuuriasiankeskuksen kanslian toimintaa.

Kaupunkikohtaisesti tarkasteltuna kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kaupungin kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista (netto) oli korkein Vantaalla (22 %) ja Espoossa (14 %). Sekä Espoossa että Vantaalla toimii useita kunnallisia kulttuuritaloja, Vantaan kaupunki myös avusti Tiedekeskus Heurekaa vuonna 2013 noin kolmella miljoonalla eurolla. Myös Kouvolassa, Porvoossa, Hämeenlinnassa ja Tampereella osuus oli yli kymmenen prosenttia. (Liite 5.) Kaikkien kaupunkien yhteenlasketut asukaskohtaiset kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille olivat 13 euroa vuonna 2013. Vuosiin 2007 ja 2010 verrattuna kustannus on hieman laskenut. (Kuvio 17.)

Kuvio 16. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %.

Kuvio 17. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.

Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

4.2.4 Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus

Taideoppilaitosten toiminta ja taiteen perusopetus 24 kaupungissa

Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut. Taiteen perusopetus on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen kustannuksia kysyttiin myös kansalais- ja työväenopistojen osalta. Seuraavaksi esitettävät kustannustiedot eivät sisällä ammattiin valmistavaa taidekoulutusta eivätkä kansalais- ja työväenopistojen muuta kurssitoimintaa.

Kaupungit järjestävät taiteen perusopetuksen palveluja ja muuta taideopetusta hyvin eri tavoin. Joensuussa, Kajaanissa, Oulussa, Porissa, Porvoossa, Raumalla, Rovaniemellä, Salossa ja Vaasassa taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen palvelut tuotettiin täysin tai lähes kokonaan kunnallisissa oppilaitoksissa. Sen sijaan Espoossa, Helsingissä, Lappeenrannassa ja Turussa palvelut järjestettiin kokonaan tai pääosin yksityisiä toimijoita avustamalla. Ostopalvelujen kautta taiteen perusopetuksen palveluja hankkivat mm. Jyväskylä ja Joensuu. Yhteensä kahdessakymmenessä kaupungissa toimi yksi tai useampi taiteen perusopetusta antava kansalais- tai työväenopisto. Monet kunnat tuottavat taiteen perusopetuksen palveluja myös seudullisesti, lisäksi palveluja käytetään runsaasti yli kuntarajojen. Selvityksessä mukana olevat kaupungit ylläpitivät tai avustivat vuonna 2013 yhteensä 154 taideoppilaitosta ja 22 taiteen perusopetusta antavaa kansalais- ja työväenopistoa. Näistä kunnallisia toimijoita oli 38 ja kunnan avustamia 138.

Kaupunkien kustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen

Kaupunkien kustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuonna 2013 olivat yhteensä 45,3 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti kustannukset vaihtelivat 517 000 eurosta hieman yli 5 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 1,9 miljoonaa euroa ja mediaani 1,4 miljoonaa euroa. (Taulukko 17.) Asukaslukuun suhteutetut kustannukset olivat korkeimmat Porvoossa (63 €) ja Kajaanissa (42 €). Molemmat kaupungeista ylläpitävät kunnallisia taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, jotka antavat opetusta yli kuntarajojen. Porvoossa toimii kaksi suurta kunnallista taiteen perusopetuksen oppilaitosta, Porvoonseudun musiikkiopisto ja Porvoon taidekoulu. Sekä musiikkiopisto että taidekoulu ovat kaksikielisiä ja ne tarjoavat palveluitaan seudullisesti. Vuonna 2013 myös Porvoon kansalaisopisto antoi teatteritaiteen taiteen perusopetusta ja kaupunki avusti kahdeksaa yksityistä oppilaitosta yhteensä 24 000 eurolla. Kajaanissa puolestaan Kainuun musiikkiopistolla oli vuonna 2013 opetuspisteet Kajaanin lisäksi kuudessa lähialueen kunnassa. Kajaanissa myös Kaukametsän opisto antaa pienimuotoisesti taiteen perusopetusta. Lisäksi Kajaanin kaupunki avusti vuonna 2013 taiteen perusopetusta antavaa Kajaanin Tanssiteatteria. Pienimmät asukaskohtaiset taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kustannukset olivat Turussa, Helsingissä, Lahdessa ja Tampereella (7,7–8,8 €/asukas). (Kuvio 18.)

Taulukko 17. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuosina 2007⁶², 2010 ja 2013, 1 000 €.

	2007	2010	2013
Espoo	3 917	4 506	4 988
Helsinki	3 789	4 780	5 006
Hämeenlinna**	1 196	1 820	1 485
Joensuu**	1 361	1 823	1 730
Jyväskylä**	751	1 339	1 360
Kajaani	1 374	1 468	1 601
Kokkola**	923	1 152	1 261
Kotka	436	579	558
Kouvola**		1 403	1 234
Kuopio*	881	979	1 057
Lahti	767	1 217	872
Lappeenranta**	687	896	819
Mikkeli*	335	474	517
Oulu*,**	2 669	3 633	3 977
Pori**	2 463	1 967	2 330
Porvoo	1 935	2 671	3 128
Rauma**		1 067	1 103
Rovaniemi	1 287	1 435	1 693
Salo**	648	894	886
Seinäjoki**	599	820	860
Tampere	1 785	1 850	1 938
Turku	1 681	1 569	1 396
Vaasa*	1 241	1 407	1 794
Vantaa	2 682	3 232	3 694
Yhteensä	33 407	42 981	45 287

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

** Kuntaliitos vuosina 2008-2010.

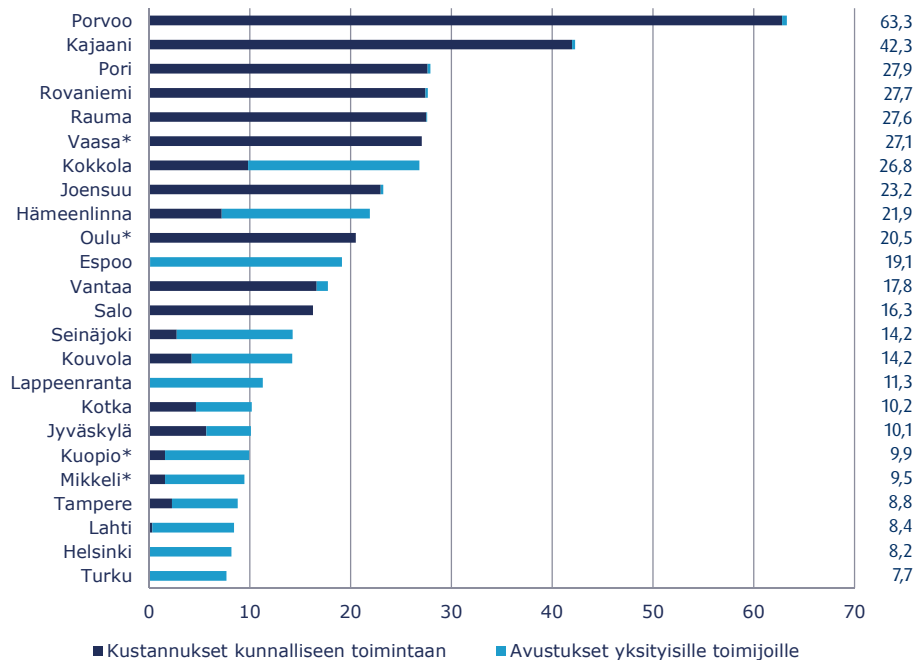
Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna kustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen ovat kasvaneet vuosien 2010 ja 2013 välillä 2,3 miljoonaa euroa. Kustannukset kasvoivat yhteensä 16 kaupungissa. Euromääräisesti suurinta kasvu oli Espoossa, jossa kaupungin tuki yksityisille taideoppilaitoksille kasvoi 482 000 € sekä Vantaalla (462 000 €) ja Porvoossa (457 000 €). Vantaalla ja Porvoossa kustannusten nousu kohdentui kunnallisten oppilaitosten toimintaan, pääasiassa henkilöstömenoihin. Molemmissa kaupungeissa kunnallisten oppilaitosten opetustunnit ovat nousseet vuoteen 2010 verrattuna. Porvoossa taidekoulun ja musiikkiopiston yhteenlaskettu tuntimäärän lisäys vuosien 2010 ja 2013 välillä oli 2071, Vantaalla puolestaan musiikkiopiston tuntimäärä on ajanjaksolla noussut yli 5000 tunnilla.⁶³ (Opetushallitus 2011; 2014.) Kustannukset pysyivät ennallaan tai laskivat kahdeksassa kaupungissa. Lahdessa kustannukset laskivat 345 000 euroa. Lahdessa kustannusten lasku liittyy kuitenkin siihen, että vuoden 2010 kustannuksiin sisällytettiin Wellamo-opiston osalta opiston koko toiminta-alueen taiteen perusopetuksen kustannukset, kun taas vuoden 2013 kustannuksissa ovat mukana ainoastaan Lahden kaupungin alueen taiteen perusopetuksen kustannukset.⁶⁴ Mikäli vuoden 2010 tietoja tarkastellaan vuoden 2013 rahan arvossa, ovat kaikkien kaupunkien yhteenlasketut kustannukset laskeneet noin 1,3 miljoonaa euroa.

62 Kouvola ja Rauma eivät olleet mukana vuoden 2007 tiedonkeruussa.

63 Tuntimäärät sisältävät myös oppilaitosten maksullisen palvelutoiminnan tunnit.

64 Wellamo-opiston toimialuetta ovat Lahden lisäksi Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Myrskylä, Nastola, Orimattila ja Padasjoki.

Kuvio 18. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuonna 2013, €/asukas.

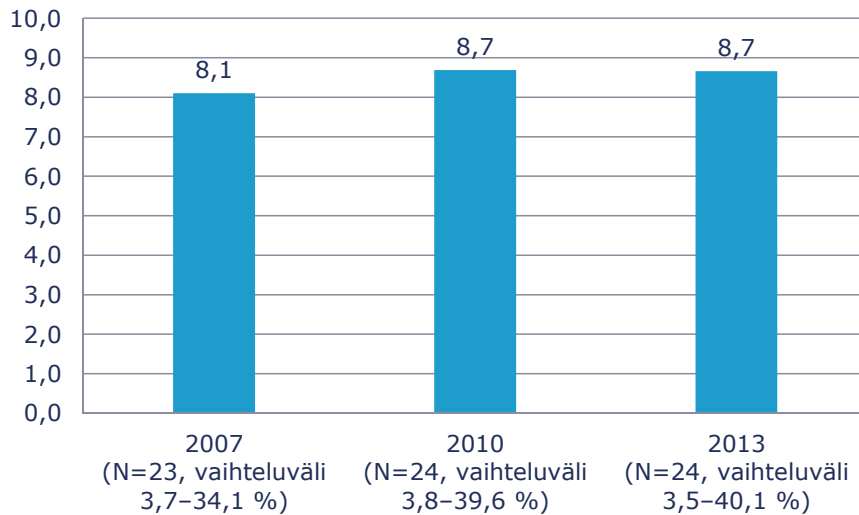

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

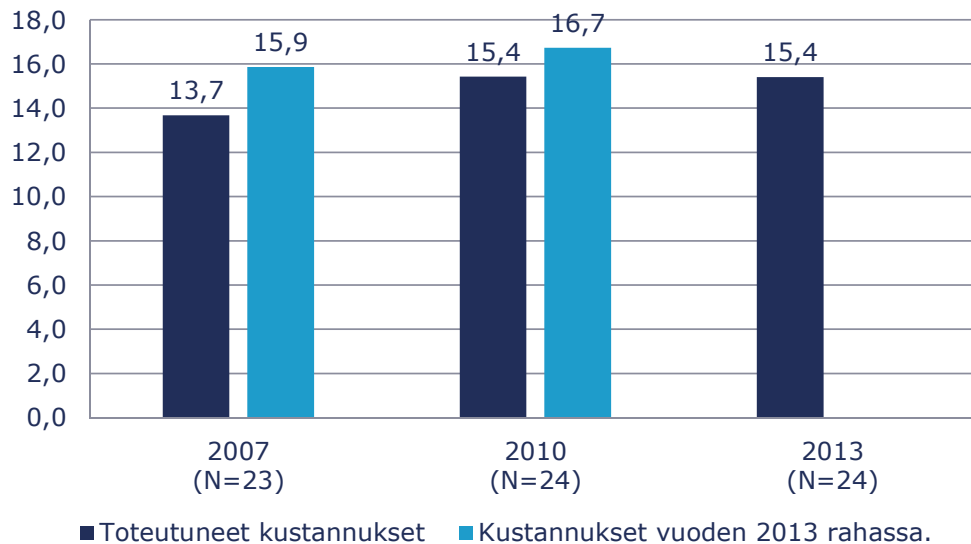
Varsinaisten avustusten lisäksi avustusluvut sisältävät Espoon, Helsingin, Kotkan ja Mikkelin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta antaman tuen yksityisille taideoppilaitoksille sekä Joensuun ja Jyväskylän kaupunkien taiteen perusopetuksen ostopalveluita.

Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus muodostivat 8,7 prosenttia kaupunkien yhteenlasketuista kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista vuonna 2013. Muutos vuosien 2007 ja 2013 välillä mahtuu prosenttiyksikön sisään. (Kuvio 19.) Kaupunkien välillä tämän osaluheen painoarvo kustannustiedoissa vaihtelee paljon. Vuonna 2013 kustannukset muodostivat suurimmillaan 40 prosenttia kaupungin kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista. Pienimmillään osuus oli alle neljä prosenttia. (Liite 5.) Kaupunkien yhteenlasketut asukas-kohtaiset kustannukset ovat nousseet hieman vuosiin 2007 ja 2010 verrattuna. Indeksikorjaus huomioon ottaen vuosien 2007 ja 2013 välillä on kuitenkin laskua. (Kuvio 20.)

Kuvio 19. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %.

Kuvio 20. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.

Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

4.2.5 Yleinen kulttuuritoiminta ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta

Kunnan yleinen kulttuuritoiminta ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta 24 kaupungissa

Kunnan yleinen kulttuuritoiminta määriteltiin tiedonkeruulomakkeessa kattamaan kaiken muun varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutetun toiminnan, joka ei kuulu kirjastojen, taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle. Siihen sisältyvät myös ne kunnan kulttuuritoimen myöntämät avustukset, joita ei ole kirjattu aikaisemmin käsittelyihin kohtiin.

Muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta puolestaan käsittää muun kuin varsinaisen kulttuuritoimen tai vastaavan alla tapahtuvan kulttuuritoiminnan, joka ei kuulu kirjastojen, taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.

Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruun yhtenä tavoitteena on ollut tuoda esiin näitä toiminnoiltaan tärkeitä, mutta kustannuksiltaan suhteellisen pieniä osa-alueita. Kaupungeissa yleisen kulttuuritoiminnan päätoiminta-alueita ovat kulttuuritapahtumien tuottaminen ja järjestäminen, avustustoiminta sekä kulttuuritoimen tai vastaavan hallinto. Näiden lisäksi yleisen kulttuuritoiminnan osa-alue sisältää muun muassa eri ryhmille (esim. ikääntyneet, lapset, maahanmuuttajat ja muut vähemmistöryhmät) suunnattua toimintaa sekä hanketoimintaa.

Avustustoiminta on tärkeä yleisen kulttuuritoiminnan osa-alue. Vaikka valtaosa tämän osa-alueen alla olevista avustussummista on suhteellisen pieniä, luodaan niiden kautta moninkertaisesti toimintaa annettuun avustukseen nähden. Tämän osa-alueen avustuksiin sisältyvät mm. taiteilijoiden avustukset ja työskentelyapurahat sekä kulttuuriyhdistysten monenlaiset toiminta- ja kohdeavustukset. Siinä missä monilla muilla kulttuuritoiminnan osa-alueilla painopiste on ammattimaisessa toiminnassa, on yleisen kulttuuritoiminnan tärkeä tehtävä luoda edellytyksiä myös taiteen ja kulttuurin harrastamiselle.

Muiden hallintokuntien osalta esimerkiksi kaupunkien yleishallinnolla, usein kaupunginhallituksella, voi olla merkittävä kulttuuripoliittinen rooli esimerkiksi jakamiensa avustusten kautta.⁶⁵ Tekninen toimi saattaa puolestaan huolehtia kaupungin julkisesta veistoskokoelmasta ja nuorisotoimi tekee usein kulttuurista nuorisotyötä. Myös sosiaali- ja terveystoimella on lisääntyviä yhteyksiä kulttuuritoimintaan, ja taidetta ja kulttuuria sovelletaan eri tavoin osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa tai muutoin osana kunnan hyvinvointipolitiikkaa ja -palveluita. Selvityksessä mukana olevista kaupungeista 15 ilmoitti, että kunnassa on olemassa olevia rakenteita liittyen taiteen ja kulttuurin soveltavaan käyttöön. Kulttuurin soveltava käyttö liittyy erityisesti ikäihmisille, lapsille ja nuorille ja laitoshoidossa oleville suunnattuun toimintaan. Toimintamuotoja olivat esimerkiksi säännöllinen työryhmätyöskentely, taideapteekki, taideneuvola, kulttuuriresepti tai kulttuuriluotsitoiminta. Seitsemällä kaupungilla tällaisia rakenteita ei ainakaan vielä ollut. (Ks. myös Ruusuvirta ja Saukkonen 2010.)

Kaupunkien kustannukset yleisen kulttuuritoimintaan

Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan resurssit ovat usein melko vähäiset ja sen osuus kokonaiskustannuksista on pieni. Kaupunkien kustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuon-

⁶⁵ On huomattava, että tässä selvityksessä muiden hallintokuntien, esimerkiksi kaupunginhallituksen, jakamat avustukset taide- ja kulttuurilaitoksille, kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen on huomioitu kustannuksina asianomaisilla toiminnan osa-alueilla.

na 2013 olivat yhteensä 35,1 miljoonaa euroa. Euromääräisesti korkeimmat kustannukset olivat Helsingissä 9,6 miljoonaa euroa ja Espoossa 3,4 miljoonaa euroa. 24 kaupungin keskiarvo oli 1,5 miljoonaa euroa ja mediaani 825 500 euroa⁶⁶. (Taulukko 18.) Asukasluvuun suhteutetut kustannukset olivat korkeimmat Raumalla (25 €/asukas). Yhteensä 12 kaupungissa asukaskohtaiset kustannukset olivat 10 ja 20 euron välillä ja 11 kaupungissa alle kymmenen euroa. (Kuvio 21.)

Taulukko 18. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan 2007⁶⁷, 2010 ja 2013, 1 000 €.

	2007	2010	2013
Espoo	5 160	3 664	3 389
Helsinki	4 419	7 373	9 613
Hämeenlinna**	471	301	755
Joensuu**	330	807	466
Jyväskylä**	1 065	1 088	1 238
Kajaani	228	253	43
Kokkola**	449	659	708
Kotka	618	676	845
Kouvola**		1 321	954
Kuopio*	1 527	1 221	1 384
Lahti	752	913	705
Lappeenranta**	338	501	535
Mikkeli*	308	364	401
Oulu*,**	865	1 106	1 393
Pori**	664	775	720
Porvoo	472	554	327
Rauma**		880	1 003
Rovaniemi	319	380	318
Salo**	677	763	713
Seinäjoki**	314	573	814
Tampere	3 876	3 637	4 125
Turku	1 129	2 309	2 677
Vaasa*	631	599	837
Vantaa	957	1 000	1 159
Yhteensä	25 569	31 717	35 122

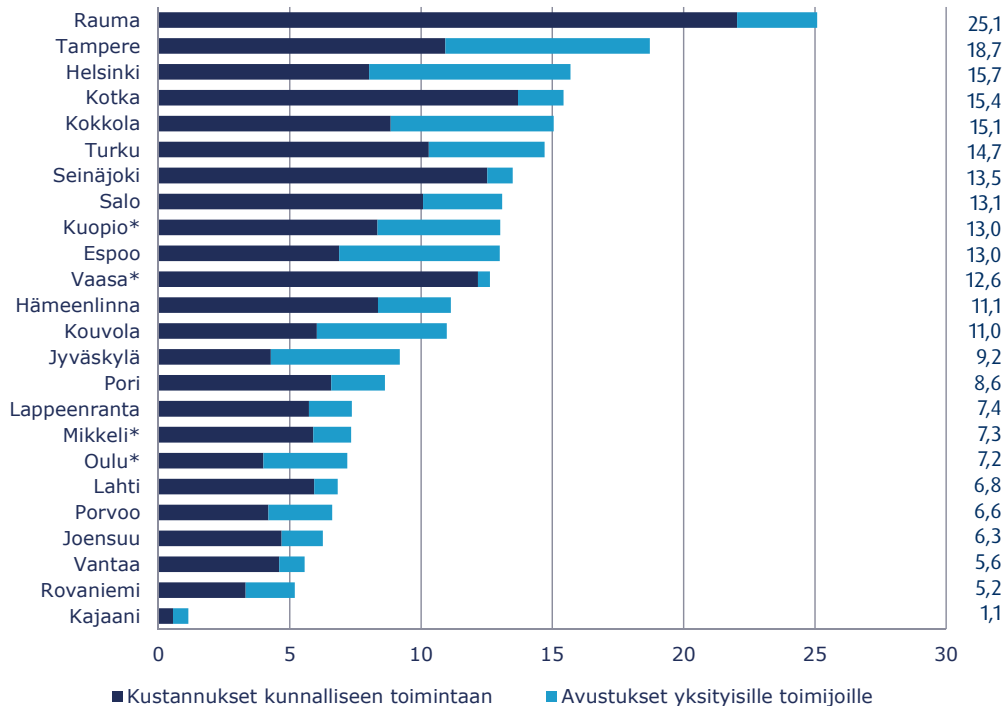
* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

** Kuntaliitos vuosina 2008-2010.

66 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

67 Kouvola ja Rauma eivät olleet mukana vuoden 2007 tiedonkeruussa.

Kuvio 21. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuonna 2013, €/asukas.

* Kuntaliitos 2011-2013.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustusluvut sisältävät Espoon, Jyväskylän, Porin ja Salon kaupunkien maksamia yksityisten kulttuuritoimijoiden vuokria.

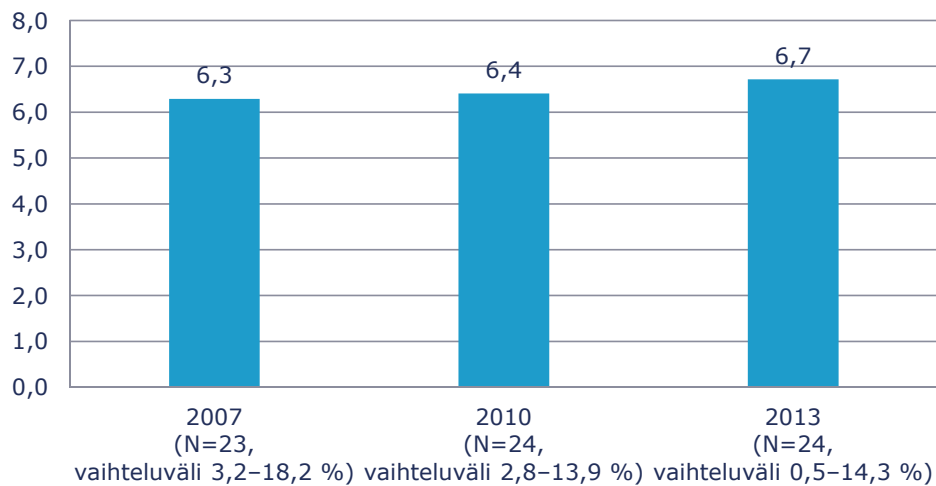
Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna kustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan ovat kasvaneet vuosien 2010 ja 2013 välillä 3,4 miljoonaa euroa. Euromääräiset kustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan kasvoivat 15 kaupungissa ja laskivat yhdeksässä kaupungissa. Euro-määräisesti nousu oli suurinta Helsingissä, jossa kustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan kasvoivat 2,2 miljoonaa euroa. Helsingissä kasvua selittää osaltaan se, että kustannuksia on vuoden 2013 tiedonkeruussa kohdennettu eri tavoin toiminnan eri osa-alueiden välillä.

Yleinen kulttuuritoiminta muodosti 6,7 prosenttia kaupunkien yhteenlasketuista kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista vuonna 2013. Vuosiin 2007 ja 2010 verrattuna osuus on hieman noussut. Muutos mahtuu kuitenkin yhden prosenttiyksilön sisään. (Kuvio 22.) Kaupunkien yhteenlaskettu yleisen kulttuuritoiminnan asukaskohtainen kustannus on noussut 1,4 euroa vuoteen 2007 verrattuna. (Kuvio 23.)

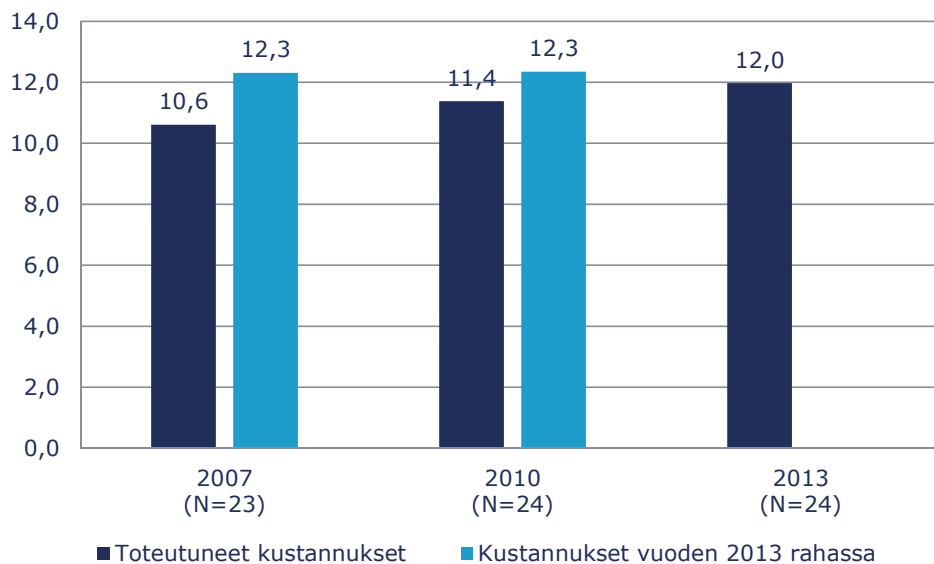
Kaupunkikohtaisesti tarkasteltuna yleisen kulttuuritoiminnan osuus kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista vaihteli 0,5 prosentista 14,3 prosenttiin. Suurin osuus oli Raumalla ja Salossa. (Liite 5.) Yleisen kulttuuritoiminnan osuus kustannuksista on suurempi kaupungeissa, joissa ei ole esimerkiksi suuria taide- ja kulttuurilaitoksia. Raumalla yleisen kulttuuritoiminnan alle kuuluu esimerkiksi avustusten myöntäminen kolmannen sektorin toimijoille sekä kaupungin vuotuisten juhlien ja tapahtumien järjestäminen. Kaupungin kulttuuripal-

velut muun muassa tuottaa vuosittaisen Pitsiviikko-kaupunkifestivaalin. Salossa kulttuuriasian yksikkö puolestaan tuottaa säännöllistä kulttuuritoimintaa ja järjestää kulttuurimatkoja. Suuri osa toiminnasta toteutetaan palveluja ostamalla ja avustamalla kolmannen sektorin toimijoita. Kaupunki esimerkiksi tukee elokuvateatteria laatu-elokuvasarjan järjestämisessä.

Kuvio 22. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan, osuus nettokäyttökustannuksista yhteensä, kaikki kaupungit yhteensä, %.

Kuvio 23. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuosina 2007, 2010 ja 2013, €/asukas, kaikki kaupungit yhteensä. Toteutuneet kustannukset ja kustannukset vuoden 2013 rahassa.

Käytetty indeksi: Julkisten menojen hintaindeksi (JMHI), 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan kustannukset

Raportin tässä osiossa tarkastellaan muiden hallintokuntien niitä kulttuurikustannuksia, joita ei ole kirjattu kirjastojen, taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tai yleisen kulttuuritoiminnan alle. Tässä on huomattava, että vaikka monissa kaupungeissa esimerkiksi taiteen perusopetus kuuluu koulu- tai opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle, on sen kustannukset huomioitu siis taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osiossa. Joissakin kaupungeissa yleishallinto jakaa esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten tai taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen avustuksia. Myös nämä avustukset on tässä selvityksessä huomioitu asianomaisen osa-alueen kohdassa, eivätkä ne näy muiden hallintokuntien kustannuksissa. Tämän selvityksen perusteella ei siis voi tehdä suoria päätelmiä kaikista muiden hallintokuntien kautta kulkevista kulttuurin kustannuksista.

Kaupunkien yhteenlasketut muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset (netto) vuonna 2013 olivat 11,8 miljoonaa euroa. Summa oli ilman indeksitarkistusta lähes täsmälleen sama kuin vuonna 2010. Kaupunkien muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksista saatiin tietoja Kajaania lukuun ottamatta kaikista kaupungeista. Nämä kustannustiedot sisältävät sekä muiden hallintokuntien myöntämät muut avustukset että muut menot. Yleishallinnon kulttuurimenoja oli 19 kaupungilla, nuorisotoimen kulttuurimenoista saatiin tietoja 16 kaupungista ja opetus- ja koulutoimen tai vastaavan kulttuurimenoista 14 kaupungista. Sosiaali- ja terveystoimen tai vastaavan osalta kulttuurikustannuksia saatiin eriteltyä 12 kaupungissa, liikuntatoimen kustannuksia viidessä ja teknisen toimen neljässä kaupungissa. Jossain muussa hallintokunnassa oli kulttuurimenoja yhteensä kuudessa kaupungissa. Nämä kustannukset sisälsivät esimerkiksi Tampereen kaupungin tapahtumatoimiston kustannuksia. (Taulukko 19.)

Taulukko 19. Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan kustannukset (brutto) ja tuotot vuonna 2013, 1 000 €.

	Kulttuurikustannukset, 1 000 €			Kulttuurituotot 1 000 €
	Avustukset	Muut kulttuurimenot	Kustannukset yhteensä	Tuotot yhteensä
Espoo	-	258	258	21
Helsinki	111	4 862	4 973	-
Hämeenlinna	340	254	594	-
Joensuu	134	63	197	-
Jyväskylä	194	388	582	139
Kajaani	-	-	-	-
Kokkola	153	160	313	25
Kotka	-	149	149	-
Kouvola	34	19	53	3
Kuopio	3	24	27	-
Lahti	219	-	219	-
Lappeenranta	88	-	88	-
Mikkeli	286	383	669	-
Oulu	1	160	161	-
Pori	728	-	728	-
Porvoo	2	115	117	13
Rauma	-	77	77	-
Rovaniemi	-	23	23	-
Salo	30	-	30	-
Seinäjoki	147	57	204	-
Tampere	65	922	987	-
Turku	243	1 113	1 356	190
Vaasa	296	49	345	-
Vantaa	30	392	422	-

Kulttuurikustannusten erittely muiden hallintokuntien toiminnasta on edelleen ilmeisen vaikeaa. Jos kulttuuritoiminnan kustannuksia ei eritellä kirjanpidossa, on niiden paikantaminen jälkikäteen lähes mahdotonta. Ongelmia tuo myös kulttuuritoiminnan määrittely, se mitä katsotaan kulttuuriksi ja mitä ei. Vaikka erilainen yhteistyö kulttuurin ja kaupungin muiden hallintokuntien alla lisääntyy koko ajan, ei tämä monissakaan tapauksissa näy kustannustiedoissa. Poikkeuksiakin on, esimerkiksi Helsingissä kulttuurista vanhustyötä tekevän ihmisen palkka maksetaan puoliksi sosiaali- ja terveysviraston sekä kulttuurikeskuksen määrärahoista.

Vaikka tässäkin tiedonkeruussa ei saatu täydellisiä tietoja muissa hallintokunnissa tapahtuvasta kulttuuritoiminnasta ja mukana olevat kustannuksetkin saattavat olla arvioita, on näiden kustannusten esiin tuominen koettu tärkeäksi tämän selvityksen yhteydessä. Ne kertovat omalta osaltaan kulttuuritoiminnan moninaisuudesta kaupungeissa.

4.2.6 Avustukset kulttuuritoimintaan

Tässä osiossa kootaan yhteen tietoja kaupunkien kaikista kulttuuritoimintaan suuntaamista avustuksista edellä käsitellyillä osa-alueilla. Avustustoiminnan kautta kaupungit tukevat kunnallisen tuotannon ulkopuolella olevia kulttuuritoimijoita ja kulttuuritarjontaa. Kuten edellä on käynyt ilmi, kaupungeilla on hyvin erilaisia malleja kulttuuritoiminnassaan. Jotkut kaupungit nojaavat vahvasti kunnalliseen toimintaan, toiset taas avustavat enemmän yksityisiä toimijoita. Tällä on vaikutusta sekä avustustoiminnan laajuuteen että avustusten kohdentumiseen.

Selvitykseen osallistuvat kaupungit käyttivät vuonna 2013 kulttuuritoiminnan avustuksiin yhteensä noin 117,5 miljoonaa euroa (taulukko 20). Euromääräisesti eniten avustuksia jakoivat Helsinki (30 miljoonaa), Espoo (17,3 miljoonaa) ja Tampere (15 miljoonaa). Näiden kolmen kaupungin avustukset muodostivat yli puolet kaupunkien yhteenlasketusta avustussummasta. Suurin osa avustuksista (56,7 %) kohdentui taide- ja kulttuurilaitoksille, vajaa viidennes (17,3 %) taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen, ja kulttuuritalojen ja yleisen kulttuuritoiminnan avustukset muodostivat molemmat hieman yli kymmenen prosenttia kokonaisavustussummasta. Muiden hallintokuntien avustusten osuus oli vajaat kolme prosenttia, mutta tässä on huomattava se, että esimerkiksi yleishallinnon jakamat avustukset taide- ja kulttuurilaitoksille, kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille tai taideoppilaitoksille on huomioitu kyseisen toiminta-alueen avustusten kohdassa.

Vuoteen 2010 verrattuna kaupunkien yhteenlasketut avustukset kasvoivat noin 8,4 miljoonaa euroa, 7,7 prosenttia. Oulussa kaupungin avustussumma kasvoi 5,5 miljoonaa euroa vuoteen 2010 verrattuna. Kasvua selittää Oulun kaupunginteatterin muuttuminen kunnallisesta toimijasta yksityiseksi kaupungin avustamaksi toimijaksi. Yhteensä 15 kaupungissa avustussummat nousivat ja yhdeksässä laskivat tai pysyivät ennallaan⁶⁸ vuoteen 2010 verrattuna. Näissä laskelmissa ei ole huomioitu indeksin vaikutusta vuoden 2010 lukuihin. (Vuoden 2010 avustustiedot, ks. Ruusuvirta ym. 2012, 94.)

68 Muutos alle 1 prosenttia.

Taulukko 20. Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2013, 1 000 €, osuus avustuksista yhteensä, %.

	Avustukset yhteensä		Avustukset taide- ja kulttuurilaitoksille		Avustukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille		Avustukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen		Yleisen kulttuuritoiminnan avustukset		Muiden hallintokuntien avustukset		
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	
Espoo	17 306	62,1	10 749	0,0	4 963	28,7	1 594	9,2	0	0,0	0	0,0	
Helsinki	30 023	62,8	18 865	4,5	5 006	16,7	4 701	15,7	111	0,4	111	0,4	
Hämeenlinna	4 560	45,7	2 083	20,9	997	21,9	188	4,1	340	7,5	340	7,5	
Joensuu	1 739	84,0	1 461	0,5	18	1,0	117	6,7	134	7,7	134	7,7	
Jyväskylä	2 172	589	271	6,1	594	27,3	662	30,5	194	8,9	194	8,9	
Kajaani	145	21,4	31	55,2	12	8,3	22	15,2	0	0,0	0	0,0	
Kokkola	3 359	62,9	2 113	0,1	799	23,8	292	8,7	153	4,6	153	4,6	
Kotka	3 814	86,7	3 307	2,8	304	8,0	95	2,5	0	0,0	0	0,0	
Kouvola	3 597	63,0	2 266	0,0	867	24,1	430	12,0	34	0,9	34	0,9	
Kuopio*	1 737	109	109	13,8	888	51,1	497	28,6	3	0,2	3	0,2	
Lahti	2 302	2,0	45	1107	839	36,4	92	4,0	219	9,5	219	9,5	
Lappeenranta	1 029	0,0	0	0,3	819	79,6	119	11,6	88	8,6	88	8,6	
Mikkeli*	2 751	1179	1179	28,2	431	15,7	79	2,9	286	10,4	286	10,4	
Oulu*	6 292	86,5	5 440	3,7	0	0,0	618	9,8	1	0,0	1	0,0	
Pori	2 540	1 576	1 576	62,1	42	0,9	171	6,7	728	28,7	728	28,7	
Porvoo	1 452	644	644	44,4	662	24	1,7	120	8,3	2	0,1	2	0,1
Rauma	1 284	90,3	1 159	0,0	3	0,2	122	9,5	0	0,0	0	0,0	
Rovaniemi	1 452	1 292	1 292	89,0	30	2,1	115	7,9	0	0,0	0	0,0	
Salo	214	4,7	10	4,7	0	0,0	164	76,6	30	14,0	30	14,0	
Seinäjoki	3 421	2 520	2 520	73,7	2	0,1	694	20,3	58	4,3	58	4,3	
Tampere	15 005	6 310	6 310	42,1	5 475	36,5	1 438	9,6	1 777	11,4	1 777	11,4	
Turku	5 503	2 937	2 937	53,4	125	2,3	1 396	25,4	802	14,6	802	14,6	
Vaasa*	1 215	879	879	72,3	10	0,8	0	0,0	30	2,5	30	2,5	
Vantaa	4 612	1 110	1 110	24,1	3 033	65,8	236	5,1	203	4,4	203	4,4	
Yhteensä	117 523	56,7	66 674	12,2	14 372	17,3	20 366	11,1	13 008	3 104	2,6	2,6	

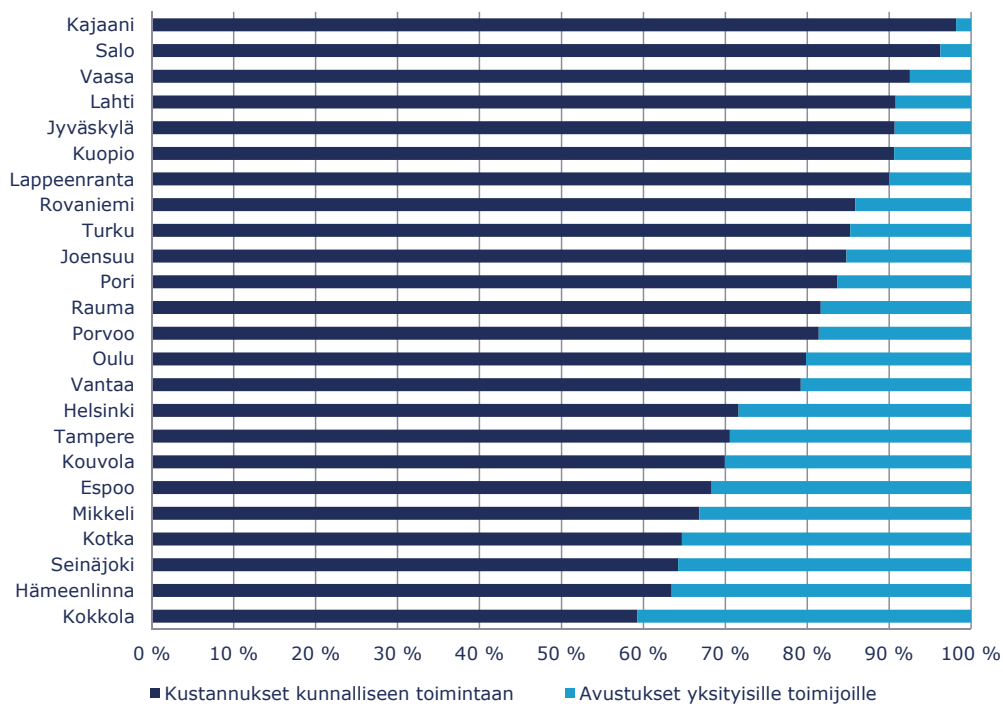
* Kuntaliitos 2011-2013.

Muiden hallintokuntien avustukset sisältävät muut kuin taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tai yleisen kulttuuritoiminnan kohtiin kirjatut avustukset.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustussummassa ovat mukana Espoon kaupungin sisäisten vuokrien kautta annettu tuki yksityisille kulttuuritoimijoille sekä ostopalvelu, jonka kautta tuettu taiteen perusopetuksen toimintaa; Helsingin kaupungin sisäisiä vuokria yksityisille kulttuuritoimijoille; Joensuun kaupungin taiteen perusopetuksen ostopalvelu; Jyväskylän kaupungin taiteen perusopetuksen ostopalvelu ja sisäisten vuokrien kautta annettu tuki yksityisille kulttuuritoimijoille; Kotkan kaupungin sisäisiä vuokria yksityisille kulttuuritoimijoille; Lahden kaupungin palvelujen osto tanssin aluekeskukselta; Mikkelin kaupungin sisäisiä vuokria; Porin kaupungin vuokramenoja sekä Salon kaupungin palvelujen osto tanssin aluekeskukselta ja vuokramenoja.

Kaupunkien yhteenlaskettujen avustusten osuus nettokäyttökustannuksista oli vuonna 2013 vajaa viidennes (22,5 %) ja se on säilynyt suhteellisen samana vuosien 2007 ja 2010 välillä. Kaupungeissa on kuitenkin suuria eroja siinä, kuinka suuri osuus avustuksilla on kulttuuritoiminnan kustannuksissa. Kuviosta 24 näkyy, että avustusten osuus kulttuurin kustannuksista vuonna 2013 vaihteli kaupungeissa noin kahdesta prosentista 41 prosenttiin. Tästäkin kuviosta näkee hyvin jo aikaisemmin esiin tuotuja eroja kaupunkien toimintamalleissa. Kuviota tarkastellessa on jälleen hyvä muistaa se, että selvityksen näkökulma on nimenomaan kunnan tilinpäätöstiedoissa. Yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyy ainoastaan kunnan jakama avustus kyseiselle toimijalle, ja esimerkiksi yksityisten toimijoiden saamat valtionosuudet eivät siis näy kunnan tilinpäätöstiedoissa. Kunnissa tapahtuu paljon myös muuta esimerkiksi täysin kaupallista tai muutan kunnan rahoituksen ulkopuolella olevaa kulttuuritoimintaa, jota tämä selvitys ei siis tavoita. (Ks. luku 3.3.3.)

Kuvio 24. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten jakautuminen kunnalliseen toimintaan ja yksityisille toimijoille suuntautuviin avustuksiin vuonna 2013, %.

4.3 Kulttuuritoiminnan tuotot

Seuraavaksi tarkastellaan kulttuuritoiminnan käyttötuottoja kaupungeissa. Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat kyselylomakkeessa myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien kulttuuritoiminnan kulttuurituotot pyydettiin ainoastaan erittelemättöminä kokonaissummina hallintokunnittain.

Taulukko 21. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2013, 1 000 €, osuus tuotoista yhteensä, %.

	Yhteensä		Kirjastot		Taide- ja kulttuurilaitokset		Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset		Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus		Yleinen kulttuuritoiminta		Muut hallintokunnat	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
Espoo	2 761	39,6	1 094	17,2	476	40,2	1 110	0	0	0,0	60	2,2	21	0,8
Helsinki	8 469	48,1	4 073	29,7	2 514	16,3	1 380	0	0	0,0	132	1,6	370	4,4
Hämeenlinna	1 109	35,0	388	24,1	267	29,5	327	127	11,5	0	0	0,0	0	0,0
Joensuu	3 347	19,38	1 938	14,7	492	3,3	110	675	20,2	132	3,9	0	0	0,0
Jyväskylä	4 096	16,1	659	67,0	2 744	4,1	167	216	5,3	171	4,2	139	3,4	3,4
Kajaani	1 313	235	17,9	386	29,4	5,8	76	384	29,2	232	17,7	0	0	0,0
Kokkola	410	177	43,2	71	17,3	0,0	0	127	31,0	10	2,4	25	6,1	6,1
Kotka	840	148	17,6	315	37,5	25,6	215	78	9,3	84	10,0	0	0	0,0
Kouvola	1 134	629	55,5	43	3,8	18,8	213	148	13,1	98	8,6	3	0,3	0,3
Kuopio*	3 435	1 007	29,3	1 254	36,5	24,9	854	77	2,2	243	7,1	0	0	0,0
Lahti	4 178	456	10,9	3 575	85,6	0,0	0	11	0,3	136	3,3	0	0	0,0
Lappeenranta	1 469	331	22,5	893	60,8	3,5	52	0	0,0	193	13,1	0	0	0,0
Mikkeli*	973	675	69,4	245	25,2	0,0	0	29	3,0	24	2,5	0	0	0,0
Oulu*	3 348	853	25,5	1 451	43,3	14,0	470	574	17,1	0	0,0	0	0	0,0
Pori	2 293	562	24,5	959	41,8	11,0	253	483	21,1	36	1,6	0	0	0,0
Porvoo	2 273	303	13,3	65	2,9	0,9	20	1 856	81,7	16	0,7	13	0,6	0,6
Rauma	742	123	16,6	104	14,0	9,7	72	331	44,6	112	15,1	0	0	0,0
Rovaniemi	1 804	437	24,2	793	44,0	10,1	182	358	19,8	34	1,9	0	0	0,0
Salu	498	94	18,9	100	20,1	1,4	7	227	45,6	70	14,1	0	0	0,0
Seinäjoki	548	191	34,9	59	10,8	24,8	136	95	17,3	67	12,2	0	0	0,0
Tampere	7 535	1 054	14,0	5 493	72,9	3,8	288	112	1,5	588	7,8	0	0	0,0
Turku	6 179	977	15,8	5 012	81,1	0,0	0	0	0,0	0	0,0	190	3,1	3,1
Vaasa*	3 333	543	16,3	1 664	49,9	0,0	0	812	24,4	314	9,4	0	0	0,0
Vantaa	2 253	616	27,3	54	2,4	11,8	266	1 262	56,0	55	2,4	0	0	0,0
Yhteensä	64 340	17 563	27,3	29 029	45,1	9,6	6 198	7 982	12,4	2 807	4,4	761	1,2	1,2

* Kuntaliitos vuosina 2011-2013.

Selvityksessä mukana olleiden 24 kaupungin yhteenlasketut kulttuuritoiminnan tuotot vuonna 2013 olivat 64,3 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti tarkasteltuna tuotot vaihtelivat paljon, 410 000 eurosta 8,5 miljoonaan euroon. Kaikkien kaupunkien keskiarvo oli 2,7 miljoonaa euroa ja mediaani 2,3 miljoonaa euroa⁶⁹. (Taulukko 21.)

Taulukossa 22 näkyvät kulttuuritoiminnan käyttötuotot kaupungeissa ja niiden osuudet käyttökustannuksista (brutto) vuosina 2010 ja 2013. Kulttuuritoiminnan tuottojen osuus kulttuurin bruttokäyttökustannuksista oli kaikki kaupungit yhteenlaskettuna yksitoista prosenttia, kaupunkikohtaisesti osuus vaihteli 4,7 prosentista 22,6 prosenttiin. Tuotot tai niiden osuus käyttökustannuksista olivat ymmärrettävästi pienemmät sellaisilla kaupungeilla, joilla oli suhteellisen vähän kunnan omaa tuotantoa. Kaupunkien välisiä eroja selittävät myös kulttuuritoiminnan osa-alueiden väliset erot ja painotukset sekä olemassa olevat rahoituskanavat.⁷⁰ Vuoteen 2010 verrattuna kaupunkien yhteenlasketut kulttuuritoiminnan tuotot ovat kasvaneet 715 000 eurolla ja niiden osuus kulttuuritoiminnan bruttokäyttökustannuksista on säilynyt kutakuinkin ennallaan.

Taulukko 22. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot ja niiden osuus käyttökustannuksista vuosina 2010 ja 2013.

	2010			2013		
	Kulttuuri-toiminnan bruttokäyttökustannukset, 1 000 €	Kulttuuri-toiminnan käyttötuotot, 1 000 €	Käyttötuottojen osuus bruttokäyttökustannuksista, %	Kulttuuri-toiminnan bruttokäyttökustannukset, 1 000 €	Kulttuuri-toiminnan käyttötuotot, 1 000 €	Käyttötuottojen osuus bruttokäyttökustannuksista, %
Espoo	52 397	1 940	3,7	57 442	2 761	4,8
Helsinki	111 188	8 346	7,5	114 298	8 469	7,4
Hämeenlinna	11 504	643	5,6	13 591	1 109	8,2
Joensuu	15 396	3 375	21,9	14 780	3 347	22,6
Jyväskylä	25 535	3 136	12,3	27 437	4 096	14,9
Kajaani	9 043	1 571	17,4	9 256	1 313	14,2
Kokkola	8 328	453	5,4	8 657	410	4,7
Kotka	12 004	1 205	10,0	11 645	840	7,2
Kouvola	13 328	2 139	16,0	13 110	1 134	8,6
Kuopio*	21 358	3 548	16,6	21 980	3 435	15,6
Lahti	28 389	3 834	13,5	29 228	4 178	14,3
Lappeenranta	11 844	1 451	12,3	11 766	1 469	12,5
Mikkeli*	7 888	1 276	16,2	9 273	973	10,5
Oulu*	33 743	4 856	14,4	34 606	3 348	9,7
Pori	16 494	2 160	13,1	17 886	2 293	12,8
Porvoo	8 755	2 014	23	10 083	2 273	22,5
Rauma	6 960	640	9,2	7 743	742	9,6
Rovaniemi	10 916	1 580	14,5	12 080	1 804	14,9
Salo	6 899	549	8,0	6 214	498	8,0
Seinäjoki	8 178	427	5,2	10 115	548	5,4
Tampere	54 507	6 272	11,5	58 536	7 535	12,9
Turku	43 554	7 210	16,6	43 512	6 179	14,2
Vaasa*	17 414	2 935	16,9	19 639	3 333	17,0
Vantaa	22 753	2 065	9,1	24 463	2 253	9,2
Yhteensä	558 375	63 625	11,4	587 340	64 340	11,0

* Kuntaliitos 2011-2013.

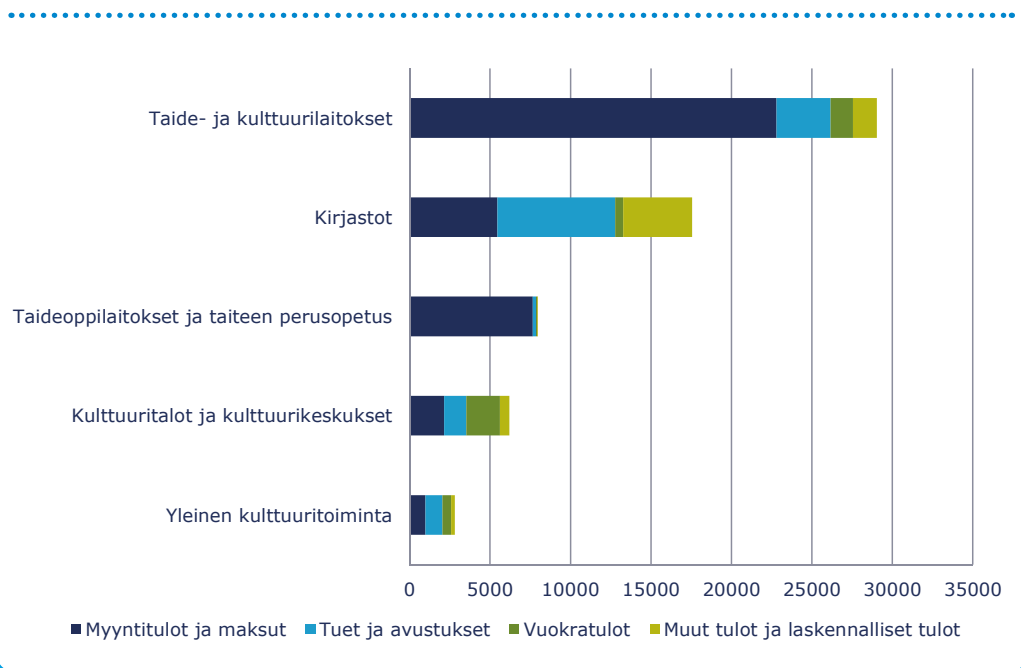
69 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

70 Lakisääteiset valtionosuudet eivät sisälly käyttötuottoihin. Sen sijaan valtion harkinnanvaraiset avustukset ovat mukana tuotoissa.

Tuottojen tarkempi tarkastelu tuo esiin kaupunkien erilaiset toiminnan painopisteet ja erilaiset tavat tuottaa palveluja. Taide- ja kulttuurilaitokset muodostivat suurimman osuuden kaupunkien yhteenlasketuista kulttuurin tuotoista, lähes puolet (45,1 %), kaupunkikohtaisesti osuus vaihteli kahdesta prosentista 86 prosenttiin. (Kuvio 25.) Euromääräisesti taide- ja kulttuurilaitosten käyttötuotot olivat hieman yli 29 miljoonaa euroa ja ne käsittivät 11,5 prosenttia taide- ja kulttuurilaitosten bruttokäyttökustannuksista. Yhteensä 12 kaupungissa taide- ja kulttuurilaitosten tuotot olivat osuudeltaan suurin kulttuurin tuloerä. Taide- ja kulttuurilaitosten käyttötuotoista merkittävimmän erän muodostavat myyntitulot ja maksut. Tukien ja avustusten, vuokratulojen ja muiden tulojen määrät ja osuudet vaihtelivat suuresti.

Kirjastojen yhteenlasketut käyttötuotot 24 kaupungissa vuonna 2013 olivat yhteensä 17,6 miljoonaa euroa. Kokonaisuutena kirjastojen yhteenlasketut tuotot muodostivat 27 prosenttia kaikista kulttuurin yhteenlasketuista käyttötuotoista ja 9,4 prosenttia kaikista kirjastoille kohdennetuista bruttokäyttökustannuksista. Yhteensä seitsemässä kaupungissa kirjastojen käyttötuotot muodostivat suurimman osuuden kulttuuritoiminnan tuotoista. Tuottoja kirjastot saivat etenkin tukien ja avustusten, myyntitulojen ja maksujen ja muiden tulojen muodossa, joskin vaihtelu kaupunkien välillä on hyvin suurta. Vuokratulot puolestaan olivat kirjastoille keskimäärin hyvin pieni tuloerä.

Kuvio 25. Kulttuuritoiminnan tuotot osa-alueittain ja tulolajeittain vuonna 2013, kaikki kaupungit yhteensä, 1 000 €.

Kaupunkien yhteenlasketut kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten tuotot vuonna 2013 olivat 6,2 miljoonaa euroa ja ne muodostivat vajaat kymmenen prosenttia kaikista kulttuurin tuotoista. Kulttuuritalojen bruttokustannuksista tuotot kattoivat 14 prosenttia. Kulttuuritalojen tuotot vaihtelivat kaupungeittain 7000 eurosta 1,4 miljoonaan euroon. Viidellä

kaupungilla ei ollut lainkaan tuottoja tässä osiossa. Espoossa kulttuuritalojen tuotot muodostivat suurimman osuuden kaupungin kulttuurin tuotoista, tosin ne olivat lähes samansuuruiset kirjastojen tuottojen kanssa.

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot olivat kaupungeissa yhteensä 8,0 miljoonaa euroa. Ne muodostivat 12,4 prosenttia kulttuurin kaikista tuotoista ja 15 prosenttia taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen bruttokäyttökustannuksista. Porvoossa, Raumalla, Salossa ja Vantaalla taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot muodostivat suurimman osuuden kulttuuritoiminnan yhteenlasketuista tuotoista (44,6–81,7 %). Espoon, Helsingin, Lappeenrannan ja Turun kaupungeilla ei puolestaan ollut lainkaan tuottoja tässä osiossa. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot muodostuivat lähes yksinomaan myynti- ja maksutuloista.

Yleisen kulttuuritoiminnan tuotot, 2,8 miljoonaa euroa, muodostivat 4,4 prosenttia kulttuurin yhteenlasketuista tuotoista ja 7,4 prosenttia yleisen kulttuuritoiminnan bruttokäyttökustannuksista. Kaupunkikohtaisesti yleisen kulttuuritoiminnan tuotot vaihtelivat 10 000 eurosta 588 000 euroon. Hämeenlinnan, Oulun ja Turun kaupungeilla ei ollut tuottoja yleisen kulttuuritoiminnan osiossa.

4.4 Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja

Kaupunkien kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja voidaan jakaa kunnan omaan rahoitukseen, kunnalle kulttuuritoimintaan myönnettyihin laskennallisiin valtionosuuksiin sekä kulttuuritoiminnasta kertyviin käyttötuottoihin. Taulukossa 23 on esitetty näiden osaluokkien suhteelliset osuudet kaupunkien kulttuuritoiminnan rahoituksessa. Rahoituspohjaa tulkittaessa on otettava huomioon kulttuuripalvelujen tuotanto ja järjestämisrakenne kunnassa. Kaupunkien avustamien yksityisten toimijoiden valtionosuudet ja käyttötuotot eivät näy kuntien tilipäätöksissä, joihin nämä tiedot perustuvat. Laskennallisten valtionosuuksien osuus rahoituspohjasta on korkea sellaisissa kaupungeissa, jotka ylläpitävät valtionosuuden piirissä olevia taide- ja kulttuurilaitoksia ja/tai taiteen perusopetuksen oppilaitoksia. Kunnan oman rahoituksen osuus on puolestaan korkea kaupungeissa, jotka avustavat runsaasti yksityisiä kulttuuritoimijoita.

Vuonna 2013 kaupunkien oman rahoituksen osuus kulttuuritoiminnan käyttökustannusten (brutto) rahoituksessa vaihteli 48,1 prosentista 83,2 prosenttiin. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna osuus oli 68,4 prosenttia. Suurin osuus oli Espoossa (83,2 %) ja Kokkolassa (80,7 %). Espoossa kaupunki ylläpitää kunnallista kulttuurihistoriallista museota ja kaupunginorkesteria, sen sijaan sekä taidemuseo että teatteri ovat yksityisiä kaupungin avustamia toimijoita. Lisäksi kaupunki avusti vuonna 2013 runsaasti muita yksityisiä taide-toimijoita. Espoon kaupunki ei myöskään ylläpidä tuntiperusteista valtionosuutta saavaa taideoppilaitosta, vaan järjestää taiteen perusopetuksen palvelut pääosin yksityisiä toimijoita avustamalla. Kokkolassa kaupunki ylläpitää valtionosuuden piirissä olevaa museotoimintaa. Sen sijaan teatteri, orkesteri ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksia toimii yksityisinä kaupungin avustamina toimijoina. Näissä tapauksissa valtionosuus menee siis suoraan yksityisille toimijoille, eikä näy kaupungin tilinpäätöksessä. Lisäksi Kokkolassa kaupunki tuottaa taiteen perusopetuksen palveluita kunnallisen kansalaisopiston alla. Tässä selvityksessä kansalaisopistojen valtionosuuksia ei kuitenkaan ole huomioitu, mikä osaltaan nostaa taulukossa 23 näkyvää Kokkolan kaupungin omaa rahoitusosuutta.⁷¹

⁷¹ Kansalais- ja työväenopistot ovat vapaan sivistystyön rahoituksen piirissä, eikä näitä valtionosuuksia ole huomioitu tässä selvityksessä.

Laskennalliset valtionosuudet muodostivat vuonna 2013 noin viidenneksen (20,7 %) kulttuurin rahoituspohjasta, vaihteluväli oli 12–35 prosenttia. Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa laskennallisten valtionosuuksien osuus kulttuuritoiminnan bruttokäyttökustannuksista oli vuonna 2013 korkeimmillaan Kajaanissa (34,7 %), Lappeenrannassa (31,5 %), Porvoossa (29,3 %), Salossa (28,6 %) ja Kuopiossa (28,0 %). (Taulukko 23.) Kajaanissa, Porvoossa ja Salossa kunta ylläpitää tuntiperusteista valtionosuutta saavia taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, joista useat tuottavat palveluja laajasti kuntarajojen yli. Kajaanissa kunnallisena toimii myös valtionosuuden piirissä olevat museo ja teatteri, Salossa on kunnan ylläpitämä museo. Lappeenrannassa puolestaan kaikki taide- ja kulttuurilaitokset ovat kunnallisia.

Vuosien 2010 ja 2013 välillä kuntien laskennallinen omarahoitusosuus on kasvanut 67,4 prosentista 68,4 prosenttiin. Laskennallisten valtionosuuksien osuus puolestaan on laskenut 21,2 prosentista 20,7 prosenttiin ja kulttuurin käyttötuottojen osuus 11,4 prosentista 11,0 prosenttiin.

Taulukko 23. Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspoija vuosina 2010 ja 2013.

	2010				2013			
	Kulttuurin käyttö- kustannukset 1 000 € (brutto)	Laskennallinen valtionosuus	Kulttuurin käyttö- kustannusten rahoituspoija, %	Kunnan rahoitus	Kulttuurin käyttö- kustannukset 1 000 € (brutto)	Laskennallinen valtionosuus	Kulttuurin käyttö- kustannusten rahoituspoija, %	Kunnan rahoitus
Espoo	52 397	12,4	3,7	83,9	57 442	12,0	4,8	83,2
Helsinki	111 188	15,2	7,5	77,3	114 298	15,4	7,4	77,2
Hämeenlinna	11 504	20,0	5,6	74,4	13 591	17,3	8,2	74,5
Joensuu	15 396	25,7	21,9	52,3	14 780	27,8	22,6	49,5
Jyväskylä	25 535	25,6	12,3	62,1	27 437	24,4	14,9	60,7
Kejaani	9 043	36,2	17,4	46,4	9 256	34,7	14,2	51,1
Kokkola	8 328	15,1	5,4	79,5	8 657	14,6	4,7	80,7
Kotka	12 004	14,2	10,0	75,7	11 645	14,8	7,2	77,9
Kouvola	13 328	14,2	16,0	69,7	13 110	14,9	8,6	76,5
Kuopio*	21 358	27,9	16,6	55,5	21 980	28,0	15,6	56,4
Lahti	28 389	27,2	13,5	59,3	29 228	26,3	14,3	59,4
Lappeenranta	11 844	30,7	12,3	57,1	11 766	31,5	12,5	56,1
Mikkeli*	7 888	21,2	16,2	62,7	9 273	19,2	10,5	70,3
Oulu*	33 743	26,3	14,4	59,3	34 606	23,8	9,7	66,5
Pori	16 494	27,2	13,1	59,7	17 886	25,9	12,8	61,3
Porvoo	8 755	31,7	23,0	45,3	10 083	29,3	22,5	48,1
Rauma	6 960	24,5	9,2	66,3	7 743	23,0	9,6	67,5
Rovaniemi	10 916	28,4	14,5	57,1	12 080	26,9	14,9	58,2
Salo	6 899	24,7	8,0	67,4	6 214	28,6	8,0	63,4
Seinäjoki	8 178	18,4	5,2	76,4	10 115	15,6	5,4	79,0
Tampere	54 507	15,8	11,5	72,7	58 536	15,2	12,9	71,9
Turku	43 554	26,0	16,6	57,4	43 512	26,3	14,2	59,5
Vaasa*	17 414	28,8	16,9	54,4	19 639	27,0	17,0	56,1
Vantaa	22 753	26,1	9,1	64,8	24 463	26,7	9,2	64,1
Yhteensä	558 375	21,2	11,4	67,4	587 340	20,7	11,0	68,4

* Kuntaliitos 2011-2013.

5 Päätelmät

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruussa selvitettiin 24 kaupungin vuoden 2013 tilinpäätöksiin sisältyviä kulttuuritoiminnan kustannuksia. Järjestyksessään kolmannen varsinaisen tiedonkeruun tulokset antavat hyvän yleiskuvan Suomen suurimpien kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista sekä tuottavat tietoa kaupunkien välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä sekä kehityksestä vuosien 2007 ja 2013 välillä.

Tutkimusta ohjanneet pääkysymykset olivat seuraavat:

- Kuinka paljon kaupungit käyttävät rahaa taiteeseen ja kulttuuriin?
- Kuinka kulttuuritoiminnan kustannukset jakautuvat eri toiminta-alueiden ja menolajien kesken?
- Minkälaisia erilaisia toimintamalleja ja tuotantotapoja sisältyy kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksiin?
- Mikä on kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välinen suhde kulttuuritoiminnan kustannuksissa?
- Miltä kulttuuritoiminnan osa-alueilta kunnat saavat tuloja ja minkälaisista tulolajeista käyttötuotot muodostuvat?
- Millä tavalla kulttuuritoiminnan kustannukset ja tulot ovat kehittyneet vuosien 2007, 2010 ja 2013 välisenä aikana?

Kaikki selvityksessä mukana olevat kaupungit kuuluvat Suomen suurimpien kuntien joukkoon. Niiden välillä on kuitenkin suuria eroja väkiluvussa, alueellisissa ja sosiaalisissa rakenteissa sekä kulttuurihallinnon malleissa ja kulttuuripalvelujen tuottamisen tavoissa. Kustannustietoja tulkittaessa ja kaupunkien välisessä vertailussa on otettava huomioon nämä kaupunkien hyvin erilaiset lähtökohdat kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja järjestämiseen ja näiden tekijöiden vaikutukset kulttuuritoimintaan ja sen kustannuksiin. Kustannuksia tarkastellessa on otettava huomioon myös ajanjaksolla tapahtuneet kuntaliitokset, joilla on paljon vaikutusta etenkin asukaskohtaisiin kustannustietoihin, sekä yleiset kulttuuripoliittiset kehityssuunnat. Kustannustietojen perusteella ei myöskään voida tehdä suoria johtopäätöksiä esimerkiksi kulttuuripalvelujen tarjonnasta, niiden laadusta tai kalleudesta.

Tämä selvitys on siis kartoittanut kaupunkien vuoden 2013 tilinpäätöksissä näkyviä kulttuurin kustannuksia. Monissa kaupungeissa on paljon myös sellaista kulttuuritoimintaa, jota kaupunki ei tue, ja se ei siten tule esiin tämän selvityksen kautta. Kunnan avustamien yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyvät ainoastaan kunnan avustussummat kyseisille toimijoille, ei siis esimerkiksi näiden toimijoiden saamia valtionosuuksia tai muita tuloja. Edes kaikki kunnallinen toiminta ei aina näy kustannustiedoissa, ainakaan täysimääräisenä. Esimerkiksi kuntien yksityisten toimijoiden käyttöön antamat tilat eivät välttämättä näy kustannustiedoissa lainkaan, vaikka ne voivat olla hyvinkin merkittävä tuki yksityistä kulttuuritoimintaa. Lisäksi varsinkin muiden kuin varsinaisen kulttuuritoimien tai vastaavan ulkopuolelta kulttuuritoiminnan kustannusten keruu on yhä osoittautunut kunnissa vaikeaksi, vaikka kehitystä onkin tällä alueella tapahtunut.

Selvityksessä mukana olleiden 24 kaupungin yhteenlasketut kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2013 olivat 523 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti tar-

.....

kasteltuna voidaan todeta huomattavat erot kaupunkien välillä. Suurimmat euromääräiset kustannukset olivat Helsingissä (105,8 M€), ja ne muodostivat viidenneksen kaikista selvityksessä mukana olevien kaupunkien kulttuurikustannuksista. Salossa kustannukset olivat puolestaan 5,7 miljoonaa euroa. Kaikkien kaupunkien keskiarvo oli 21,8 miljoonaa euroa ja mediaani 12,2⁷².

Vuoteen 2010 verrattuna kustannukset kasvoivat 28,3 miljoonalla eurolla kasvuprosentin ollessa 5,7. Vuosien 2007 ja 2010 väliseen kasvuun verrattuna kasvuprosentti on kuitenkin pienentynyt noin kolmannekseen ja julkisten menojen hintaindeksi⁷³ huomioiden kustannukset ovat laskeneet 13,8 miljoonalla eurolla. Kaupunkien välillä on kuitenkin eroja: yhdeksässä kaupungissa kustannukset kasvoivat vuosien 2010 ja 2013 välillä enemmän kuin indeksin mukainen hintakehitys, yhdeksässä muussa kaupungissa kustannukset kasvoivat alle hintakehityksen, kahdessa kaupungissa kustannukset pysyivät lähes ennallaan (muutos alle prosentin) ja kahdessa kaupungissa kustannukset laskivat vuoteen 2010 verrattuna. Yleisen kehityksen taakse kätkeytyy siten myös eriytymistä kaupunkien välillä. Tulevien vuosien kustannustiedot osoittavat, onko tässä havaittu eriytyminen tilapäistä vai pysyvää.

Asukaslukuun suhteutetut kustannukset vaihtelivat Salon 105 eurosta Vaasan 246 euroon. Keskiarvo oli 176 euroa ja mediaani 174 euroa⁷⁴. Vuoteen 2007 verrattuna kaupunkien yhteenlaskettu asukaskohtainen kustannus on noussut noin kymmenen euroa 168,7 eurosta 178,3 euroon. Suurin osa kasvusta tapahtui kuitenkin jo vuosien 2007 ja 2010 välillä, kun taas vuosien 2010 ja 2013 välillä nousu on alle euron. Indeksien mukainen hintakehitys huomioon ottaen asukaskohtainen kustannus on laskenut vuosien 2007 ja 2013 välillä 17 euroa. Asukaslukuun suhteutettujen kustannusten vertailussa on huomioitava kuntaliitokset. Kuntakoon ja asukasmäärän suurentuessa kunnilla on usein vähemmän rahaa asukasta kohden käytettävissä kulttuuriin.

Edellä mainittu kehitys kertoo yleisen kunnallistaloudellisen tilanteen sekä laajemman taloudellisen kehityksen heijastumisesta myös kuntien kulttuurisektoriin; kulttuuritoimintaan käytettävissä olevien varojen kasvu ei ole useissa tapauksissa vastannut kustannusten yleistä nousua. Kun vielä vuosien 2007–2010 välillä varsinkin muutamissa suurissa kaupungeissa oli merkittävää euromääräistä kokonaiskasvua, on kasvu viimeisten kolmen vuoden aikana ollut huomattavasti pienempää. Vuosien 2007 ja 2010 välistä kasvua selittivät myös ajanjaksolla tapahtuneet kuntaliitokset, joiden seurauksena erityisesti kirjastosektori ja sen kustannukset kasvoivat monessa kaupungissa. Lisäksi vuosien 2008–2010 valtionosuuden korotus museoille, teattereille ja orkestereille näkyi kaupunkien tilinpäätöksissä kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten kustannusten kasvuna.

Vuosien 2010 ja 2013 välillä valtionosuuksissa ei ole tapahtunut vastaavia korotuksia, eivätkä kuntaliitosten vaikutukset kustannustietoihin ole niin merkittäviä kuin edeltävän kolmen vuoden kohdalla. Kustannuksiltaan merkittäviä uusia julkisrahoitteisia kulttuuritoimijoita ei ole näissä kaupungeissa viime vuosina juuri perustettu, mutta mitään huomiota herättäviä lakkautuksiakaan ei ole tapahtunut. Kokonaiskuva on siten taloudellisesta tilanteesta huolimatta melko vakaa, ja kehitys kulttuuritoiminnan eri osa-alueilla suhteellisen tasaista. Tulevaa kehitystä on tässäkin yhteydessä vaikea ennakoita.

72 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

73 Käytetty indeksi: julkisten menojen hintaindeksi (JMHI) 2005=100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

74 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

Selvityksessä mukana olevat kaupungit muodostavat asukasluvultaan noin puolet koko Suomen väestöstä. Niihin keskittyy myös huomattava osa taide- ja kulttuuripalveluista, ja näiden kaupunkien kulttuurirahoitus muodostaa merkittävän osuuden koko maan julkisesta kulttuurirahoituksesta. Kaupunkien asema omalla alueellaan kuitenkin vaihtelee suuresti. Pääkaupunkiseutu muodostaa oman metropolialueensa ja joitakin muitakin kaupunkeja ympäröi suhteellisen väkirikas seutu tai maakunta. Osa kaupungeista on puolestaan laajojen maantieteellisten alueiden kiistattomia keskuksia. Myös kaupunkien taide- ja kulttuurielämä, kulttuurihallintojen rakenteet ja palvelujen tuotantomallit ovat suomalaisen yhteiskunnan yleiskehityksen puitteissa kehittyneet omalla ja omintakeisella tavalla. Kaupungeissa on esimerkiksi hyvin erilaiset kulttuurin lautakunta- ja hallintorakenteet, ja paljon eroja on myös siinä, tuottavatko ne palvelut pääosin itse vai järjestävätkö merkittävän osan palveluita myös avustamalla yksityisiä toimijoita tai ostamalla palveluita. Kaupunkien välillä on myös joitain painopiste-eroja siinä, mitä osa-alueita ne painottavat kulttuuritoiminnassaan.

Suuri osuus kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista kohdistuu kirjastoille sekä taide- ja kulttuurilaitoksille. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna nämä kaksi osa-alueita muodostivat 75 prosenttia kaikista kulttuurin kustannuksista vuonna 2013. Kirjasto on kaikissa kaupungeissa kustannuksiltaan merkittävä kulttuuritoiminnan osa-alue, ja sen suhteellinen osuus kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista vaihteli 25 prosentista 54 prosenttiin. Kirjastojen osuus kokonaiskustannuksista oli suuri erityisesti niissä kaupungeissa, joissa ei ole suuria kulttuurilaitoksia tai -keskuksia.

Taide- ja kulttuurilaitoksille kohdenetut kustannukset muodostivat suuren osuuden useimpien selvitykseen osallistuneiden kaupunkien kulttuurin kustannuksista. Taide- ja kulttuurilaitosten osuus kulttuurin nettokäyttökustannuksista oli yli 50 prosenttia Lahdessa, Vaasassa, Turussa, Kotkassa, Kuopiossa ja Lappeenrannassa. Kotkaa lukuun ottamatta nämä kaupungit ylläpitävät kunnallista kulttuurihistoriallista museota, taidemuseota, teatteria⁷⁵ ja orkesteria. Kotkassa ainoastaan Kymenlaakson museo toimii kunnallisena, mutta kaupunki jakaa suuret avustukset sekä yksityiselle orkesterille että teatterille. Osasta kaupungeista kuitenkin puuttuu ammattimaisesti toimiva teatteri, orkesteri tai taidemuseo, tai ne ovat varsin pieniä. Tällöin kustannusosuus on myös pienempi. Alle viidenneksen kustannuserän kokonaiskustannuksiin suhteutettuna taide- ja kulttuurilaitokset muodostivat Salossa, Vantaalla ja Porvoossa.

Myös kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osa-alueella kaupunkien toiminta ja kustannukset vaihtelevat suuresti. Osa kaupungeista ylläpitää yhtä tai useampaa kunnallista kulttuuritaloa, konsertti- ja kongressikeskusta tai lastenkulttuurikeskusta. Muutamissa kaupungeissa toimii yksityisenä suuria konsertti- ja kongressikeskuksia, joita kaupunki avustaa. Tällaisia ovat esimerkiksi tiedekeskus Heureka Vantaalla, Sibeliustalo Lahdessa, Tampere-talo Tampereella, Mikaeli Mikkelissä ja Verkatehdas Hämeenlinnassa. Osalla kaupungeista tämän osion kustannukset muodostuvat vain pienistä avustuksista esimerkiksi alueelliselle tanssin, valokuvan ja/tai elokuvan keskuksille.

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kustannukset muodostivat kaupungeissa 3,5–40,0 prosenttia kokonaiskustannuksista. Asukaslukuun suhteutettuna kustannukset olivat korkeimmat Porvoossa (63 €) ja Kajaanissa (42 €). Molemmat kaupungit ylläpitävät kunnallisia taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, jotka tarjoavat opetusta laajalla alueella yli kuntarajojen.

Pienimmät asukaskohtaiset taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kustannukset olivat Turussa, Helsingissä, Lahdessa ja Tampereella, jotka järjestävät taiteen perusopetuksen

⁷⁵ Turussa kaupunginteatteri on siirtynyt yksityiseksi osakeyhtiöksi vuoden 2014 alusta alkaen.

pääosin yksityisiä toimijoita avustamalla. Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan ja muiden hallintokuntien osuudet kulttuuritoiminnan kustannuksista olivat pääsääntöisesti pienet.

Mitään merkittävää kustannusten uudelleen jakautumista toiminnan eri osa-alueiden välillä ei ole kaupungeissa tapahtunut. Vuoden 2007 tilanteeseen verrattuna kirjastojen osuus kaikkien 24 kaupungin yhteenlasketuista kokonaiskustannuksista on noussut 2,3 prosenttiyksikköä, taide- ja kulttuurilaitosten puolestaan laskenut 1,7 prosenttiyksikköä, vaikka valtionosuuden piirissä olleiden laitosten rahoitusta nostettiin merkittävästi vuosina 2008–2010. Muilla toiminnan osa-alueilla muutos mahtuu yhden prosenttiyksikön sisään. Yksittäisistä kaupungeista löytyviä suurempia muutoksia toiminnan osa-alueiden kustannusten suhteissa selittää usein jokin yksittäinen suurempi kustannuserä tai kustannusten kohde, esimerkiksi uuden tilan käyttöönotto.

Henkilöstömenot muodostivat yli puolet toimintamenoista (ilman avustuksia ja muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia) lähes kaikissa kaupungeissa vuonna 2013. Vuokramenojen osuus kaupunkien toimintamenoista oli 13–34 prosenttia, ja näiden kustannuserien jälkeen jäävä osuus eli muut menot kattoivat 15–28 prosenttia toimintamenoista. Vuosien 2007 ja 2013 välillä menorakenne on säilynyt kaupungeissa melko samanlaisena. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna henkilöstömenojen osuus toimintamenoista on laskenut vuosien 2007 ja 2013 välillä 1,5 prosenttiyksikköä. Vuokramenojen osuus on puolestaan noussut kaksi prosenttiyksikköä. Muiden menojen osuus on laskenut 0,5 prosenttiyksikköä. Kaupunkikohtaisesti tilanne vaihtelee kuitenkin paljon. Vaikka vuokramenojen osuus toimintamenoista näyttäisi siis olevan hienoisessa nousussa, ei tämän selvityksen perusteella ole mahdollista arvioida vuokratilanteiden todellista kehitystä, sillä se vaatisi tietoa käytössä olevien kulttuuritoiminnan tilojen kehityksestä kaupungeissa.

Useimmissa kaupungeissa kunnan rahoittaman toiminnan painopiste on kunnan itse tuottamissa kulttuuripalveluissa. Kunnan oman toiminnan ja sen itse tuottamien kulttuuripalvelujen kustannusten osuus oli kaikissa kaupungeissa vuonna 2013 yli puolet tilinpäätöksessä näkyvistä kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna kunnallisen toiminnan osuus kaupunkien nettokäyttökustannuksista oli 77,5 prosenttia. Kirjasto on kaikkialla kunnan oma virastomuotoinen toimija, monissa kaupungeissa myös ainakin osa museo-, teatteri- ja orkesteritoiminnasta järjestetään kunnan oman organisaation alla. Osa kaupungeista ylläpitää kunnallisia taideoppilaitoksia tai kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia.

Kunnallisen toiminnan rinnalla kaupungit järjestävät palveluja asukkailleen myös avustamalla kulttuuritoimijoita tai ostamalla kulttuuripalveluja. Lisäksi ne tuottavat palveluja yhteistyössä alueen muiden kuntien tai muiden tahojen kanssa. Avustuksiin tai erilaisiin avustusuonteisiin eriin kohdistettiin kaupungeissa yhteensä 22,5 prosenttia kustannuksista. Osuus on säilynyt lähes samoina vuosien 2007–2013 välillä. Jälleen kaupunkien välillä on kuitenkin suuria eroja siinä, kuinka suuri osuus avustuksilla on kulttuuritoiminnan kustannuksissa. Avustusten osuus kulttuurin nettokäyttökustannuksista vuonna 2013 vaihteli kaupungeissa noin kahdesta prosentista 41 prosenttiin.

Kulttuuripalvelujen järjestämiseen on toteutettu erilaisia seudullisia ratkaisuja. Joissakin tapauksissa kunnallinen palvelutuottaja tuottaa palveluita myös kunnan rajojen ulkopuolelle. Esimerkiksi Joensuun, Kuopion ja Mikkelin kaupungit tuottivat vuonna 2013 kirjastopalveluita myös muille kunnille. Porvoossa ja Kajaanissa puolestaan kunnalliset taiteen perusopetuksen oppilaitokset tarjoavat opetusta laajalla alueella yli kuntarajojen. Tätä kautta kunta saa myös tuloja kulttuuritoiminnastaan. Kulttuuritoiminnassa on myös erilaisia alueellisia rahoitusmalleja. Esimerkiksi kuntayhtymän ylläpitämä Wasa Teatern saa osan rahoit-

tuksestaan jäsenkuntien maksuosuuksina, samoin Pohjanmaan liiton koordinoima lastenkulttuuriverkosto BARK. Kymi Sinfonietan omistajia ja rahoittajia ovat Kotkan ja Kouvolan kaupungit. Alueelliset tanssin keskuksat saavat usein rahoitusta monilta alueen kunnilta. Alueellinen toiminta muodostaa kuitenkin vielä hyvin pienen osan kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Sen tarkempi selvittäminen ansaitsisi oman erillistutkimuksensa.

Myös yhteistyö kulttuurin ja kaupungin muiden hallintokuntien alla lisääntyy koko ajan. Selvityksessä mukana olevista kaupungeista 15 ilmoitti, että kunnassa on taiteen ja kulttuurin soveltavaan käyttöön liittyviä rakenteita. Useimmissa kaupungeissa kulttuurin soveltava käyttö liittyy erityisesti ikäihmisille, lapsille ja nuorille ja laitoshoidossa oleville suunnattuun toimintaan. Toimintamuotoja olivat esimerkiksi säännöllinen työryhmytyökentely, taideapteekki, taideneuvola, kulttuuriresepti tai kulttuuriluotsitoiminta, ja yhteistyötä tehtiin etenkin sosiaali- ja terveystoimen tai vastaavan toimialan kanssa. Seitsemässä kaupungissa tällaisia rakenteita ei ainakaan vielä ollut. Kustannustiedoissa tällainen toiminta näkyy kuitenkin vielä vain vähän.

Kunnan omasta kulttuuritoiminnasta ja kulttuuripalvelujen tuottamisesta kaupungit saavat myös tuloja. Selvityksessä mukana olleiden 24 kaupungin yhteenlasketut kulttuuritoiminnan tuotot vuonna 2013 olivat 64,3 miljoonaa euroa. Kasvua vuoteen 2010 verrattuna oli noin 0,7 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti tarkasteltuna tuotot vaihtelivat paljon, 410 000 eurosta 8,5 miljoonaan euroon. Kaikkien kaupunkien keskiarvo oli 2,7 miljoonaa euroa ja mediaani 2,3 miljoonaa euroa⁷⁶. Kulttuuritoiminnan tuottojen osuus kulttuurin bruttokäyttökustannuksista oli kaikki kaupungit yhteenlaskettuna 11,0 prosenttia. Osuus on säilynyt ennallaan vuoteen 2010 verrattuna. Taide- ja kulttuurilaitokset muodostivat kaikki kaupungit yhteenlaskettuna suurimman osuuden tuotoista, lähes puolet (45,1 %). Kaupunkikohtaisesti osuus vaihteli jälleen paljon, kahdesta 86 prosenttiin. Kirjastojen yhteenlasketut tuotot muodostivat 27 prosenttia kaikista kulttuurin yhteenlasketuista käyttötuotoista, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot 12,4 prosenttia. Muiden osa-alueiden tuottojen osuus oli alle kymmenen prosenttia kulttuuritoiminnan kokonaistuotoista.

Tuottojen tarkempi tarkastelu tuo esiin kaupunkien erilaiset toiminnan painopisteet ja erilaiset tavat tuottaa palveluja. Kaupunkikohtaisesti tuottojen osuus bruttokäyttökustannuksista vaihteli viidestä 23 prosenttiin. Kaikilla kaupungeilla oli tuottoja kirjastojen ja taide- ja kulttuurilaitosten osiossa, mutta tuottojen määrä ja tulojen lajit vaihtelivat suuresti. 12 kaupungissa taide- ja kulttuurilaitosten tuotot olivat osuudeltaan suurin kulttuurin tuloerä. Kirjastojen käyttötuotot muodostivat suurimman osuuden kulttuuritoiminnan tuotoista yhteensä seitsemässä kaupungissa. Tuottoja kirjastot saivat etenkin tukien ja avustusten, myyntitulojen ja maksujen ja muiden tulojen muodossa, joskin vaihtelu kaupunkien välillä oli hyvin suurta. Espoossa kulttuuritalojen tuotot muodostivat suurimman osuuden kaupungin kulttuurin tuotoista, tosin ne olivat lähes samansuuruiset kirjastojen tuottojen kanssa. Porvoossa, Raumalla, Salossa ja Vantaalla taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot muodostivat suurimman osuuden kulttuuritoiminnan yhteenlasketuista tuotoista (44,6–81,7 %).

Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on yksi kuntien perustehtävistä ja myös taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista puhutaan koko ajan enemmän. Taustaksi kustannustiedoille kaupungeilta kysyttiin tiedonkeruulomakkeessa, millä tavoin kulttuuri mainitaan kunnan hyvinvointikertomuksessa. Vastausten perustella kulttuuri nähdään monessa kau-

76 Laskettu kahden keskimmäisen arvon keskiarvona.

pungissa tärkeänä hyvinvointia edistävänä tekijänä. Selvityksessä mukana olleista kaupungeissa useimmissa kulttuuri mainitaan hyvinvointikertomuksessa ainakin jollain tapaa. Kuudessa kaupungissa kulttuurilla oli kaupungin hyvinvointikertomuksessa oma osionsa. Viidessä kaupungissa kulttuuri oli puolestaan mukana runsaasti muiden osioiden yhteydessä. Kymmenen kaupungin hyvinvointikertomuksessa kulttuuri mainittiin muiden osioiden yhteydessä, mutta vain vähäisissä määrin. Ainoastaan kahdessa kaupungissa kulttuuria ei mainittu hyvinvointikertomuksessa lainkaan. Hyvinvointivaikutusten lisäksi luovuus ja kulttuuri on viime aikoina nähty usein esimerkiksi kaupunkien kilpailukyvyyn ja vetovoimaisuuden edistäjänä.

Vaikka taiteella ja kulttuurilla nähdään siis monissa kaupungeissa tärkeä rooli, muodostaa se kustannuksina tarkasteltaessa kuitenkin pienen osuuden kaupunkien kokonaistaloudesta. Kunnan kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan taloudesta vaihteli kaupungeissa 2,1 ja 4,8 prosentin välillä vuonna 2013. Vuoteen 2010 verrattuna osuus oli laskenut suurimmassa osassa kaupungeista.

Selvityksen perusteella voidaan todeta kulttuurin rahoituksen ja sen painopistealueiden pysyneen lähes ennallaan. Mitään suuria muutoksia ei ole tapahtunut ainakaan vielä vuoteen 2013 mennessä, vaikka yleinen taloudellinen tilanne näkyy kasvun taitumisena ja muutamien kaupunkien kohdalla myös kustannusten laskuna. Monissa kunnissa pahimmat vuodet säästöjen osalta ovat todennäköisesti vielä edessä. Mikäli selvitys toteutetaan jälleen kolmen vuoden kuluttua ja tarkastellaan vuoden 2016 kustannuksia, saattavat sekä muutokset että erot kaupunkien välillä olla huomattavasti jyrkempiä.

Lähteet

Kirjallisuus

- Alanen, Aku. 2010. Suuret kaupungit hallitsevat kulttuurin taloutta. *Tieto & trendit* 4–5/2010.
- Heiskanen, Ilkka. 2000. Kulttuurin julkinen rahoitus Suomessa – tilastot ja todellisuus. Rahoitustilastojen käyttökelpoisuudesta ja 1990-luvun rahoitustilanteesta taide- ja kulttuurilaitosten kannalta. *TaiLa-projektin julkaisuja*. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikkö: tilastotietoa taiteesta nro 25, Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos: tutkimustietoa politiikasta ja hallinnosta nro 13. Taiteen keskustoimikunta ja Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos, Helsinki.
- Heiskanen, Ilkka. 2001. Muuttuivatko laitokset, miksi ja miten? Taide- ja kulttuurilaitoksen institutionaalinen muutos 1990-luvulla. *TaiLa-projektin julkaisuja*. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikkö: tilastotietoa taiteesta nro 28, Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos: tutkimustietoa politiikasta ja hallinnosta nro 20. Taiteen keskustoimikunta ja Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos, Helsinki.
- Heiskanen, Ilkka, Ahonen, Pertti ja Oulasvirta, Lasse. 2005. Taiteen ja kulttuurin rahoitus ja ohjaus. Kipupisteet ja kehitysvaihtoehdot. *Julkaisuja* 6. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö Cupore, Helsinki.
- Heiskanen, Ilkka, Kangas, Anita ja Mitchell, Ritva (toim.). 2002. Taiteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet. *Tietosanoma*, Helsinki.
- Helin, Heikki. 2004. Teattereiden talous ja toiminta 1997–2003. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2004:28. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- Karttunen, Sari. 2003. Kuntien kulttuuritoiminta ja sen kustannukset. *Kulttuuri ja viestintä* 2003:1. Tilastokeskus, Helsinki.
- Kangas, Anita. 1991. Kunta, taide ja markat. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja nro 11. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Kangas, Anita ja Ruokolainen, Vilja. 2012. Toimintamalli muutoksessa. Tutkimus kuntien kulttuuripalveluista. *Cuporen verkkojulkaisuja* 16. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö, Helsinki.
- Kelti, Pia. 2001. Kuntien kulttuuritoimen virat 1990-luvulla. Kunnalliseen henkilökisteriin perustuva selvitys kuntien kulttuuritoimen virkojen määrän muutoksista vuosina 1992, 1996 ja 1999. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.
- Liikanen, Hanna-Liisa. 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1, Helsinki.
- Lovio Maisa, Stürmer Ditte, Selkee Johanna. 2004. Arjen kulttuuria – tietoa kuntien kulttuuritoiminnasta. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.
- Niiranen, Vuokko, Puustinen, Alisa, Zitting, Joakim ja Kinnunen, Juha. 2013. Sosiaali- ja terveystalvet kunta- ja palvelurakennemuutoksissa. *Paras-ARTTU-ohjelman tutkimuksia* nro 25. Itä-Suomen Yliopisto ja Kuntaliitto, Helsinki.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Kulttuuria kartalla; Valtion osarahoittamien kulttuuripalvelujen sijainti ja kulttuurin kustannukset Suomen kunnissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:32. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki.
- Oulasvirta, Lasse ja Flinkkilä, Jussi. 2005. Erillisanalyysi I. Kuntien laitosmuotoisen kulttuurin rahoitus ja valtionapuohjaus. Teoksessa Heiskanen, Ahonen ja Oulasvirta 2005.

Rajala, Tuija, Tammi, Jari ja Meklin, Pentti. 2008. Kilpailutuksen näkyvät ja näkymättömät kustannukset. Kunnallissalan kehittämissäätiön kunnat ja kilpailu -sarjan julkaisu 11. Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat, Helsinki.

Ruusuvirta, Minna ja Saukkonen Pasi. 2010. Kunnat, hyvinvointi ja kolmas sektori. Teos:Koivisto, Nelli, Lehikoinen, Kai, Pasanen-Willberg, Riitta, Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Tolvanen, Pirita ja Veikkolainen, Arsi (toim.). 2010. Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Kokos julkaisu 1. Kolmas lähde -koordinaatiohanke.

Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Ruokolainen, Vilja ja Karttunen, Sari. 2012. Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa: kulttuuritoiminnan kustannukset 25 kaupungissa vuonna 2010. Cupore ja Suomen Kuntaliitto, Helsinki. [<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2012/01/kulttuurilukujenvalossa/Kuntien%20kulttuuritoiminta%20lukuina.pdf>]

Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Selkee, Johanna ja Winqvist, Ditte. 2008. Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa. Kulttuuritoiminnan kustannukset 23 kaupungissa vuonna 2007. Cupore ja Suomen Kuntaliitto, Helsinki. [<http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/p081124152439Q.pdf>]

Ryynänen, Aimo. 1986. Kunnan tehtävien lakisäateistämisen: tutkimus lakisäateistämisen vaikutuksista kunnan toimintaan, hallinto-organisaatioon ja valtionvalvontaan. Tampereen yliopisto: Vammalan kirjapaino.

Saukkonen, Pasi ja Ruusuvirta, Minna. 2009. Toiveet, tavoitteet ja todellisuus – tutkimus kulttuuripolitiikasta 23 kaupungissa. Cuporen julkaisu 15. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore, Helsinki.

Sorjonen, Hilppa ja Ruusuvirta, Minna. 2013. Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusuudistus 2008–2010: vaikutus laitosten talouteen ja toimintaan. Cuporen verkkojulkaisu 18. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö, Helsinki.

Valtioneuvoston kanslia 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. 22.6.2011.

Valtiovarainministeriö 2013. Kuntien tehtävien kartoitus. Raportti 2012. Valtiovarainministeriön julkaisu 2/2013. Valtiovarainministeriö, Helsinki.

Valtiovarainministeriö 2014. Taloudellinen katsaus. Kevät 2014. Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset 13a/2014. Valtiovarainministeriö, Helsinki.

Tilastolähteet

Museotilasto 2013. 2014. Laakkonen, Annamari, Liukkonen, Eija, Lonardi, Pia ja Niemelä, Anu (toim.) Museovirasto, Helsinki.

Opetushallitus 2014. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. [<http://vos.uta.fi/rap/>]

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. [<http://tilastot.kirjastot.fi/>]

Suomen Sinfoniaorkesterit ry 2011. Vuosikertomus 2013. Tietoja ja tilastoja jäsenorkestereiden toiminnasta 2013.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Ajankäyttötutkimus 2009. Helsinki: Tilastokeskus. [<http://www.stat.fi/til/akay/meta.html>]

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta. Helsinki: Tilastokeskus. [http://www.stat.fi/til/ktt/2013/ktt_2013_2014-11-07_laa_001_fi.html]

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön koulutus rakenne. Helsinki: Tilastokeskus. [http://www.stat.fi/til/vkour/2013/vkour_2013_2014-11-06_laa_001_fi.html]

Teatteritilasto 2013. 2014. Teatterin tiedotuskeskus ry. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Vastausohjeet kyselylomakkeeseen

Liite 3. Taide- ja kulttuurilaitokset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2013

Liite 4. Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2013

Liite 5. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2013

Liite 6. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2010

Liite 7. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2010, €

Liite 8. Nettokäyttökustannukset museoille, teattereille ja orkestereille vuosina 2010 ja 2013, 1 000 €

Liite 1. Kyselylomake

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannukset vuonna 2013

Lomaketoteutus: Suomen Kyselytutkimus Oy 2014

Vastaaminen lomakkeeseen tapahtuu **SINISELLÄ** värillä tummennettuun kenttään.
Valkoisella pohjalla olevia soluja ei voi täyttää eikä muuttaa.

Tähän voit kirjoittaa...

Muista tallentaa vastauksesi valitsemalla "tiedosto" -> "tallenna" (Excel 1997-2003 -versio).
tai painamalla Office-painiketta vasemmassa yläkulmassa ja valitsemalla "tallenna" (vain Excel 2007 -versio ja uudemmat).

Mikäli haluat suurentaa lomakekokoaa, valitse "näytä" -> "zoomaus".
Tekstiä kirjoittaessasi rinvaihto onnistuu "ALT+ENTER" -komennolla.
Yksityiskohtaiset **VASTAUSOHJEET** on toimitettu erillisenä pdf-tiedostona. Ohjeet voi myös ladata osoitteesta:
<http://www.cupore.fi/documents/Vastausohjeet.pdf>

Punaisten kolmioiden alla olevat ohjetekstit tulevat näkyviin kun hiiren vie kolmion päälle. OHJE
Yksittäisen ohjetekstin saa näkyviin myös painamalla hiiren oikeaa näppäintä ja valitsemalla "näytä kommentti".
Kaikki ohjetekstit saa näkyviin samalla kertaa valitsemalla "näytä" -> "kommentit" (Excel 1997-2003 -versio).
tai "tarkista" -> "näytä kaikki kommentit" (vain Excel 2007 -versio ja uudemmat).

Meno- ja tulolajien ohjeteksteissä olevat numerokoodit viittaavat talous- ja toimintatilaston vastaaviin koodeihin.
Ks. Kuntaliiton julkaisu "Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset 2012"
http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/talousjatoim_luokitukseteetbook.pdf

Lomakkeen täyttämiseen liittyvissä ongelmissa ja kysymyksissä voitte ottaa yhteyttä seuraaviin henkilöihin:
Tekniset ongelmat: samu.lagerstrom@suomenkyselytutkimus.fi puh. 03 546 6040
Sisällölliset kysymykset: minna.ruusuvirta@cupore.fi puh. 040 546 5696

HYÖDYNNÄ JOKAISessa OSIOSSA OLEVIA LISÄTIETOKENTTIÄ, MIKÄLI HALUAT TARKENTAA, SELVENTÄÄ TAI NOSTAA ESIIN ASIOITA LUKUJEN TAKAA.

**MUISTA AINA TALLENTAA VASTAUKSESI!
LOMAKE ON TARKOITETTU TÄYTETTÄVÄKSI AINOASTAAN EXCEL-OHJELMALLA.**

VASTAAJA (tietojen toimittaja)

Kunta: _____
Etunimi: _____
Sukunimi: _____
Virkanimike: _____
Sähköposti: _____
Puhelinnumero: _____
Postiosoite: _____
Postinumero: _____
Postitoimipaikka: _____

1 KUNNAN KULTTUURITOIMINNAN HALLINTO- JA PALVELURAKENNE

1.1 Kuvaile lyhyesti oman kuntanne kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne.
Graafiset esitykset pyydämme lähettämään osoitteeseen: minna.ruusuvirta@cupore.fi

1.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuripalveluista vastaava lautakunta (tai lautakunnat) sekä tulosyksikkö tai tulosalue (-yksiköt, -alueet). OHJE

	Vastaavat lautakunnat	Vastaavat tulosyksiköt tai tulosalueet
Kirjastot (1)		
Taide- ja kulttuurilaitokset (2)		
Kulttuurilaitot ja -keskukset (3)		
Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus (4)		
Yleinen kulttuuritoiminta (5)		

1.3 Lisätietoja: OHJE

2 KIRJASTOT OHJE

2.1 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kirjastojen käyttökustannukset, 1 000 €.

	Kirjastot
Henkilöstömenot yhteensä	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä	
josta aineistohankinnat yhteensä	
Palvelujen ostot yhteensä	
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä	
Vuokramenot, sisäiset yhteensä	
Muut menot yhteensä	
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä	
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0

2.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kirjastojen käyttötuotot, 1 000 €.

	Kirjastot
Myyntitulot yhteensä	
Maksut yhteensä	
Tuet ja avustukset yhteensä	
Vuokratulot yhteensä	
Muut tulot yhteensä	
Laskennalliset tulot yhteensä	
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0

2.3 Luettelkaa kohdassa 2.2 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

2.4 Kirjastojen nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Kirjastot
Käyttökustannukset yhteensä	0
Käyttötuotot yhteensä	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0

2.5 Lisätietoja:

3 TAIDE- JA KULTTUURILAITOKSET

OHJE

OHJE

3.1 Nimetkää kunnalliset ja kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset sekä avustetuista laitoksista avustussummat.

(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

	Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset sekä niille myönnetyt avustussummat, 1 000 €
Museot		
Teatterit		
Orkesterit		

3.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien taide- ja kulttuurilaitosten lukumäärä.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset yhteensä				0
b) Kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset yhteensä				0
joista kuntayhtymiä				0
joista säätiöitä				0
joista yhdistyksiä				0
joista osakeyhtiöitä				0
joista muita				0
YHTEENSÄ	0	0	0	0

3.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taide- ja kulttuurilaitosten käyttökustannukset, 1 000 €.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
Henkilöstömenot yhteensä				0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä				0
Palvelujen ostot yhteensä				0
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä				0
Vuokramenot, sisäiset yhteensä				0
Muut menot yhteensä				0
Avustukset taide- ja kulttuurilaitoksille yhteensä				0
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä				0
KÄYTTÖKUSTANNUKSET				
YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

3.4 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taide- ja kulttuurilaitosten käyttötuotot, 1 000 €.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
Myyntitulot yhteensä				0
Maksut yhteensä				0
Tuet ja avustukset yhteensä				0
Vuokratulot yhteensä				0
Muut tulot yhteensä				0
Laskennalliset tulot yhteensä				0
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

3.5 Luettelkaa kohdassa 3.4 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

3.6 Taide- ja kulttuurilaitosten nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset yhteensä	0	0	0	0
Käyttötuotot yhteensä	0	0	0	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET				
YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

3.7 Lisätietoja:

4 KULTTUURITALOT JA KULTTUURIKESKUKSET OHJE

4.1 Nimetkää kunnalliset ja kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset sekä avustetuista taloista ja keskuksista avustussummat.
(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

	Kunnalliset kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	Kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset sekä niille myönnetty avustussummat, 1 000 €
Kulttuuritalot		
Konsertti- ja kongressitalot		
Lastenkulttuurikeskukset		
Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		

4.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten lukumäärä.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset yhteensä					0
b) Kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset yhteensä					0
joista kuntayhtymiä					0
joista säätiöitä					0
joista yhdistyksiä					0
joista osakeyhtiöitä					0
joista muita					0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0

4.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa työskentelevien henkilöiden lukumäärä (lkm) sekä arvio henkilötyövuosista (htv).

	Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Työllistetyt, siviilipalvelusmiehet tms. kulttuuri-keskuksissa työskentelevät		YHTEENSÄ	
	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv
Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset							0	0

4.4 Vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärä kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa:

4.5 Lisätietoja kysymyksiin 4.3 ja 4.4 liittyen.

4.6 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten käyttökustannukset, 1 000 €.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
Henkilöstömenot yhteensä					0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yht.					0
Palvelujen ostot yhteensä					0
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä					0
Vuokramenot, sisäiset yhteensä					0
Muut menot yhteensä					0
Avustukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille yhteensä					0
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä					0
KÄYTTÖKUSTANNUKSET					
YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0

4.7 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten käyttötuotot, 1 000 €.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuuri-keskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
Myyntitulot yhteensä					0
Maksut yhteensä					0
Tuet ja avustukset yhteensä					0
Vuokratulot yhteensä					0
Muut tulot yhteensä					0
Laskennalliset tulot yhteensä					0
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0

4.8 Luetelkaa kohdassa 4.7 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1		
2		
3		
4		
5		

4.9 Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuuri-keskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset yhteensä	0	0	0	0	0
Käyttötuotot yhteensä	0	0	0	0	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0

4.10 Lisätietoja:

5 TAITEEN PERUSOPETUS JA TAIDEOPPILAITOSTEN MUU KUIN AMMATTIIN JOHTAVA OPETUS

OHJE

5.1 Nimetkää kunnalliset ja kunnan avustamat taideoppilaitokset sekä avustettujen tahojen avustussummat.

Mainitkaa myös lain mukaista taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot.

OHJE

(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

OHJE

	Kunnalliset oppilaitokset	Kunnan avustamat oppilaitokset sekä niille myönnetty avustussummat, 1 000€
Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset		
Muut taideoppilaitokset (Huom.! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavaa taideopetusta)		
Taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot		

5.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien taideoppilaitosten lukumäärä.

	Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset	Muut taideoppilaitokset	Taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset yhteensä				0
b) Kunnan avustamat yhteensä				0
joista kuntayhtymiä				0
joista säätiöitä				0
joista yhdistyksiä				0
joista osakeyhtiöitä				0
joista muita				0
YHTEENSÄ	0	0	0	0

5.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taideoppilaitosten ja niissä annettavan taiteen perusopetuksen sekä kansalais- ja työväenopistoissa annettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannukset, 1 000 €.

Huom.! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavan taideopetuksen eikä kansalais- ja työväenopistojen muun kurssitoiminnan käyttökustannuksia.

	Taideoppilaitosten kustannukset yhteensä	josta lain mukaisen taiteen perusopetuksen kustannukset	Kansalais- ja työväenopistoissa annettavan (lain mukainen) taiteen perusopetuksen kustannukset	LAIN MUKAINEN TAITEEN PERUSOPETUS YHTEENSÄ
Henkilöstömenot yhteensä				0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä				0
Palvelujen ostot yhteensä				0
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä				0
Vuokramenot, sisäiset yhteensä				0
Muut menot yhteensä				0
Avustukset taideoppilaitoksille yhteensä				0
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä				0
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €		0	0	0

5.4 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taideoppilaitosten ja niissä annettavan taiteen perusopetuksen sekä kansalais- ja työväenopistoissa annettavan taiteen perusopetuksen käyttötuotot, 1 000 €.

Huom.! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavan taideopetuksen eikä kansalais- ja työväenopistojen muun kurssitoiminnan käyttötuottoja.

	Taideoppilaitosten tuotot yhteensä	josta lain mukaisen taiteen perusopetuksen tuotot	Kansalais- ja työväenopistoissa annettavan (lain mukainen) taiteen perusopetuksen tuotot	LAIN MUKAINEN TAITEEN PERUSOPETUS YHTEENSÄ
Myyntitulot yhteensä				0
Maksut yhteensä				0
Tuet ja avustukset yhteensä				0
Vuokratulot yhteensä				0
Muut tulot yhteensä				0
Laskennalliset tulot yhteensä				0
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €		0	0	0

5.5 Luetelkaa kohdassa 5.4 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

5.6 Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Taideoppilaitokset	Lain mukainen taiteen perusopetus taideoppilaitoksissa	Kansalais- ja työväenopistojen lain mukainen taiteen perusopetus	LAIN MUKAINEN TAITEEN PERUSOPETUS YHTEENSÄ
Käyttökustannukset yhteensä	0	0	0	0
Käyttötuotot yhteensä	0	0	0	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

5.7 Lisätietoja:

6 YLEINEN KULTTUURITOIMINTA

OHJE
OHJE

6.1 Kuvatkaa lyhyesti kunnan järjestämää tai tuottamaa yleistä kulttuuritoimintaa, toiminnan painopistealueita ja toiminnassa tapahtuneita / tulossa olevia muutoksia.

6.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnan yleisessä kulttuuritoiminnassa työskentelevien henkilöiden lukumäärä sekä arvio henkilötöyvuosista.

	Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Työllistetyt, siviili-palvelusmiehet tms. yleisessä kulttuuritoiminnassa työskentelevät		YHTEENSÄ	
	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv
Kunnan yleinen kulttuuritoiminta							0	0

6.3 Vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärä kunnan yleisessä kulttuuritoiminnassa:

6.4 Lisätietoja kysymyksiin 6.2 ja 6.3 liittyen.

6.5 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnan yleisen kulttuuritoiminnan käyttökustannukset, 1 000 €.

	Kunnan yleinen kulttuuritoiminta
Henkilöstömenot yhteensä	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä	
Palvelujen ostot yhteensä	
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä	
Vuokramenot, sisäiset yhteensä	
Muut menot yhteensä	
Avustukset kulttuuritoimintaan	
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä	
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0

OHJE

6.6 Eritelkää alla olevaan taulukkoon kohtaan 6.5 merkitsemänne kulttuuritoiminnan avustukset.

	Myönnetty avustukset, 1 000€	Avustusten lukumäärä
Ammattitaitelijat ja taiteilijaryhmät		
Tila- ja vuokra-avustukset		
Muut avustukset		

6.7 Mainitkaa ne avustusten saajat, jotka saavat yli 5 000 euroa, tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta avustuksen saajaa sekä niille myönnetty avustussumma.

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen saaja
1		
2		
3		
4		
5		

6.8 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnan yleisen kulttuuritoiminnan käyttötuotot, 1 000 €.

	Kunnan yleinen kulttuuritoiminta
Myyntitulot yhteensä	
Maksut yhteensä	
Tuet ja avustukset yhteensä	
Vuokratulot yhteensä	
Muut tulot yhteensä	
Laskennalliset tulot yhteensä	
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0

6.9 Luetelkaa kohdassa 6.8 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

6.10 Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Kunnan yleinen kulttuuritoiminta
Käyttökustannukset yhteensä	0
Käyttötulot yhteensä	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0

6.11 Lisätietoja: OHJE

7 MUIDEN HALLINTOKUNTIEN KULTTUURIKUSTANNUKSET JA -TUOTOT

OHJE

7.1 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset, 1 000 €.

	Yleishal- linto	Opetus- ja / tai koulu- toimi tai vastaava	Sosiaali- ja terveys- toimi tai vastaava	Nuoriso- toimi tai vastaava	Liikunta- toimi tai vastaava	Tekninen- toimi tai vastaava	Jokin muu	YHTEENSÄ
Avustukset								0
Muut kulttuurimenot								0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	0	0

7.2 Mainitkaa erikseen muiden hallintokuntien myöntämät tuki- tai avustussummat ja niiden saajat, jos summa ylittää 10 000 euroa, tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta avustuksen saajaa sekä suluissa niille myönnetty avustussumma.

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen saaja
1		
2		
3		
4		
5		

7.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon muiden hallintokuntien kulttuurituotot, 1 000 €.

	Yleishal- linto	Opetus- ja / tai koulu- toimi tai vastaava	Sosiaali- ja terveys- toimi tai vastaava	Nuoriso- toimi tai vastaava	Liikunta- toimi tai vastaava	Tekninen- toimi tai vastaava	Jokin muu	YHTEENSÄ
Tuotot yhteensä								0

7.4 Lisätietoja:

8 KUNNAN KULTTUURITOIMINNAN KAYTTOKUSTANNUKSET, KAYTTOTUOTOT JA NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET

	Kirjastot	Taide- ja kulttuuri- laitokset	Kulttuuri- talot ja keskukset	Taiteen perusope- tus ja tai- deoppi- laitosten muu kuin ammattiin johtava opetus	Yleinen kulttuuri- toiminta	Muut hallinto- kunnat	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset	0	0	0	0	0	0	0
Käyttötulot	0	0	0	0	0	0	0
KUNNAN KULTTUURITOIMIN- NAN NETTOKÄYTTÖKUSTAN- NUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0	0	0

9 TÄYDENTÄVIÄ KYSYMYKSIÄ

9.1 Kertokaa tässä, jos ostate kulttuuripalveluita yksityisiltä kulttuuritoimijoilta tai jos olette ulkoistaneet kulttuuripalvelujanne yksityisille toimijoille (mainitkaa palvelun tuottaja, palvelun sisältö sekä ostosumma).

OHJE

9.2 Kertokaa tässä, jos tuette yksityisiä kulttuuritoimijoita erilaisten tilajärjestelyjen kautta (mainitkaa mahdollisuuksien mukaan yksityinen toimija ja vuokrameno).

OHJE

9.3 Sisältyikö kuntanne investointimenoihin vuonna 2013 taidehankintoja tai merkittäviä kulttuuri-investointeja esimerkiksi kulttuurirakennusten hankinta- ja perusparannusmenoja?

9.4. Mainitaanko kulttuuri kuntanne viimeisimmässä hyvinvointikertomuksessa?

OHJE

- Ei lainkaan
- Kyllä, vähäisessä määrin muiden osioiden yhteydessä
- Kyllä, runsaasti muiden osioiden yhteydessä
- Kyllä, kulttuurilla on oma osionsa hyvinvointikertomuksessa

OHJE

9.5 Onko kunnassa rakenteita yhteistoiminnalle liittyen taiteen ja kulttuurin soveltavaan käyttöön?

OHJE

- Ei
- Kyllä, kuvatkaa alla millaisia rakenteita:

OHJE

Täydentävää liiteaineistoa voitte lähettää osoitteeseen:

minna.ruusuvirta@cupore.fi

Liite 2. Kyselylomakkeen vastausohjeet

Yleiset vastausohjeet

Tässä kyselyssä kootaan tietoa kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan kirjastoissa, taide- ja kulttuurilaitoksissa, kulttuuritaloissa ja -keskuksissa ja taideoppilaitoksissa tapahtuvaa toimintaa sekä lisäksi kunnan yleistä kulttuuritoimintaa ja muiden hallintokuntien järjestämiä, tuottamia tai tilaamia kulttuuripalveluja (ks. tarkemmat määrittelyt alla).

Kyselyssä selvitetään bruttokäyttökustannukset ja käyttötuotot, jolloin saadaan esille kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset. Tiedot kerätään kunnan omaan vuoden 2013 tilinpäätökseen sisältyvistä, talousarvion toteutuman mukaisista kulttuurin käyttökustannuksista ja tuotoista.

Kustannukset ja tuotot merkitään vain yhteen kohtaan meno- ja tulolajeittain. Kunnan kokonaan tai osittain rahoittamista hankkeista ja projekteista merkitään ainoastaan kunnan rahoitusosuus.

Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä käyttöomaisuuden koroista, poistoista, arvonalentumisista ja vyörytyseristä. Toimintamenoista kysytään henkilöstömenot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, palvelujen ostot, vuokramenot ja muut menot sekä kunnan yksityisille kulttuuritoimijoille myöntämät avustukset. Käyttökustannukset eivät sisällä investointimenoja.

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista ja laskennallisista tuloista kuten vyörytyseristä. Toimintatuloista kysytään myyntitulot, maksut, tuet ja avustukset, vuokratulot sekä muut tulot.

Laskennallisille menoille ja tuloille on oma kohtansa käyttökustannusten ja käyttötuotojen taulukoissa.

Kunnalliset liikelaitokset ja muut taseyksiköt sisällytetään kunnan tilinpäätöslaskelmiin.

Hyödyntäkää jokaisessa osiossa olevia lisätietokenttiä, mikäli haluatte tarkentaa, selvittää tai nostaa esiin asioita lukujen takana.

Yksityiskohtaiset vastausohjeet

1 Kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne

Tässä kohdassa selvitämme kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakennetta. Kunnan kulttuuritoiminta on jaettu viiteen osa-alueeseen: kirjastoihin, taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin, taideoppilaitoksiin ja taiteen perusopetukseen sekä kunnan yleiseen kulttuuritoimintaan. Näiden osa-alueiden tarkemmat määrittelyt alla jokaisen osa-alueen yhteydessä.

2 Kirjastot

Tässä kohdassa selvitämme kunnan yleisen kirjastotoimen kustannukset ja tuotot kunnan järjestämän toiminnan osalta sekä kunnan osuuden muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetyn yleisen kirjastotoimen kustannuksista. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä

sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -kohdassa kysytään erikseen kirjaston aineistohankintoja.

3 Taide- ja kulttuurilaitokset

Tässä kohdassa selvitämme kunnan omat ja kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset sekä kunnan kustannukset näille laitoksille ja kunnallisten laitosten tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Taide- ja kulttuurilaitoksella tarkoitetaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi laskeetaan myös luonnontieteelliset museot sekä valtakunnalliset erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan.

Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei siis lasketa esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita, eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita, vaikka ne olisivat ammattijohtoisia.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

4 Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Tässä kohdassa selvitämme kunnalliset ja kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, kunnan kustannukset näille taloille ja keskuksille sekä kunnallisten talojen ja keskusten tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin kuuluvat kulttuuritalot, konsertti- ja kongressitalot, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset. Kulttuuritalolla ja kulttuurikeskuksella tarkoitetaan taloa tai keskusta, jolla on omaa toimintaa. Tähän kohtaan EI merkitä erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä konserttisaleja, eikä muita kulttuuritiloja, jotka esimerkiksi pääasiallisesti toimivat kulttuuritoimijoiden kokous- tai harjoitustiloina.

Kulttuuritalolla tarkoitetaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi Kanneltalo Helsingissä, Valve Oulussa ja Lumo Vantaalla. Lisäksi siihen kuuluvat tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka. Merkitkää tähän kohtaan myös monikulttuurikeskukset.

Konsertti- ja kongressitalolla tarkoitetaan sellaista kokonaisuutta, jossa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta jossa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus. Tällaisia ovat esimerkiksi Verkatehdas Hämeenlinnassa, Musiikkikeskus Kuopiossa, Tampere-talo Tampereella sekä Mikaeli Mikkelissä. Huom! Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan varsinainen kulttuuritoiminta.

Lastenkulttuurikeskuksella tarkoitetaan sellaista kunnan omaa erillistä hallinnollista yksikköä tai kunnan vuotuista avustusta saavaa yksikköä, joka keskittyy erityisesti lastenkulttuuriin. Esimerkiksi Annantalo Helsingissä ja Arx Hämeenlinnassa.

Alueellisella keskuksella tarkoitetaan valtion taidehallinnon rahoittamia elokuvan, valokuvan ja tanssin alueellisia keskuksia, joita ovat esimerkiksi Oulun elokuvakeskus, Victor Barsokevitsch -valokuvakeskus Kuopiossa sekä Pirkanmaan tanssin keskus Tampereella.

Kunnallisten kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osalta tiedustellaan myös niissä työskentelevän henkilöstön määrää sekä arviota henkilötyövuosista. Henkilöstöstä tiedustellaan erikseen toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä, määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä sekä työllistettyjä. Työllistettyjen kohtaan pyydetään merkitsemään myös esimerkiksi siviilipalvelusmiehet ja työmarkkinatuella työskentelevät henkilöt. Tähän kohtaan ei merkitä ostopalveluja. Ostopalveluiden kautta saaduista henkilöstöresursseista voitte kertoa kysymyksessä 9.1. Henkilötyövuosi tarkoittaa yhden kokoaikaisesti työskentelevän henkilön työpanosta vuodessa. Osavuotisten ja osa-aikaisten työntekijöiden työpanokset yhdistetään vastaamaan kokoaikaisesti työskenteleviä.

Lisäksi kysytään vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärää kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

5 Taiteen perusopetus ja taideoppilaitosten muu kuin ammattiin johtava opetus

Tässä kohdassa selvitämme kunnalliset ja kunnan avustamat taideoppilaitokset sekä kunnan kustannukset näille oppilaitoksille ja kunnallisten oppilaitosten tuotot. Samalla selvitetään lainmukaisen taiteen perusopetuksen kustannukset ja tuotot. Niitä kysytään erikseen em. taideoppilaitosten ja kansalais- ja työväenopistojen osalta. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut.

Taiteen perusopetus on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta.

Huom! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavaa taideopetusta eikä kansalais- ja työväenopistojen muuta kurssitoimintaa.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

6 Kunnan yleinen kulttuuritoiminta

Tässä kohdassa selvitämme kunnan yleisen kulttuuritoiminnan kustannukset ja tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Kunnan yleisellä kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan sitä varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutettua toimintaa, jota ei ole kirjattu aikaisempiin kohtiin. Tähän kohtaan EI siis merkitä taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten kustannuksia ja tuottoja.

Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan osalta tiedustellaan myös toiminnassa työskentelevän henkilöstön määrää sekä arviota henkilötyövuosista. Henkilöstöstä tiedustellaan erikseen toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä, määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä sekä työllistettyjä. Työllistettyjen kohtaan pyydetään merkitsemään myös esimerkiksi siviilipalvelusmiehet ja työmarkkinatuella työskentelevät henkilöt. Tähän kohtaan ei merkitä ostopalveluja. Ostopalveluiden kautta saaduista henkilöstöresursseista voitte kertoa kysymyksessä 9.1.

Henkilötyövuosi tarkoittaa yhden kokoaikaisesti työskentelevän henkilön työpanosta vuodessa. Osavuotisten ja osa-aikaisten työntekijöiden työpanokset yhdistetään vastaamaan kokoaikaisesti työskenteleviä.

Lisäksi kysytään vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärää kunnan yleisessä kulttuuritoiminnassa.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Avustukset tarkoittavat tässä niitä kulttuurilautakunnan (tai vastaavan) tai kulttuuritoimen myöntämiä avustuksia, joita ei ole aikaisemmin merkitty taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -kulttuurikeskusten tai taideoppilaitosten kohtiin. Avustukset sisältävät myös esimerkiksi vuokra-avustukset. Tarkentavassa kysymyksessä avustukset pyydetään jaottelemaan avustuksiin ammattitaiteilijoille ja taiteilijaryhmille, tila- ja vuokra-avustuksiin (ml. ammattitaiteilijoiden ja taiteilijaryhmien tila- ja vuokra-avustukset) sekä muihin avustuksiin.

7 Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset ja -tuotot

Tähän kohtaan merkitään kunnan muiden hallintokuntien kulttuuritoiminnan avustukset, muut kustannukset sekä tuotot. Tähän kohtaan EI merkitä taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten, taideoppilaitosten tai kunnan yleisen kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja, jotka kuuluvat asianomaisiin kohtiin. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Avustukset tarkoittavat tässä niitä muiden hallintokuntien kulttuuritoimintaan myöntämiä avustuksia, joita ei ole aikaisemmin merkitty taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten, taideoppilaitosten tai kunnan yleisen kulttuuritoiminnan kohtiin.

8 Kunnan kulttuuritoiminnan käyttökustannukset, käyttötuotot ja nettokäyttökustannukset

Nämä luvut Excel laskee automaattisesti.

9 Täydentävät kysymykset

Tässä kohdassa selvitämme tarkemmin kulttuuripalvelujen ostoja, kunnan tukea yksityisille kulttuuritoimijoille tilajärjestelyjen kautta, investointimenoihin sisältyviä taidehankintoja tai kulttuuri-investointeja, kulttuurin mainintaa kunnan hyvinvointikertomuksessa sekä olemassa olevia rakenteita kulttuurin soveltavalle käytölle.

Liite 3. Taide- ja kulttuurilaitokset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2013

Kunta	Taidelaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Espoo	Museo	- Espoon kaupunginmuseo	- EMMA, Espoon modernin taiteen museo - Gallen-Kallelan museo - Helinä Rautavaaran museo - Suomen Kellomuseo - Suomen lelumuseo Hevosenkentä
	Orkesteri Teatteri	- Tapiola Sinfonietta	- Espoon kaupunginteatteri - Glims & Gloms tanssiteatteri - Suomen kansallisooppera - Teatteri Hevosenkentä - Totem teatteri - Unga Teatern
Helsinki	Museo	- Helsingin kaupunginmuseo - Helsingin kaupungin taidemuseo	- Hotelli- ja ravintolamuseo - Seurasaaari - Suomen valokuvataiteen museo - Taidehalli - Teatterimuseo - Tekniikan museo
	Orkesteri	- Helsingin kaupunginorkesteri	- Umo Jazz Orchestra - Avanti! Kamariorkesteri - Helsingin Barokkiorkesteri - Suomalainen Barokkiorkesteri - Riku Niemi Orchestra
	Teatteri		- Helsingin kaupunginteatteri - Huoneteatteri Jurkka - Improvisaatioteatteri Stella Polaris - Klockriketeatern - KokoTeatteri - KomEDIATEATTERI Arena - KOM-teatteri - Lähiöteatteri - Nukketeatteri Sampo - Q-teatteri - Ryhmäteatteri - Suomen Kansallisooppera - Suomen Kansallisteatteri - Svenska Teatern i H:fors - Tanssiteatteri Hurjaruuth - Tanssiteatteri Rollo - Teater Viirus - Teatteri Avoimet Ovet - Teatteri Takomo - Tero Saarinen Company - Todellisuuden tutkimuskeskus - Universum - Zodiak
Hämeenlinna	Museo	- Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo - Hämeenlinnan Taidemuseo	- Hämeenlinnan kaupunginorkesteri - Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri
Joensuu	Orkesteri Teatteri		
	Museo	- Pohjois-Karjalan museo - Joensuun taidemuseo - Joensuun kaupunginorkesteri	
Jyväskylä	Orkesteri Teatteri		
	Museo	- Keski-Suomen museo - Jyväskylän taidemuseo - Suomen käsityön museo	- Joensuun kaupunginteatteri - Alvar Aalto- museo - Keski-Suomen luontomuseo - Keski-Suomen ilmailumuseosäätiö - Suomen tietojenkäsittelymuseo - Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis - Teatteri Eurooppa Neljä

Kunta	Taidelaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Kajaani	Museo	- Kainuun museo - Kajaanin taidemuseo	
	Orkesteri		- Kaukametsän kamariorkesteri
	Teatteri	- Kajaanin kaupunginteatteri	- Routa-ryhmä
Kokkola	Museo	- K.H.Renlundin museo - Luontokokoelma Kieppi	
	Orkesteri		- Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri
	Teatteri		- Kokkolan kaupunginteatteri
Kotka	Museo	- Kymenlaakson museo	- Koripallomuseo - Lentomuseo - Kymi Sinfonietta - Kotkan kaupunginteatteri
	Orkesteri		
	Teatteri		
Kouvola	Museo	- Kouvolan kaupunginmuseo - Kouvolan taidemuseo POIKILO	
	Orkesteri		- Kymi Sinfonietta
	Teatteri		- Kouvolan teatteri
Kuopio	Museo	- Kuopion kulttuurihistoriallinen museo - Kuopion taidemuseo - Kuopion luonnontieteellinen museo	- Suomen ortodoksinen kirkkomuseo - Riuttalan talonpoikaismuseo
	Orkesteri	- Kuopion kaupunginorkesteri	
	Teatteri	- Kuopion kaupunginteatteri	- Tanssiteatteri Minimi
Lahti	Museo	- Lahden kaupungin museot: Historiallinen museo, Taidemuseo, Hiihtomuseo, Tv- ja radiomuseo, Julistemuseo	
	Orkesteri	- Lahden kaupunginorkesteri	
	Teatteri	- Lahden Kaupunginteatteri	- Teatteri Vanha Juko
Lappeenranta	Museo	- Etelä-Karjalan museo - Etelä-Karjalan taidemuseo	
	Orkesteri	- Lappeenrannan kaupunginorkesteri	
	Teatteri	- Lappeenrannan kaupunginteatteri	
Mikkeli	Museo	- Mikkelin kaupungin museot: Mikkelin taidemuseo, Suur-Savon museo, Päämajamuseo	- Jalkaväkimuseo
	Orkesteri	- Mikkelin kaupunginorkesteri	
Oulu	Teatteri		- Mikkelin Teatteri
	Museo	- Oulun museo ja tiedekeskus: Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulun taidemuseo, Kierikkikeskus, Tiedekeskus Tietomaa	
	Orkesteri	- Oulu Sinfonia	
	Teatteri		- Oulun kaupunginteatteri - JoJo - Oulun Tanssin Keskus - Nukketeatteri Akseli Klonk
Pori	Museo	- Satakunnan museo - Porin taidemuseo	
	Orkesteri	- Pori Sinfonietta	
	Teatteri		- Porin teatteri - Rakastajat-teatteri - Pori Dance Company - Porvoon museo
Porvoo	Museo	- J. L. Runebergin koti - Walter Runebergin veistoskokoelma	
	Orkesteri		
	Teatteri		
Rauma	Museo	- Rauman museo	- Rauman taidemuseo - Rauman merimuseo
	Orkesteri		
	Teatteri		
Rovaniemi	Museo	- Lapin maakuntamuseo - Rovaniemen taidemuseo	- Rauman kaupunginteatteri - Rovaniemen metsämuseo - Rovaniemen kotiseutumuseo
	Orkesteri	- Lapin Kamariorkesteri / Rovaniemen kaupunginorkesteri	
	Teatteri		- Rovaniemen teatteri - Tanssiteatteri Rimpparemmi

Kunta	Taidelaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Salo	Museo	- Salon taidemuseo Veturitalli - Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU	
	Orkesteri Teatteri		Quo Vadis
Savonlinna	Museo	- Savonlinnan maakuntamuseo	- Savonlinnan Orkesteri - Savonlinnan Teatteri
	Orkesteri Teatteri		
Seinäjäoki	Museo	- Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo	- Seinäjoen kaupunginorkesteri - Seinäjoen kaupunginteatteri
Tampere	Orkesteri		- Työväenmuseum Werstas - Vakoilumuseo - Lenin-museo
	Teatteri	- Tampereen museot - Sara Hildénin taidemuseo	- Ahaa teatteri - Sorin sirkus - Tampereen komediateatteri - Tampereen Teatteri - Tampereen Työväen Teatteri - Tanssiteatteri Mobita/Dansco - Teatteri Mukamas - Teatteri Siperia - Teatteri Telakka - Aboa Vetus & Ars Nova - Forum Marinum - Museet Ett Hem - Museoalus Sigyn - Sibelius-museo - Turun taidemuseo
Turku	Museo	- Turun museokeskus	
	Orkesteri Teatteri	- Turun kaupunginorkesteri - Turun Kaupunginteatteri	- Aurinkobaletti - Linnateatteri - Tehdasteatteri - Tanssiteatteri Eri - Åbo Svenska Teater
Vaasa	Museo	- Pohjanmaan Museo - Tikanojan taidekoti - Kuntsin modernin taiteen museo	
	Orkesteri Teatteri	- Vaasan kaupunginorkesteri - Vaasan kaupunginteatteri	- Wasa Teater - Vaasan oopperasäätiö - Suomen Ilmailumuseo
Vantaa	Museo	- Vantaan kaupunginmuseum - Vantaan taidemuseo	
	Orkesteri		- Suomalainen Barokkiorkesteri - Vantaan viihdeorkesteri
	Teatteri		- Suomen Kansallisooppera - Tanssiteatteri Diz Tanz - Tanssiteatteri Raatikko - Teatteri Vantaa

* Taide- ja kulttuurilaitoksella tarkoitetaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Museoita ovat ammattimaisesti toimivat taidemuseot, kulttuurihistorialliset museot, luonnontieteelliset museot sekä erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää ammattimaisen puhe- ja tanssiteatterin ja sirkuksen. Orkestereita ovat sinfoniaorkesterit, kamari- ja runko-orkesterit sekä muut ammattimaiset toimijat orkesteritoiminnan alalla.

Liite 4. Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2013

Kunta	Kulttuuritalo- ja kulttuurikeskus	Kunnallinen	Kunnan avustama
Espoo	Kulttuuritalot	- Espoon kulttuurikeskus - Kannusillan teatterisali - Karakallion monitoimitalo - Näyttelykeskus WeeGee - Sellosali - Vindängen	
	Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Taidetalo Pikku-Aurora	
Helsinki	Kulttuuritalot	- Kanneltalo - Kansainvälinen kulttuuri-keskus Caisa - Malmitalo - Stoa - Vuotalo - Savoy-teatteri - Annantalon taidekeskus	- Elävän Musiikin Yhdistys ELMU - Kapsäkki Osuuskunta - Kulttuuritehdas Korjaamo - Kirjailijatalo Villa Kivi
	Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Finlandia-talo - Zodiak – Uuden tanssin keskus/ Tanssin aluekeskus Helsinki - Cirko - Uuden Sirkuksen Keskus
Hämeenlinna	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot		- Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas
	Lastenkulttuurikeskukset	- Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX	
Joensuu	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset Kulttuuritalot	- Carelicum	- Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (Häme)
	Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvayhdistys - Itäinen tanssin aluekeskus - Monikulttuurikeskus Gloria
Jyväskylä	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset	- Veturitalit - Lasten ja nuorten kulttuuri-keskus Kulttuuriaitta	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Keski-Suomen elokuvakeskus - Luovan valokuvauksen keskus - Sisä-Suomen tanssin aluekeskus/Keski-Suomen Tanssin Keskus Generaattori
Kajaani	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot	- Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus	
Kokkola	Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Pohjoinen tanssin aluekeskus/ Routa
	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Lastenkulttuurikeskus BARK - Pohjanmaan tanssin aluekeskus - Elokuvakeskus Botnia - Monikulttuurinen toimintakeskus Mylly - Muistojen Talo
Kotka	Kulttuuritalot	- Kulttuuritalo Kyminsuu - Nelosteatteri	
	Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Kotkan konserttitalo - Lasten kulttuurikeskus LAKU	- Kotkan Valokuvakeskus

Kunta	Kulttuuritalo- ja kulttuurikeskus	Kunnallinen	Kunnan avustama
Kouvola	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot	- Kouvola-talo - Kuusankoskitalo	
Kuopio	Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset	- Kuopion Musiikkikeskus	- Arkkitehtuuri- ja ympäristö- kulttuurikoulu LASTU - Itä-Suomen AV-kulttuurin koulutus- ja kehittämissyhdystys ISAK ry - VB-valokuvakeskus - Itäinen tanssin aluekeskus
Lahti	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Sibeliustalo - Päijät-Hämeen elokuvakeskus - Sisä-Suomen tanssin alue- keskus (Häme)
Lappeenranta	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset	- Etelä-Karjalan lasten- kulttuurikeskus Metku	
Mikkeli	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot		- Kaakon valokuvakeskus - Konsertti- ja kongressitalo Mikaeli - Lastenkulttuurikeskus Verso - Mikkelin valokuvakeskus - Itäisen tanssin aluekeskus
Oulu	Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset	- Kulttuuritalo Valve - Taikalamppu-lasten- kulttuurikeskustoiminta Kulttuuritalo Valveessa	- Oulun elokuvakeskus - Pohjoinen valokuvakeskus - Pohjoinen tanssin aluekeskus/ Jojo – Oulun Tanssin Keskus
Pori	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Kulttuuritalo Annankatu 6 - Porin lastenkulttuurikeskus	- Satakunnan Elävän Kuvan Keskus - Läntinen tanssin aluekeskus - Kulttuuritalo Grand - Porvoon Taidetehdas
Porvoo	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Rauma	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Kulttuuritalo Poselli - Rauma-sali	
Rovaniemi	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Arktikum-kulttuuritalo - Kulttuuritalo Wiljami - Korundi - Taikalamppu - Lapin lastenkulttuuriverkosto	- Nukketeatteritalo - Pohjoinen tanssin aluekeskus/ Rimpparemmi

Kunta	Kulttuuritalo- ja kulttuurikeskus	Kunnallinen	Kunnan avustama
Salo	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Kulttuuritalo KIVA	- Läntinen tanssin aluekeskus
Seinäjoki	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset	- Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikki- verkosto Louhimo	
Tampere	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset Kulttuuritalot Kulttuurikeskus Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Tullikamarin - Lastenkulttuurikeskus Rulla	- Pohjanmaan tanssin aluekeskus - Tampere-talo - Pirkanmaan elokuvakeskus - Valokuvakeskus Nyky aika - Sisä-Suomen tanssin alue- keskus/Pirkanmaan Tanssin Keskus
Turku	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Varsinais-Suomen elokuvakeskus - Valokuvakeskus Peri - Läntinen tanssin aluekeskus
Vaasa	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Lastenkulttuurikeskus BARK - Pohjanmaan tanssin aluekeskus
Vantaa	Kulttuuritalot Konsertti- ja kongressitalot Lastenkulttuurikeskukset Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Monitoimikeskus Lumo - Myrämäkitalo - Lasten ja nuorten kulttuuri- ja monitoimitalo Vernissa - Point - Pakkalan oppimis- ja informaatiotalo - Vantaan konserttitalo Martinus - Lasten taidetalo Pessi - Lasten taidetalo Toteemi	- Tiedekeskus Heureka

Liite 5. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2013

	Yhteensä		Kirjastot		Taide- ja kulttuurilaitokset		Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset		Taitteen perusopetus ja taideoppilaitosten muu kuin ammattiin johtava opetus		Yleinen kulttuuritoiminta		Muut hallintokunnat		Asukasluku 31.12.2013
	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	
Espoo	54 682	209,7	19 720	75,6	18 829	72,2	28,8	13,7	4 988	19,1	3 389	13,0	238	0,9	260 753
Helsinki	105 829	172,7	35 260	57,6	42 779	69,8	14,0	8,1	5 006	8,2	9 613	15,7	4 603	7,5	612 664
Hämeenlinna	12 482	184,1	4 058	59,8	4 098	60,4	22,0	12,0	1 485	21,9	755	11,1	594	8,8	67 806
Joensuu	11 433	153,5	3 956	53,1	4 924	66,1	2,2	1,4	1 730	23,2	466	6,3	197	2,6	74 471
Jyväskylä	23 341	173,3	8 295	61,6	11 330	84,1	5,0	2,9	1 360	10,1	1 238	9,2	53	443	134 658
Kajaani	7 943	209,8	2 078	54,9	3 573	94,4	17,1	8,1	1 601	42,3	43	1,1	0	0,0	37 868
Kokkola	8 247	175,4	2 772	58,9	3 216	68,4	0,0	0,0	1 261	26,8	708	15,1	288	6,1	47 031
Kotka	10 805	197,3	3 024	55,2	5 994	109,4	4,3	2,2	558	10,2	845	15,4	149	2,7	54 771
Kouvola	11 976	137,8	5 215	60,0	3 061	35,2	16,8	12,2	1 234	14,2	954	11,0	50	0,6	86 926
Kuopio	18 546	174,4	5 379	50,6	10 223	96,1	4,5	2,6	1 057	9,9	1 384	13,0	27	0,3	106 342
Lahti	25 050	242,3	6 524	63,1	15 623	151,1	10,7	4,4	872	8,4	705	6,8	219	2,1	103 364
Lappeenranta	10 297	141,7	3 324	45,7	5 455	75,1	1,0	0,7	819	11,3	535	7,4	88	1,2	72 658
Mikkeli	8 300	151,9	2 935	53,7	3 002	54,9	14,2	9,3	517	9,5	401	7,3	669	12,2	54 635
Oulu	31 258	161,3	9 970	51,4	13 935	71,9	9,4	5,8	3 977	20,5	1 393	7,2	161	0,8	193 798
Pori	15 593	186,7	4 196	50,3	7 008	83,9	7,3	3,9	2 330	27,9	720	8,6	728	8,7	83 497
Porvoo	7 810	158,0	2 508	50,7	807	16,3	18,9	12,0	3 128	63,3	327	6,6	104	2,1	49 426
Rauma	7 001	175,1	2 898	72,5	1 794	44,9	3,2	1,8	1 103	27,6	1 003	25,1	77	1,9	39 979
Rovaniemi	10 276	167,9	3 588	58,6	4 586	74,9	1,1	0,7	1 693	27,7	318	5,2	23	0,4	61 215
Salo	5 716	104,9	3 071	56,4	893	16,4	2,3	2,2	886	16,3	713	13,1	30	0,6	54 478
Seinäjoki	9 568	158,5	3 999	66,3	3 639	60,3	0,9	0,5	860	14,2	814	13,5	204	3,4	60 354
Tampere	51 001	231,4	12 876	58,4	25 009	113,4	27,5	11,9	1 938	8,8	4 125	18,7	987	4,5	220 446
Turku	37 333	205,0	10 907	59,9	21 063	115,7	0,7	0,3	1 396	7,7	2 677	14,7	7,2	1,166	182 072
Vaasa	16 306	245,9	4 051	61,1	9 269	139,8	0,2	0,1	1 794	27,1	837	12,6	345	5,2	66 321
Vantaa	22 210	106,7	8 901	42,8	3 117	15,0	23,6	22,1	3 694	17,8	1 159	5,6	422	2,0	208 098
Yhteensä	523 003	178,3	169 505	57,8	223 227	76,1	13,0	7,3	45 287	15,4	35 122	12,0	11 812	4,0	2 933 631

Liite 6. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2010

	Yhteensä		Kirjasot		Taide- ja kulttuurilaitokset		Kulttuurilaitot ja kulttuurikeskukset		Taiteen perusopetus ja taideoppilaitosten muu kuin ammattiin johtava opetus		Yleinen kulttuuritoiminta		Muut hallintokunnat		Asukasluku 31.12.2010				
	Nettokäyttökustannukset Yhteensä, 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset Yhteensä, 1 000 €	Osuus kokonaisnetto- käyttökustannuksista, %	Nettokäyttökustannukset Yhteensä, 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset Yhteensä, 1 000 €	Osuus kokonaisnetto- käyttökustannuksista, %	Nettokäyttökustannukset Yhteensä, 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset Yhteensä, 1 000 €	Osuus kokonaisnetto- käyttökustannuksista, %	Nettokäyttökustannukset Yhteensä, 1 000 €	€/ asukas		Osuus kokonaisnetto- käyttökustannuksista, %			
Espoo	50 457	203,5	17 924	35,5	17 030	68,7	6 918	27,9	13,7	4 506	18,2	8,9	3 664	14,8	7,3	415	1,7	0,8	247 970
Helsinki	102 842	174,7	32 638	31,7	43 462	73,8	10 463	17,8	10,2	4 780	8,1	4,6	7 373	12,5	7,2	4 126	7,0	4,0	588 549
Hämeenlinna	10 861	162,5	3 402	31,3	3 504	52,4	1 782	26,7	16,4	1 820	27,2	16,8	301	4,5	2,8	52	0,8	0,5	66 829
Joensuu	12 021	164,0	3 958	32,9	4 857	66,3	332	4,5	2,8	1 823	24,9	15,2	807	11,0	6,7	244	3,3	2,0	73 305
Jyväskylä	22 399	171,2	7 863	35,1	11 147	85,2	263	2,0	1,2	1 339	10,2	6,0	1 088	8,3	4,9	699	5,3	3,1	130 816
Kajaani	7 472	195,8	1 954	26,2	3 282	86,0	500	13,1	6,7	1 468	38,5	19,6	253	6,6	3,4	16	0,4	0,2	38 157
Kokkola	7 875	170,2	2 632	33,4	3 028	65,5	-	-	-	1 152	24,9	14,6	659	14,2	8,4	404	8,7	5,1	46 260
Kotka	10 799	197,0	2 709	49,4	6 135	111,9	491	9,0	4,5	579	10,6	5,4	676	12,3	6,3	209	3,8	1,9	54 824
Kouvola	11 189	127,0	5 109	58,0	2 892	32,8	373	4,2	3,3	1 403	15,9	12,5	1 321	15,0	11,8	92	1,0	0,8	88 072
Kuopio	17 810	190,9	4 926	52,8	9 759	104,6	650	7,0	3,6	979	10,5	5,5	1 221	13,1	6,9	275	2,9	1,5	93 295
Lahti	24 555	241,7	6 263	61,7	15 011	147,8	1 083	10,7	4,4	1 217	12,0	5,0	913	9,0	3,7	69	0,7	0,3	101 588
Lappeenranta	10 393	144,4	3 216	44,7	5 443	75,6	73	1,0	0,7	896	12,4	8,6	501	7,0	4,8	264	3,7	2,5	71 989
Mikkeli	6 612	135,6	2 094	43,0	2 718	55,8	950	19,5	14,4	474	9,7	7,2	364	7,5	5,5	12	0,2	0,2	48 751
Oulu	28 887	203,9	7 412	52,3	14 070	99,3	2 428	17,1	8,4	3 633	25,6	12,6	1 106	7,8	3,8	238	1,7	0,8	141 671
Pori	14 334	172,6	4 001	48,2	6 675	80,4	471	5,7	3,3	1 967	23,7	13,7	775	9,3	5,4	446	5,4	3,1	83 032
Porvoo	6 741	138,2	2 496	51,2	930	19,1	80	1,6	1,2	2 671	54,8	39,6	554	11,4	8,2	10	0,2	0,1	48 768
Rauma	6 320	159,1	2 641	66,5	1 599	40,3	11	0,3	0,2	1 067	26,9	16,9	880	22,2	13,9	123	3,1	1,9	39 715
Rovaniemi	9 336	155,4	3 557	59,2	3 835	63,8	55	0,9	0,6	1 435	23,9	15,4	380	6,3	4,1	74	1,2	0,8	60 090
Salo	6 350	115,0	3 500	63,4	996	18,0	105	1,9	1,7	894	16,2	14,1	763	13,8	12,0	92	1,7	1,4	55 235
Seinäjoki	7 751	134,1	2 674	46,3	3 355	58,2	29	0,5	0,4	820	14,2	10,6	573	9,9	7,4	290	5,0	3,7	57 811
Tampere	48 235	226,2	12 311	57,7	23 429	109,9	5 782	27,1	12,0	1 850	8,7	3,8	3 637	17,1	7,5	1 226	5,8	2,5	213 217
Turku	36 344	205,0	10 935	61,7	21 033	118,7	130	0,7	0,4	1 569	8,8	4,3	2 309	13,0	6,4	348	2,0	1,0	177 326
Vaasa	14 479	243,0	3 356	56,3	8 975	150,6	-	-	-	1 407	23,6	9,7	599	10,1	4,1	142	2,4	1,0	59 587
Vantaa	20 688	103,4	8 995	45,0	2 784	13,9	4 179	20,9	20,2	3 232	16,2	15,6	1 000	5,0	4,8	498	2,5	2,4	200 055
Yhteensä	494 750	177,5	156 566	31,6	215 979	77,5	37 148	13,3	7,5	42 981	15,4	8,7	31 717	11,4	6,4	10 364	3,7	2,1	2 786 912

Liite 7. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2010, €

	Taiteen perusopetus*	Kirjasto	Kulttuuri-toiminta	Museot	Teatterit	Orkesterit	Yhteensä
Espoo	115 255	4 497 434	288 139	548 321	-	1 072 307	6 521 456
Helsinki	275 123	10 735 679	687 807	2 487 557	-	2 680 767	16 866 933
Hämeenlinna	162 403	1 231 221	78 881	829 186	-	-	2 301 691
Joensuu	1 116 173	1 348 551	86 398	597 014	-	814 159	3 962 295
Jyväskylä	176 912	2 383 613	152 712	1 393 032	1 486 117	953 161	6 545 547
Kajaani	963 451	709 938	45 484	429 060	956 815	-	3 104 747
Kokkola	21 778	849 796	54 444	331 674	-	-	1 257 691
Kotka	26 096	1 018 288	65 239	597 014	-	-	1 706 636
Kouvola	42 195	1 646 493	105 486	104 442	-	-	1 898 616
Kuopio	43 875	1 712 084	109 689	1 194 028	1 750 768	1 151 737	5 962 181
Lahti	47 750	1 863 280	119 375	1 393 032	2 605 795	1 687 890	7 717 122
Lappeenranta	34 229	1 335 648	85 571	563 847	1 038 246	575 868	3 633 409
Mikkeli	23 224	906 245	58 061	364 842	-	317 720	1 670 092
Oulu	1 576 217	2 551 789	163 486	1 194 028	2 015 419	1 390 027	8 890 965
Pori	1 004 495	1 536 498	98 439	1 127 693	-	714 871	4 481 997
Porvoo	1 818 896	897 886	57 525	-	-	-	2 774 307
Rauma	707 239	740 006	47 410	208 884	-	-	1 703 539
Rovaniemi	988 207	1 105 028	70 796	563 846	-	377 293	3 105 170
Salo	511 625	1 019 833	65 338	104 442	-	-	1 701 238
Seinäjoki	26 819	1 046 531	67 048	364 842	-	-	1 505 241
Tampere	99 981	3 901 419	249 954	2 196 813	-	2 164 471	8 612 638
Turku	83 774	3 268 969	209 434	3 331 562	2 463 290	1 985 753	11 342 782
Vaasa	977 744	1 090 953	69 895	1 011 960	1 119 677	714 871	4 985 100
Vantaa	1 834 799	3 637 883	233 070	234 995	-	-	5 940 746
Yhteensä	12 678 259	51 035 063	3 269 682	21 172 114	13 436 127	16 600 895	118 192 140

Liite 8. Nettokäyttökustannukset museoille, teattereille ja orkestereille vuosina 2010 ja 2013, 1 000 €

	2010				2013			
	Yhteensä	Museot	Teatterit	Orkesterit	Yhteensä	Museot	Teatterit	Orkesterit
Espoo	17 030	10 477	3 197	3 356	18 829	11 407	3 530	3 892
Helsinki	43 462	13 962	18 790	10 710	42 779	14 145	16 845	11 789
Hämeenlinna*	3 504	1 701	1 768	35	4 098	2 015	2 047	36
Joensuu*	4 857	1 447	1 433	1 977	4 924	1 405	1 461	2 058
Jyväskylä*	11 147	4 609	3 956	2 583	11 330	4 551	4 076	2 703
Kajaani	3 282	902	2 381	-	3 573	966	2 591	16
Kokkola*	3 028	1 050	992	986	3 216	1 103	1 061	1 052
Kotka	6 135	2 840	2 270	1 025	5 994	2 701	2 389	904
Kouvola*	2 892	856	1 518	518	3 061	795	1 543	723
Kuopio	9 759	3 059	3 924	2 776	10 223	3 032	4 185	3 006
Lahti	15 011	3 335	7 055	4 621	15 623	3 321	7 435	4 867
Lappeenranta*	5 443	1 402	2 667	1 374	5 455	1 328	2 755	1 372
Mikkeli	2 718	892	1 090	736	3 002	1 044	1 158	800
Oulu*	14 070	3 569	6 981	3 520	13 935	4 863	5 440	3 632
Pori*	6 675	3 296	1 483	1 896	7 008	3 448	1 576	1 984
Porvoo	930	930	-	-	807	807	-	-
Rauma*	1 599	875	724	-	1 794	1 020	774	-
Rovaniemi	3 835	1 487	1 257	1 091	4 586	2 030	1 274	1 282
Salo*	996	980	16	-	893	883	10	-
Seinäjoki*	3 365	906	2 010	449	3 639	1 119	2 040	480
Tampere	23 429	11 514	5 472	6 443	25 009	12 617	5 602	6 790
Turku	21 053	9 314	6 879	4 859	21 063	9 468	6 607	4 988
Vaasa	8 975	3 471	3 728	1 776	9 269	3 206	4 109	1 954
Vantaa	2 784	1 783	799	202	3 117	2 059	850	208
Yhteensä	217 342	85 407	80 929	51 007	223 227	89 333	79 358	54 536

* Kuntaliitos 2011-2013